

การสืบทอดชีพาทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปริญญานิพนธ์
ของ
บุญโชค ไชยชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
กันยายน 2551

การสืบทอดชีพาทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปริญญานิพนธ์
ของ
บุญโชค ไชยชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
กันยายน 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ
ของ
บุญโชค ไชยชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
กันยายน 2551

บุญโชค ไชยชาติ. (2551). การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เณิมพล งามสุทธิ, รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์.

งานวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพบทบาท และกระบวนการสืบทอดปีพาทย์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางประวัติศาสตร์ รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีทางมานุษยดนตรีวิทยา คือ การสัมภาษณ์หัวหน้าวงปีพาทย์และผู้เกี่ยวข้องกับวงดนตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการทำการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2549 – 2551 ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวงปีพาทย์ทั้งหมดจำนวน 84 วง นักดนตรี 345 คน เป็นชาย 289 คน เป็นหญิง 56 คน นักดนตรีอายุระหว่าง 10 – 30 ปี ปัจจุบันแสดงให้เห็นว่ามีการสืบทอดปีพาทย์สู่เยาวชนมาก สภาพการสืบทอดของนักดนตรีส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษบทบาทของวงปีพาทย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ ปีพาทย์มีความสำคัญในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันพบว่าการบรรเลงปีพาทย์เพื่อประกอบพิธีกรรม ส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมในงานศพการบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงลดน้อยลงมาก

2. กระบวนการสืบทอดปีพาทย์ พบว่า ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปีพาทย์ยังเหมือนในอดีตคือ ผู้ปกครองนำเด็กมาฝาก พิธีกรรมในการจับมือก่อนเริ่มการเรียนปีพาทย์เริ่มเรียนเพลงสาธุการ สถานที่เรียนยังใช้บ้านครูเป็นสถานที่ศึกษา มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยการนำเพลงมอญมาใช้สอนแทนเพลงชุด โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีสอนใช้วิธีการสาธิต

ในอดีตการเรียนปีพาทย์นั้น ผู้เรียนจะให้ความสำคัญกับครูมาก เพราะต้องการได้รับความรู้จากครู แต่ปัจจุบันครูให้ความสำคัญกับผู้เรียนเพื่อสืบทอดปีพาทย์ และมีผู้บรรเลงปีพาทย์เวลารับงานแสดง

THE TRANSMISSION OF PI-PHAT
IN PRANAKHONSRIAYUDHA PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
BOONCHOKE CHAIYACHAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakarinwirot University
September 2008

Boonchocke Chaiyachat. (2008). *The Transmission of Pi-Phat in Pranakhonsriayudhaya Province*. Master Thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Asst.Prof. Dr.Chalermpon Ngamsutti, Assoc.Prof.Dr. Manop Visuttiapat.

This research is aimed to study condition, role, and inheritable process of Pi-Phat currently exposed in Pranakhonsheayuthaya Province. The research methodology was derived from textbooks, historical documents, and field data collection or it can be called Ethnomusicology which was interviewing Pi-Phat chief and relevant Pi-Phat persons in Pranakhonsheayuthaya Province. The research was conducted from 2007 to 2008. The results were as follow:

1. Currently, Pranakhonsheayuthaya has totally 84 Pi-Phat bands and 345 musicians, most of them are male who ages between 10-30 years old. It was found that Pi-Phat is perpetuated to the youth; In addition, actual perpetuation is mostly from their ancestors. The important role of Pi-Phat in Pranakhonsheayuthaya Province are to use in funerals ;more than the other ceremonies.

2. As part of perpetuating processes, the beliefs for acceptance attendance to Pi-Phat class tradition has not been changed from the past; parents entrust their children to teachers' care and then the ceremony of Jub Mue (hand grasping) is begun before Pi-Phat lesson and Satu-kan song can be taught. Teacher's houses are employed as schools. Musical instruments are used as medium and teaching equipment of teaching. The lessons are changed from Mon songs into suite songs, Hom Rong Chao songs, Hom Rong Yen songs, Rueang songs, and Ceremony songs. Demonstration is applied as the major core of teaching.

Teaching of Pi-Phat, in the past, teachers were highly given respect and importance since the student actually learned to obtain knowledge from their teachers. However, the music teachers' role have been changed; students are firstly considered since the teachers need their students to perpetuate Pi-Phat and Pi-Phat players are needed when performing business is undertaken.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ของ
บุญโชค ไชยชาติ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ เดือน กันยายน พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ)

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณ
ดังรายนามที่จะกล่าวถึง ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์
รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ประทีป เล้ารัตนอารีย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ท่านเหล่านี้ได้ให้
คำปรึกษา คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องจนปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

ขอขอบพระคุณภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์สุรศักดิ์
จำนงค์สาร และอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา อบรม สั่งสอน
ในทุกๆ อย่างแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยสำนึกและระลึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์ทุกท่านเสมอ และจะนำ
ความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อไป

ขอขอบคุณ นางสาวพรณี อำนวยสันติกุลกัม คุณจักรพงษ์ กล่อมฤทธิ์ คุณชัยยุทธ กิจอรุณ
คุณทศพร ปัญญา และเพื่อนดุริยางค์ทุกๆ คน สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณบิดามารดา ซึ่งเลี้ยงดูและอบรมชี้แนวทางที่ถูกต้องด้วยความรัก
ความเมตตา ให้กำลังใจ ตลอดจนสนับสนุนให้ทุนการศึกษาเล่าเรียน ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ
ในครั้งนี้

บุญโชค ไชยชาติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารตำราทางวิชาการ.....	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
ขั้นรวบรวมข้อมูล.....	27
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
4 การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	31
การศึกษาสภาพและบทบาทของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	31
สภาพวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	31
การบรรเลงวงปีพาทย์ประกอบพิธีกรรม.....	64
การบรรเลงวงปีพาทย์ประกอบการแสดง.....	67
ศึกษากระบวนการสืบทอดของวงปีพาทย์.....	71
สายนักดนตรี.....	71
การสืบทอดวงปีพาทย์ของหัวหน้าวงปีพาทย์.....	82
การจัดการเรียนการสอน.....	140
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	159
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	159
วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	159
การศึกษาค้นคว้าและการรวบรวมข้อมูล.....	159
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	160

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) สรุปผลการศึกษา.....	160
สภาพและบทบาทของวงปีพาทย์ในปัจจุบัน.....	160
กระบวนการสืบทอดปีพาทย์.....	161
อภิปรายผล.....	162
สภาพและบทบาทของปีพาทย์ในปัจจุบัน.....	162
กระบวนการสืบทอดปีพาทย์ในปัจจุบัน.....	163
ข้อเสนอแนะ.....	165
ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาและการแก้ปัญหา.....	165
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป.....	165
บรรณานุกรม.....	166
ภาคผนวก.....	170
ภาคผนวก ก ข้อมูลจำเพาะของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	171
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	184
ภาคผนวก ค ภาพประกอบวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	188
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	193

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปลักษณะการสืบทอดปีพาทย์ของหัวหนาคณะ.....	138

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายจวน.....	82
2 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายเสนอ.....	83
3 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสุทิน.....	83
4 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายขวัญชัย.....	84
5 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสนัด.....	85
6 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายจงกล.....	85
7 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายบุญยิ่ง.....	86
8 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิรัตน์ ตรีเดช.....	86
9 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสวัสดิ์ สุนิมิต.....	87
10 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสังเวียน พงษ์ดนตรี.....	88
11 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิจิต วุฒิราชา.....	89
12 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายชื่น กองโชค.....	89
13 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายชูชาติ อ้วนล้ำ.....	90
14 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิเชียร จำปาทิพย์.....	90
15 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสุพจน์ ผดุงสุทธิ.....	91
16 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายทองหล่อ แจ่มมงคล.....	92
17 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิเชียร อมรัตน์.....	93
18 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายกิตติ สุภิสงห์.....	93
19 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนางจำรูญ ตรีหิรัญ.....	94
20 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายเชื้อ มงคลลาภ.....	95
21 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายพยุ่ง ธีรพันธ์.....	96
22 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายเพทาย ทรัพย์บวร.....	97
23 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายกรุ่น วิไลฤทธิ์.....	97
24 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนางทองชุบ ฉายยา.....	98
25 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงประทุม ทรัพย์โภาค.....	99
26 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง ส. เกิดหล้า.....	99
27 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายไพฑูรย์ จันทร์แดง.....	100
28 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายไพฑูรย์ จิตติสรพร.....	100
29 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวันชัย จิตรนัย.....	101
30 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสมศักดิ์ สาริสุข.....	102

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
31 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสมสุข สุขประเสริฐ.....	102
32 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายประสาน ใจใหม่.....	103
33 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสมนึก นิมสร.....	104
34 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงคณะพ่อตึก.....	105
35 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนางสมหมาย อิ่มอำไพ.....	105
36 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงเสนาะโช้ว คณะเสนาะโช้ว.....	106
37 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง น. นาฏศิลป์.....	107
38 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงศิษย์ครูเอี้ยง.....	107
39 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง ส. เกิดกล้า.....	108
40 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายมานพ เกิดพิทักษ์.....	108
41 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงวิชัย บุญพยัคฆ์.....	109
42 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงสายทอง.....	109
43 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายเสวก งามลักษณะ.....	110
44 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายธีรภัทร มารอด.....	111
45 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงอาจารย์ปุย.....	111
46 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิเชียร ไตรนิมิต.....	112
47 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสำราญ นันทัดทัย.....	113
48 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายทองขาว.....	113
49 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายประทีน มีชูโกชน์.....	114
50 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงภิรมย์ ธารสิทธิ์.....	115
51 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายลือชัย แดงโช้ว.....	115
52 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิเชียร เกิดผล.....	116
53 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายจำลองศิลป์.....	117
54 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายชะลอ สุธีรักษณ์.....	117
55 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนาวเทวา ไตรเดช.....	118
56 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายนเรศ.....	119
57 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายบำรุง พักขมสันต์.....	119
58 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายประสิทธิ์.....	120
59 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายล้วน ดนตรีรส.....	121
60 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสำรวม ฤทธิริน.....	121

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
61 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสำราญ เกิดผล.....	122
62 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสำเร็จ ศรีโชติ.....	123
63 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงสุชิน คล้ายมูข.....	124
64 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายเจือ ภูมิดี.....	124
65 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงคณะเสียงจากดอยผูกสัมพันธ์.....	125
66 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงคณะ ดุริยศิลป์.....	126
67 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงคณะ สายกาญจน์.....	127
68 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงคณะ กุ้งทอง.....	127
69 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงคณะ ไสว ศรีผ่อง.....	128
70 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงคณะ จรรย์นาฏย์.....	129
71 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายละเอียด แสงกนก.....	130
72 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสมพงษ์ แสงกนก.....	130
73 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิเชียร สารเดช.....	130
74 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายช่อม ถนอมรูป.....	131
75 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง ส. ประไพศิลป์.....	132
76 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงทรัพย์เจริญ นายวิชัย ธีรามนต์.....	132
77 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายบุญส่ง บุญกุล.....	133
78 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายมานะ จันท์ศรีเผือก.....	133
79 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายจันทรหอม ดอกมณฑา.....	134
80 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายดำรงเดช ทรงไทย์.....	134
81 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายอุดม ควรประสพ.....	135
82 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงพรสังข์ทอง.....	135
83 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงโรงเรียนบางปะหัน.....	136
84 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายทองใบ หงส์ทองคำ.....	137

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นมรดกทางสังคมที่ทรงคุณค่าและมีคุณสมบัติโดดเด่นที่ประชุมคณะอนุกรรมการมรดกโลก องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้มีมติให้ขึ้นทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ในฐานะมรดกโลกอยุธยาจึงมีคุณค่าและความหมายต่อสังคมไทยมาก นับตั้งแต่การเป็นราชธานีสำคัญของสยามประเทศ ที่รวมศูนย์อำนาจทางการเมืองการปกครอง เป็นเมืองท่า ค้าขายนานาชาติอย่างไม่มีนครใดเป็นมาก่อน และที่สำคัญยังเป็นศูนย์กลางของความรุ่งเรือง ทางอารยธรรมต่างๆ ซึ่งได้เป็นแม่แบบให้แก่กรุงเทพมหานครในยุคต่อมา

ดนตรีปี่พาทย์ไทยนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับคนไทย มีประวัติและความเป็นมาและพัฒนาการในสังคมไทยมายาวนาน ถือได้ว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทย ซึ่งศิลปดนตรีของไทยเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญ แขนงหนึ่งนับว่าได้เจริญรุ่งเรืองมาช้านาน ที่ได้จากศึกษาและสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีไทย อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ ดนตรีเป็นปัจจัยขั้นที่ 3 คือ ปัจจัยเสริมความสุขของมนุษย์ ปัจจัยขั้นที่ 1 เป็นปัจจัยที่จำเป็นถ้าขาดไปก็ต้องตายคืออาหาร และยารักษาโรค ปัจจัยขั้นที่ 2 คือปัจจัยที่ถ้าขาดไปก็ทำให้ดูไม่เป็นคน คือเครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย ปัจจัยขั้นที่ 3 คือปัจจัยเสริมความสุขได้แก่ดนตรี (วิเชียร วรินทร์เวช. 2530 : 1)

วิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่โบราณกาลมา เป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยดนตรี เพราะคนไทยเป็นชนชาติที่รักความสนุกสนานและความรื่นเริงเป็นสาระสำคัญของชีวิต หากชีวิตมีความสุขสนุกสนานและความรื่นเริง ชีวิตนั้นก็จะเป็นชีวิตที่ดีและสมบูรณ์ ในทัศนะของคนไทยในอดีตนั้นมีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาต้องมีการทำบุญ โดยเริ่มตั้งแต่เกิดก็มีการทำบุญมีการทำขวัญเดือนและโกนผมไฟทารกที่เกิดใหม่ เมื่อเด็กโตขึ้นก็มีการโกนจุก หากบุคคลนั้นเป็นชายต้องอุปสมบทในพระพุทธศาสนา มีพิธีทำขวัญนาค พิธีบวช จากนั้นก็ถึงพิธีมงคลสมรส การทำบุญอายุครบรอบ และเมื่อตายลงก็มีพิธีต่างๆ ในงานศพ ซึ่งในงานต่างๆ ที่กล่าวมานั้นต้องมีดนตรีประกอบเกือบทั้งสิ้น เริ่มต้นด้วยปี่พาทย์บรรเลงเพลงโหมโรง บรรเลงรับพระที่มาเจริญพระพุทธมนต์ บรรเลงระหว่างพระฉัน และบรรเลงส่งพระเวลาพระกลับด้วยเพลงกราวราตรี แสดงความปิติยินดีที่ได้ทำบุญเสร็จ นอกจากปี่พาทย์จะใช้ในการประกอบพิธีกรรมแล้ว ในด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทย เช่น โขน ละคร ลิเก และอื่นๆ ก็ใช้ปี่พาทย์เป็นส่วนในการบรรเลงประกอบเป็นสำคัญ (กนก คล้ายमुख.2541 : 22)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เป็นแหล่งชุมชน ที่มีคนอยู่อาศัยมาหลายยุคหลายสมัย ทั้งยังเคยเป็นสถานที่ตั้งเมืองหลวงของราชอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาราชธานีเก่าของประเทศไทย กล่าวได้ว่าในอดีตบริเวณที่ตั้งของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีความเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นที่ตั้งของศูนย์กลางทางศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี การปกครอง และศาสนา กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี นานถึง 417 ปี ซึ่งทำให้มรดกทางวัฒนธรรมสมัยอยุธยา มิได้ตกทอดมาสู่ปัจจุบันเพียงเฉพาะวัตถุและสิ่งก่อสร้างเท่านั้น หากยังประกอบด้วยกลิ่นอายมรดกทางนามธรรมอันทรงคุณค่า ที่ผ่านการคิดสร้างสรรค์ด้วยความประณีตละเอียดอ่อนทางภาษา วรรณคดี นาฏกรรม หัตถกรรม งานประเพณี และดนตรี

ปีพาทย์มีประวัติความเป็นมาและพัฒนาการในสังคมไทยมายาวนาน ในเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปรากฏข้อมูลระบุถึงวงปีพาทย์หรือเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงปีพาทย์มีอยู่มากมาย ทั้งในรูปของจารึก วรรณกรรม และกฎหมาย ในศิลาจารึกวัดพระยืน ซึ่งมีอายุยาวก่อนพุทธศตวรรษที่ 20 ระบุถึงเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงปีพาทย์ ได้แก่ ฆ้อง กลอง ปี่ และตะโพน ศิลาจารึกหลักที่ 8 ปรากฏคำว่า “ดุริยพาท” ซึ่งเป็นคำที่ใช้หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทที่มีเสียงกึงก้องเหมาะแก่การประโคม คือเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงปีพาทย์ (ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์, 2536 : 7-8) นอกจากนี้ยังพบคำว่า “ปีพาทย์ฆ้องวง” ในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จซึ่งตราขึ้นก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาว่าหนึ่งศตวรรษ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532 : 128) จากหลักฐานเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่า วงปีพาทย์มีปรากฏในสังคมไทยมาแล้วก่อนสมัยอยุธยา

การสืบทอดดนตรีไทยในอดีต หนทางสำคัญที่จะได้มาซึ่งความรู้ คือ การได้อยู่ใกล้ชิดคอยช่วยเหลือ สังเกต เรียนรู้ จดจำ และฝึกฝนจนเกิดความสันทัดชัดเจน ดังเหตุที่ดนตรีไทยเป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนต้องทุ่มเทกับการเรียนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการเรียนปีพาทย์นั้นมีการวางระเบียบ แบบแผน กฎเกณฑ์ในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน เป็นระเบียบเรียงตามลำดับเหมือนการเรียนวิชาสามัญซึ่งแบ่งเป็นระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เช่นกัน (มนตรี ตราโมท, 2537 : 4) ทางด้านความเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทยในสังคมไทยในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของนักดนตรีไทยที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ความผันแปรของระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมในสังคมไทยล้วนทำให้ส่งผลกระทบให้วิถีชีวิตของคนชาวดนตรีปีพาทย์เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป ความเปลี่ยนแปลงบางอย่างย่อมมีส่วนผลักดันทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณีทางดนตรีมีการผสมกลมกลืน และในขณะเดียวกันทัศนคติ ความเชื่อ ความศรัทธา ที่เคยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อๆ กันมาช้านาน ตั้งแต่โบราณกาล ก็เริ่มคลี่คลายกลับกลายไปอย่างช้าๆ (เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์, ม.ป.ป. : 78) อิทธิพลของวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกและความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยมีมากขึ้น พิธีกรรมหลายๆ อย่างค่อยๆ หดไปจากสังคมปีพาทย์ซึ่งทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรม ถูกลดทอดลงภาวการณ์ดำรงชีพของการดนตรีปีพาทย์ และนักดนตรีต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้คล้อยตามกระแสความนิยมชมชอบของสังคม

ความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมปัจจุบัน เป็นสิ่งสำคัญทำให้เกิดการหักเหทางดนตรีไทย คนรุ่นใหม่ ๆ ไม่สามารถสื่อสารกับดนตรีไทยได้ คนฟังไม่รับรู้ ความสำคัญของปีพาทย์ในพิธีกรรมลดน้อยลง แต่จำนวนวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ประกอบอาชีพรับจ้างบรรเลงปีพาทย์ ยังมีมากถึง 84 คณะจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง นักดนตรีไทยเหล่านั้นมีวิธีการสืบทอดอย่างไร ทั้งจำนวนบุคลากร เนื้อหา หลักการ วิธีการถ่ายทอด ตลอดจนสภาพและบทบาทของนักดนตรี วงปีพาทย์ในปัจจุบัน

ผู้วิจัยเห็นว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ ที่เกิดความหนาแน่นทางดนตรีไทยอยู่พอสมควร และในขณะที่ความสำคัญของปีพาทย์ลดน้อยลงไปตามสภาวะของสังคมโดยรวม แต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยายังเป็นพื้นที่ ที่ยังมีความโดดเด่นในด้านดนตรีไทยไม่น้อยหน้าจังหวัดใกล้เคียง จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาถึงการสืบทอดดนตรีไทยว่ามีลักษณะอย่างไรและการปรับสภาพแห่งวิถีวัฒนธรรมทางดนตรีปีพาทย์อย่างไร ให้สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมปัจจุบัน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพและบทบาทของวงปีพาทย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบสภาพและบทบาทของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ทำให้ทราบกระบวนการสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนา การเรียนการสอนปีพาทย์ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้จะทำการศึกษาจากคณะปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 84 คณะ

1. คณะ นายจวนละมั่งมอญ
2. คณะ ละเอียดแสงกนก
3. คณะ สมพงษ์ ถาวรศิริ
4. คณะ ส.ลัดดาอ่อน

5. คณะ นาคเจริญ
6. คณะ ขวัญชัยโชวี
7. คณะ วิเชียร สารเดช
8. คณะ ดวงแก้ว
9. คณะ ช.วิชัยศิลป์
10. คณะ พยุงศิลป์
11. คณะ บวรศิลป์ศิษย์ครูเล่ง
12. คณะ ลูกศิษย์พ่อแก้ว
13. คณะ ก.วิชัยศิลป์
14. คณะ ทองชุบอำนาจศิลป์
15. คณะ ท.ศิลป์ปะไทย
16. คณะ ส.เกิดกล้า
17. คณะ ไพฑูรย์ศิลป์
18. คณะ ทิพย์ไพฑูรย์
19. คณะ สมพงษ์ศิษย์ประพาทย
20. คณะ ส.ปัญญาศิลป์
21. คณะ สุขประเสริฐศิลป์
22. คณะ จำลองศิลป์
23. คณะ ศรีมีชัย
24. คณะ นายดำรงเดช
25. คณะ ศิษย์ครูสวัสดิ์
26. คณะ ครูนเรศ
27. คณะ บุญประสิทธิ์ศิลป์
28. คณะ ส.ประสิทธิ์ศิลป์
29. คณะ ดนตรีรส
30. คณะ ส.รวมบรรเลง
31. คณะ พาทยรัตน์
32. คณะ ศรีโชติ
33. คณะ ศรสวรรณ
34. คณะ ส.การมิตร
35. คณะ เสี่ยงจากดอยผูกสัมพันธ์
36. คณะ ทองใบ หงส์ทองคำ
37. คณะ ดุริยศิลป์
38. คณะ สายกาญจน์

39. คณะ กู้ทอง
40. คณะ ไสว ศรีผ่อง
41. คณะ พรสัจจ์ทอง
42. คณะ โรงเรียนบางปะหัน
43. คณะ จรรย์นาฏ
44. คณะ นิยมศิลป์
45. คณะ อาจารย์ปุย
46. คณะ นายวิเชียร
47. คณะ สำราญ เกาะเรียน
48. คณะ เจือ ภูมิดี
49. คณะ บุญส่ง บุญกุล
50. คณะ มานะรุ่งศิลป์
51. คณะ ล.เริงศิลป์
52. คณะ วิเชียรบรรเลงศิลป์
53. คณะ หอมจันทร์บรรเลง
54. คณะ ศรีจันทร์รา
55. คณะ บุญชู
56. คณะ ภิรมย์ พรสวรรค์
57. คณะ แดงโชวี
58. คณะ บ้านใหม่
59. คณะ อติเรก
60. คณะ นายชอุ่ม
61. คณะ นายสนัด
62. คณะ ช.กองโชค
63. คณะ ทองเลี่ยม อ้วนล้ำ
64. คณะ ประมวลศิษฐ์
65. คณะ วิเชียร จำปาทิพย์
66. คณะ ช.จำปาทิพย์
67. คณะ ราชาวดี 2
68. คณะ ประเสริฐ ประสาน
69. คณะ นายสมนึก ฉิมสร
70. คณะ นายถึก
71. คณะ สมหมายบรรเลงศิลป์
72. คณะ เสนาะโชวี

73. คณะ น.นาฏศิลป์
74. คณะ ศิษย์ครูเอี้ยง
75. คณะ ส.เกิดกล้า
76. คณะ ส.ประไพศิลป์
77. คณะ ศิลปะแสงทอง
78. คณะ โสภณศิลป์
79. คณะ ส.งามลักษณ์
80. คณะ จงกล นิลพฤษ
81. คณะ สองยอดลอศิลป์
82. คณะ วิรัตน์บรรเลงศิลป์
83. คณะ สุนิมิต
84. คณะ ศิษย์ครูหลวง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสืบทอด หมายถึง การถ่ายทอดดนตรีไทย (เป่าพาทย์) ระหว่างครูผู้สอนดนตรีไทยกับศิษย์ผู้เรียนดนตรีไทย

ต่อเพลง หมายถึง การสอนเพลงไทยของครูให้กับศิษย์

นักดนตรีอาชีพ หมายถึง นักดนตรีที่ใช้งานการแสดงดนตรีไทยประกอบ เป็นอาชีพหลักในการดำรงชีวิต

บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ของนักดนตรี ตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ของสังคมที่กำหนด ให้นักดนตรีทำ

พิธีกรรม หมายถึง กิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นเรื่องของความเชื่อที่มีจุดประสงค์ เพื่อให้จิตใจอบอุ่นเป็นกิจกรรมที่อยู่คู่กับคนและสังคม สังคมเจริญขึ้นเท่าใดพิธีกรรมก็เจริญขึ้นเท่านั้น

มุขปาฐะ หมายถึง วิธีการเรียนการสอนของครูกับศิษย์ที่มีลักษณะแบบตัวต่อตัว ปากต่อปาก ยึดแบบอย่างครูเป็นหลักสืบทอดกันมา

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งดั่งามที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลง และสืบทอดต่อกันจนกลายเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมทางดนตรี เป็นมรดกทางสังคมที่บรรพบุรุษสร้างขึ้นมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทย

ความเชื่อ หมายถึง ความคิดที่มนุษย์ยอมรับและนับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่มีตัวตน และไม่มีตัวตนว่าเป็นความจริงอาจยอมรับโดยได้พบเห็นด้วยตนเอง หรือเชื่อโดยไม่มีสาเหตุ

ก้านล หมายถึง สิ่งของที่จัดไว้ให้วงศ์ดนตรีไทยทำการบูชาครูก่อนที่จะแสดงประกอบด้วยดอกไม้
 รูป เทียน เหล้า บุหรี่ หมาก พลุ พร้อมด้วยเงินจำนวนหกสลึง ซึ่งปัจจุบันเป็นเงินสิบสองบาท และ
 อีกกรณีหนึ่งใช้สำหรับการฝากตัวเป็นศิษย์ สิ่งของที่ใช้จะมี รูป เทียน ชัน ผ้าขาว และเงิน
 (เงินค่าก้านล ในปัจจุบันมีการปรับตามความเหมาะสม)

สภาพ หมายถึง สภาพวงปีพาทย์และจำนวนนักดนตรี ความเป็นตัวเอง ลักษณะในตนเอง
 ของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัย

การศึกษาเรื่องการสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ข้อมูลต่างๆ ที่นำมาประกอบการวิจัย จากเอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารงานวิจัย หนังสือทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ ดังนี้

เอกสารตำราทางวิชาการ

1. ความหมายของวัฒนธรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 746) ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามและเป็นวิถีชีวิตของหมู่คณะ นอกจากนี้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมในภาษาไทยตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2525 ได้กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและความมีศีลธรรมอันดีของประชาชน” ซึ่งส่วนทางด้านอมรา พงศาพิชญ์ (2533 : 1) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมคือระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมิใช่ระบบที่เกิดจากธรรมชาติตามสัญชาตญาณ ในกรณีเดียวกัน รัชนิกร เศรษฐ์ (2532 : 119-120) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการ และผลงานสร้างสรรค์ต่างๆ ที่เป็นมรดกตกทอดกันมาในสังคมไทยทุกเรื่อง และไม่จำกัดว่ามีกฎหมายกำหนดไว้หรือเป็นกิจกรรมที่เจริญตามเกณฑ์ชนชั้นปกครองของสังคมเท่านั้น แต่รวมถึงชาวบ้านด้วย สำหรับในด้าน สาโรช บัวศรี (2531 : 37) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ความดี ความงาม และความจริงในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏในรูปแบบต่างๆ และได้ถ่ายทอดมาถึงเราในปัจจุบัน หรือว่าที่เราได้ปรับปรุงและสร้างสรรค์ขึ้นในสมัยของเราเอง และสำหรับ สุพัตตรา สุภาพ (2531 : 37) กล่าวว่า วัฒนธรรมหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงวิถีมนุษย์ของกลุ่มชนใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างกฎเกณฑ์ระเบียบขึ้นในสังคม ในทำนองเดียวกัน สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2527 : 13-17) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง แนวในการแสดงออกของวิถีชีวิตทั้งปวงที่บุคคลของกลุ่มคิดขึ้น หรือกระทำเป็นต้นแบบหรือเสริมต่อขึ้น แล้วคนส่วนใหญ่ของกลุ่มชนยอมรับและสืบทอดจนกระทั่งสิ่งนั้นส่งผลต่อนิสัย ความคิด การเชื่อถือ และการกระทำของคนหมู่มากแห่งกลุ่มชนนั้น ซึ่ง เกษม อุทยานิต (2506) ให้ความหมายไว้ว่า “...วัฒนธรรมคือวิถีหรือทางดำเนินแห่งชีวิตของชุมชนหมู่หนึ่ง ซึ่งรวมกันในที่หนึ่ง โดยเฉพาะ...” ส่วนทางด้านโฮเบล (Hoebel. 1979 : 2279) “...วัฒนธรรมคือระบบรวมแห่งกระบวนพฤติกรรมที่ต้องเรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะของสมาชิกทั้งหลายทั้งปวงแห่งสังคมหนึ่ง และซึ่งมิใช่ผลแห่งการสืบสานทางชีวภาพ...” ซึ่งเหมือนกันกับบาร์นาว (Barnow. 1963 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

“...วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของชนกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นรูปแบบของกระบวนการพฤติกรรมของการเรียนรู้ที่ค่อนข้างจะมีลักษณะเป็นพิมพ์เดียวกันซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาศัยภาษาและการเรียนแบบเป็นสื่อ...”

2. วัฒนธรรมดนตรีกับสังคมไทย

ดนตรีไทยกับสังคมไทย ประดิษฐ์ อินทนิล (2537 : 12-17) ได้กล่าวว่่านับตั้งแต่ดนตรีไทยได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างมั่นคงในแหลมอินโดจีน และได้ก่อตั้งอาณาจักรไทยขึ้น จึงเป็นการเริ่มต้นยุคประวัติศาสตร์ไทย ที่ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ เมื่อไทยได้สถาปนาอาณาจักรสุโขทัยขึ้น และหลังจากที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้แล้ว นับตั้งแต่นั้นมาจึงมีหลักฐานทางดนตรีไทยที่เป็นลายลักษณ์อักษรในหลักศิลาจารึก

สมัยสุโขทัย

สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2540 : 80) กล่าวถึง ความผูกพันของชาวสุโขทัยต่อดนตรีไทย ปรากฏข้อความกล่าวถึงอยู่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช หลักที่ 1 ด้านที่ 2 ดังนี้ “...ดั่งบ่กลอง ด้วยเสียงพาท เสียงพิน เสียงเลื้อน เสียงขับ ใครจักมักเล่นเล่น ใครจักมักหัวหัว ใครจักมักเลื้อน...” จากจารึกดังกล่าว บอกให้รู้ถึงความสำคัญของดนตรีที่มีต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวสุโขทัย และน่าจะมิดนตรีเล่นกันอย่างสนุกสนานมากมายสำหรับในด้าน

ปีพาทย์นั้น ธนิต อยู่โพธิ์ (2530 : 128-132) ได้อธิบายถึงวงปีพาทย์สมัยสุโขทัยไว้ว่าได้พบจารึก กล่าวถึงงานรื่นเริงสนุกสนานหลังจากงานทอดกฐิน สมัยกรุงสุโขทัย ในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในศิลาจารึกหลักที่หนึ่งว่า “เมื่อจักเข้ามาเวียงเรียงกันแต่อยู่ญักพูนเท่าหัวลานดับดั่งกลอง ด้วยเสียงพาทยเสียงพินเสียงเลื้อนเสียงขับ”

ในหนังสือเตภูมิกถา (หรือไตรภูมิพระร่วง) ในสมัยสุโขทัยนั้นแสดงให้เห็นถึงวงปีพาทย์ไว้ว่า “มีก้องดังดุจเสียงพินพาทย ข้องกลองแต่รัสซัซอันเทพยดาเป่าแลดีในเมืองฟ้า” หรือ “ดีกลองและฉิ่งฉ่าง แต่ขับกับเสียงพินพาทยนาดร่าระบำเล่น” ดังนี้

บรรดาท่านนักปราชญ์ทางประวัติศาสตร์เห็นพ้องต้องกันว่า ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของสุโขทัยกับล้านนาไทย ต่างถ่ายทอดกันมาอยู่เสมอ จึงจำเป็นที่จะต้องนำหลักฐานทางล้านนาไทยที่ร่วมสมัยกันมาพิจารณาด้วย ซึ่งได้หลักศิลาจารึกวัดพระยืน จังหวัดลำพูน ซึ่งจารึกใน พ.ศ. 1913 คำจารึกหลักนี้มีข้อความกล่าวถึงการรับพระสมณเถรซึ่งอาราธนาไปจากสุโขทัยว่า “ให้ถือกระถางข้าวตอก ดอกไม้รูปเทียน ดีพาทยดังพิน ข้องกลองปี่สรในพิสนญชัยทะเทียตกาหลแต่รัสซัซมาน กังสดาลมรทงค์ดั่งเดียดเสียงเลิศเสียงก้อง อีกทั้งคนให้ร้องอื้อดาสรทำนทั่วทั้งนครหริภุญชัยแล”

เครื่องดนตรีในวงศ์ปีพาทย์ ตามหลักเห็นว่ามี ข้อง กลอง ตะโพน และฉิ่ง กลองนั้นในไตรภูมิพระร่วงว่ากลองใหญ่ กลองรามและกลองเล็ก กลองใหญ่ก็คือ กลองทัดอย่างในวงปีพาทย์ กลองรามคือกลองขนาดย่อม หรือกลองขนาดเล็กก็น่าจะได้แก่กลองที่เราใช้กันในการแสดงหนังใหญ่ ซึ่งเรียกว่ากลองตึง ส่วนกลองเล็กก็น่าจะเป็นกลองขนาดเล็กอย่างกลองชาตรีนั่นเอง ข้องก็คงจะ

ไม่ใช่มีแต่ฆ้องโหม่งหรือฆ้องหุ่ย ต้องเป็นฆ้องหลายๆ ลูก อย่างฆ้องวง มิฉะนั้นก็จะมีสิ่งที่ใช้สำหรับการบรรเลงให้เป็นเสียงสูงต่ำได้เลย ในไตรภูมิพระร่วงมีคำว่า จิ่งฉ่าง การเรียกชื่อเครื่องดนตรีในภาษาไทย โดยมากจะเรียกตามเสียง เพราะฉะนั้นจิ่งก็คือจิ่ง อย่างเดียวกันกับในปัจจุบันนี้ ส่วน “ปี่ใน” อย่างสมัยนี้ ก็เป็นปี่ของไทยแท้ มีลักษณะไม่เหมือนกับชาติใด ทั้งรูปและวิธีการเปิดปิดนิ้ว ก็น่าจะมีตั้งแต่สุโขทัยด้วย แต่อาจจะปี่ชื่อใดชื่อหนึ่งซึ่งแปลไม่ออก จะเข้าเค้าอยู่ก็แต่คำว่า พาทย์เท่านั้น เพราะมีคำที่น่าสงสัยว่า พาทย์เป็นระนาดได้อยู่สองแห่ง แห่งหนึ่งในไตรภูมิพระร่วงว่า “लगคนตีกลองตีพาทย์ฆ้องตีกรับ” อีกแห่งในหลักศิลาจารึกในวัดพระยืนว่า “ตีพาทย์ดั่งพิณฆ้องกลอง” คำว่าตีพาทย์ ทำให้นึกคิดว่าพาทย์อาจหมายถึงระนาดก็ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นวงปี่พาทย์ในสมัยก่อนก็มีครบเหมือนวงในปัจจุบันนี้แล้วตั้งแต่ในสมัยกรุงสุโขทัย แต่ถ้ายังไม่มีระนาดก็ต้องนับเป็นห้าทั้งจิ่งด้วย (ปี่ ตะโพน ฆ้องวง กลอง จิ่ง) แสดงให้เห็นว่า ปี่พาทย์เริ่มเป็นวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทย เด่นชัดมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย

สมัยอยุธยา

สังคมไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีความพยายามที่จะกำหนดรูปแบบวัฒนธรรมในด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์และแบบแผนในการดำเนินชีวิต ที่เป็นระเบียบแบบแผนมากขึ้น โดยเฉพาะในราชสำนัก ดังนั้นสังคมในกรุงศรีอยุธยาจึงต้องมีกลไกและกระบวนการริเริ่มสร้างสรรค์วัฒนธรรม โดยการพยายามกำหนดรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้เป็นมาตรฐาน ให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มคน มีการนำดนตรีมาใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการประกอบราชพิธีต่างๆ ของราชสำนักมีการแสดงต่างๆ เพื่อเกิดความบันเทิงและเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้และสัมผัสกับความหลากหลายของดนตรี

ดนตรีไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาได้รับอิทธิพลสืบเนื่องมาจากสุโขทัย แต่ในสมัยนี้การดนตรีเฟื่องฟูมาก มักใช้ดนตรีในการประกอบมหรสพเพื่อความบันเทิงนานาชนิด เช่น ประกอบการแสดงหุ่นละคร โขน หนัง ระบำ เป็นต้น และการดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้คาดว่ามีเครื่องดนตรีครบทั้งสามประเภท คือ ปี่พาทย์ มโหรี เครื่องสาย (มนตรี ตราโมท. 2527 : 22-23)

ความเจริญทางด้านดนตรีไทยสมัยนี้ ทำให้คนไทยสมัยนี้นิยมเล่นดนตรีไทยกันมาก มักใช้ดนตรีในการพักผ่อนหย่อนใจ แม้แต่ในเขตพระราชฐานก็ยังมีคนเข้าไปร้องเพลงและเล่นดนตรีถึงกับต้องมีข้อห้ามไว้ในกฎหมายเฑียรบาลในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2031) ว่า ห้ามร้องเพลงเรือ เป่าขลุ่ย เป่าปี่ สีซอ ดิดจะเข้ กระจับปี่ ดีโตน ทับ ในเขตพระราชฐานทำให้เราได้ว่ามีดนตรีอะไรเพิ่มขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้บ้าง (อุทิศ นาคสวัสดิ์. 2512 : 168)

นอกจากนี้สถาบันพระมหากษัตริย์ ยังทรงใช้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทรงงานประจำวันของพระองค์ท่าน ดังปรากฏอยู่ในกฎหมายเฑียรบาลของไทย ได้กำหนดการทรงงานตอนค่ำของพระเจ้าแผ่นดินไว้อย่างชัดเจน ลำดับชั้นในการทรงงานตอนค่ำ ของพระมหากษัตริย์ ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง ดังนี้ “...ค่ำแล้วท่อม 1 เบิกนอก พินาการตีก 2 ท่อม พินาการเมือง 3 ท่อม พินาการเนื่อคติโบราณ 4 ท่อม เรียกพระยาเสวย 5 ท่อม เข้าบรรทมมหาดินมาน เสด็จราชานุกิจฉานาเทวี...” (ณรงค์ เขียนทองกุล. 2539 : 132)

เมื่อดนตรีเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่ง ที่มีบทบาทใช้ในการพักผ่อนในเวลาทรงงานของขุนนาง และพระมหากษัตริย์ จำเป็นที่จะต้องจัดหานักดนตรีที่มีฝีมือดีเข้ามาถวายการบรรเลง ราษฎรที่มีความสามารถทางดนตรีจึงได้รับการอุปถัมภ์จากราชสำนักในฐานะไพร่ ไพร่ที่มีความสามารถทางดนตรีจะต้องมีหน้าที่หลักคือบรรเลงดนตรีเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ และต้องบรรเลงดนตรีเพื่อขับกล่อมเจ้าขุนมูลนาย เพื่อให้ความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เมื่อทำหน้าที่ได้สมบูรณ์เป็นที่ถูกใจแก่เจ้านายผู้บังคับบัญชาให้มีการให้รางวัลหรือให้บรรดาศักดิ์แก่นักดนตรีเหล่านั้น (ณรงค์ เขียนทองกุล. 2539 : 13)

พระอัยการตำแหน่งพลเรือน สมัยกรุงศรีอยุธยา ระบุพนักงานพร้อมศักดินาไว้ดังนี้

พนักงานปีพาทย์

ขุนไฉนยไพเราะห์	นาคล 200
นายวงสี่คน	นาคล 50
เลว	นาคล 30

ดนตรีไทยในสมัยนี้มีการพัฒนาขึ้นมาก ทั้งในด้านเครื่องดนตรี การประสมวง ดนตรีไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ได้มีการสร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ จะเข้ ซอด้วง ซออู้ ระนาด โทน รำมะนา ปีสำหรับการประสมวงดนตรีไทยนั้น มีวงขับไม้ การบรรเลงพิณ การสมวงมโหรี การประสมวงปีพาทย์ และวงประโคม อีกทั้งวงกลองแขก ส่วนเพลงไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น เริ่มมีการพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ มีทั้งเพลงประเภทขับร้องและเพลงบรรเลงเกิดขึ้น เพลงขับร้อง ได้แก่ เพลงชั้นเดียว เพลงสองชั้น เพลงขับร้องใช้ประกอบการขับไม้ ขับเสภา บทร้องเพลงนั้นจะมีลักษณะเป็นกาพย์ คล้ายบทกล่อมเด็ก ต่อมาได้พัฒนาขึ้นมากกลายเป็นบทดอกสร้อยเป็นกลอนแปด ส่วนเพลงบรรเลงมีเพลงเรื่องต่างๆ เพลงหน้าพาทย์ เพลงภาษา และเพลงเกร็ด

สมัยกรุงธนบุรี

เมื่อ พ.ศ. 2310 หลังจากที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีมานานต้องมาล่มสลายลงด้วยฝีมือของพม่า และได้ส่งผลกระทบต่องานชีวิตของคนไทยในทุกๆ ด้าน แต่การสูญเสียครั้งนี้มิได้หมายความว่า ประเทศไทยจะสูญเสียความเป็นชาติ โดยเฉพาะทางด้านศิลปะทางดนตรีไทยพวกที่ใส่ใจในศิลปะการดนตรียังคงรวมกลุ่มสืบสานกันต่อมา

ตลอดระยะเวลา 15 ปี ของกรุงธนบุรีในสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ศิลปะการดนตรีทั้งปีพาทย์ มโหรี เครื่องสาย ไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมขึ้นจากสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่มีเครื่องดนตรีของชาติต่างๆ เข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลายชาติ ดังปรากฏในหมายกำหนดการคราวสมโภชพระแก้วมรกต ว่ามีการบรรเลงมโหรีไทยสลักับมโหรีแขก ญวน และเขมรอยู่หลายวัน ปรากฏตามหมายรับสั่ง ตอนหนึ่ง “...ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้พิณพาทย์ไทย พิณพาทย์รามัญ และมโหรีไทย มโหรีแขก ฝรั่งเศส มโหรีญวน เขมร ผลัดเปลี่ยนกันสมโภช สองเดือนกับสิบสองวัน...” (มนตรี ตราโมท. 2538 : 23)

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมากมายโดยเฉพาะทางด้านปีพาทย์ ส่งผลกระทบให้ขอบเขตการบรรเลงกว้างขวางขึ้น และมีผลต่อรูปแบบของการสมวงดนตรีไทยด้วยเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นใหม่ๆ เพลงตลอดจนนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นวัฒนธรรมดนตรีไทยเกิดขึ้น ปรับเปลี่ยนจากดนตรีไทยเพื่อพิธีกรรม เป็นดนตรีไทยเพื่อการฟังมากขึ้น

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก บ้านเมืองได้รับการฟื้นฟู ทำนุบำรุง และศิลปะทางดนตรีมิได้ถูกละเลย ถึงแม้จะไม่เด่นชัดมาก อย่างไรก็ตาม ทั้งพระมหากษัตริย์ ไพร่ฟ้าประชาชนส่วนใหญ่คือคนที่สืบเชื้อสายมาจากครั้งกรุงศรีอยุธยา ด้วยเหตุนี้ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ จึงเป็นการสืบทอดจากของเดิมที่เคยใช้กันอยู่ ลักษณะปีพาทย์ยังถูกใช้ในสังคม 2 ลักษณะ ในพิธีกรรมและในมหรสพการแสดงเป็นหลัก และบรรเลงให้สอดคล้องตามเช่นนี้ โดยพิธีกรรมหรือการแสดงมหรสพ มักเป็นสิ่งที่แบบแผนขึ้นตอนชัดเจนแน่นอน การบรรเลงหรือการเลือกใช้ปีพาทย์จึงพลอยถูกจำกัดแบบแผนไปด้วย (วิมาลา ศิริพงษ์. 2538 : 84)

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงโปรดดนตรี และนาฏศิลป์ ความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของปีพาทย์จึงเกิดขึ้น เมื่อพระทรงปรับปรุงการเล่นชนิดหนึ่ง คือ การเล่นเสภาได้ริเริ่มให้มีการบรรเลงปีพาทย์ ประกอบการขับเสภาขึ้น ดังปรากฏในบทไหว้ครูซึ่งแต่งในสมัยรัชกาลที่ 2 ว่า

เมื่อครั้นจอมนครินทร์แผ่นดินลับ	เสภาขับยังหาปีพาทย์ไม่
ครั้นมาถึงองค์พระทรงชัย	จึงเกิดมีขึ้นในอยุธยา

ทรงโปรดให้คนขับเสภาร้องลำนางส่งปีพาทย์เหมือนทำนองมโหรี จึงเกิดมีเสภาส่งปีพาทย์ขึ้น (แสงโสม เกษมศรี และวิมล พงศ์พิพัฒน์. 2515 : 204) จึงเป็นการพัฒนาปีพาทย์ไปสู่การบรรเลงเพื่อการฟัง ได้อีกส่วนหนึ่ง

สมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ทรงโปรดการฟ้อนรำ ขับร้อง แต่มิได้ทรงห้ามปรามแต่อย่างใด ศิลปะและวรรณคดีได้เจริญก้าวหน้าไปเป็นอันมาก สามัญชนพากันปลีกเวลามาท่องานศิลปะด้วยวิธีการต่างๆ การที่คนไทยมีนิยมการรักศิลปะนั้น จะเห็นได้อีกทางหนึ่งจากชาวยุโรปคนหนึ่งที่มาพำนักอยู่ในประเทศสยาม ได้ให้ข้อสังเกตว่า “หมู่บ้านของชาวไทยเกือบทุกหมู่บ้าน จะต้องมียวงดนตรีประจำอยู่ด้วย” วอลเตอร์ เอฟ เวลลา (นิจ ทองโสภิต. 2514 : 54 (แปล) ; อ้างอิงจาก Walter F. Wella. 1971)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในด้านดนตรีทรงมีพระบรมราชานุญาตให้พระราชวงศ์มีดนตรีเป็นของตนเองได้ ให้ประชาชนเล่นดนตรีได้อย่างอิสระ การเรียนขับร้องดนตรีจึงกระจายมากขึ้น ลูกหลานบ้านใดทั้งชายและหญิงที่มีฝีมือมีความสามารถในทางดนตรีจะมีโอกาสได้เข้ามาอยู่ในวัง ในพระอุปถัมภ์ของราชวงศ์หรือขุนนางมากขึ้นเป็นการเพิ่มปริมาณของบุคคลและความรู้ในวิทยาการด้านดนตรีมากขึ้นเป็นลำดับ (พูนพิศ อมาตยกุล. 2524 : 22 ; อ้างอิงจาก สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540 : 24) ดังเช่น เมื่อคราวฉลองพระที่นั่งอาภรณ์ภิโมกข์ปราสาท พ.ศ. 2399 เจ้านายและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ต่างนำวงปีพาทย์เครื่องใหญ่เข้ามาบรรเลงถึง 13 วง คาดว่าแต่ละวงคงจะมีนักดนตรีชาวบ้านเข้ามารับราชการขึ้นสังกัดกับเจ้านายต่างๆ จำนวนมาก (มนตรี ตราโมท. 2538 : 23-24)

การที่ปีพาทย์ได้รับความนิยมในหมู่เจ้านาย ขุนนาง ด้วยหน้าใหม่คือการบรรเลงเพื่อการฟัง นับเป็นก้าวใหม่ของวงปีพาทย์ในสมัย กรุงรัตนโกสินทร์ที่เป็นแบบแผนมากขึ้น

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลิกระบบไพร่และทาส สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง นักดนตรีเดิมอยู่ในความอุปถัมภ์ของราชสำนักเป็นส่วนใหญ่ นักดนตรีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้เข้าสังกัดในราชสำนัก จึงต้องประกอบอาชีพอิสระโดยบรรเลงประกอบการแสดง ปรากฏการณ์อุปถัมภ์นักดนตรีฝีมือเอก ให้เข้าร่วมฝึกฝนตนเองในวงของตนให้การสนับสนุนในการผลิตผลงาน และพัฒนาฝีมือในการบรรเลง ผู้อุปถัมภ์ให้การสนับสนุนทั้งด้านดนตรีและเศรษฐกิจดนตรีไทยช่วงนี้จึงมีการพัฒนาการ ทางวิชาการดนตรีอย่างสูง เกิดนักดนตรีอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากสามัญชนที่มีความรู้

สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วงปีพาทย์และวงดนตรีประเภทอื่นๆ เจริญทั้งคุณภาพและปริมาณ รัชสมัยของพระองค์ทรงทำนุบำรุงศิลปประเพณีนี้มาก โปรดเกล้าให้ตั้งกรมมหรสพ ซึ่งมีกรมโขนหลวงและกรมปีพาทย์หลวง การอุปถัมภ์นักดนตรีในพระราชสำนักขยายตัวอย่างใหญ่หลวง ในกรมพิณพาทย์หลวง กรมมหรสพ มีการบัญญัติราชทินนามสำหรับพระราชทานแก่นักดนตรีของกรมมหรสพ เพิ่มขึ้นจากที่เคยมีในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ถึงกว่า 50 ชื่อ (มนตรี ตราโมท. 2537 : 37) ดนตรีไทยที่เกิดขึ้นมีการพัฒนาการอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชนชั้นสูงในหลายด้าน เช่น ภาษาการแต่งกาย กิริยาท่าทาง โครงสร้างทางดนตรี ความเฟื่องฟูของเพลงเถา ส่อให้เห็นลักษณะการดนตรีแบบใหม่

ดนตรีไทยอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ สามัญชนในสังคมทั่วไป ดนตรีของคนกลุ่มนี้จะปรากฏอยู่ในสองสถานการณ์ คือ พิธีกรรม และศิลปะการแสดง ซึ่งมีวัดเป็นองค์กรทำหน้าที่คล้ายผู้อุปถัมภ์ที่สำคัญ (วิมาลา ศิริพงษ์. 2534 : 31) รองศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เสนอความสัมพันธ์เกี่ยวกับสามเหลี่ยมแห่งบ้าน วัด วัง ได้มีส่วนสำคัญอย่างมากในการอุปถัมภ์ค้ำจุนดนตรีไทย (พูนพิศ อมาตยกุล และคนอื่นๆ. 2532 : 1)

สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสละราชสมบัติ เมื่อปี พ.ศ. 2477 รัฐบาลโอนข้าราชการจากกระทรวงวังมาขึ้นกับกรมศิลปากร ทำให้สถานภาพนักดนตรีไทยในวงปีพาทย์ในการอุปถัมภ์ของพระมหากษัตริย์สิ้นสุดลงด้วย เมื่อสิ้นสุดของยุคสมัยของการเติบโตของวงปีพาทย์ในราชสำนัก นักปีพาทย์ที่เคยอยู่ในระบบอุปถัมภ์ของราชสำนักได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งเลือกที่จะเข้าสู่ระบบราชการของรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยและอีกกลุ่มหนึ่ง เลือกที่จะมีสถานภาพเป็นนักดนตรีอิสระซึ่งจะอยู่นอกระบบราชการ นับว่าเป็นช่วงที่ดนตรีไทยเสื่อมโทรม แล้วสามารถกู้ขึ้นได้ในอีกระดับหนึ่ง แต่พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยในดนตรีไทย ทรงฝึกหัดจนทรงพระราชนิพนธ์เพลงได้

สมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เป็นภาวะที่ดนตรีไทยเข้าสู่ภาวะมีดมน ผู้นำรัฐบาลคือ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ออกประกาศจำกัดเกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีไทย ไม่ส่งเสริม และพยายามจะให้คนไทยหันไปเล่นดนตรีตะวันตก นักดนตรีไทยขาดกำลังใจ

เครื่องดนตรีไทยจำนวนไม่น้อยหลุดลอยไป จากมือนักดนตรีไทยอย่างน่าเสียดาย ถึงแม้ว่าการดนตรีไทยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่สมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในรัชกาลนี้ ทรงเอาพระทัยใส่ตลอดเวลา โดยโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ ที่เปิดเรียนในปลายรัชกาลที่ 7 เริ่มเติบโตในรัชกาลนี้

สมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดนตรีไทยเริ่มฟื้นตัวมีการปรับตัวไปตามสภาพของสังคมและสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน มีการปรับดนตรีไทยร่วมสมัย กิจกรรมการส่งเสริมดนตรีไทย อยู่ในรูปแบบของชมรมดนตรีไทย ชุมนุมดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาต่างๆ กรมศิลปากรเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในฐานะหน่วยงานของรัฐบาล ที่มีหน้าที่จะต้องคงไว้ซึ่งเป็นศิลปะของชาติ ในฐานะผู้อุปถัมภ์อย่างเป็นทางการ (กนก คล้ายมุข. 2541 : 21)

วัฒนธรรมดนตรีไทยโดยเฉพาะในวงปี่พาทย์นั้น ตามหลักที่ค้นคว้าได้สามารถระบุได้ว่าเป็นวัฒนธรรมดนตรีคู่ชาติไทยมาตั้งแต่ก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ถึงแม้ว่ารูปแบบของวงปี่พาทย์ และลักษณะของการบรรเลง มีลักษณะแตกต่างจากปัจจุบันโดยสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมปี่พาทย์ได้ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมไทยโดยลำดับ อย่างไรก็ตาม ปี่พาทย์ยังมีบทบาทในวิถีชีวิตของคนไทยมาโดยตลอด

3. ประเภทของดนตรีไทย

สงบศึก ธรรมวิหาร (2540 : 125-141) ได้แบ่งเพลงไทยออกเป็น 3 ประเภท การแบ่งดนตรีไทยออกเป็นอัตราเพลง ดังนี้

- 3.1 ประเภทเพลงอัตราชั้นเดียว
- 3.2 ประเภทเพลงอัตราสองชั้น
- 3.3 ประเภทเพลงสามชั้น

อัตราของเพลงไทยบอกถึงความซ้ำเร็วของเพลง โดยแบ่งเป็นชั้นปกติมีสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว ในปัจจุบันมีผู้แต่งเป็นสี่ชั้นและครึ่งชั้นก็มี เราจะทราบว่าเป็นเพลงกี่ชั้น โดยการฟังเสียงฉิ่ง โดยปกติเพลงจะถูกแต่งขึ้นเป็นสองชั้นก่อนแล้วขยายเป็นสามชั้น เป็นเพลงที่มีความเร็ว ดังนั้นเพลงชั้นเดียวจึงเร็วที่สุด เพลงสองชั้นจึงจะช้ากว่าชั้นเดียวเท่าตัว

การแบ่งเพลงไทยตามลักษณะของการใช้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. เพลงประเภทใช้ดนตรีล้วนๆ (หรือเพลงบรรเลง) มี 6 ประเภท คือ
 - เพลงโหมโรง
 - เพลงหน้าพาทย์
 - เพลงเรื่อง
 - เพลงลูกบทและเพลงหางเครื่อง
 - เพลงลูกหมุด
 - เพลงออกภาษา

2. เพลงประเภทขับร้อง เพลงประเภทขับร้องหรือร้องรับนี้ เป็นเพลงที่มีการขับร้องประกอบดนตรีมี 3 ประเภท คือ

เพลงเถา

เพลงตับ

เพลงเกร็ด

3. การแบ่งเพลงไทยตามลักษณะวิธีบรรเลง

เพลงทางพื้น

เพลงทางกรอ

เพลงลูกล่อลูกขัด

มนตรี ตราโมท (2540 : 42-43) ได้แบ่งประเภทของเพลงเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. ประเภทเพลงหน้าพาทย์

2. ประเภทเพลงเรื่อง

3. ประเภทเพลงมโหรี

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2530 : 73-104) ได้แบ่งเพลงไทยเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. เพลงประเภทที่ใช้ดนตรีล้วน ได้แก่ เพลงเถา เพลงตับ เพลงหน้าพาทย์ เพลงเดี่ยว เพลงเรื่อง และเพลงหางเครื่อง

2. ประเภทเพลงที่มีการขับร้องประกอบ ได้แก่ เพลงเถา เพลงตับ เพลงใหญ่ เพลงลา เพลงเกร็ด

จากความคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า เพลงไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. เพลงที่ใช้ดนตรีล้วนๆ ได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ เพลงเรื่อง

2. เพลงประเภทที่มีขับร้องประกอบ ได้แก่ เพลงเถา เพลงตับ เพลงเกร็ด

3. เพลงไทยตามลักษณะวิธีการบรรเลง ได้แก่ เพลงทางพื้น เพลงทางกรอ เพลงทางลูกล่อลูกขัด

ความหมายของคำว่าปี่พาทย์ (ประวัติเครื่องดนตรีไทย งานพระราชทานเพลิงศพ หลวงไพเราะเสียงซอ. 2520 : 117-128) คำว่า “พาทย์” ในที่นี้มูลศัพท์มาจาก วท (ธาตุ) แปลว่า “พูด กล่าว” ถ้าประกอบเข้ากับดนตรี ก็แปลว่า บันลือ บรรเลง ประโคม เช่น วิจารณ์วาทกะ - ผู้ทำพินให้พูด คือ ผู้บรรเลงพิน เกรียววาทกะ - ผู้ทำกลองให้พูด คือ คนตีกลองเป็นต้น เพราะฉะนั้น คำ วาท วาทย์ ในคัมภีร์นาฏศาสตร์ของท่ามรตมุนี กิติ ในคัมภีร์สังคีตรัตนกร กิติ ในคัมภีร์กามสูตรของท้าวเวทียาชน กิติ หมายถึงเครื่อง ดีด สี ตี เป่า เช่นเดียวกับคำว่า “วาทิต”

เสียงพาทย์เสียงพินกิติ ดุริยพาทพิน กิติ กล่าวถึงในศิลาจารึก และเสียงพาทย์แลพินกิติ ที่กล่าวถึงในเตภูมิกถา หรือ (ไตรภูมิพระร่วง) นั้น ส่วนใหญ่คนจะนิยมกันมาก โดยเฉพาะดุริยะ คือ ประเภทเครื่องดีและเครื่องเป่า เพราะมีเสียงดังกึกก้องเหมาะแก่การบรรเลงในที่กลางแจ้งและส่งเสียงได้ยืนไปได้ไกล คนจึงรู้จักกันมากและสมัยนั้นอาจนำเอาพินซึ่งเป็นเครื่องดีดสีมาเล่นผสมวงด้วย

จึงเรียกกวางบรรเลงแบบนี้ว่า “พิณพาทย์” ดังจะเห็นได้จากที่กล่าว ถึงไว้ในไตรภูมิพระร่วง ในสมัยสุโขทัยนั้นเองว่า “มีก้องดังดุจเสียงพิณพาทย์ ช้องกลองแตรสังข์อันเทพยดาเป่าแลดีในเมืองฟ้า” หรือ “ตีกลองและฉิ่งแน่นแต่ขับกับเสียงพิณพาทย์นาคราบรรเลง” ดังนี้ ครั้นต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ก็เรียกกวางเครื่องบรรเลงแบบนี้ ซึ่งจะมีพิณเข้าร่วมบรรเลงหรือไม่ก็ตามว่า “พิณพาทย์” ไปเลย เมื่อเรียกกันเคยชินเสียแล้ว ถึงจะไม่มีพิณก็ยังคงเรียกกันต่อไป

4. ประเพณีและความเชื่อ

การไหว้ครูเป็นพิธีสำคัญของคนไทยตั้งแต่เด็กนักเรียนขึ้นไปจนถึงชั้นนิสิต และผู้ที่ได้เล่าเรียนวิชาชีพอิสระประเภทต่างๆ จะต้องประกอบพิธีไหว้ครูประจำปีทั้งนั้น แม้แต่แพทย์แผนโบราณก็ยังต้องมีพิธีไหว้ครูกันเลย ในบรรดาพิธีไหว้ครูต่างๆ นี้ การไหว้ครูดนตรีนั้นค่อนข้างยิ่งใหญ่ และมีขั้นตอนต่างๆ มากมาย

ประเพณีคือสิ่งที่นิยม ถือประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีต ประเพณี (ราชบัณฑิตยสถาน. 2538 : 508)

เฉลิม พงศ์อาจารย์ (2541 : 302) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประเพณี คือ แนวทางในการปฏิบัติของคนในสังคมหนึ่งๆ ที่นิยมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

วิไลเลขา ถาวรธนาสาร และคนอื่นๆ (2531 : 523) ได้ให้ความหมายของคำว่าประเพณี หมายถึง การกระทำซึ่งปฏิบัติกันอยู่บ่อยๆ จนเป็นนิสัย ความเคยชิน และมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นแบบอย่างมานาน

บุปผา ทวีสุข (ม.ป.ป. : 16) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประเพณี คือ ความประพฤติที่คนหมู่ใดหมู่หนึ่งถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบต่อกันมาช้านาน

ประเพณีแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. จารีตประเพณี หรือ กฎศีลธรรม เป็นประเพณีที่มีศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องจึงเป็นกฎที่มีความสำคัญต่อสวัสดิภาพของสังคม มีการบังคับให้ปฏิบัติตามและมีความรู้สึกที่รุนแรง ถ้าใครฝ่าฝืนอาจจะต้องมีการลงโทษ บุคคลจะต้องปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของสังคม เป็นเรื่องความผิดถูกความนิยมที่ยึดถือและถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยใช้การเลียนแบบและสั่งสอน เช่น การสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียว ถ้าฝ่ายชายเกิดไปมีภรรยาน้อยก็ถือว่าผิดศีลธรรม

จารีตและประเพณีของแต่ละแห่งย่อมไม่เหมือนกัน เพราะมีค่านิยมที่ยึดถือต่างกัน ดังนั้น จารีตประเพณีและกฎศีลธรรมจึงเป็นเรื่องของแต่ละสังคม เราจะใช้ค่านิยมของเราไปตัดสินว่าของใครต่ำกว่าของเราไม่ได้ เพราะเป็นการแสดงออกถึงความใจแคบและไม่ยอมรับถึงสภาพความเป็นจริงของแต่ละสังคม เป็นการมองที่เข้าข้างตนเองเกินไป

2. ขนบประเพณี เป็นระเบียบประเพณีที่มีการวางแผนเอาไว้จะโดยตรงหรือโดยปริยายก็ตามที่ ถ้าเป็นโดยตรงก็ได้แก่ ประเพณีที่มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลต้องปฏิบัติอย่างไร เช่น การไหว้ครูเรื่องทรัพย์สินสมบัติ การศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ถ้าโดยปริยาย ได้แก่ ประเพณีที่รู้กันโดยทั่วๆ ไป โดยไม่ได้วางระเบียบไว้อย่างแน่นอนแต่ปฏิบัติได้

เพราะมีการบอกเล่าสืบทอดกันมา หรือจากการที่ผู้ใหญ่หรือบุคคลอื่นปฏิบัติ เช่น การแห่นางแมวของภาคกลาง การจุดบั้งไฟของภาคอีสาน

3. ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับเรื่องทั่วๆ ไป ที่ไม่กำหนดหรือบังคับหรือมีแบบแผนเท่าชนบประเพณี เป็นเรื่องของการปฏิบัติสืบทอดกันมาตามความเคยชิน ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาระหน้าที่ เป็นธรรมเนียมการทักทาย การสวมรองเท้า เป็นเรื่องของประเพณีชุมชนนั้นๆ ปฏิบัติกันซึ่งกลุ่มอื่นอาจจะไม่ปฏิบัติก็ได้

ประเพณี คือ สิ่งต่างๆ ที่คนสร้างขึ้นย่อมมีทั้งที่เกิดใหม่และตายไป มีทั้งที่เจริญเปลี่ยนแปลงตลอดจนเสื่อมสูญไป อันเป็นไปตามเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมตามในทางภูมิศาสตร์และสังคม ฉะนั้นอาจจะกล่าวได้กว้างๆ ว่า ประเพณีคือ วัฒนธรรม และวัฒนธรรมก็คือประเพณีนั่นเอง เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ หากแต่เป็นสิ่งที่อยู่ในความรู้สึกของตนเองเป็นผู้สร้างขึ้น เพื่อเป็นวิถีของชีวิตคนส่วนรวม และมีการถ่ายทอดและปรับปรุงและสืบทอดต่อกันมา เป็นความเจริญก้าวหน้าโดยลำดับ อย่างไรก็ตามประเพณีเดิมๆ บางอย่าง ซึ่งยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ส่วนมากมักหมดความสำคัญและหมดความหมายเดิมไปแล้ว แต่ยังมีคนปฏิบัติกันอยู่เพราะความเคยชิน ถ้าเลิกปฏิบัติมักจะไม่ใช่สบายใจทำให้วิตกกังวลไปต่างๆ นานา

สังคมปีพาทย์เป็นสังคมดนตรี ที่มีการปฏิบัติในลักษณะที่เป็นชนบประเพณีเป็นส่วนใหญ่ บางส่วนก็เป็นธรรมเนียมประเพณีบ้าง แต่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ด้านปีพาทย์ของบรรพบุรุษของดนตรีไทย มีการสืบทอดประเพณีที่เกิดจากความเชื่อต่างๆ ส่งผลให้เกิดพิธีกรรมซึ่งเป็นชนบประเพณี เพื่อนุชนดนตรีในรุ่นหลังๆ ได้ประพฤติปฏิบัติสืบเนื่องกันมา

หลักการของทฤษฎีและสิ่งเร้าและตอบสนอง คือ

1. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นตัวกระตุ้น ที่ทำให้เกิดการตอบสนอง หรือพฤติกรรม การเรียนรู้
2. การฝึกฝน (Practice) ได้แก่ การทำแบบฝึกหัด การฝึกทำซ้ำเพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหาที่สัมพันธ์ โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ
3. การรู้ผลการกระทำ (Feedback) ได้แก่ การที่สามารถให้ผู้เรียนได้รู้ผลการปฏิบัติได้ทันที เพื่อจะให้ผู้เรียนได้ปรับพฤติกรรมได้ถูกต้อง
4. การสรุปเป็นกฎเกณฑ์ (Generalization) ได้แก่ การได้รับประสบการณ์ต่างๆ ที่สามารถสร้างมโนทัศน์ จนกระทั่งสรุปเป็นเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ได้
5. การแยกแยะ (Discrimination) ได้แก่ การจัดประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถแยกแยะความแตกต่างของข้อมูลได้อย่างชัดเจน
6. ความใกล้ชิด (Contiguity) ได้แก่ การสอนที่คำนึงถึงความใกล้ชิดระหว่าง สิ่งเร้าและการตอบสนองเป็นต้น

การเสนอผลการวิจัยข้อที่ได้จากการวิเคราะห์ได้นำมาเรียบเรียง ในรูปแบบการพรรณนาบรรยาย เป็นความเรียง และสรุปรายงานการวิจัย

1. ความเชื่อ ขนบประเพณีในการรับศิษย์

1.1 ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์

ครูดนตรีในสมัยก่อนๆ มีหลายท่านที่มีความเชื่อทางด้านโหราศาสตร์ นายเฉลิม บั้งทั้ง ได้กล่าวถึง วิธีการรับศิษย์ของท่าน พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ว่าความรอบคอบของอาจารย์ คือ ต้องถามว่า คนเราก้าววันเดือนปีเกิดไม่ถูกกัน การปกครองและการตักเตือนย่อมจะไม่มีเหตุผล และจะมีการขัดแย้งกันอยู่บ้างไม่มากนักน้อย ดังนั้นท่านต้องถามให้แน่ชัด เมื่อเห็นว่าวันเดือนปีเกิดพอจะเข้ากันได้ ท่านก็จะรับไว้ (เฉลิม บัวทั้ง. 2530 : 15)

ครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ก่อนที่ท่านจะรับนายประสิทธิ์ ถาวร เป็นศิษย์ ท่านยังได้อ้างว่า “หมอดูท่านายว่า ห้ามรับคนนอกเข้าบ้าน ถ้าขึ้นรับไว้จะเกิดเรื่องใหญ่” (ประสิทธิ์ ถาวร. 2524 : 61)

ความเชื่อทางด้านโหราศาสตร์ จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับศิษย์เข้าไปเรียนดนตรีไทยในสมัยก่อนด้วย

1.2 วันครู

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับดนตรีไทย จะกระทำกันในวันพฤหัสบดี โดยถือวันพฤหัสบดี เป็นวันครู (ณรงค์ชัย ปฎิกรัตน์. 2540 : 26) เช่นพิธีการไหว้ครูหรือพิธีการรับศิษย์ เป็นต้น

1.3 กำนัล

กำนัล (มนตรี ตราโมท. 2531 : 4) ได้อธิบายไว้ว่า กำนัลชั้นแรกของการเรียนดนตรีนั้น ประกอบด้วยดอกไม้ รูป เทียน และเงินกำนัล และอีกอย่างหนึ่งคือขันกำนัล ซึ่งเป็นขันล้างหน้าใส่ดอกไม้ รูป เทียน ผ้าขาวหรือผ้าเช็ดหน้า และเงินกำนัล ซึ่งในสมัยโบราณใช้จำนวนเงินหกบาท

พิธีการรับศิษย์นั้น นอกจากจะกระทำกันในวันพฤหัสบดี ที่ถือว่าเป็นครูที่กล่าวไว้ในข้างต้นแล้ว ศิษย์จะพื้งนำ พาน ดอกไม้ รูป เทียน และของกำนัล เพื่อฝากตัวต่อครูดนตรี (ณรงค์ชัย ปฎิกรัตน์. 2540 : 26) โดยผู้ปกครองเด็กถือขัน ดอกไม้ รูป เทียน กำนัล 6 บาท นำเข้ามามอบตัวกับอาจารย์ และนำไปบูชาเครื่องดนตรี

ขึ้น ศิลปบรรเลง (2521 : 26) อธิบายถึงการรับเด็กเรียนแบบเก่าไว้ว่าต้องมีผู้ใหญ่พาไปฝากผู้สอน ผู้เรียนต้องมีดอกไม้ รูป เทียน ไปสักการะครูดนตรีไทยที่ได้ล่วงลับไปแล้ว และเคารพครูที่สอน จึงจะได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชาฝึกฝนให้

1.4 คาถา

ประเพณีในการรับศิษย์นั้น เมื่อผู้ที่ฝากตัวเป็นศิษย์นำกำนัลมา สุดแต่แต่ครูจะเรียกมาเคารพในวันพฤหัสบดี เมื่อครูรับดอกไม้ รูป เทียนแล้ว ครูจะจุดธูปเทียนบูชาเทวดาอีกชั้นหนึ่ง แล้วอ่านคาถาให้ผู้เรียนที่เป็นศิษย์ว่าตาม เพื่อขอให้ครูเทวดาประสาทพร ให้เกิดปัญญาเฉลียวฉลาด

เพราะตามคติคนไทยถือว่า พระวิษณุกรรมเป็นช่างผู้ประสิทธิ์ประสาทเครื่องดนตรีทั้งหลาย แล้วยังมีครูเทวดาที่เกี่ยวข้องอีกหลายท่าน เช่น พระประคนธรรพ พระปัญจสีขรเหล่านี้ เป็นต้น เมื่อเวลาครูทำพิธีนั้น ขึ้นแรกที่ศิษย์นำมาฝากตัว ครูจะต้องจูดรูปเทียน ตั้งนะโม 3 จบ แล้วว่าคาถาชุมนุมเทวดา ต่อจากนั้นว่าบทเชิญครูผู้ใหญ่มาประสิทธิ์ประสาทพร

คาถาที่ใช้ในพิธีการรับศิษย์นั้น มีลักษณะที่เป็นทั้งการกล่าวไทย และส่วนที่เป็นร้อยกรองเป็นภาษาบาลี ใช้สืบทอดกันมา เช่น คาถาขอให้ครูเทวดาประสิทธิ์ประสาทพร (อุทิศ นาคสวัสดิ์. 2526 : 201) ดังนี้

นะโม ข้าพเจ้าขอนมัสการ ข้าพเจ้าจะขอรับประทาน ซึ่งสติปัญญาให้เฉลียวฉลาด แม้ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ในเรื่อง ดีด สี ตี เป่า ขับร้อง ฟ้องรำ ขอให้ข้าพเจ้ามีปัญญามั่นคง ชำรงจำไว้ได้ในสรรพดนตรีทุกอย่าง ให้มั่นคงไม่หลงลืม ให้มีความคิด ความรู้ ให้เจริญยิ่งๆ ขึ้นไป เทอญ สิทธิ ครู อาจารย์ยัง ประสิทธิเม อายุ วรณะ สุขะ พละ มหาสุโข มหาลาโภ มหาไชโย

คาถาบูชาพระรัตนตรัย กล่าวดังนี้

นะโมตัสสะ ะกะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ (กล่าว 3 จบ)

พุทฺธบูชา มหาเดชวันโต ธรรมบูชา มหาปัญโญ สังฆบูชา มหาโกควโห ติโลกนาถัง อัคคี พุทฺธบุผัง อหัง ชินะ ทัตถวา อสิตี กัปปโกฏฺฐิโย อภิรุโป ทาเรนโต ปฏิกัตถัง นิพณัง ปรมัง ปรมัง สุขัง

ทุติยัมปิ พุทฺธบูชา มหาเดชวันโต ธรรมบูชา มหาปัญโญ สังฆบูชา มหาโกควโห ติโลกนาถัง อัคคี พุทฺธบุผัง อหัง ชินะ ทัตถวา อสิตี กัปปโกฏฺฐิโย อภิรุโป ทาเรนโต ปฏิกัตถัง นิพณัง ปรมัง ปรมัง สุขัง

ตติยัมปิ พุทฺธบูชา มหาเดชวันโต ธรรมบูชา มหาปัญโญ สังฆบูชา มหาโกควโห ติโลกนาถัง อัคคี พุทฺธบุผัง อหัง ชินะ ทัตถวา อสิตี กัปปโกฏฺฐิโย อภิรุโป ทาเรนโต ปฏิกัตถัง นิพณัง ปรมัง ปรมัง สุขัง

คาถาชุมนุมเทวดา

สังเค กาเม นรฺุเป คิริสุขรตฺเฏ จรัลิกเข วนาเม ทีเป รักฺเฐ จ คาเม คารุ วนคฺเณ วัตุมหิ เขตเต ภูมมา จามันตุ เทวา ชลกลวัสเม ยักขคันธัพพนาคา ติฏฐันตา สันติเก มุนิพวณัง สารโว เม สุณันตุ ธรรมสวณกาโล อัยมกัณฑา ธรรมสวณกาโล อัยมกัณฑา

คาถาบทดอกไม้มารูปเทียน

อิมัง ทีปัง บุปผัง วรัง คันธัง ครูอาจารย์ยัง ปฏิคคันหาหิ วันทา อาจารย์ยัง อูปาทไสยัง วินาสสันติ สิทธิการะ ปรปัชชา ตัสมิง ภวันเต

ทุติยัมปิ อิมัง ทีปัง บุปผัง วรัง คันธัง ครูอาจารย์ยัง ปฏิคคันหาหิ วันทา อาจารย์ยัง อูปาทไสยัง วินาสสันติ สิทธิการะ ปรปัชชา ตัสมิง ภวันเต

ตติยัมปิ อิมัง ทีปัง บุปผัง วรัง คันธัง ครูอาจารย์ยัง ปฏิคคันหาหิ วันทา อาจารย์ยัง อูปาทไสยัง วินาสสันติ สิทธิการะ ปรปัชชา ตัสมิง ภวันเต

สำหรับคาถาที่ใช้สำหรับครูแต่ละท่าน แต่ละสำนัก ย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่จะได้รับการสืบทอดต่อกันมา

2. ความเชื่อ ขนบประเพณีการไหว้ครู

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ในการสืบทอดดนตรีนั้นลึกซึ้งมาก ครูเป็นคลังความรู้และไม่ได้ถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ครูกลายเป็นผู้สืบทอดของพ่อแม่ สอนทั้งความรู้และความเป็นคนให้แก่ศิษย์ ดังนั้นการที่บุคคลใดจะเล่าเรียนความรู้วิชาจากครู จึงมักจะต้องปฏิบัติต่อครูตามค่านิยมสังคมไทย คือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น คัดค้าน เชื่อตามที่ครูบอกมากกว่าการค้นหาคำความจริง

พิธีกรรมไหว้ครู เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ ที่เกิดความเชื่อ เป็นลักษณะเฉพาะของวิชาที่เป็นศิลปะ ซึ่งนอกจากจะแสดงความเคารพกับครูที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและเสียชีวิตแล้ว การกระทำทวดเทวีกุณ ยังแผ่ออกไปถึงเทพเจ้าในวิชานั้นๆ ถือว่าเป็นครูบาอาจารย์ด้วย การไหว้ครูบาอาจารย์เป็นประจำจะทำในวันไหนก็ได้ แต่ถ้าเป็นการประกอบวิชาการไหว้ครูที่เป็นพิธีรีตอง มีเครื่องสังเวย มีครูเป็นหัวหน้าอ่านโองการตามแบบแผนอย่างนี้ ต้องทำในวันพฤหัสบดีเท่านั้น เพราะถือว่าวันพฤหัสบดีเป็นวันครู บ้านใดมีเครื่องเป่าพาทย์ มีผู้บรรเลงเป็นหมู่คณะมักจะประกอบพิธีไหว้ครูทุกปี

กระบวนการไหว้ครูนั้น นายมนตรี ตราโมท ได้อธิบายไว้ว่า พิธีไหว้ครูเริ่มด้วยพิธีสงฆ์ ก่อน คือ ในวันพุธตอนเย็นมีพระสงฆ์เจริญน้ำพระพุทธรูป รุ่งเช้าวันพฤหัสบดีถวายอาหารบิณฑบาต เมื่อพระสงฆ์เสร็จภารกิจแล้ว เริ่มพิธีไหว้ครู พิธีสงฆ์นี้หากไม่สะดวกไม่มีก็ได้ คือ เริ่มด้วยพิธีไหว้ครูในวันพฤหัสบดีทีเดียว (มนตรี ตราโมท. 2531 : 3-5)

สถานที่ประกอบพิธีการไหว้ครูควรกว้างพอที่ศิษยานุศิษย์และผู้ร่วมพิธีนั้น สิ่งที่ตั้งสำหรับไหว้ต้องมีพระพุทธรูปและเครื่องบูชาพร้อมไว้ทางหนึ่ง ส่วนอีกทางหนึ่งจัดตั้งเครื่องดนตรีไทยต่างๆ ให้เป็นระเบียบสวยงาม โดยไม่ต้องจัดเป็นวง และต้องมีตะโพนลูกหนึ่งตั้งอยู่ด้วยเพราะ ทางดนตรีไทยถือว่าตะโพน เป็นสิ่งสมมติแทนองค์พระปรมาภิไธย หากจะมีหน้าโขนตั้งด้วยก็ได้

หน้าโขนที่ควรตั้ง คือ หน้าฤาษี พระปรมาภิไธย พระวิษณุกรรม พระปัญจสิขร พระพิราพ และเพิ่มหน้าพระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม พระคเณศ ด้วยยิ่งดี ส่วนเครื่องบูชากระยาบข มีดอกไม้ ธูปเทียน หัวหมู เป็ด ไก่ กุ้ง ปลา บายศรีปากชาม ขนมต้มแดง-ขาว ผลไม้ต่างๆ หากในพิธีมีพระพิราพด้วย ต้องมีเครื่องดื่บบอกขุดหนึ่ง เหมือนเครื่องสูกดั่งกล่าว เครื่องสังเวยนั้นจะเป็นคู่หรือเพิ่มเติมอย่างไรก็ได้

การจัดเครื่องประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย มีลักษณะต่างกันคือ เครื่องสังเวย เครื่องเซ่น และเครื่องกระยาบข เพื่อนำมาถวายแต่ที่เสวยต่างกัน เช่น

เครื่องกระยาบขเป็นเครื่องถวายเฉพาะเทพเจ้า ที่เชื่อกันว่าไม่เสวยโภชนาหาร ที่ประกอบด้วยเนื้อสัตว์ เครื่องกระยาบข เช่น งา ข้าวตอก ถั่ว เป็นต้น

เครื่องสังเวยได้แก่ เครื่องยา เช่น ปลายา สำหรับผีเปรตที่ปากเล็ก ไม่สามารถกินอาหารที่มีชิ้นใหญ่ได้

ชั้นกำนล มีชั้นล่างหน้าใส่ดอกไม้ รูป เทียน ผ้าขาว หรือผ้าเช็ดหน้า และเงินกำนลซึ่งโบราณใช้ 6 บาท ถ้าจะมีปีพาทย์บรรเลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีด้วยก็ได้ แต่ต้องมีชั้นกำนลด้วยเช่นเดียวกัน ให้ผู้บรรเลงปีพาทย์ครบทุกคนทั้งวง ครูผู้ทำพิธีนั่งขวามือขวา เมื่อได้จุดธูปเทียนบูชาเสร็จแล้ว ครูจะทำน้ำมนต์ในขณะนั้นศิษย์ผู้ร่วมพิธีจุดธูปเทียนบูชา อธิษฐานตามแต่ประสงค์ ผู้ร่วมพิธีเริ่มกล่าวโองการนำ ให้ผู้ร่วมพิธีกล่าวตาม เริ่มต้นด้วยการบูชารัตนตรัยและไหว้ครูบาอาจารย์ บิดามารดา ขอรพรต่างๆ ตามแบบแผน ปีพาทย์จะบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ตามที่ครูผู้ทำพิธีจะเรียก จากนั้นกล่าวถวายเครื่องสังเวย รอจนรูปหมุดดอกกล่าวลาคีเครื่องสังเวย ต่อจากนั้นประพรมน้ำมนต์ และเจิมให้แก่ศิษย์ และผู้ร่วมพิธี หลังจากพิธีไหว้ครูเสร็จแล้ว จึงถึงพิธี “ครอบครู” ซึ่งทำติดต่อกันไป

สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อประกอบการสอน

การเรียนดนตรีไทยหากจะให้เก่งและเป็นเร็วจะต้องนอนอยู่ที่บ้านครู ซึ่งใช้เป็นสถานที่ในการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนก็คือเครื่องดนตรีของครู การเรียนจะเรียนตั้งแต่เช้าจนเย็น ต้องหมั่นผสมวงและฝึกซ้อม ตอนกลางคืนครูอาจจะเรียกมาสอนเพลงที่คิดขึ้นได้อย่างปัจจุบันทันด่วนก็มี การต่อเพลงอยู่ในวงจำกัด มีการหวงเพลง การเรียนจะต้องอาศัยความทรงจำอย่างเดียว เป็นการเรียนที่อยู่ในวงแคบ (ชั้น ศิลปบรรเลง. 2521 : 27)

2.2 หลักสูตร (เนื้อหาเพลงที่ใช้สอน)

การจัดการเรียนการสอนปีพาทย์ในสมัยโบราณ ครูเฉลิม บัวท่ง อธิบายว่า ระเบียบปฏิบัติเป็นแบบแผน ในการต่อเพลงดังนี้ (เฉลิม บัวท่ง. 2530 : 15)

2.2.1 โหมโรง โดยเริ่มต่อเพลงสาธุการไปจนจบทั้งชุด เว้นแต่ตระโหมโรงไว้หนึ่งเพลง เมื่อมีการไหว้ครูประจำปีครั้งต่อไป ต่อเพลงตระโหมโรง โดยใช้อุปกรณ์เหมือนเช่นเดิม

2.2.2 เพลงช้า เพลงอะไรก็ได้แล้วแต่ครูจะสอนให้

2.2.3 เพลงลงสร

2.2.4 เพลงเวียนเทียน

2.2.5 เพลงพระฉัน

2.2.6 เพลงกราวรำ

2.2.7 เพลงเหาะ

2.2.8 เพลงเถา เริ่มต่อเมื่อถึงประมาณปีที่ 3

2.2.9 เพลงหน้าพาทย์ เริ่มต่อเมื่อถึงประมาณปีที่ 4

2.2.10 เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง เมื่อเรียนปีที่ 5

นักดนตรีในสำนักดนตรี มีแบบแผนการเรียน มีวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันระหว่างครูกับศิษย์ แต่หลักสูตรมีความหลากหลายไปบ้าง แต่โดยหลักการทั่วไปแล้ว การเรียนเริ่มต้นด้วยเพลงสาธุการ เพลงชุดโหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม เป็นต้น การเรียนร้องเพลงชุดโหมโรงเย็น ในการบรรเลงงานพิธีกรรม ไม่ว่าจะเป็นงานขึ้นบ้านใหม่ งานบวชนาคหรืองานพิธีกรรมงานอื่นๆ เพลงส่วนนี้ต้องใช้ในการบรรเลงในงานเท่านั้น แต่ละเพลงในชุดโหมโรงเย็น มีเพลงขนาดยาวหลายเพลง เช่น เพลงเข้าม่าน เชิด กลม กราวใน เป็นต้น เพลงที่สำคัญและใช้เป็น

งานหลักก็คือ เพลงเรื่อง แต่ละสำนักก็มีเพลงเรื่องที่ใช้สอนศิษย์มากมายแตกต่างกันออกไป การรู้เรื่องเพลงเรื่องมาก ย่อมหมายความว่านักดนตรีผู้นั้น ได้รู้จักเพลงเล็กเพลงน้อยที่ได้จัดกลุ่มไว้อย่างชัดเจน ในยุคที่นิยมเพลงเก่ามาขยายเป็นอัตราสามชั้น แต่แต่งตัดเป็นชั้นเดียว และนำมาบรรเลงลดลั่นที่เรียกว่าเถา นั้น ส่วนใหญ่นักดนตรีนำทำนองจากเพลงเรื่องไปเป็นสมมุติฐานในการแต่งเพลง กระบวนการเหล่านี้เป็นการเรียนดนตรีไทย ตามแบบแผนดั้งเดิม

2.3 วิธีสอน

การเรียนดนตรีไทยเรียนด้วยความจำ การสอนจึงเริ่มด้วยภาคปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ส่วนภาคทฤษฎีไปสอนเมื่อปฏิบัติได้แล้ว การที่จะเลือกเรียนดนตรีแต่ละชนิดเป็นเรื่องที่สำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะเครื่องดนตรีแต่ละอย่างมีวิธีการเล่นที่แตกต่างกันไป การเรียนดนตรีจะต้องใช้หู และความจำเป็นหลัก การปฏิบัตินั้นบางอย่างใช้นิ้ว บางอย่างใช้ข้อ บางอย่างใช้ปอดใช้กำลังลมเป่า หากศิษย์ที่เลือกเรียนดนตรีไม่เหมาะสม ผลที่ได้ไม่เป็นไปตามความประสงค์ เพราะฉะนั้นผู้ที่เลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใดนั้น จึงต้องให้เหมาะสมกับตนเองด้วย (เสรี หวังในธรรม และสุจิตต์ วงษ์เทศ. 2527 : 120)

พิธีเริ่มฝึกหัดและต่อเพลง การเริ่มฝึกหัดจะเริ่มตั้งแต่วันแรก ที่นำมาฝากตัวเข้าเรียน กล่าวว่ามีชั้นขนาดกลาง 1 ชั้น ผ้าเช็ดหน้า ดอกไม้ รูป เทียน กำถั่ว 6 บาท นำเข้ามอบตัวกับอาจารย์ โดยนำไปบูชาเครื่องดนตรี ตะโพนไทย ให้เด็กกราบ 3 ครั้ง แล้วกล่าวเป็นภาษาบาลีว่า “อัคคี พหุบุพผัง อหังวันทา ครูอาจารย์ยัง สัพพะโสยัง วินาสสันติ สิทธิประปะชา อิมัสมิยัง ภาวันตุเต” ทุติยัมปิ ตติยัมปิ (กล่าวเหมือนกัน) ให้เด็กกล่าวสามครั้ง และครูนำไม้ตีฆ้องสองอันใส่มือเด็ก ให้เด็กพนมมือพร้อมไม้ตีฆ้อง แล้วกล่าวว่า “อะหังวันทา ครูอาจารย์ยัง สัพพะโสยัง วินาสสันติ สิทธิประปะชา อิมัสมิยัง ภาวันตุเต” แล้วครูจับมือเด็กพร้อมทั้งไม้ตีฆ้อง ตีเพลงสาธุการ 1 วรรค 3 ครั้ง ถือเป็นการเสร็จพิธีจับมือเด็ก โดยมักทำให้ในวันพฤหัสบดี จับมือแล้วให้ผู้อื่นต่อไปก็ได้ (เฉลิม บัวทอง. 2530 : 15)

การสอนดนตรีไทยจะแบ่งเป็นสองแบบ แบบที่ 1 คือ การสอนโดยตรง ได้แก่การต่อเพลงให้โดยตรง ครูจะเรียกมาต่อทั้งวง แต่ละคนจะต้องประจำเครื่องดนตรีของตนเอง จะเปลี่ยนเครื่องมือไม่ได้ เมื่อได้ต่อเพลงแล้วก็ซ้อมให้แม่นยำ แบบที่ 2 คือ การสอนโดยอ้อม เป็นการสอนในสถานการณ์จริง เวลาไปบรรเลงในลานต่างๆ ครูจะเรียกเพลงให้เล่นตามสถานการณ์นั้นๆ ทำให้ลูกศิษย์ทราบว่า เพลงนั้นใช้เล่นในพิธีใด (อรรณพ รัตนพิมาน. 2538 : 53)

2.4 เวลาที่ใช้ในการเรียนและการฝึกซ้อม

สำนักดนตรีไทยบ้านบาตร ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) (ชลิตา จันท์แก้ว. 2539 : 9-10) กล่าวถึงการจัดการสอนดนตรีว่า เริ่มตั้งแต่เช้ามีดเพื่อไล่มือฝึกซ้อมและทบทวนเพลงต่อเนื่องกันเป็นชั่วโมง ก่อนที่ถึงเวลาอาหารเช้า ช่วงสาย บ่าย เย็น ค่ำ มีการต่อเพลงจากครูฝึกซ้อมวง หรือทบทวนเพลงเฉพาะบุคคล ในสำนักหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) มีกิจวัตรสำหรับผู้เรียนดังนี้

ลูกศิษย์ที่อาศัยอยู่ในบ้าน จะตื่นนอนเวลาประมาณ 04.30 น. ทำธุระส่วนตัวเสร็จก็มาใส่รองเท้า แต่ต้องไม่ทำให้เกิดเสียงดังเพราะบุคคลภายนอกยังไม่ตื่น บางคนที่ทำอาหารทานเองก็จะลงไปประกอบอาหารข้างล่าง และช่วยกันทำความสะอาด เก็บกวาดบริเวณบ้าน พอถึง 09.00 น. ก็ขึ้นไปเรียนดนตรี หยุดพักตอนเที่ยง ช่วงบ่ายก็ไปซ้อมเพลง หรือบางคนก็อาจไปเที่ยวเล่น เวลาค่ำมีการซ้อมเพลง และบางที่ครูจะมีการแนะวิธีการเล่นต่างๆ จนประมาณ 23.00 น. จึงจะเข้านอน

ส่วนลูกศิษย์ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในบ้าน เมื่อถึงเวลาเรียนก็มาเรียน เลิกเรียนแล้วก็กลับบ้านตนเอง เมื่อถึงเวลาประมาณ 09.00 น. ลูกศิษย์ทุกคนขึ้นไปบนโรงเรียน นั่งพับเพียบประจำเครื่องมือของตนเอง รอเวลาครูขึ้นมาสอน พอครูมาถึง ต้องกราบ 1 ครั้ง เมื่อครูเดินไปนั่งที่ระนาดเอก บรรยายการการเล่นจะเป็นกันเอง เมื่อเสร็จแล้วกราบ 1 ครั้ง

การลงโทษ สามารถจัดได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การลงโทษทางใจ ได้แก่ การลงโทษให้เกิดความละอายใจ ต่อผลที่กระทำผิดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้ดีขึ้น

- 1.1 สั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน
- 1.2 การดู คำ ว่ากล่าวให้กลัว
- 1.3 การทำให้อาย
- 1.4 การกักขัง ไม่ให้ออกไปเล่น
- 1.5 การทำให้หมดความสนุก
- 1.6 การปรับให้ทำการบ้านมากๆ

2. การลงโทษทางกาย ทำได้โดยการตี ตบ ทูป หยิก เป็นต้น

การวัดผลประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล ครูปีพาทย์มักทำอยู่ตลอด โดยครูเป็นผู้สังเกต หากเพลงที่ต่อให้ยังไม่สามารถปฏิบัติได้ดี ครูจะไม่ต่อเพิ่มให้ ในบางครั้งพบว่าการใช้วิธีการวัดผลโดยให้ปฏิบัติในงานจริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประดิษฐ์ อินทนิล (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติต่อดนตรีไทยของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนกลาง” พบว่าโดยส่วนรวม นิสิตนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีไทย นิสิตนักศึกษาหญิงมีทัศนคติที่ดีมากกว่านิสิตนักศึกษาชาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสิทธิภาพทางดนตรีไทยในมหาวิทยาลัย และสภาพแวดล้อมทางดนตรีไทย มีผลต่อทัศนคติต่อต้านดนตรีไทย ด้วย

มาศสุภา ศรีสุทอง (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “พัฒนาการของการศึกษาวิชาพิณ ดนตรีไทยในสมัยรัตนโกสินทร์” พบว่า วิชาพิณดนตรีไทยในสมัยรัตนโกสินทร์แบ่งออกเป็น 2 ระยะ

คือ ระยะแรก พ.ศ. 2325-2475 เป็นการจัดการศึกษาโดยมีบ้าน มีวัด และมีวังเป็นสถานศึกษา โดยมีวัดอุปสมบทเพื่อนำความรู้ทางดนตรีไปประกอบอาชีพ และบรรเลงในพิธีกรรมต่างๆ ระยะที่ 2 พ.ศ. 2476-2529 เป็นการจัดการศึกษาศิลปะการด้านดนตรีไทย ให้แก่หน่วยงานต่างๆ และจัดเปิดสอนวิชาซึ่พดนตรีไทย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตศิลปินดนตรีไทยและผลิตครูดนตรีไทย เป็นการสนับสนุนของผู้บริหารประเทศ เน้นการสอนปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี และคุณธรรมนักดนตรี

ปัญญา รุ่งเรือง (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทยของผู้สอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา” พบว่า การบรรเลงดนตรีด้วยวิธีการนั่งกับพื้น เป็นประเพณีที่ควรรักษาเอาไว้ ท่วงทีในการขับร้อง บรรเลง การจัดรูปแบบวงดนตรี ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม ในแง่ของความนิยมของคนไทย ความนิยมของดนตรีไทยเสื่อมลง เพราะคนไม่เข้าถึงดนตรีไทย เนื้อหาของดนตรีไทยควรเสนอแนวทางแบบทันสมัย สามารถนำไปใช้ได้ทุกโอกาสไม่ใช่เพียงแต่พิธีกรรมเท่านั้น ควรจะนำของชาวตะวันตกเข้ามาประยุกต์ด้วย

สงบศึก ธรรมวิหาร (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดและวิธีการของมนตรี ตราโมท ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดดนตรีไทย” พบว่า ควรมีการสร้างดนตรีไทยให้ได้มาตรฐาน โดยการรักษาเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีเอาไว้ ผู้บรรเลงและผู้ฟังควรรู้หน้าที่ของเครื่องดนตรีไทย หลักการผสมวงและโอกาสในการบรรเลง การร้องและการบรรเลงต้องให้ถูกต้องตามแบบแผนเดิม การแต่งเพลงใหม่ควรยึดรูปแบบเดิม และถ้าแต่งใหม่ควรจะให้เข้ากับยุคสมัย ผู้ชำนาญการดนตรีไทยควรแต่งตำราดนตรีไทย และพยายามสอดแทรกเนื้อหาของดนตรีไทยและเพลงไทย ในงานเขียนต่างๆ และส่งเสริมดนตรีไทยในสังคม รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมดนตรีไทยและเพลงไทย สำหรับด้านแนวคิด และวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทย และเพลงไทย พบว่าการสอนต้องเริ่มจากภาคปฏิบัติจากง่ายไปหายาก รัฐบาลควรให้เงินสนับสนุนด้านงบประมาณ และครูผู้สอนควรมีตำราที่เกี่ยวกับดนตรีไทย ให้นักดนตรีไทยและประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจ เพื่อเป็นพื้นฐานในการบรรเลงและการฟังอย่างเข้าใจและทราบซึ่ง

ภัทรวดี ภูฎาภิรมย์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “สถานภาพของนักเป่าพาทย์ ในสังคมไทย พ.ศ. 2411-2468” พบว่า การขยายตัวของเศรษฐกิจการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคม ทำให้คนกลุ่มต่างๆ ค่อยๆ เป็นอิสระจากระบบการควบคุมกำลังคนมาประกอบอาชีพในวิถีต่างๆ กัน ด้วยเหตุนี้การปกครองไทยจึงมีผู้ประกอบการต่างๆ ขึ้นมามากมายในสังคมไทย นักเป่าพาทย์ก็เป็นอาชีพที่แยกตัวออกมาเป็นอิสระ รัฐบาลและคนชั้นสูงให้การสนับสนุนอาชีพนักเป่าพาทย์ เพราะเป่าพาทย์เป็นสิ่งที่แสดงถึง อารยธรรมทางด้านวัฒนธรรมการดนตรีไทยและการบันเทิง จึงแบ่งนักเป่าพาทย์ได้เป็นสองกลุ่มคือ นักเป่าพาทย์ในความอุปถัมภ์ และนักเป่าพาทย์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ บทบาทของนักเป่าพาทย์ที่เพิ่มขึ้น เป็นดัชนีทางวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยที่ยิ่งเจริญเติบโตมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการบันเทิงรูปแบบต่างๆ ที่อยู่ในความนิยม อาทิเช่น ละครร้อง ลิเก เป็นต้น

วิมาลา ศิริพงษ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทย์โกสัลและสกุลศิลปบรรเลง” พบว่า สองสกุลมีความแตกต่างกัน

อย่างชัดเจน สกุลบ้านพาทย์โกสัล เป็นองค์กรในลักษณะบ้านพิณพาทย์ คือประกอบพิธีกรรมเป็นหลักเพื่อเป็นอาชีพ การถ่ายทอดวิธีเป็นการบอกแบบปากต่อปาก สกุลพาทย์โกสัลจึงนิยมรักษาการสืบทอดแบบเดิมไว้ให้คงอยู่ ส่วนสกุลศิลปะบรรเลง อยู่ในรูปแบบของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) ซึ่งประกอบกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ และเผยแพร่ดนตรีไทยให้กับคนทั่วไป และพัฒนาการบันทึกโน้ตเพลงไทย ให้ก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้สกุลศิลปะบรรเลงจึงเป็นสกุลที่พยายามเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพื่อตอบรับความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมได้อย่างชัดเจน

ณรงค์ เขียนทองกุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง “มานุษยวิทยาการดนตรี :กรณีศึกษาบ้านบางลำภู” มีเนื้อหาสรุปได้ ดังนี้ คือได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของบางลำภู เน้นในเรื่องกระบวนการดำเนินงานวิชาชีพดนตรีของบ้านดนตรี พร้อมกับการวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของนักดนตรีในตระกูลนี้ รวมทั้งได้รวบรวมรายละเอียดของศิลปเพลงไทยของบ้านบางลำภู ตั้งแต่ พ.ศ.2448 เป็นลำดับเรื่อยมาจนถึงลูกหลาน ทั้งชายและสะใภ้ ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของบ้านบางลำภูนั้นทางขับร้องสืบเชื้อสายจากพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ส่วนทางบรรเลงได้รับอิทธิพลมาจากวังบ้านหม้อ ต่อมาบรรเลงตามแนวของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง)

โตม สว่างอารมณ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาชีวประวัติและวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของจางวางทั่ว พาทย์โกสัล” จางวางทั่ว พาทย์โกสัล เป็นครูและศิลปินที่ยิ่งใหญ่ผู้หนึ่งที่อยู่ในยุคของกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นนักดนตรีตระกูลเก่าแก่ ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการถ่ายทอดต่อกันถึง 8ชั่วอายุคน ภายหลังได้รับการอุปถัมภ์จากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิจ ทรงอุปถัมภ์ด้านเศรษฐกิจแก่บ้านพาทย์โกสัล จึงแตกต่างกับวงดนตรีไทยของชุมชนอัมพวา ซึ่งเป็นดนตรีที่ไม่มีผู้อุปถัมภ์ที่เป็นเจ้าขุนมูลนาย ซึ่งดนตรีไทยในชุมชนอัมพวามีแนวทางวิถีชีวิตที่เป็นอิสระ ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อคณะอยู่รอด และพัฒนารูปแบบให้สอดคล้อง และดำรงอยู่ได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน

เสนห์ บุญช่วย (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการให้สอนวิชาดนตรีของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า

1. สภาพ หนังสือเพลงที่ใช้สอนมีเพียงพอ คุณภาพของหนังสือคู่มือการสอนดนตรีอยู่ในสภาพพอใช้ ห้องเรียนมีเพียงพอ งบประมาณสำหรับสื่อการสอนดนตรีมีน้อย นักเรียนเข้าร่วมผลิตน้อย ผู้บริหารสนับสนุนให้ใช้สื่อ การใช้สื่อการสอนดนตรีสอดคล้องกับเนื้อหา มีการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายในบางบทเรียน

2. ปัญหา ขาดแคลนเครื่องดนตรีประเภททำทำนอง ครูไม่ได้รับการแนะนำจากการศึกษานิเทศก์ในการใช้ และผลิตสื่อการสอน ครูมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดแคลนตู้เก็บสื่อการสอนดนตรี งบประมาณการผลิตและซ่อมแซมสื่อดนตรีไม่เพียงพอ ไม่มีงบประมาณสำหรับจัดซื้อสื่อ ครูไม่มีทักษะผลิตสื่อ

3. ความต้องการ สื่อการสอนดนตรีทาง วีดิทัศน์ พจนานุกรม สารานุกรมดนตรี ตู้เก็บสื่อการสอนดนตรี งบประมาณในการจัดซื้อ การสนับสนุนจากผู้ปกครองและองค์กรต่างๆ ในการจัดซื้อ และจัดหาสื่อการสอนดนตรี การแนะนำในการใช้และวิธีเก็บรักษาสื่อการสอนดนตรี

กนก คล้ายมุก (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพการเรียนการสอนดนตรี ในประเทศไทย” พบว่า การเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการสอนตัวต่อตัววิชาทฤษฎีเปิดสอนได้ตามสมควร ความพร้อมทางด้านดนตรีไทยยังขาดผู้สอนทั้งดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน มีเครื่องดนตรีเพียงพอแต่ขาดคุณภาพ ห้องซ้อมและห้องอื่นๆ ไม่เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ ปัญหาคือ ผู้ที่เข้าเรียนมีพื้นฐานทางด้านดนตรีน้อย ผู้บริหาร ไม่สนับสนุนและขาดงบประมาณ ด้านเนื้อหาความเพียงพอที่จะสอนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงดนตรีศึกษาในประเทศ ควรจัดการดนตรีศึกษาให้มีความต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงอุดมศึกษา

ทัศนัย อายุเจริญ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพการเรียนการสอนดนตรีไทย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” พบว่า

1. ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการกำหนดเป้าหมาย ในการเรียนการสอนดนตรีไทยเป็นพิเศษ คือ มุ่งหวังให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะ และเจตคติที่ดีต่อดนตรีไทย โดยจัดครูเข้าสอนตามความสามารถ และประสบการณ์ ตลอดจนให้นักเรียนมีการแสดงผลงานทางด้านดนตรีไทยอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญทางด้านการสอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้การสาธิตและการปฏิบัติ สื่อการสอนที่ใช้มากคือ เครื่องบันทึกเสียงและการประเมินผล โดยจัดให้นักเรียนปฏิบัติจริง

3. ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การขาดครูที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีไทย โดยเฉพาะขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย และงบประมาณสนับสนุน

4. นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนการสอนดนตรีไทย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายชิ้นข้างต้นนี้ ผู้วิจัยคิดว่าสามารถใช้งานการศึกษาเหล่านี้เป็นแนวทางในการศึกษา เรื่อง การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า การสืบทอดปีพาทย์ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในครั้งนี้ เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจาก งานวิจัย เอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และออกปฏิบัติภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล โดยได้ศึกษาสภาพทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และวงปีพาทย์ในปัจจุบัน จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมเอาไว้มาวิเคราะห์เรียบเรียงรายงานการศึกษาค้นคว้า โดยกำหนดแนวทางวิธีการศึกษาค้นคว้าตั้งขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเอกสารหลักฐาน ได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ได้แก่ เอกสารวารสารและการศึกษาวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดปีพาทย์ซึ่งได้ทำการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ต่อไปนี้

1.1 หอสมุดแห่งชาติ

1.2 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1.3 หอสมุดประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ข้อมูลเกี่ยวกับนักดนตรีอาชีพ สัมภาษณ์จากหัวหน้าคณะปีพาทย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงปีพาทย์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 84 คณะ

1. นายจวนละมั่งทอง หัวหน้าคณะ นายจวนละมั่งทอง

2. นายละเอียดแสงนก หัวหน้าคณะ ละเอียดแสงนก

3. นายสมพงษ์ แสงนก หัวหน้าคณะ สมพงษ์ ถาวรศิริ

4. นายเสนอ ลัดดาอ่อน หัวหน้าคณะ ส.ลัดดาอ่อน

5. นายสุทิน นาคเจริญ หัวหน้าคณะ นาคเจริญ

6. นายขวัญชัย ชีตลักษ์ณ์ หัวหน้าคณะ ขวัญชัยไชว์

7. นายวิเชียร สารเดช หัวหน้าคณะ วิเชียร สารเดช

8. นายกิตติ สุภิสงห์ หัวหน้าคณะ อาจารย์กิตติ

9. นางจำรูญ ตรีหิรัญ หัวหน้าคณะ ดวงแก้ว

10. นายเชื้อ มงคลลาภ หัวหน้าคณะ ช.วิชัยศิลป์

11. นายพยุ่ง ธีระพันธ์ หัวหน้าคณะ พยุ่งศิลป์

12. นายเพทาย ทรัพย์บวร หัวหน้าคณะ บวรศิลป์ศิษย์ครูเล่ง

13. นายกรุ่น วิไลพฤษ หัวหน้าคณะ ก.วิชัยศิลป์

14. นางทองชุบ ฉายยา หัวหน้าคณะ ทองชุบอำนวยศิลป์

15. นายประทุม ทรัพย์โภาค	หัวหน้าคณะ ท.ศิลปะไทย
16. นายสมนึก เกิดกล้า	หัวหน้าคณะ ส.เกิดกล้า
17. นายไพฑูรย์ จันทร์แดง	หัวหน้าคณะ ไพฑูรย์ศิลป์
18. นายไพฑูรย์ จิตตรีสรพร	หัวหน้าคณะ ทิพย์ไพฑูรย์
19. นายวันชัย จิตนัย	หัวหน้าคณะ สมพงษ์ศิษย์ประพาศย์
20. นายสมศักดิ์ สารีสุข	หัวหน้าคณะ ส.ปัญญาศิลป์
21. นายสมสุข สุขประเสริฐ	หัวหน้าคณะ สุขประเสริฐศิลป์
22. นายจำรอง คหันทพงษ์	หัวหน้าคณะ จำลองศิลป์
23. นายชลอ สุชีลักษณ์	หัวหน้าคณะ ศรีมีชัย
24. นายดำรงเดช ทรงไต้ย	หัวหน้าคณะ นายดำรงเดช
25. นายเทวา ไตรเดช	หัวหน้าคณะ ศิษย์ครูสวัสดิ์
26. นายเรศ สุวรรณรูป	หัวหน้าคณะ ครูเรศ
27. นายบำรุง พยัคฆ์สันต์	หัวหน้าคณะ บุญประสิทธิ์ศิลป์
28. นายประสิทธิ์ คหันทพงษ์	หัวหน้าคณะ ส.ประสิทธิ์ศิลป์
29. นายล้วน ดนตรีรส	หัวหน้าคณะ ดนตรีรส
30. นายสำรวม ฤทธิธณ	หัวหน้าคณะ ส.รวมบรรเลง
31. นายสำราญ เกิดผล	หัวหน้าคณะ พาทยรัตน์
32. นายสำเร็จ ศรีโชติ	หัวหน้าคณะ ศรีโชติ
33. นายสุชิน คล้ายมุข	หัวหน้าคณะ ศรีสุวรรณ
34. นายอุดม ควรประสพ	หัวหน้าคณะ ส.ควรมิตร
35. พระอธิการแฉล้ม ฐานโว	หัวหน้าคณะ เสียงจากดอยผูกสัมพันธ์
36. นายทองใบ หงส์ทองคำ	หัวหน้าคณะ ทองใบ หงส์ทองคำ
37. นายพลบ ดนตรี	หัวหน้าคณะ ดุริยศิลป์
38. นายมนตรี สบายกาญจน์	หัวหน้าคณะ สบายกาญจน์
39. นายรัตน์ ปานเปรม	หัวหน้าคณะ กุ้งทอง
40. นายสงว ศรีผ่อง	หัวหน้าคณะ ไสว ศรีผ่อง
41. นายสุชาติ ดอกไม้พุ่ม	หัวหน้าคณะ พรสังข์ทอง
42. นายมนัส ทรงไตรย์	หัวหน้าคณะ โรงเรียนบางปะหัน
43. นายพิทักษ์ จรรย์นาฏ	หัวหน้าคณะ จรรย์นาฏ
44. นายธีรภัทร มารอด	หัวหน้าคณะ นิยมศิลป์
45. นายปุย ไสยวุฒิ	หัวหน้าคณะ อาจารย์ปุย
46. นายวิเชียร ไตรนิมิตร	หัวหน้าคณะ นายวิเชียร
47. นายสำราญ นันหัตถ์	หัวหน้าคณะ สำราญ เกาะเรียน
48. นายเจือ ภูมิดี	หัวหน้าคณะ เจือ ภูมิดี
49. นายบุญส่ง บุญสกุล	หัวหน้าคณะ บุญส่ง บุญกุล

50. นายมานะ จันทรสีเผือก	หัวหน้าคณะ มานะรุ่งศิลป์
51. นายทองหล่อ แจ่มมงคล	หัวหน้าคณะ ล.เริงศิลป์
52. นายวิเชียร อมวัฒน์	หัวหน้าคณะ วิเชียรบรรเลงศิลป์
53. นายจันทรหอม ดอกมณฑา	หัวหน้าคณะ หอมจันทรบรรเลง
54. นายทองขาว เสถียรอรอด	หัวหน้าคณะ ศรีจันทรา
55. นายประทีน มีชูโภชน	หัวหน้าคณะ บุญชู
56. นายภิรมย์ ธารสิทธิ์	หัวหน้าคณะ ภิรมย์ พรสวรรค์
57. นายลือชัย วงกฤษณ์	หัวหน้าคณะ แดงโชวี
58. นายวิเชียร เกิดผล	หัวหน้าคณะ บ้านใหม่
59. นายช่อม ถนอมรูป	หัวหน้าคณะ นายช่อม
60. นายสนัด ศรีสังข์	หัวหน้าคณะ นายสนัด
61. นายชื่น กองโชค	หัวหน้าคณะ ช.กองโชค
62. นายชูชาติ อ้วนล้ำ	หัวหน้าคณะ ทองเลียม อ้วนล้ำ
63. นายวิเชียร จำปาทิพย์	หัวหน้าคณะ วิเชียร จำปาทิพย์
64. นายสุพจน์ ผดุงสุทธิ์	หัวหน้าคณะ ช.จำปาทิพย์
65. นายวิชิต วุฒิราชา	หัวหน้าคณะ ราชาวดี 2
66. นายประสาน ใจใหม่	หัวหน้าคณะ ประเสริฐ ประสาน
67. นายสมนึก จิมสอน	หัวหน้าคณะ นายสมนึก จิมสร
68. นายมานะพุ่มวันเพ็ญ	หัวหน้าคณะ นายถึก
69. นางสาวหมาย อิมอำไพ	หัวหน้าคณะ สมหมายบรรเลงศิลป์
70. นายเสนาะ เกาพันธ์	หัวหน้าคณะ เสนาะโชวี
71. นางจำเริญ ธารนาค	หัวหน้าคณะ น.นาฏศิลป์
72. นางบังเอิญ ลายทอง	หัวหน้าคณะ ศิษย์ครูเอี้ยง
73. นายบำรุง เกิดกล้า	หัวหน้าคณะ ส.เกิดกล้า
74. นายประเสริฐ สุขกอ	หัวหน้าคณะ ส.ประไพศิลป์
75. นายมานพ เกิดพิทักษ์	หัวหน้าคณะ มานพลูกเจ้าเจ็ด
76. นายวิเชียร ธีรามนต์	หัวหน้าคณะ ทรัพย์เจริญ
77. นายวิชัย บุญพยัคฆ์	หัวหน้าคณะ ศิลปะแสงทอง
78. นางสาวทอง มุทวงษ์	หัวหน้าคณะ โสภณศิลป์
79. นายเสวก งามลักษณ์	หัวหน้าคณะ ส.งามลักษณ์
80. นายจงบกล นิลพฤษ	หัวหน้าคณะ จงบกล นิลพฤษ
81. นายบุญยิ่ง หามนตรี	หัวหน้าคณะ สองยอดอศิลป์
82. นายวิรัตน์ ตรีเดช	หัวหน้าคณะ วิรัตน์บรรเลงศิลป์
83. นายสวัสดิ์ สุนิมิตร	หัวหน้าคณะ สุนิมิตร
84. นายสังเวียน พงษ์ดนตรี	หัวหน้าคณะ ศิษย์ครูหลวง

3. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้กระบวนการทางมนุษยวิทยา ดังนี้
 - 3.1 การสังเกตสภาพการเรียนการสอนปีพาทย์ แบบไม่มีส่วนร่วม
 - 3.2 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จากหัวหน้าคณะปีพาทย์และผู้เกี่ยวข้องในวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 - 3.3 การบันทึกเสียงและบันทึกภาพ หัวหน้าคณะปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสถานที่จัดการเรียนการสอนปีพาทย์ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

ขั้นศึกษาข้อมูล

1. ถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียง และเทปบันทึกภาพ จากการเก็บข้อมูล ภาคสนามแล้ว บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
2. ศึกษาจากเอกสาร รายงานการวิจัย ตำราและหนังสือต่างๆ ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สมบูรณ์
3. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และจากการเก็บข้อมูลภาคสนามตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงแล้ว เรียบเรียงเนื้อหา โดยจัดลำดับให้สัมพันธ์กัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาสภาพและบทบาทของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 - 1.1 สภาพวงปีพาทย์ปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 - 1.2 การบรรเลงปีพาทย์ประกอบพิธีกรรม
 - 1.3 การบรรเลงปีพาทย์ประกอบการแสดง
2. ศึกษากระบวนการสืบทอดของวงปีพาทย์ปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 - 2.1 สายนักดนตรี
 - 2.2 การสืบทอดปีพาทย์ของหัวหน้าวงปีพาทย์
 - 2.3 การจัดการเรียนการสอน

การเสนอผลวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ได้นำมาเรียบเรียงในรู้แบบของการพรรณนาบรรยาย เป็นความเรียง และสรุปรายงานการวิจัย

บทที่ 4

การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. การศึกษาสภาพและบทบาทของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1 สภาพวงปีพาทย์ปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1.1 สภาพของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทั้งวงปีพาทย์ไทยและวงปีพาทย์มอญควบคู่กันไป แต่ส่วนใหญ่จะมีวงปีพาทย์ไทยอยู่ก่อน ซึ่งในอดีตวงปีพาทย์ไทยสามารถบรรเลงประกอบพิธีกรรมต่างๆ ได้ทั้งพิธีมงคลทั่วไป โดยบรรเลงในรูปแบบวงปีพาทย์ไทย และพิธีศพ โดยบรรเลงในรูปแบบวงปีพาทย์นางหงส์ ต่อมากระแสมวยวงปีพาทย์มอญใช้ประกอบพิธีศพมีมากขึ้น จึงทำให้สภาพของวงปีพาทย์นางหงส์ที่เคยใช้อยู่เดิมถูกกลดบทบาทไป วงปีพาทย์ต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงสร้างเครื่องปีพาทย์มอญแทนและเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้วงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีทั้งวงปีพาทย์ไทยและวงปีพาทย์มอญ ชูชาติ อ้วนล้ำ (สัมภาษณ์) กล่าวถึง การสร้างวงปีพาทย์ไทยและปีพาทย์มอญของคณะทองเลี่ยม อ้วนล้ำ ว่า “เดิมที่บ้านผมมีเครื่องไทยมาก่อน ต่อมาระยะหลังวงปีพาทย์เครื่องมอญนั้น วงอื่นๆ เขามีกันหมด ประกอบกับงานที่รับส่วนใหญ่จะเป็นงานศพ จึงทำให้ต้องสร้างเครื่องมอญขึ้นมา”

จากความนิยมปีพาทย์มอญสำหรับการบรรเลงประกอบในพิธีศพมีมากขึ้นทำให้วงปีพาทย์นางหงส์ที่เคยเคยถูกใช้บรรเลงประกอบในงานศพนั้นต้องซบเซาลงไป เจ้าของวงปีพาทย์ไทยทั้งหลายจึงต่างพยายามปรับปรุงวงปีพาทย์ของตนเอง เพื่อตอบสนองความนิยมของสังคมเป็นวงปีพาทย์เครื่องมอญ ที่ใช้ในการบรรเลงในงานศพ เพื่อเป็นการตอบรับแนวความคิดของผู้ว่าจ้าง ที่ไม่มีความรู้ทางเรื่องดนตรีไม่สนใจฟัง เน้นความสวยงามเท่านั้น

จากสภาวะการดำรงชีพของชาวดนตรีปีพาทย์ปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ต้องปรับเปลี่ยนให้คล้อยตามกระแสมวยของชาวบ้านหรือเจ้าภาพทั้งหลาย แต่การประกอบอาชีพปีพาทย์ของนักดนตรีปัจจุบันก็มีลักษณะเช่นเดียวกับอดีต คือ ไม่สามารถประกอบเป็นอาชีพหลักได้ แต่วงปีพาทย์กลับมีจำนวนมากขึ้น รายได้น้อยลง

จากสภาพของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีการแข่งขันกันอยู่ จึงทำให้ปัจจุบันในแต่ละคณะนั้นจะมีการสร้างเครื่องทั้งวงปีพาทย์ไทยและวงปีพาทย์มอญ เพื่อที่จะรองรับความต้องการของเจ้าภาพที่จะต้องการหา ดังนั้นในปัจจุบันพบว่าในแต่ละคณะนั้นมีเครื่องดนตรีทั้งเครื่องไทยและเครื่องมอญดังนี้

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนปีพาทย์ เครื่องไทย	จำนวนปีพาทย์ เครื่องมอญ	จำนวนคณะ ปีพาทย์
1	ท่าเรือ	8	29	5
2	นครหลวง	2	9	2
3	บางซ้าย	7	34	5
4	บางไทร	8	41	8
5	บางบาล	15	96	14
6	บางปะหัน	10	34	9
7	บางปะอิน	6	21	4
8	บ้านแพรก	4	21	3
9	ผักไห่	2	13	2
10	พระนครศรีอยุธยา	9	57	6
11	ภาชี	2	8	2
12	มหาราช	7	27	4
13	ลาดบัวหลวง	1	8	1
14	วังน้อย	5	23	5
15	เสนา	13	79	8
16	อุทัย	7	25	5
รวมทั้งสิ้น		106	525	84

จากตาราง พบว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวงปีพาทย์ จำนวน 84 คณะเป็นปีพาทย์เครื่องไทย 106 ชุด และปีพาทย์เครื่องมอญ 525 โด่ง อำเภอที่มีวงปีพาทย์มากที่สุด คืออำเภอบางบาล มีจำนวนวงปีพาทย์ 14 คณะ เป็นปีพาทย์เครื่องไทย 15 ชุด เป็นปีพาทย์เครื่องมอญ 96 โด่ง จึงทำให้ต้นทุนของวงปีพาทย์คณะหนึ่งๆ เกิดขึ้นจากผู้ประกอบ (โต้โผ) ที่จะต้องมีเครื่องดนตรีไทยและเครื่องมอญทุกชนิดในวงปีพาทย์ของตนเอง ส่วนผู้ที่บรรเลงหรือนักดนตรี จะทำหน้าที่เป็นผู้บรรเลงโดยไม่ต้องนำเครื่องดนตรีของตนเองมาแต่อย่างใด ฉะนั้นการตั้งวงดนตรีปีพาทย์จึงต้องมีรายจ่ายในการจัดการหาจัดทำเครื่องดนตรีขึ้นมาซึ่งเป็นรายจ่ายที่ค่อนข้างสูง แต่ราคาของเครื่องดนตรีจะสูงหรือต่ำนั้นยังมีปัจจัยที่สำคัญในการเลือกหาซื้อเครื่องดนตรีปีพาทย์เป็นตัวกำหนด เช่น แหล่งผลิตเครื่องดนตรี คุณภาพของเครื่องดนตรีที่ดี ความสวยงามของเครื่องดนตรี เป็นต้น ราคาของเครื่องดนตรีไทยในวงปีพาทย์ที่สามารถเลือกซื้อได้ในราคาที่คุณภาพปานกลาง จะมีดังนี้

ลำดับที่	เครื่องดนตรี วงปี่พาทย์ไทย	ราคา (บาท)	เครื่องดนตรี วงปี่พาทย์มอญ	ราคา (บาท)
1	ระนาดเอก 1 ชุด	8,500	ระนาดเอก 1 ชุด	28,000
2	ระนาดทุ้ม 1 ชุด	6,500	ระนาดทุ้ม 1 ชุด	25,000
3	ฆ้องวงใหญ่ 1 วง	15,000	ฆ้องมอญวงใหญ่ 1 วง	32,000
4	ฆ้องวงเล็ก 1 วง	15,000	ฆ้องมอญวงเล็ก 1 วง	32,000
5	ปี่ใน 1 เล้า	1,500	ปี่มอญ 1 เล้า	2,500
6	กลองทัด 1 คู่	10,000	ตะโพนมอญ 1 ลูก	15,000
7	ตะโพนไทย 1 ลูก	4,500	เปิงมางคอก 1 คอก	20,000
8	กลองแขก 1 คู่	10,000	ซุ่มโหม่ง 1 ชุด	18,000
9	ฉิ่ง 1 คู่	300	กลองแขก 1 คู่	10,000
10	กรับ 1 คู่	200	ฉิ่ง 1 คู่	300
11	ฉาบเล็ก 1 คู่	300	กรับ 1 คู่	200
12			ฉาบใหญ่ 1 คู่	1,500
13			ฉาบเล็ก 1 คู่	300
	รวม	71,800	รวม	184,800

หมายเหตุ เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ไทยกำหนดราคาตามรูปลักษณะแบบเดิม เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญกำหนดราคาตามรูปลักษณะ สมัยที่นิยม

ที่มา ร้านจำหน่ายเครื่องดนตรีไทย สังคีตประดิษฐ์

จากตาราง พบว่า เครื่องดนตรีไทยในวงปี่พาทย์ 1 ชุด ราคาประมาณ 71,800 บาท ส่วนเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญ มีราคาสูงเป็นสองเท่า ของเครื่องปี่พาทย์ไทย ราคาประมาณ 184,800 บาท ต้นทุนปี่พาทย์ 1 วง ต้องใช้เงินจำนวนมาก แต่เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์เป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากวัสดุที่แข็งแรง ทนทาน หากได้รับการดูแลรักษาอย่างดี จะมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน นับช่วงอายุคน เว้นแต่ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังเท่านั้นที่ชำรุดง่าย แต่สามารถซ่อมแซมได้ง่าย ดังนั้นการสร้างเครื่องดนตรีขึ้นมานั้น จึงสามารถสืบทอดต่อๆ กันมา ได้หลายชั่วอายุคน การจัดหาเครื่องดนตรีในวงดนตรีปี่พาทย์จึงต้องใช้เงินจำนวนมาก และถ้าบ้านดนตรีที่ต้องการมีทั้งวงปี่พาทย์ไทยและวงปี่พาทย์มอญด้วยแล้ว จะต้องใช้เงินมากขึ้น

จากสภาพต้นทุนราคาของเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มีราคาสูงมาก และมีการแข่งขันกันระหว่าง วงปี่พาทย์ด้วยกันสูง รายได้ของโตโผและนักดนตรีไทยรับจ้างต่ำลง เมื่อเทียบกับจำนวนงานแล้ว คงเป็นรายได้เพียงเล็กน้อย จึงไม่สามารถนำไปเป็นรายได้ประจำจุนเจือครอบครัวได้ การประกอบอาชีพด้านปี่พาทย์จึงมักเป็นอาชีพเสริม โดยที่นักดนตรี หรือโตโผวงดนตรีปี่พาทย์ส่วนใหญ่ จะต้องมียานประจํารองรับอยู่ด้วย จึงจะสามารถดำรงอยู่ได้

ปัจจุบันการดำรงชีพของชาวดนตรีเปี๊ยะพาทย์ อยู่ในสภาพที่ต้องปรับเปลี่ยนให้คล้อยตามกระแสความนิยมของชาวบ้าน หรือเจ้าภาพทั้งหลาย แต่การประกอบอาชีพเปี๊ยะพาทย์ ของนักดนตรีปัจจุบัน ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับอดีต คือ ไม่สามารถประกอบเป็นอาชีพหลักได้ แแต่วงเปี๊ยะพาทย์กลับมีจำนวนมากขึ้น รายได้น้อยลง การดำเนินกิจกรรมทางด้านดนตรีของนักดนตรี

1.1.2 สภาพของนักดนตรีไทย

ความเปลี่ยนแปลงของ ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ในสังคมไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่อง โลกทัศน์ของคนรุ่นใหม่ รับวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะวัฒนธรรมดนตรี เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมดนตรีไทย ส่งผลกระทบต่อสภาพของนักดนตรีเปี๊ยะพาทย์ ที่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองให้คล้อยตามกระแสความนิยมของสังคมปัจจุบัน พิธีกรรมต่างๆ ที่เคยทำอย่างโบราณ เช่น งานบวชนาค ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ซึ่งเคยว่าจ้างวงเปี๊ยะพาทย์ไปบรรเลงก็มีน้อยลง มีเพียงงานศพเท่านั้นที่ยังมีมหาและใช้บริการจากวงเปี๊ยะพาทย์อยู่ อย่างไรก็ตามการประกอบอาชีพเปี๊ยะพาทย์ ก็ยังเป็นอาชีพหนึ่งของคนไทย แม้ว่าจะอยู่ในกลุ่มเล็กๆ

ปัจจุบัน การประกอบอาชีพของชาวพระนครศรีอยุธยาเปลี่ยนแปลงไป ด้วยความเจริญทางเทคโนโลยี และการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมมีมากขึ้น เกิดโรงงานอุตสาหกรรมกระจายไปทั่วพื้นที่ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ ที่อยู่ในวัยทำงานต่างพากันมุ่งหน้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพทำนาและการเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักของชาวพระนครศรีอยุธยา ดูเหมือนจะไม่ใช่อาชีพหลักอีกต่อไป สิ่งเหล่านี้จึงมีผลต่อการประกอบอาชีพหลักของกลุ่มนักดนตรีเปี๊ยะพาทย์จากการศึกษาสภาพการประกอบอาชีพของนักดนตรีไทยของวงเปี๊ยะพาทย์ทั่วไปในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่านักดนตรีจะมีอาชีพต่างๆ เป็นอาชีพหลัก เช่น

อาชีพรับราชการ เป็นอาชีพที่ได้รับค่านิยมที่ปลูกฝังกันมาว่า เป็นงานที่สบาย และมั่นคงที่สุด จึงมีนักดนตรีไทยที่รับราชการมาก นายธีรภัทร มารอด (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ปัจจุบันผมรับราชการเป็นเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย วันหยุด เสาร์ – อาทิตย์ จึงจะรับงานบรรเลงเปี๊ยะพาทย์ได้”

อาชีพนักดนตรี ปัจจุบันเป็นอาชีพที่นักดนตรีกลุ่มหนึ่งยังคงยึดเป็นอาชีพหลัก แต่อยู่ในฐานะนักดนตรีรับจ้าง ไม่เป็นเชิงการประกอบธุรกิจ ในส่วนของนักดนตรีที่ยึดเป็นอาชีพหลักนั้น จะรับบรรเลงเปี๊ยะพาทย์กับวงอื่นๆ ทั่วไป ในฐานะลูกวง การที่จะประจำอยู่ที่วงใดวงหนึ่งนั้น จะทำให้มีรายได้น้อยไม่พอที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ นายอุทัย นาคเจริญ (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ปัจจุบันผมรับจ้างบรรเลงเปี๊ยะพาทย์อยู่หลายคณะ เช่น คณะ ส.ลัดดาอ่อน คณะ สุทิน นาคเจริญ คณะ ละเอียดแสงกนิ์ และก็คณะอื่นๆ ทั่วไป จึงต้องทำหลายวง เพราะหากทำเฉพาะของเรารวงเดียว รายได้ไม่พอใช้”

อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นอาชีพที่เกิดรายได้ดี อีกทั้งยังมีความเป็นอิสระนายมานะ จันทรสีเผือก (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ผมมีอาชีพหลายอย่าง นอกทำเปี๊ยะพาทย์แล้ว ผมมีร้านขายของชำ แล้วก็ทำนา สมัยนี้เล่นเปี๊ยะพาทย์รับงานเปี๊ยะพาทย์อย่างเดียวไม่พอกินพอใช้แน่ๆ” นายสำราญ นันหัตถ์ (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ปัจจุบันนี้รายได้จากการทำเปี๊ยะพาทย์อย่างเดียว ไม่พอ

เลี้ยงครอบครัว เพราะงานมีน้อย ผมต้องหารายได้จากการขับรถสามล้อรับจ้างและขายของเป็นอาชีพหลัก”

อาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลักของชาวพระนครศรีอยุธยาในอดีต ปัจจุบันเกษตรกรรมมีน้อยลงด้วยผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ไม่คุ้มกับการลงทุนแต่ก็ยังมียกคนตรีกกลุ่มหนึ่งที่ยังประกอบอาชีพทำนาอยู่ นายประเสริฐ ห่วงอุดม (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ตอนนี้ผมทำนา 30 ไร่ ทำนาเป็นอาชีพหลักมานานแล้ว จะรับงานบรณเฑาะว์ปีพาทย์นั้นเป็นครั้งคราวไป เพราะถ้าทำปีพาทย์อย่างเดียวอยู่ไปได้ ไม่พอกิน”

ในอดีต อาชีพนักดนตรีไทยเป็นอาชีพของชาวบ้านที่มักทำควบคู่ไปกับการเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลัก ในสังคมชนบท และปัจจุบันอาชีพนักดนตรีไทยยังคงเป็นอาชีพเสริมเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่านักดนตรีไทยกลุ่มหนึ่ง สามารถใช้อาชีพนักดนตรีเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ แต่จะอยู่ในสภาพของนักดนตรีรับจ้างมากกว่า ด้วยที่สภาพของวงปีพาทย์มีนักดนตรีที่น้อยลง ความต้องการนักดนตรีจากวงอื่นๆ จึงมีมากขึ้น ทำให้คนที่มีความรู้ทางด้านดนตรีไทย จึงสามารถไปเล่นและบรณเฑาะว์ปีพาทย์กับวงปีพาทย์ได้หลายๆ วง แต่ยังไม่สามารถยึดเป็นอาชีพหลักโดยที่ไม่ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้

1.1.3 จำนวนนักดนตรีของแต่ละวงปีพาทย์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีคณะปีพาทย์จำนวน 84 คณะ 16 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอท่าเรือ มี 5 คณะ ได้แก่

1. คณะ นายจวน ละมั่งมอญ หัวหน้าคณะนายจวน ละมั่งทอง
ที่อยู่ 40 หมู่ที่ 3 ตำบลท่าเจ้าสนุก อำเภอท่าเรือ จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13130 โทร 0-3534-2088

จำนวนนักดนตรี

1. นายอนุพงษ์ ปิยานนท์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 20 ปี
2. นายณัฐพงษ์ ละมั่งทอง	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 22 ปี
3. นายมนตรี ละมั่งทอง	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 23 ปี
4. นายเมธา ละมั่งทอง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี
5. นายจวน ละมั่งทอง	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 73 ปี
6. นายสมหมาย ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 45 ปี

จำนวนนักดนตรี

1. นายสุปัญญา มุณี	บรรเลงระนาดเอก	อายุ	21 ปี
2. นายอนุวัฒน์ ศรีสมัย	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ	23 ปี
3. นายพะยอม มุณี	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ	47 ปี
4. นายสมภาพ แสงกนก	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ	53 ปี
5. นายละเอียด แสงกนก	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ	65 ปี

2. คณะ ละเอียดแสงกนก หัวหน้าคณะนายละเอียด แสงกนก
ที่อยู่ 67 หมู่ที่ 11 ตำบลศาลาลอย อำเภอท่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13130 โทร 0-3522-2973

3. คณะ อุทัยลูกไฟฑูรย์ หัวหน้าคณะ นายอุทัย นาคเจริญ
ที่อยู่ 15 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าเจ้าสนุก อำเภอท่าเรือ จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13130 โทร 0-3522-2687

จำนวนนักดนตรี

1. นายสุปัญญา มุณี	บรรเลงระนาดเอก	อายุ	21 ปี
2. นายอนุวัฒน์ ศรีสมัย	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ	23 ปี
3. นายพะยอม มุณี	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ	47 ปี
4. นายสมภาพ แสงกนก	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ	53 ปี
5. นายละเอียด แสงกนก	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ	65 ปี

4. คณะ ส. ลัดดาอ่อน หัวหน้าคณะนายเสนอ ลัดดาอ่อน
ที่อยู่ 189 หมู่ที่ 10 อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13130 โทร 0-1751-8363

จำนวนนักดนตรี

1. นายสุปัญญา มุณี	บรรเลงระนาดเอก	อายุ	21 ปี
2. นายอนุวัฒน์ ศรีสมัย	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ	23 ปี
3. นายพะยอม มุณี	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ	47 ปี
4. นายสมภาพ แสงกนก	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ	53 ปี
5. นายละเอียด แสงกนก	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ	65 ปี

5. คณะ สุทิน นาคเจริญ หัวหน้าคณะนายสุทิน นาคเจริญ
ที่อยู่ 66 หมู่ที่ 3 อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13130
โทร 0-3522-2825

จำนวนนักดนตรี

1. นายอนุพงษ์ ปิยานนท์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 20 ปี
2. นายณัฐพงษ์ ละมั่งทอง	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 22 ปี
3. นายมนตรี ละมั่งทอง	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 23 ปี
4. นายเมธา ละมั่งทอง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี
5. นายจวน ละมั่งทอง	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 73 ปี
6. นายสมหมาย ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 45 ปี

2. อำเภอนครหลวง มี 2 คณะ ได้แก่

1. คณะ ขวัญชัยโชวี หัวหน้าคณะ นายขวัญชัย ชีตาลักษณ์
ที่อยู่ 117 หมู่ที่ 1 ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13260 โทร 0-86092-6287

จำนวนนักดนตรี

1. นายรัตนันธุ์พงษ์ ไทรทอง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
2. นางวิไลวรรณ ชีตาลักษณ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 16 ปี
3. นายขวัญชัย ชีตาลักษณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 35 ปี
4. นายวิเชียน ไตรนิมิตร	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 61 ปี
5. นายจنگกล นิลพฤษ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 58 ปี
6. นายสำราญ นันหัตถ์	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 53 ปี

2. คณะ วิเชียร สารเดช หัวหน้าคณะ นายวิเชียร สารเดช
ที่อยู่ 80 หมู่ที่ 7 ตำบลบ่อโพ้ง อำเภอนครหลวง จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13260 โทร 0-1412-7192

จำนวนนักดนตรี

1. วิเชียร สารเดช	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 65 ปี
2. ไพฑูล สารเดช	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 63 ปี
3. นางอารี สารเดช	ขับร้อง	อายุ 55 ปี

3. อำเภอบางซ้าย มี 5 คณะ ได้แก่

1. คณะ อาจารย์กิตติ หัวหน้าคณะ นายกิตติ สุภิสงห์
ที่อยู่ 21 หมู่ 6 ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13270 โทร 0-3537-5190

จำนวนนักดนตรี

1. นายกิตติ สุภิสงห์	บรรเลงฆ้อง	อายุ 57 ปี
2. นายเพทาย ทรัพย์บัว	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 49 ปี
3. นายอนิรุจ โพธิ์ระยา	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 17 ปี
4. นายธีรพงศ์ โสมตะมะ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 21 ปี

2. คณะ ดวงแก้ว หัวหน้าคณะ นางจรรยา ตรีหิรัญ
ที่อยู่ 6 หมู่ 5 ตำบลวังพัฒนา อำเภอบางซ้าย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13270 โทร 0-1930-9870

จำนวนนักดนตรี

1. นายสุชิน ตรีหิรัญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 56 ปี
2. นายวิชิต ตรีหิรัญ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 53 ปี
3. นายฉัตรชัย ตรีหิรัญ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
4. นางสุรินทร์ ตรีหิรัญ	บรรเลงฆ้อง	อายุ 49 ปี
5. นายชัชวาล มงคลอิฐ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 40 ปี
6. นายวันชัย มงคลอิฐ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 34 ปี
7. นางสุมาลี ทรัพย์โคก	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 32 ปี
8. เด็กชายพลกิต ทรัพย์โคก	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 10 ปี
9. นายสายชล ตรีหิรัญ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 29 ปี
10. นายฉัตรชัย ตรีหิรัญ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี

3. คณะ ช.วิชัยศิลป์ หัวหน้าคณะ นายเชื้อ มงคลลาม
ที่อยู่ 32/1 หมู่ 7 ตำบลเต่าเล่า อำเภอบางซ้าย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13270 โทร 0-3537-5175

จำนวนนักดนตรี

1. นายเชื้อ มงคลลาม	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 64 ปี
2. นายสมยศ ธีรพันธ์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 48 ปี
3. นายเอกพันธ์ ฤทธิเดช	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 15 ปี
4. นายสมชาย ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงฆ้อง	อายุ 22 ปี

4. หัวหน้าคณะพยุงคลีปี ที่อยู่ 35/1 หมู่ 9 ตำบลปลายกุด
อำเภอบางชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13270
โทร 0-81-778-7010

จำนวนนักดนตรี

1. นางบุญยืน ชีรพันธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 50 ปี
2. นายสมยศ ชีรพันธ์	บรรเลงปี่	อายุ 48 ปี
3. นางบุญสม ชีรพันธ์	บรรเลงฆ้อง	อายุ 44 ปี
4. นายปัญญา ชีรพันธ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 37 ปี
5. นางศิริพร ชีรพันธ์	ขับร้อง	อายุ 34 ปี
6. นายอนุกุล ชีรพันธ์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 25 ปี
7. เด็กหญิงจรัสรัตน์ ชีรพันธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 12 ปี
8. นายอภิเดช ชีรพันธ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 15 ปี
9. นางกนกวรรณ ชีรพันธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 24 ปี
10. นายจักรพงศ์ ชีรพันธ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 21 ปี
11. นางสาวสุภัท ชีรพันธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 49 ปี
12. นางสาวสุวันดี ฤทธิเดช	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 27 ปี
13. นางสาวกาญจนา ฤทธิเดช	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 21 ปี
14. นายเอกพันธ์ ฤทธิเดช	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 15 ปี

5. คณะ ศิษย์ครูเล่ง หัวหน้าคณะ นายเพทาย ทรัพย์บวร
ที่อยู่ 21 หมู่ 6 ตำบลเตาเล่า อำเภอบางชัย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13270 โทร 0-3528-2320

จำนวนนักดนตรี

1. นายเพทาย ทรัพย์บวร	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 49 ปี
2. นายอนิรุท โพธิ์ระยา	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 17 ปี
3. นายพีรพล โสมตะมะ	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 17 ปี
4. นายภมร โพธิ์ระยา	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 21 ปี

4. อำเภอบางไทร มี 8 คณะ ได้แก่

1. คณะวิริยะศิลป์ หัวหน้านายกรุ่น วิไลพฤษ
ที่อยู่ 43 หมู่ 8 ตำบลไม้ตรา อำเภอบางไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13190 โทร 0-3523-8117

จำนวนนักดนตรี

1. นายกรุ่น วิไลพฤษ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 66 ปี
2. นายจกกล วิไลพฤษ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 44 ปี
3. นายชูเกียรติ วิไลพฤษ	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 42 ปี
4. นายสมชาย วิไลพฤษ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 40 ปี
5. นายไพฑูรย์ วิไลพฤษ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 42 ปี
6. นายพิเชษ วิไลพฤษ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 23 ปี
7. นายไพโรจน์ สุตตแพทย์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 32 ปี

2. คณะ ทองชุบอำนวยการศิลป์ หัวหน้าคณะ นางทองชุบ ฉายยา
ที่อยู่ 19 หมู่ 10 ตำบลไม้ตรา อำเภอบางไทร จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13190 โทร 0-3537-1227

จำนวนนักดนตรี

1. นางทองชุบ ฉายยา	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 66 ปี
2. นายพานิชย์ วงศ์เกษ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 41 ปี
3. นายณรงค์ วงศ์เกษ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 25 ปี
4. นายนมล ข้าวปั้น	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 65 ปี
5. นายสามารถ ข้าวปั้น	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 38 ปี
6. นายสุมิตร ข้าวปั้น	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 32 ปี
7. นายอำนาจ ฉายยา	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 34 ปี
8. นางนิตติยา ฉายยา	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 35 ปี

3. คณะ ท.ศิลป์ไทย หัวหน้าคณะ นายปทุม ทรัพย์โคก
ที่อยู่ 1/8 หมู่ 5 ตำบลปกแก้วบุรพา อำเภอบางไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13190 โทร. 0-1985-2728

จำนวนนักดนตรี

1. นายฉัตรชัย ธิลาลัย	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี
2. นายบอล ธิลาลัย	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 15 ปี

3. นายประสิทธิ์ ทรัพย์โภาค	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 36 ปี
4. นายสิทธิโชค ทรัพย์โภาค	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 13 ปี
5. นายเอก อภิลาภ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 23 ปี
6. นายศราวุฒิ อภิลาภ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 18 ปี
7. นายสมปอง อภิลาภ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 36 ปี
8. นายสมบัติ อภิลาภ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 50 ปี
9. นายประยูร อาบมังกร	บรรเลงปี่	อายุ 50 ปี
10. นายอัน พันเพลง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 12 ปี

4. คณะ ไพฑูรย์ศิลป์ หัวหน้าคณะ นายไพฑูรย์ จันทรแดง
บ้านเลขที่ 31 หมู่ 1 ตำบลช้างน้อย อำเภอบางไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13190 โทร. –

จำนวนนักดนตรี

1. นายไพฑูรย์ จันทรแดง	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 62 ปี
2. นายชัยณรงค์ จันทรแดง	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 44 ปี
3. นายรัชชัย จันทรแดง	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 27 ปี
4. นางศศิธร จันทรแดง	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 21 ปี

5. คณะ ทิพย์ไพฑูรย์ศิลป์ หัวหน้าคณะ นายไพฑูรย์ จิตตรีสรพร
ที่อยู่ 4 หมู่ 3 ตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13190 โทร. –

จำนวนนักดนตรี(หามาจากคณะอื่น)

6. คณะ สมพงษ์ศิษย์ประภาส หัวหน้าคณะ นายวันชัย จิตรนัย
ที่อยู่ 31 หมู่ 5 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอบางไทร จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13190 โทร. 0-3537-1895

จำนวนนักดนตรี

1. นายวันชัย จิตรนัย	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 52 ปี
2. นายสมบัติ จิตรนัย	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 34 ปี
3. นายสมจิตต์ จิตรนัย	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 30 ปี

4. นายชัยยุทธ กิจอรุณ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี
5. นายบุญสม กิจสมุทร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 21 ปี
6. นายเรืองศักดิ์ กิตติธรรมรัตน์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี

7. คณะ ส.ปัญญาศิลป์ หัวหน้าคณะ นายสมศักดิ์ สาลีสุข
ที่อยู่ 2/6 หมู่ 3 ตำบลบางยี่โท อำเภอบางไทร จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13190 โทร. –

จำนวนนักดนตรี

1. นายสมศักดิ์ สาลีสุข	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 54 ปี
2. นายเกษม สารีสุข	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 29 ปี
3. นายปิยะ สารีสุข	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี
4. นายปัญญา สารีสุข	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี
5. นายธีรยุทธ์ สุขสุดโณม	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 28 ปี
6. นางศรีนวล สารีสุข	บรรเลงจังหวะ	อายุ 35 ปี

8. คณะ สุขประเสริฐศิลป์ หัวหน้าคณะ สมสุข สุขประเสริฐ
ที่อยู่ 67 หมู่ 5 ตำบลตระแซง อำเภอบางไทร จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13190 โทร. 08-9892-1883

จำนวนนักดนตรี

1. นายสมสุข สุขประเสริฐ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 44 ปี
2. นายอภิศักดิ์ สุขประเสริฐ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 29 ปี
3. นายอภิชาติ สุขประเสริฐ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 24 ปี
4. นายเวช มงคลทรง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 34 ปี
5. นายสายยันต์ ภูประเสริฐ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 61 ปี

5. อำเภอบางบาล มี 14 คณะ ได้แก่

1. คณะ จำลองศิลป์ หัวหน้าคณะ นายจำลอง คหิณฑพงษ์
ที่อยู่ 10 หมู่ 6 ตำบล บ้านคล้ง อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-3572-6784

จำนวนนักดนตรี

1. นายอนุกุล ศรีขมื่น	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 44 ปี
2. นายปอน กลิ่งโพธิ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 49 ปี

3. นายสนธยา คหิณฑพงษ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 32 ปี
4. นายศุภกิจ คหิณฑพงษ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 19 ปี
5. นายสืบศักดิ์ คหิณฑพงษ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 18 ปี

2. คณะ ศรีมีชัย หัวหน้าคณะ นายชะลอ สุชีลักษณ์
ที่อยู่ 23 หมู่ 9 ตำบลไทยน้อย อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. -

ปัจจุบันประกอบอาชีพส่วนตัว

3. คณะ นายดำรงเดช หัวหน้าคณะ นายดำรงเดช ทรงไทย์
ที่อยู่ 54/1 ตำบลบ้านคลัง อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13150 โทร. -

จำนวนนักดนตรี

1. นายดำรงเดช ทรงไทย์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 52 ปี
2. นายสมศักดิ์ ภูประเสริฐ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 63 ปี
3. นายสังเวียน ไกรจำเนียร	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 64 ปี
4. นายสมสุข สุขประเสริฐ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 55 ปี
5. นายโพธิ์แก้ว ไกรประสิทธิ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 38 ปี
6. นายกมล ไกรจำเนียร	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 51 ปี

4. คณะ ศิษย์ครูสวัสดิ์ หัวหน้าคณะ นายเทวา ไตรเดช
ที่อยู่ 1 หมู่ 2 ตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13150 โทร. 0-3528-6036

จำนวนนักดนตรี

1. นายปฐมพงษ์ ไตรเดช	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 31 ปี
2. กิตติคุณ ไตรเดช	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 30 ปี
3. นางรัตนา ไตรเดช	ขับร้อง	อายุ 21 ปี
4. นายวิเชียร ลับแดน	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 48 ปี

5. คณะ ครูนเรศ หัวหน้าคณะ นายนเรศ สุวรรณรูป
ที่อยู่ 120 หมู่ 6 ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13150 โทร. –

จำนวนนักดนตรี

1. นายนเรศ สุวรรณรูป	บรรเลงปี่	อายุ 51 ปี
2. นายบุญธรรม สัมฤทธิ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 38 ปี
3. นายสุวิทย์ แสงน้อย	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 39 ปี
4. นางสาววิภาณต์ดา แสงน้อย	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 22 ปี
5. นายสาโรจน์ หาโกศล	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 52 ปี

6. คณะ ประสิทธิ์ศิลป์ หัวหน้าคณะ นายบำรุง พยัคฆ์สันต์
ที่อยู่ 21/2 หมู่ 4 ตำบลวัดตะกู อำเภอบางบาล จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. –

จำนวนนักดนตรี

1. นายเลี้ยง พยัคฆ์สันต์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 64 ปี
2. เด็กชายเบญจพล โกจานิล	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 10 ปี
3. เด็กชายบุญฤทธิ์ นัยสุทธิ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 11 ปี
4. นายบำรุง พยัคฆ์สันต์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 69 ปี

7. คณะ ส.ประสิทธิ์ศิลป์ หัวหน้าคณะ นายประสิทธิ์ คหินทพงษ์
ที่อยู่ 12 หมู่ 3 ตำบลพระขาว อำเภอบางบาล จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-3572-6221

จำนวนนักดนตรี

1. นายกนกศักดิ์ คหินทพงษ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 28 ปี
2. นายอภิชาติ คหินทพงษ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 26 ปี
3. นายประสิทธิ์ คหินทพงษ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 49 ปี
4. นายเสริม วุฒิปักตร์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 34 ปี

8. นายประเสริฐ ห่วงอุดม หัวหน้าคณะ นายอุดม ห่วงอุดม
ที่อยู่ 10/1 หมู่ 1 ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. –

จำนวนนักดนตรี

1. นายนพดล ห่วงอุดม	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 19 ปี
2. เด็กชายกิตติกานต์ ห่วงอุดม	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 8 ปี
3. นายสมสุข สุขประเสริฐ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 50 ปี

9. คณะ ดนตรี หัวหน้าคณะ นายล้วน ดนตรีรส ที่อยู่ 53
หมู่ 5 ตำบลบางชะนี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13150 โทร. 08-9537-7765

(ปัจจุบันไม่ได้รับงาน) ประกอบอาชีพส่วนตัว

10. คณะ ส. รวมบรรเลง หัวหน้าคณะ นายสำรวม ฤทธิธ
ที่อยู่ 25/2 หมู่ 3 ตำบลทางช้าง อำเภอบางบาล จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-3528-8289

จำนวนนักดนตรี

1. นายสาโรจน์ ฤทธิธ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 39 ปี
2. นายมนตรี ฤทธิธ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 38 ปี
3. นายสำรวม ฤทธิธ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 73 ปี

11. คณะ พาทยรัตน์ หัวหน้าคณะ นายสำราญ เกิดผล
ที่อยู่ 23 หมู่ 5 ตำบลบางชะนี อำเภอบางบาล จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-3528-6580

(ปัจจุบันไม่ได้รับงาน) เป็นอาจารย์พิเศษสอนที่มหาวิทยาลัยมหิดล

12. คณะ ศรีโชติ หัวหน้าคณะ นายสำเร็จ ศรีโชติ ที่อยู่ 34 หมู่ 3 ตำบลวัดยม อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-3572-6557

จำนวนนักดนตรี

1. นายนิธ ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 29 ปี
2. นายเอก ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 28 ปี
3. นายโต ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 27 ปี
4. นางสาวศิริกัญญา สว่างดาว	ขับร้อง	อายุ 17 ปี
5. นายสุรณ สุขันธ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 18 ปี

13. คณะ สุชิน คล้ายมุข หัวหน้าคณะ นายสุชิน คล้ายมุข ที่อยู่ 33 หมู่ 5 ตำบลกบเจา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-3530-7697

จำนวนนักดนตรี

1. นายสุชิน คล้ายมุข	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 67 ปี
2. นายกนก คล้ายมุข	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 38 ปี
3. นายไพศาล คล้ายมุข	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 36 ปี
4. นายไพบูรณ์ คล้ายมุข	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 34 ปี

14. คณะ ส. อุดมศิลป์ หัวหน้าคณะ นายอุดม ควรประสพ ที่อยู่ 42 หมู่ 3 ตำบลบางหลวงโตด อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. -

จำนวนนักดนตรี

1. นายนภดล ควรประสพ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 19 ปี
2. นายกิตติกรานนท์ ควรประสพ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 8 ปี
3. นายอุดม ควรประสพ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 67 ปี

6. อำเภอบางปะหัน มี 9 คณะ ได้แก่

1. คณะ เสียงจากดอยผูกสัมพันธ์ หัวหน้าคณะ พระอธิการแนล้ม
ฐานวโร ที่อยู่ วัดบางเพลิง ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13220 โทร. 08-1852-7934

จำนวนนักดนตรี

1. นาย มนัสชัย หุ่นอำภูมิ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 25 ปี
2. นางสาว รัตนา เฌอมี	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 22 ปี
3. เด็กชาย มงคล เฌอมี	บรรเลงระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่	อายุ 20 ปี
4. นางสาว พิมลรัตน์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก	อายุ 21 ปี
5. นางสาว บุษกร ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 21 ปี
6. นาย ธงชัย พ่อคำขาว	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 21 ปี

2. คณะ หงส์ทองคำ หัวหน้าคณะ นายทองใบ หงส์ทองคำ
ที่อยู่ 17 หมู่ 1 ตำบลเสาธง อำเภอบางปะหัน จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13220 โทร. –

จำนวนนักดนตรี

1. นาย ใบ หงส์ทองคำ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 65 ปี
2. นาย จำเนียร จักสาน	บรรเลงไตรอบวง	อายุ 65 ปี
3. ผู้ใหญ่พยอม แข็งงาน	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 60 ปี
4. นาย หยัด บุญนาค	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 60 ปี
5. นาย ขาว ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงปี่	อายุ 60 ปี

3. คณะ ดุริยศิลป์ หัวหน้าคณะ นายพลบ ดนตรี ที่อยู่ 25/1
หมู่ 3 ตำบลตานิม อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13220 โทร. 0-3538-1463

นักดนตรีประจำคณะไม่มี หากนักดนตรีจากคณะอื่นมาบรรเลง เช่น นาฏศิลป์ปะอ่างทอง

4. คณะ สายกาญจน์ หัวหน้าคณะ นายมนตรี สายกาญจน์
ที่อยู่ 4 หมู่ 3 ตำบลบางนางร้า อำเภอบางปะหัน จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13220 โทร. 08-1874-5184

(ปัจจุบันไม่ได้รับงาน ประกอบการอาชีพส่วนตัว)

5. คณะกึ่งทอง หัวหน้าคณะ นายรัตน์ ปานเปรม ที่อยู่ 7/1 หมู่ 3 ตำบลบางนางร้า อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13220 โทร. –

จำนวนนักดนตรี

1. นาย เล็ก ปานเปรม	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 45 ปี
2. นาย ปรีชา ดอกไม้ทอง	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 33 ปี
3. นาง อารมณ ปานเปรม	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 37 ปี
4. นาย อาคม วงศ์กิจ	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 24 ปี
5. นาย ราชันย์ วงศ์กิจ	บรรเลงปี่	อายุ 47 ปี
6. เด็กชาย ศุภฤกษ์	บรรเลงเปิง	อายุ 19 ปี
7. นาย ศุภชัย วงศ์กิจ	บรรเลงตะโพน	อายุ 23 ปี
8. นาย โอ มีชูมิตร	บรรเลงจังหวะ	อายุ 26 ปี

6. คณะ ไสว ศรีผ่อง หัวหน้าคณะ นายไสว ศรีผ่อง ที่อยู่ 39 หมู่ 1 ตำบลบางเดื่อ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13220 โทร. 0-3538-1392

(ปัจจุบันไม่ได้รับงาน) ประกอบการอาชีพส่วนตัว จำหน่ายอุปกรณ์เครื่องดนตรี

7. คณะ พรสังข์ทอง หัวหน้าคณะนาย สุชาติ ดอกไม้พุ่ม ที่อยู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ 2 ตำบลทับน้ำ อำเภอ บางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13220 โทร –

(นักดนตรีประจำคณะไม่มี) เวลาว่างจะไปหานักดนตรีจากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง

8. คณะ โรงเรียนบางปะหัน หัวหน้าคณะนาย มนัส ทรงไทรย์ ที่อยู่ โรงเรียนบางปะหัน ตำบลบ้านลี่ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13220

จำนวนนักดนตรี

1. นายมานะ ทรงไทรย์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี
2. นายสุรัช สอนกัน	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 25 ปี
3. นายสำรวย เรืองสุรีย์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 24 ปี
4. นายวิวัฒน์ บุญปกครอง	บรรเลงระนาดเอก	ปี อายุ 25 ปี

5. นางสาววารี ลัทภูมิบุญญา	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 26 ปี
6. นางสาวศหมี วงษ์แสนสุข	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
7. นางสาวปรีญาพร ประดิษฐ์เขียน	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 22 ปี
8. นางสาวชานี นิลสุก	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 24 ปี
9. นางสาวลัดดาวัลย์ ประดิษฐ์เขียน	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 26 ปี
10. นางสาวเพ็ญนภาพร ปรีเปรม	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 25 ปี
11. นายสมนึก สารวัตร	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 27 ปี
12. นายทศพร ปัญญาธิง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 29 ปี
13. นายจักรพงษ์ กล่อมฤทธิ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี
14. นายวุฒิชัย ทองแผน	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 28 ปี
15. นายมนัส ทรงไตรย์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่ ปี นักร้อง	อายุ 57 ปี

9. คณะ จรรย์นาฎย์ หัวหน้าคณะนาย พิทักษ์ จรรย์นาฎย์
ที่อยู่ 24/1 ตำบลยาย อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13220

จำนวนนักดนตรี

1. นายมรกต จรรย์นาฎย์	บรรเลง ระนาดเอก	อายุ 59 ปี
2. นายพรทิพย์ จรรย์นาฎย์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 47 ปี
3. นายนพเก้า จรรย์นาฎย์	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 58 ปี
4. นายอุทิศ จรรย์นาฎย์	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 63 ปี
5. นายพิทักษ์ จรรย์นาฎย์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 57 ปี
6. นายไพเราะ จรรย์นาฎย์	บรรเลงซำบ้อง	อายุ 49 ปี
7. นายไพรัตน์ จรรย์นาฎย์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 48 ปี
8. นายธีรรัตน์ ศรีช่วงโชติ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 26 ปี
9. นายธีรวุฒิ พฤตภากรณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 33 ปี
10. นายสรายุทธ พฤตภากรณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 32 ปี
11. นายเพทาย จรรย์นาฎย์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 25 ปี
12. นายวัลลภ จรรย์นาฎย์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 24 ปี
13. นายโณลก เป็ล้องทุกข์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 62 ปี
14. นายแป๊ะ ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงปี	อายุ 63 ปี

7. อำเภอบางปะอิน มี 4 คณะ ได้แก่

1. คณะ นิยมศิลป์ หัวหน้าคณะนายธีรภัทร มารอด ที่อยู่ 74/1 หมู่ 3 ตำบลหนองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13160 โทร. 0-3525-8759

จำนวนนักดนตรี

1. นายธีรภัทร มารอด	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 41 ปี
2. นายนิยม บุญแสง	บรรเลงปี่	อายุ 61 ปี
3. นายบรรพต ธรรมภาคา	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 19 ปี
4. นายพี มารอด	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 19 ปี
5. เด็กหญิงพลอย มารอด	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 14 ปี

2. คณะ อาจารย์ปุย หัวหน้าคณะนายประสาน ไสยวุฒิ ที่อยู่ 1 หมู่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13160 โทร. 0-3525-8759

จำนวนนักดนตรี

1. นายสมบัติ บุตรกรน	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 32 ปี
2. นายสำราญ บุตรกรน	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 38 ปี
3. นายจัญญ ไสยวุฒิ	บรรเลงปี่	อายุ 51 ปี
4. นายประจวบ ไสยวุฒิ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 46 ปี
5. นายมงคล ไสยวุฒิ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 42 ปี

3. คณะ นายวิเชียร หัวหน้าคณะ นายวิเชียร ไตรนิมิต ที่อยู่ 59/1 ตำบลบ้านกร อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13160 โทร. 0-1278-7677

จำนวนนักดนตรี

1. นายรัตน์ฉัตรพงษ์ ไทรทอง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
2. นางวิไลวรรณ ชีตลักษ์ณ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 16 ปี
3. นายขวัญชัย ชีตลักษ์ณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 35 ปี
4. นายวิเชียร ไตรนิมิตร	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 61 ปี
5. นายจกมล นิลพฤษ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 58 ปี
6. นายสำราญ นันหัตถ์	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 53 ปี

4. คณะ สำนัญ เกะเรียน หัวหน้าคณะ นายสำัญ นันหัตทัย
ที่อยู่ 26 หมู่ 3 ตำบลเกาะเรียน อำเภอบางปะอิน จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13160 โทร. 0-1981-3319

จำนวนนักดนตรี

1. นายรัตน์ฐพงษ์ ไทรทอง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
2. นางวิไลวรรณ ชีตลักษ์ณ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 16 ปี
3. นายขวัญชัย ชีตลักษ์ณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 35 ปี
4. นายวิเชียน ไตรนิมิตร	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 61 ปี
5. นายจกกล นิลพฤษ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 58 ปี
6. นายสำัญ นันหัตทัย	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 53 ปี

8. อำเภอบ้านแพรก มี 3 คณะ ได้แก่

1. คณะ เจื่อ ภูมิดี หัวหน้าคณะ นายเจื่อ ภูมิดี ที่อยู่ 43
หมู่ 5 ตำบลบ้านแพรก อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13280 โทร. 0-3572-7252

จำนวนนักดนตรี

1. นายจร ตั้งวันงาม	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 45 ปี
2. นายดิเรก นาคภัยสาร	บรรเลงปี่	อายุ 28 ปี
3. นายเจื่อ ภูมิดี	บรรเลงระทุ้ม	อายุ 68 ปี
4. นายจรัญ ภูมิดี	บรรเลง ระนาดเอก	อายุ 32 ปี
5. นายสันติ ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลง เครื่องหนัง	อายุ 28 ปี
6. นายยอดลักษณ์ ก่อเกิด	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 23 ปี
7. นายสมชาย จันท์แก้ว	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 22 ปี
8. นายทศพร ขำสุวรรณ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
9. นายนิพล ทรัพย์รอด	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 19 ปี

2. คณะ บุญส่ง บุญกุล หัวหน้าคณะ นายบุญส่ง บุญกุล
ที่อยู่ 38 หมู่ 5 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13280 โทร. 0-3538-6589

จำนวนนักดนตรี

1. นายจร ตั้งวันงาม	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 45 ปี
2. นายดิเรก นาคภัยสาร	บรรเลงปี่	อายุ 28 ปี

3. นายเจือ ภูมิดี	บรรเลงระทัม	อายุ 68 ปี
4. นายสันติ ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลง เครื่องหนัง	อายุ 28 ปี
5. นายกลองเซี่ย คุดเดช	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 45 ปี
6. นายพะเยาว์ ทำศึก	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 60 ปี
7. นายทวาย ลือพันธ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 50 ปี
8. นายยอดลักษณะ ก่อเกิด	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 23 ปี
9. นายสมชาย จันท์แก้ว	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 22 ปี
10. นายทศพร ขำสุวรรณ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
11. นายนิพล ทรัพย์รอด	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 19 ปี

3. คณะ มานะรุ่งศิลป์ หัวหน้าคณะ นายมานะ จันท์สีเผือก
ที่อยู่ 237 หมู่ 4 ตำบลบ้านแพรก อำเภอบ้านแพรก จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13280 โทร. 0-3572-7035

จำนวนนักดนตรี

1. นายทวาย ลือพันธ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 50 ปี
2. นายสมชาย จันท์แก้ว	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 22 ปี
3. นายยอดลักษณะ ก่อเกิด	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 23 ปี
4. นายกลองเซี่ย คุดเดช	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 45 ปี
5. นายพะเยาว์ ทำศึก	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 60 ปี
6. นายจเร ตั้งวันงาม	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 45 ปี
7. นายดิเรก นาคภัยสาร	บรรเลงปี่	อายุ 28 ปี
8. นายสันติ ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 28 ปี

9. อำเภอผักไห่ มี 2 คณะ ได้แก่

1. คณะ ล.เร้งศิลป์ หัวหน้าคณะ นายทองหล่อ แจ่มมงคล
ที่อยู่ 27/1 หมู่ 5 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13210 โทร. 08-9035-4467

จำนวนนักดนตรี

1. นายสำเริง แจ่มมงคล	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 69 ปี
2. นายบุญธรรม ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 61 ปี

2. คณะ วิเชียรบรรเลงศิลป์ หัวหน้าคณะ วิเชียรบรรเลงศิลป์
ที่อยู่ 37 หมู่ 6 ตำบลจักราช อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13210 โทร. 0-3539-2408

จำนวนนักดนตรี

1. นายสมชาติ อมวัฒน์	บรรเลงปี่	อายุ 42 ปี
2. นายสมชาย อมวัฒน์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 45 ปี
3. นายสายชล อมวัฒน์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 19 ปี
4. นายปิยะบุตร อมวัฒน์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 17 ปี
5. นายวันชัย อมวัฒน์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 40 ปี
6. นายสรายุทธ พงษ์สระ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 19 ปี
7. นายมานะ บัวสรณ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 25 ปี

10. อำเภอพระนครศรีอยุธยา มี 6 คณะ ได้แก่

1. คณะ หอมจันทร์บรรเลง หัวหน้าคณะ นายจันทร์หอม ดอกมณฑา
ที่อยู่ 126 หมู่ 10 ตำบลหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 โทร. 0-3525-1977

จำนวนนักดนตรี

1. นายจันทร์หอม ดอกมณฑา	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 60 ปี
2. นางน้ำฝน นิมิตร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 28 ปี
3. นายอนัน ไวยอัฐ	บรรเลงปี่	อายุ 42 ปี
4. นายมนัส พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 25 ปี
5. นางรัตนาวดี พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 24 ปี

2. คณะศรีจันทร์ หัวหน้าคณะ นายทองขาว เสถียรอรอด
ที่อยู่ 73/5 หมู่ 12 ตำบลกระมัง อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 โทร. 0-3524-4912

จำนวนนักดนตรี

1. นายทองขาว เสถียรอรอด	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 59 ปี
2. นายสุเทพ มีชูโภชน์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 38 ปี
3. นางสาวปิยะมาศ วงกฤษณ์	บรรเลงฆ้องใหญ่	อายุ 22 ปี
4. นายศุภชัย วงกฤษณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี

5. นายศุภฤกษ์ วงกฤษณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
6. นายธงชัย เสถียรอรรถ	บรรเลงฆ้องใหญ่	อายุ 36 ปี
7. นายวัชร เสถียรอรรถ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 30 ปี

3. คณะ บุญชู หัวหน้าคณะ นายประทีน มีชูโกชน์
ที่อยู่ 61/3 หมู่ 1 ตำบลหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 โทร. 0-3523-4842

จำนวนนักดนตรี

1. นายราชันย์ วงกฤษณ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 49 ปี
2. นายสุเทพ มีชูโกชน์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 38 ปี
3. นางสาวปิยะมาศ วงกฤษณ์	บรรเลงฆ้องใหญ่	อายุ 22 ปี
4. นายศุภชัย วงกฤษณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
5. นายศุภฤกษ์ วงกฤษณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี

4. คณะ ภิรมย์ พรสวรรค์ หัวหน้าคณะ นายภิรมย์ ธารสิทธิ์
ที่อยู่ 26 หมู่ 2 ตำบลประตูลี้ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 โทร. 0-3524-5565

(ไม่ได้รับงาน) ประกอบอาชีพส่วนตัว อยู่กับบ้าน

5. คณะ แดงโชวี หัวหน้าคณะ นายลีอชัย วงกฤษณ์
ที่อยู่ 61/4 หมู่ 1 ตำบลหัวรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 โทร. 08-7151-4882

จำนวนนักดนตรี

1. นายอาคม วงกฤษณ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี
2. นายราชันย์ วงกฤษณ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 49 ปี
3. นายสุเทพ มีชูโกชน์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 38 ปี
4. นางสาวปิยะมาศ วงกฤษณ์	บรรเลงฆ้องใหญ่	อายุ 22 ปี
5. นายศุภชัย วงกฤษณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
6. นายศุภฤกษ์ วงกฤษณ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี

6. คณะ บ้านใหม่ หัวหน้าคณะ นายวิเชียร เกิดผล
ที่อยู่ 74 หมู่ 4 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 โทร. 0-3539-8073

จำนวนนักดนตรี

1. นายวิเชียร เกิดผล	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 69 ปี
2. นายรัฐภูมิ รัตติ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 29 ปี
3. นายวิโรจน์ สมฤทธิ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 38 ปี
4. นายศิลปะชัย สัญญ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 26 ปี
5. นายอืด รณรงค์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 26 ปี
6. นายชเนศ คงดี	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 27 ปี

11. อำเภอภาชี มี 2 คณะ ได้แก่

1. คณะ นายชะอุ่ม หัวหน้าคณะ นายชะอุ่ม ถนอมรูป
ที่อยู่ 77 หมู่ 4 ตำบลภาชี อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13140 โทร. 0-3531-7071

(จำนวนนักดนตรีในคณะไม่มี) เวลารับงานต้องไปหาจากนักดนตรีที่อื่น และประกอบอาชีพส่วนตัว

2. คณะ นานสนัด หัวหน้าคณะ นายสนัด ศรีสังข์
ที่อยู่ 26/1 หมู่ - ตำบลกระเจียว อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13140 โทร. 0-3573-1423

จำนวนนักดนตรี

1. นายมานพ ศรีสังข์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 43 ปี
2. นายไพบูรณ์ ศรีสังข์	บรรเลงปี่	อายุ 42 ปี
3. นายสนัด ศรีสังข์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 71 ปี
4. นายสถาพร หลามโสภา	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 20 ปี

12. อำเภอมหาราช มี 4 คณะ ได้แก่

1. คณะ ช. กองโชค หัวหน้าคณะ นายชิน กองโชค
ที่อยู่ 38 หมู่ 2 ตำบลบางนา อำเภอมหาราช
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 08-1435-6691

(จำนวนนักดนตรี นักดนตรีประจำวงไม่มีหามามาจากที่อื่น)

2. คณะ ทองเลี่ยม อ้วนล่า หัวหน้าคณะ นายชูชาติ อ้วนล่า
ที่อยู่ 48/1 หมู่ 3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอมหาราช
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-3538-9179

จำนวนนักดนตรี

1. นายชูชาติ อ้วนล่า	บรรเลงปี่	อายุ 47 ปี
2. นายสำริด อ้วนล่า	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 45 ปี
3. นายวัชร เตือนเที่ยง	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 31 ปี
4. นายวีระยุทธ์ นิมิตดี	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 45 ปี
5. นายชูชาติ เตือนเที่ยง	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 54 ปี

3. คณะ นายวิเชียร จำปาทิพย์ หัวหน้าคณะ นายวิเชียร
จำปาทิพย์ ที่อยู่ บ้านเลขที่ 49/1 หมู่ 1 ตำบลท่าต่อ
อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-3539-0670

จำนวนนักดนตรี

1. นายชัชวาลย์ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 30 ปี
2. นายสุพจน์ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 59 ปี
3. นางอ้าย ผดุงสุทธิ์	ขับร้อง	อายุ 58 ปี
4. นายพีรพัฒน์ วัฒนเกตุ	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 18 ปี
5. เด็กหญิงจิรวรรณ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 12 ปี
6. เด็กหญิงจิตต์โสภณ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 14 ปี
7. นายพิทยา ถึงบุญมา	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
8. นายจิระพงษ์ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงปี่	อายุ 32 ปี

4. คณะ ช. จำปาทิพย์ หัวหน้าคณะ นายสุพจน์ ผดุงสุทธิ์
ที่อยู่ 21/2 หมู่ 1 ตำบลมหาราชอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13150 โทร. 0-3538-9212

จำนวนนักดนตรี

1. นายชัชวาลย์ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 30 ปี
2. นายสุพจน์ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 59 ปี
3. นางอ้าย ผดุงสุทธิ์	ขับร้อง	อายุ 58 ปี
4. นายพีรพัฒน์ วัฒนเกตุ	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 18 ปี
5. เด็กหญิงจิรวรรณ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 12 ปี

6. เด็กหญิงจิตต์โสภณ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 14 ปี
7. นายพิทยา ถึงบุญมา	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
8. นายจิระพงษ์ ผดุงสุทธิ์	บรรเลงปี่	อายุ 32 ปี

13. อำเภอลาดบัวหลวง มี 1 คณะ ได้แก่

1. คณะ ราชาวดี 2 หัวหน้าคณะ นายวิจิต วุฒิราชา
ที่อยู่ 78/2 หมู่ 7 ตำบลคลองพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 0-1483-3506

จำนวนนักดนตรี

1. นายวิจิต วุฒิราชา	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 59 ปี
2. นายประยูร อามังกร	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 62 ปี
3. นายเดชา วุฒิราชา	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 32 ปี
4. นายสำเร็จสารีผล	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 50 ปี

14. อำเภอวังน้อย มี 5 คณะ ได้แก่

1. คณะ ประเสริฐ ประสาน หัวหน้าคณะ นายประสาน ใจใหม่
ที่อยู่ 45/1 หมู่ 4 ตำบลพะยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13170 โทร. 0-3536-1561

จำนวนนักดนตรี

1. นายกฤษดา ใจใหม่	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 33 ปี
2. นายอนุรักษ์ ใจใหม่	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 30 ปี
3. นายอัคเดช ใจใหม่	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 27 ปี
4. นายการุณ ใจใหม่	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
5. นางฉลอง ใจใหม่	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 22 ปี
6. เด็กชายภาณุวัฒน์ ใจใหม่	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 10 ปี

2. คณะนายสมนึก จิมสร หัวหน้าคณะ นายสมนึก จิมสร
ที่อยู่ 95/2 หมู่ 5 ตำบลลำเสา อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 0-3521-4438

จำนวนนักดนตรี

1. นายสมนึก จิมสร	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 58 ปี
2. นางจำลอง จิมสร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 29 ปี
3. นางมานิตย์ จิมสร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 28 ปี

4. นายมนัส จิมศร	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 28 ปี
5. นายมานิช จิมศร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 22 ปี
6. เด็กหญิงเหมือนขวัญ จิมศร	บรรเลงฆ้อง	อายุ 10 ปี
7. เด็กชายเสนาะ จิมศร	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 12 ปี

3. คณะ นายถึก หัวหน้าคณะ นายมนัส พุ่มวันเพ็ญ
ที่อยู่ 68 หมู่ 5 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. -

จำนวนนักดนตรี

1. นายมนัส พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 25 ปี
2. นางรัตนาดี พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 24 ปี
3. นายมานะ พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 23 ปี
4. นายมานิช พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 19 ปี
5. นางสาวศิริพร พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 20 ปี
6. นายอนันต์ ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงปี่	อายุ 42 ปี
7. นายภวังค์ อิ่มอำไพ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 34 ปี

4. คณะ สมหมายบรรเลงศิลป์ หัวหน้าคณะ นางสมหมาย อิ่มประไพ
ที่อยู่ 159 หมู่ 4 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13170 โทร. 0-3521-4962

จำนวนนักดนตรี

1. นายจันทร์หอม ดอกมณฑา	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 58 ปี
2. นายมนัส พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 25 ปี
3. นางรัตนาดี พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 24 ปี
4. นายมานะ พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 23 ปี
5. นายมานิช พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 19 ปี
6. นางสาวศิริพร พุ่มวันเพ็ญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 20 ปี
7. นายอนันต์ ไม่ทราบนามสกุล	บรรเลงปี่	อายุ 42 ปี
8. นายภวังค์ อิ่มอำไพ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 34 ปี

5. คณะ เสนาะโรว์ หัวหน้าคณะ นายเสนาะ เกาพันธ์
ที่อยู่ 39 หมู่ 2 ตำบลพะยอม อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 0-3527-1558

จำนวนนักดนตรี

1.นางสนม เกาพันธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 52 ปี
2.นายมานพ เกาพันธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 51 ปี
3.นายสุเทพ เกาพันธ์	บรรเลงปี่	อายุ 48 ปี
4.นายประคอง เกาพันธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 45 ปี
5.นายนิติ เกาพันธ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 42 ปี
6.นางปราณี เกาพันธ์	ขับร้อง	อายุ 39 ปี
7.นายสมชาย เกาพันธ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 35 ปี
8.นายอำนาจ อังคนานนท์	บรรเลงปี่	อายุ 30 ปี

15. อำเภอเสนา มี 9 คณะ ได้แก่

1. คณะ น.นาฏศิลป์ หัวหน้าคณะ นายสัด ธารนาถ
ที่อยู่ 189 หมู่ที่ 2 ตำบลชานนา อำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13110 โทร 081- 9911202

จำนวนนักดนตรี

1. นายไพฑูรย์ วิไลฤทธิ์	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 34 ปี
2. นายสุชิน กลิ่นเกสร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 32 ปี
3. นายเกษม เผ่าพันธุ์ดี	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 37 ปี
4. นายสนธยา เผ่าพันธุ์ดี	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 35 ปี

2. คณะ ศิษย์ครูเอี้ยง หัวหน้าคณะ นางบังเอิญ ลายทอง
ที่อยู่ 49 หมู่ 4 ตำบลบางนมโค อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

จำนวนนักดนตรี

1. นายจตุรงค์ ลายทอง	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 49 ปี
2. นายสุรศักดิ์ ลายทอง	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 43 ปี
3. นายสุรดี มั่งมี	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 17 ปี
4. นายสุรินทร์ มั่งมี	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 17 ปี
5. นายชัยยุทธ กิจอรุณ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี

3. คณะ ส.ประไพศิลป์ หัวหน้าคณะ นายประเสริฐ สุขกอ
ที่อยู่ 75 หมู่ 2 ตำบลสามกอ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13110 โทร 0-3521-6247

จำนวนนักดนตรี

1. นายชัยยุทธ กิจอรุณ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี
2. นายบุญสม กิจสมุทร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 21 ปี
3. นายเรืองศักดิ์ กิตติธรรมรัตน์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
4. นายนพรัตน์ จิตสุคนธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
5. นางตุ๊กตา ไตรหาญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 20 ปี
6. นายธรรมเนียม แก้วประภาส	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 26 ปี
7. นายรังสรรค์ สุขกอ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี

4. คณะ มานพลูกเจ้าเจ็ดหัวหน้าคณะ นายมานนพ เกิดพิทักษ์
ที่อยู่ 44/3 หมู่ 5 ตำบลเจ้าเจ็ด อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จำนวนนักดนตรี

1. นายชัยยุทธ กิจอรุณ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี
2. นายบุญสม กิจสมุทร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 21 ปี
3. นายเรืองศักดิ์ กิตติธรรมรัตน์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
4. นายนพรัตน์ จิตสุคนธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
5. นางตุ๊กตา ไตรหาญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 20 ปี
6. นายธรรมเนียม แก้วประภาส	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 26 ปี
7. นายรังสรรค์ สุขกอ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี

5. คณะ ส.เกิดกล้า หัวหน้าคณะ นายสมนึก เกิดกล้า
ที่อยู่ 9 หมู่ 8 ตำบลบ้านแพน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13110 โทร 0-3528-8409

จำนวนนักดนตรี

1. นายชัยยุทธ กิจอรุณ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี
2. นายบุญสม กิจสมุทร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 21 ปี
3. นายเรืองศักดิ์ กิตติธรรมรัตน์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
4. นายนพรัตน์ จิตสุคนธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี

6. คณะทรัพย์เจริญ หัวหน้าคณะ นายวิชัย ชีรมนต์
ที่อยู่ 7 หมู่ 6 ตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13110 โทร 0-3528-8083

จำนวนนักดนตรี

1.นายชัยยุทธ กิจอรุณ	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี
2.นายบุญสม กิจสมุทร	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 21 ปี
3.นายเรืองศักดิ์ กิตติธรรมรัตน์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
4.นายนพรัตน์ จิตสุคนธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
5.นายธรรมเนียม แก้วประภาส	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 26 ปี
6.นายรังสรรค์ สุขกอ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี

7. คณะศิลปะแสงทอง หัวหน้าคณะ นายวิชัย บุญพยัคฆ์
ที่อยู่ 29 ตำบลชานา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13110 โทร 0-3528-6020

(จำนวนนักดนตรี นักดนตรีประจำวงไม่มีหามามาจากที่อื่น)

8. คณะโสภณศิลป์ หัวหน้าคณะ นางสาวทอง มุทุพงษ์
ที่อยู่ 10 หมู่ที่ 6 ตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13110 โทร 0-3528-8058

จำนวนนักดนตรี

1. นายสนธยา สำรวผล	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 34 ปี
2. นายมนู สำรวผล	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 36 ปี
3. นางสาววรรณนา สำรวผล	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
4. นายนพรัตน์ จิตสุคนธ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 25 ปี
5. นางตุ๊กตา ไตรหาญ	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 20 ปี
6. นายธรรมเนียม แก้วประภาส	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 26 ปี
7. นายรังสรรค์ สุขกอ	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี

9. คณะ ส.งามลักษณ์ หัวหน้าคณะ นายแสวง งามลักษณ์
ที่อยู่ 119 ตำบลสามกอก อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13110 โทร 0-3520-1647

(จำนวนนักดนตรี นักดนตรีประจำวงไม่มีหามามาจากที่อื่น)

16. อำเภออุทัย มี 5 คณะ ได้แก่

1. คณะ จงกล นิลพฤษ หัวหน้าคณะ จงกล นิลพฤษ
ที่อยู่ 20 หมู่ 10 ตำบลข้าวเม่า อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13210 โทร. 0-3534-5895

จำนวนนักดนตรี

1. นายจงกล นิลพฤษ	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 58 ปี
2. นายขวัญชัย ชีตลักษ์	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 35 ปี
3. นายสำราญ	บรรเลงฆ้องวงเล็ก	อายุ 53 ปี
4. นายรัตนพงษ์ ไกรทอง	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 17 ปี
5. นางสาววิไลวรรณ ชีตลักษ์	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 16 ปี

2. คณะ สองยอดลออศิลป์ หัวหน้าคณะ นายบุญยิ่ง หามนตรี
ที่อยู่ 51 หมู่ 2 ตำบลโพสาวหาญ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13210 โทร. 0-3534-5898

จำนวนนักดนตรี

1. นายบุญยิ่ง หามนตรี	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 48 ปี
2. นายสุริยา หาบุญยิ่ง	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 27 ปี
3. นางสาวสุปราณี หาบุญยิ่ง	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 23 ปี
4. นางสาวกัญญาลักษณ์ หาบุญยิ่ง	บรรเลงฆ้อง	อายุ 23 ปี
5. นายสุพัทธ์ แผนผา	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 27 ปี
6. นายรัชชัย ชัยบำรุง	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 21 ปี
7. เด็กหญิงพรนภา หามนตรี	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 13 ปี
8. นางสุรีรัตน์ แผนผา	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 19 ปี
9. นายธีรภัต อยู่สบาย	บรรเลงจังหวะ	อายุ 16 ปี

3. คณะ วิรัตน์บรรเลงศิลป์ หัวหน้าคณะ นายวิรัตน์ ตรีเดช
ที่อยู่ 36 หมู่ 7 ตำบลสามัคคี อำเภอกุทัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13210 โทร. 0-3573-1765

จำนวนนักดนตรี

1. นายวิรัตน์ ตรีเดช	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 54 ปี
2. นายศิริวัตร ตรีเดช	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 52 ปี
3. นางสาวพร ฉลวยศิลป์	บรรเลงฆ้อง	อายุ 48 ปี
4. นายเพชร ทับพันธ์	บรรเลงฆ้อง	อายุ 48 ปี
5. นางสาวสุนารี สว่างแจ้ง	บรรเลงฆ้อง	อายุ 21 ปี
6. นายบุญยิ่ง หามนตรี	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 22 ปี

4. คณะ สุนิมิต หัวหน้าคณะ นายสวัสดิ์ สุนิมิต
ที่อยู่ 14/1 หมู่ 4 ตำบลรณ อ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13210 โทร. 0-3534-5548

จำนวนนักดนตรี

1. นายสวัสดิ์ สุนิมิต	ขับร้อง	อายุ 68 ปี
2. นายเอกสิทธิ์ สุนิมิต	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 40 ปี
3. นางธิดาวัลย์ สุนิมิต	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 41 ปี
4. นายกันนก สุชีร์รักษ์	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 12 ปี
5. นายวันหาร กสิชล	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 53 ปี
6. นายวุฒิชัย เป้าจตุรัส	บรรเลงเครื่องหนัง	อายุ 35 ปี
7. นายปรีชา สิงห์ชัย	บรรเลงระนาดทุ้ม	อายุ 56 ปี

5. คณะ นายสังเวียน พงษ์ดนตรี หัวหน้าคณะ นายสังเวียน พงษ์ดนตรี
ที่อยู่ 14/1 หมู่ 4 ตำบลรณ อ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13210 โทร. 0-3535-6141

จำนวนนักดนตรี

1. นางวันดี พงษ์ดนตรี	ขับร้อง	อายุ 43 ปี
2. นางลัดดาวัลย์ พงษ์ดนตรี	ขับร้อง	อายุ 41 ปี
3. เด็กชายภูวดล พงษ์ดนตรี	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 13 ปี
4. เด็กชายอดิศักดิ์ พงษ์ดนตรี	บรรเลงระนาดเอก	อายุ 13 ปี
5. เด็กชายอดิสร พงษ์ดนตรี	บรรเลงฆ้องวงใหญ่	อายุ 12 ปี

บทบาทของวงปีพาทย์ปัจจุบันสังคมของชาวไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียงปัจจุบันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ทั้งสภาพภูมิศาสตร์หลายๆ ด้าน เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนวัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนไปเพื่อความเหมาะสมในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

จากการศึกษาภาคสนามวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งหมดจำนวน 84 วง พบว่าบทบาทของวงปีพาทย์ยังมีหน้าที่บรรเลงในพิธีกรรมต่างๆ

1.2 การบรรเลงปีพาทย์ประกอบพิธีกรรมได้แก่

1. พิธีไหว้ครู

พิธีกรรมการไหว้ครูดนตรีไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นพิธีกรรมที่สำคัญ วงดนตรีไทยทุกวงจะจัดขึ้นทุกปีในวันพฤหัสบดี พิธีดังกล่าวมีผลทางด้านจิตใจ เป็นการแสดงความกตัญญูระลึกถึงพระคุณของครู ถึงแม้ว่าการจัดพิธีการไหว้ครูในแต่ละครั้งจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก แต่หัวหน้าวงทุกวงก็จะจัดขึ้นทุกปี และมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งในสมัยก่อนจะมีการจัดงาน 2 วัน คือ เย็นวันพุธมีสวดมนต์เย็นวันพฤหัสบดีประกอบพิธีการไหว้ครูซึ่งปัจจุบันรวบรวมให้เหลือวันเดียวคือวันพฤหัสบดี ในช่วงเช้าจะประกอบพิธีการไหว้ครูโดยจะเชิญครูดนตรีไทยอาวุโสที่ทางวงปีพาทย์แต่ละวงนับถือมาเป็นผู้อ่านโอองการ ครูที่มาประกอบพิธีการไหว้ครูให้กับดนตรีไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีชื่อเสียงทางดนตรี อาทิ นายประเทือง มีศิริ นายศิริ นักดนตรี นางวงษ์ ร่มสุข นายกาหลง ฟุ้งทองคำ เป็นต้น ในบางครั้งจะจัดหาวงปีพาทย์มาบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ เพียงประกอบพิธีกรรมโดยการกล่าวคำบูชาครูถวายเครื่องสังเวยครู

เมื่อไหว้ครูเสร็จแล้วก็มีพิธีการครอบครู ผู้ที่จะครอบครูจะนำขันน้ำ ดอกไม้ รูป เทียน ผ้าเช็ดหน้า คำกำนัล 12 บาท ใส่ในขันเพื่อนำไปให้กับผู้อ่านโอองการ ครูจะรับขันและใช้ฉิ่งวงบนศีรษะของผู้ที่เข้ามาครอบครู ท้องคาถาเป็นภาษาบาลี จากนั้นจะเป่าหัวและเจิมหน้าผากด้วยแป้งเป็นอันเสร็จพิธีหลังจากเสร็จพิธีการไหว้ครูแล้ว ก็จะเริ่มพิธีสงฆ์ หัวหน้าวงจะนิมนต์พระมา 9 รูป เพื่อจัดเลี้ยงเพล หัวหน้าวงจะจุดธูปเทียน บูชาพระรัตนตรัย พระสงฆ์จะทำพิธีสวดมนต์แผ่ส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษและครูที่ล่วงลับ จากนั้นเจ้าภาพจัดสำหรับคาว หวาน ถวายแด่พระสงฆ์ ระหว่างพระสงฆ์ฉันดนตรีไทยจะบรรเลงขับกล่อมไปด้วย เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จเรียบร้อยแล้วเจ้าภาพจึงถวายรูป เทียน ดอกไม้ พร้อมของจตุปัจจัยที่เตรียมไว้แด่พระสงฆ์ทุกรูป จากนั้นพระสงฆ์จึงเดินทางกลับ เจ้าภาพจะเชิญแขกร่วมรับประทานอาหารกลางวัน จำนวนแขกที่มาส่วนใหญ่จะเป็นนักดนตรีที่ประจำอยู่ในวง และนักดนตรีอาชีพที่เคยในงานแสดง นอกจากนี้อาจจะมีโอกาสที่เคารถพับถืออีกเป็นจำนวนมากแล้วแต่ตามศรัทธา ซึ่งเป็นการแสดงความกตัญญู ความสมัครสมานสามัคคีของคนในหมู่นักดนตรีไทย เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วพิธีทุกคนก็จะแยกย้ายกลับบ้าน

2. พิธีกรรมทางศาสนา

ด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ พิธีกรรมทางพุทธศาสนาหลายๆ พิธีนั้นมักมีวงดนตรีปีพาทย์เข้ามาข้องเกี่ยว ในฐานะดนตรีที่มาประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีทำบุญเลี้ยงพระ พิธีเทศน์มหาชาติ เป็นต้น จากการศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปัจจุบัน พิธีกรรมทางศาสนาบางส่วนมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันต่อสภาพการปัจจุบัน

พิธีทำบุญเลี้ยงพระ

ปัจจุบันพบว่าการทำบุญเลี้ยงพระมักทำกันโดยมีการสวดมนต์เลี้ยงพระในช่วงเวลาเดียว ซึ่งเป็นระยะเวลาสั้นๆ ดังนั้นปีพาทย์จึงหมดบทบาท สำหรับดนตรีประกอบพิธีกรรมส่วนนี้ เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าภาพที่มีฐานะทางการเงินสูง จึงมักจัดให้มีปีพาทย์ร่วมบรรเลงประกอบพิธีกรรมด้วย งานพิธีกรรมที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มักจะใช้วงปีพาทย์เป็นวงดนตรีประกอบแต่พบน้อยมาก ส่วนใหญ่การทำบุญเลี้ยงพระที่พบมากที่สุด ที่พบวงดนตรีปีพาทย์ที่ยังมีบทบาทในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมนั้นคือ การทำบุญอุทิศ และการทำให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว แต่วงดนตรีปีพาทย์ที่ใช้บรรเลงนิยมใช้วงปีพาทย์มอญแทน วัฒนธรรมในการบรรเลงดนตรีปีพาทย์ สำหรับประกอบการทำบุญเลี้ยงพระปรับเปลี่ยนไปเล็กน้อย ตามความนิยมแต่ยังคงรูปแบบเดิมเป็นหลัก โดยวงดนตรีปีพาทย์เริ่มด้วย เพลงโหมโรงเช้า บรรเลงรับส่งพระ เมื่อพระฉัน วงปีพาทย์ปัจจุบันจะไม่นิยมบรรเลงเพลงเรื่องต้นเพลงฉิ่ง แต่นิยมบรรเลงเพลงเถา โดยมีการขับร้องแทน

พิธีเทศน์มหาชาติ

พิธีเทศน์มหาชาติเป็นพิธีทางศาสนาพุทธที่ในอดีตมีการจัดกันทั่วไป ด้วยความเชื่อว่า ผู้ฟังเทศน์มหาชาติครบทั้ง 13 กัณฑ์ จะได้บุญมากตายแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ ในสภาพปัจจุบันความเชื่อ เรื่องนรก สวรรค์ คลี่คลายไปมาก ประกอบวิถีของคนทั่วไป มีผู้สนใจฟังเทศน์น้อย แต่ยังคงอยู่บ้าง วงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังมีบทบาท ในการบรรเลงประกอบพิธีเทศน์มหาชาติอยู่บ้าง โดยมีรูปแบบของเพลงที่ใช้ประกอบแต่ละกัณฑ์ ยึดตามแบบเดิม

การเทศน์มหาชาติอีกแบบหนึ่งที่นิยมอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า มหาชาติทรงเครื่อง หรือ มหาชาติออกตัวโดยจัดขึ้นเพื่อที่จะเชิญชวนพุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสได้สร้างกุศล และเพื่อให้เป็นการสมจริง เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ฟังสนใจกับการฟังเทศน์มากขึ้น จึงนิยมจัดผู้แสดงประกอบตามเนื้อหาของเรื่องที่ใช้ในการแสดงธรรม คือ เรื่องพระเวสสันดร มักให้ผู้แสดงประกอบในกัณฑ์ชูชก จุลพน มหาพน กุมาร และมัทรี และดนตรีจะทำหน้าที่บรรเลงประกอบการเทศน์จบในแต่ละกัณฑ์ และยังคงบรรเลงประกอบการแสดงของตัวแสดงตามเรื่องดังกล่าว การบรรเลงประกอบในแต่ละกัณฑ์นั้น พบว่าวงดนตรีปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังคงใช้เพลงประกอบกัณฑ์ดังนี้

กัณฑ์ทศพร	เพลงสาธุการ
กัณฑ์หิมพานต์	เพลงดวงพระธาตุ
กัณฑ์ทานกัณฑ์	เพลงพญาไศก
กัณฑ์วนปเวส	เพลงพญาเดิน
กัณฑ์ชูชก	เพลงเช่นเหล่า
กัณฑ์จุลพน	เพลงรวีสามลา
กัณฑ์มหาพน	เพลงเชิดกลอง
กัณฑ์กุมาร	เพลงเน็ดฉิ่ง เพลงโอด

กัณฑ์มัทรี	เพลงทยอย เพลงโอด
กัณฑ์สักรรพ	เพลงเหาะ
กัณฑ์มหาราช	เพลงกราวนอก
กัณฑ์ฉกษัตริย์	เพลงตระนอน
กัณฑ์นครกัณฑ์	เพลงกลองโยน เพลงเชิด

การบรรเลงประกอบเทศน์มหาชาติออกตัว หรือมหาชาติทรงเครื่อง ส่วนมากปี่พาทย์มักทำหน้าที่บรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงของตัวละครในเรื่องพระเวสสันดร เพลงที่ใช้เป็นเพลงหน้าพาทย์ง่ายๆ เช่น เชิด โอด รัว และการบรรเลงประกอบการร้องทำนองกลอนสดแบบอย่างลิเก ในส่วนที่เป็นเพลงที่นักดนตรีบางวงไม่สามารถเล่นหรือบรรเลงได้ จะเปลี่ยนเพลงเองตามความเหมาะสมที่นักดนตรีไทยสามารถบรรเลงได้

วัดที่พบว่าในปัจจุบันยังมีการใช้ดนตรีปี่พาทย์ ในการบรรเลงประกอบการเทศน์มหาชาติออกตัวยังมีให้พบเห็นทั่วไปทั้งพื้นที่ เช่น วัดชุมแสง อำเภอบางบาล วัดธรรมโชติการาม วัดแจ้ง อำเภอบางบาล วัดใหม่บ้านแจ้ง วัดอิน อำเภอบางปะหัน วัดละมุด อำเภอนครหลวง วัดกระดังงา อำเภอสนา วัดลาดชิด อำเภอดุสิต

3. พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต

ดนตรีปี่พาทย์มักเข้าไปมีบทบาทอย่างมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตวิถีชีวิตของคนอยุธยา ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มักมีดนตรีปี่พาทย์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น พิธีโกนผมไฟ พิธีโกนจุก พิธีอุปสมบท พิธีมงคลสมรส พิธีศพ มาโดยตลอด แต่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ดนตรี ปี่พาทย์จึงต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ทำให้วัฒนธรรมดนตรีปี่พาทย์ในส่วนของการเล่นประกอบพิธีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไป เช่น พิธีกรรมโกนผมไฟ พิธีกรรมโกนจุก เป็นต้น ปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นพบน้อยมาก เนื่องจากค่านิยมเปลี่ยนไป ปัจจุบันไม่นิยมให้เด็กไว้จุก โก๊ะ แกละ แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนพิธีที่กรรมเกี่ยวกับชีวิตโดยที่ดนตรีปี่พาทย์ยังมีบทบาทในการบรรเลงประกอบ ดังนี้

พิธีอุปสมบท

ชายชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ เมื่อมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์แล้ว จะต้องทำพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พิธีอุปสมบทนอกจากจะมีทางศาสนาแล้วยังมีพิธีย่อยอีก เช่น แห่นาค อาบน้ำนาค ทำขวัญนาค เลี้ยงรีนเริง ในแต่ละพิธีย่อยๆ เหล่านี้ นิยมใช้ดนตรีและเพลงประกอบพิธีตามความเหมาะสมโดยตลอด และความนิยมของวงดนตรีปี่พาทย์สำหรับประกอบพิธีอุปสมบทลดลง เนื่องจากการจัดพิธีอุปสมบทปัจจุบัน นิยมนำ แตรวง หรือแคนประยุกต์ แทนวงดนตรีปี่พาทย์ ด้วยแตรวงหรือแคน เป็นวงดนตรีที่สามารถเล่นเพลงไทยสากลที่กำลังเป็นที่นิยมได้ดี และยังสามารถใช้สำหรับแห่นาคได้อย่างสนุกสนาน วงดนตรีปี่พาทย์นอกจากจะไม่สามารถบรรเลงเพื่อการแห่นาคได้แล้ว รูปแบบของการบรรเลงเป็นเพลงไทยที่ดูเหมือนจะไม่เป็นที่ถูกใจวัยรุ่นใหม่ วงดนตรีปี่พาทย์จึงมีบทบาทเพียงประกอบพิธีทำขวัญนาคสำหรับงานอุปสมบทเท่านั้น

ปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยายังได้พบเห็น การปีพาทย์บรรเลงประกอบในพิธีดังกล่าว แต่เนื่องจากสังคมของคนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในลักษณะที่เป็นสังคมของคนดนตรีไทย คนทั่วไปมักพบเห็นดนตรีไทย ฟังดนตรีไทยบ้างพอสมควร จึงยังมีผู้นิยมใช้วงปีพาทย์สำหรับประกอบพิธีกรรมในประเพณีโบราณอยู่บ้าง

พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย

เมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนความนิยม ในการใช้ดนตรีไทยในการประกอบพิธีกรรมในการดำเนินชีวิตของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไป พิธีกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนอยุธยา ก็ปรับเปลี่ยนไป พิธีกรรมต่าง ๆ มักถูกคนตะวันตกคุกคามทำให้วัฒนธรรมไทยเปลี่ยนแปลงไป เหลือแต่เพียงพิธีกรรมการตายเท่านั้นที่ยังนิยมใช้กันอยู่เพื่อเป็นการประโคมและมักจะใช้วงปีพาทย์มอญมากกว่าการใช้วงปีพาทย์นางหงส์เหมือนอย่างแต่ก่อน ประกอบกับวงปีพาทย์มอญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันนั้นมีมาก จึงมีการประชันแข่งขันเพื่อบริการสังคมทั่วไปและเป็นวงดนตรีประเภทเดียวที่สามารถใช้ประกอบอาชีพให้กับนักดนตรีไทยได้เป็นอย่างดี เพลงที่ใช้ประกอบการบรรเลง พัฒนามากขึ้นจนใช้เป็นแบบเฉพาะสำหรับพิธีศพ วงดนตรีปีพาทย์มอญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีส่วนรวมในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรมอย่างเต็มรูปแบบ และยังเป็นพิธีเดียวที่ วงดนตรีปีพาทย์มอญยังมีบทบาทอย่างเหนียวแน่น โดยมีรูปแบบการบรรเลงประกอบ ในลักษณะการบรรเลงประกอบกิจกรรม มากกว่าการบรรเลงเพื่อการฟัง และเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์มอญจึงถือเป็นค่านิยม หากงานใดติดต่องวงปีพาทย์มอญที่มีจำนวนฆ้องมอญมาก แสดงว่าเป็นงานที่ใหญ่เพราะดูโอ้อ่า สวยงามสร้างความมีหน้ามีตาให้กับเจ้าภาพยิ่งนัก ดังนั้นหัวหน้าวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงจัดหาฆ้องมอญจำนวนมากเพื่อเอาไว้บริการสังคม

1.3 การบรรเลงปีพาทย์ประกอบการแสดง

1. การบรรเลงปีพาทย์ประกอบการแสดงโขน

โขนเป็นนาฏศิลป์ของไทยโบราณแบบหนึ่ง ที่ใช้ทำร่าตามแบบละครในแต่ละตอนจะเพิ่มทำร่าที่มีตัวแสดงแปลกออกไปและเปลี่ยนทำนองเพลงดำเนินเรื่องไม่ให้เหมือนละคร โดยมีลักษณะสำคัญอยู่ที่ผู้แสดงจะต้องสวมหัวโขนหมดทุกตัว ยกเว้นตัวพระ ตัวนาง และเทวดา ดำเนินเรื่องด้วยการกล่าวลำนาร่าเป็นทำนองเรียกว่า “พากย์” ส่วนการเจรจาจะเป็นทำนองอีกแบบหนึ่ง บทพากย์จะเป็นกาพย์ยานีและกาพย์ฉบัง การพูดของตัวโขนจะมีผู้พูดแทนทั้งสิ้น เรื่องที่แสดงนิยมเรื่องรามเกียรติ์เพียงเรื่องเดียว โขนมีหลายอย่างเช่น โขนกลางแปลง โขนนั่งราว โขนโรงใน และโขนหน้าจอ โขนฉาก เป็นต้น

การบรรเลงประกอบการแสดงโขนนี้นอกจากนักดนตรีจะได้ฟังเพลงต่างๆ โดยพร้อมมูลแล้วยังต้องรู้จักทำร่าต่างๆของตัวโขนด้วย เพราะว่าการบรรเลงปีพาทย์ประกอบการแสดงโขนนั้น บางเพลงจะต้องผสมผสานกันอย่างสนิทสนม เช่น เวลารับกลองหรือเล่นตะโพนในเพลงกราวนอก และเพลงกราวใน เป็นต้น บทบาทของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่บรรเลงประกอบแสดงโขน ยังไม่ห่างหายไปเสียทีเดียว พบว่า โขนที่แสดงในพื้นที่ยังมีอยู่ เช่น

โซนหน้าไฟ

ปัจจุบันพบว่าการแสดงโซนหน้าไฟ เป็นการแสดงที่นิยมมาแสดงบริเวณหน้าเมรุ ก่อนที่จะมีการเผาศพที่มีฐานะและทรัพย์นิยมว่าจ้างวงปี่พาทย์และคณะโขนมาแสดง จุดประสงค์เพื่อความสวยงามมีหน้าตา วงดนตรีปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังมีหน้าที่บทบาทสำคัญในการบรรเลงประกอบการแสดงโซนหน้าไฟ ในลักษณะที่เจ้าภาพเป็นผู้ที่ติดต่อโขนมาจากที่อื่น โขนที่พบเห็นที่มาแสดงในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่พบ เช่น มาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี และคณะอื่นๆ โดยให้ดนตรีปี่พาทย์ที่บรรเลงประกอบอยู่ในงานเป็นวงบรรเลงประกอบการแสดง ส่วนใหญ่เป็นโขนที่แสดงเรื่อง "รามเกียรติ์"

ตอนพระรามตามกวาง ทศกัณฐ์ ใช้มาริด แปลงเป็นกวางทองเพื่อหลอกนางสีดา พระรามจึงออกตามจับกวางทองมาให้นางสีดา เมื่อทศกัณฐ์ ได้โอกาสจึงเข้าไปลักนางสีดาไป

ตอนเข้าห้องนางวานรินทร์ หนุมานรบกับวิรุณจำบัง วิรุณจำบังหนีเข้าไปในถ้ำนางวานรินทร์ถูกสาปให้เฝ้าถ้ำอยู่ หนุมานตามไปฆ่าวิรุณจำบังเสียงชีวิต

ตอนถวายเป็นสังฆทาน หนุมานและองคต เข้าไปหลอกฤาษีโคบุตร ให้นำไปถวายตัวเป็นทหารทศกัณฐ์ เพื่อจะลักกล่องดวงใจของทศกัณฐ์ที่ฝากไว้โคบุตร

ตอนนางลอย นางเบญจกายแปลงเป็นนางสีดา ทำตายลอยน้ำมา พระราม พระลักษมณ์ เสียใจ หนุมานแนะนำให้นางสีดาแปลงนั้นเผาไฟ เพราะหนุมานจับได้ว่า เบญจกายที่แปลงเป็นนางสีดาลอยทวนน้ำมา นางเบญจกายทนความร้อนไม่ไหวเพราะหนี หนุมานจึงตามจับได้นางเบญจกายเป็นเมีย เป็นต้น

การบรรเลงประกอบการแสดงโซนหน้าไฟ ที่จัดแสดงตามแบบฉบับ ปี่พาทย์จึงต้องบรรเลงตามตามบทโขนนั้นๆ จึงนิยมใช้วงปี่พาทย์ไทยบรรเลงประกอบ

โซนสด

โซนสด เป็นการแสดงที่พบว่า ยังมีแสดงอยู่บ้างในงานต่างๆ ทั้งงานศพ และงานบุญทั่วไป ด้วยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคณะโซนสดหลายคณะในพื้นที่ เช่น คณะประชิดลูกกลม อำเภอบางบาล คณะสายทอง ศิษย์ลาดชิด อำเภอฟักไผ่ คณะบุญธรรม วาฑิต อำเภอมหาราช เป็นต้น การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงโซนสด ยังนิยมใช้ปี่พาทย์ไทย บรรเลงประกอบ แต่ด้วยโซนสดปัจจุบันได้รับความนิยมน้อยมาก ไม่แพร่หลายเช่นในอดีต วงปี่พาทย์ที่ใช้บรรเลง จึงเป็นวงปี่พาทย์ที่คณะโขนนำไปบริการรวมอยู่ในทีมงานของโขน วงปี่พาทย์ที่บรรเลงประกอบการแสดงโขนจึงอยู่ในกลุ่มเล็กๆ ปัจจุบัน เช่น คณะอุดมควรประสพ อำเภอบางบาล คณะทองหล่อ แจ่มมงคล อำเภอฟักไผ่ เป็นต้น

รูปแบบการบรรเลงประกอบโซนสด มักไม่มีเพลงหน้าพาทย์ประกอบมาเหมือนโขนประเภทอื่นๆ เพลงประกอบการแสดง เช่น เพลงเชิด เพลงร่ำ เพลงเสมอ เพลงกราวโน เพลงวรเชษฐ์ เป็นต้น

2. การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละคร

ละครเป็นการแสดงการรำที่เป็นเรื่องราวมีหลายประเภท เช่น ละครชาตรี ละครนอก ละครใน ละครดีกดาบรพ์ ฯลฯ การบรรเลงประกอบการแสดงละครนั้นดนตรีจะต้องรู้ว่าบรรเลงประกอบกับละครประเภทไหน เพราะวิธีการบรรเลงจะแตกต่างกัน ปัจจุบันพบว่าการละครที่ยังพบแสดงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือ ละครชาตรี

ละครชาตรี ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสถานภาพเป็นละครที่แสดงเพื่อแก้บนมากกว่าที่จะเป็นมหรสพ จากการศึกษาพบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคณะละครที่รับการแสดงอยู่ คือ คณะอุดมศิลป์กระจ่างโชติ คณะสร้อยทองหิรัญ คณะบังเอิญหลายสร้อยทอง คณะราตรีศิลป์ คณะศรีจันทร์นาฏศิลป์ คณะธิดา ณ บางไพร

ในอดีตคณะละครชาตรี ได้รับการติดต่อให้มาแสดงในขณะที่เจ้าภาพจัดงานและมีปี่พาทย์บรรเลงประกอบพิธีกรรมอยู่แล้ว ปี่พาทย์ที่บรรเลงในพิธีกรรม จึงต้องทำหน้าที่บรรเลงประกอบการแสดงด้วย

การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครชาตรี ใช้ในวงปี่พาทย์เครื่องห้า ซึ่งคณะละครจะมีบริการมาพร้อมแล้ว โดยคำนึงถึงความสะดวก ความพร้อมเพียงในการแสดงด้วยแต่ยังไม่ใช้เครื่องดนตรีครบรูปแบบของวงปี่พาทย์เครื่องห้าตามแบบฉบับ ใช้ผู้บรรเลง 3-5 คน ได้แก่ ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ ตะโพนกลองทัด และเครื่องประกอบจังหวะ เนื่องจากเป็นการแสดงแก้บนส่วนใหญ่ ราคาต่ำ วงปี่พาทย์ที่ใช้บรรเลงจึงไม่ให้ความสำคัญในรูปแบบของวงปี่พาทย์ที่บรรเลงประกอบกันมากนัก และเป็นการจำกัดค่าใช้จ่ายในการคาราในการจัดการแสดงให้ลดลง คณะปี่พาทย์ที่บรรเลงประจำคณะละครมี หลายคณะ เช่น คณะเจด็จ บางไพร คณะวันชัย จิตรนัย (อำเภอบางไพร) คณะ ช.สังข์ทอง (อำเภอบางบาล) คณะแดงโชวี (อำเภอพระนครศรีอยุธยา) เป็นต้น

3. การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงลิเก

ลิเกเกิดขึ้นปลายรัชสมัยที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงต้นรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คำว่าลิเก มาจากการร้องสรรเสริญพระเจ้าของแขกเจ้าเซ็นที่เรียกว่า ดิเกร์ ซึ่งเป็นภาษาเปอร์เซีย พวกเจ้าเซ็นเข้ามาอยู่ในเมืองไทย ได้รับพระราชอุปถัมภ์มากมายตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา จนถึงคราวที่มียานในพระราชวัง พวกเจ้าเซ็นเข้าไปสวดสรรเสริญผู้เป็นเจ้า เพื่อถวายความไพเราะและแสดงฐานะทางสังคมด้วย และได้กระจายสู่สังคมชาวบ้านทั่วไป

ต่อมาคนไทยเริ่มหัดเพลงดิเกร์ขึ้น ในขั้นแรกใช้ทำนองเหมือนกับเพลงสวด หลังจากนั้นจึงค่อยกลายเป็นแบบของไทย ดิเกร์จึงเพี้ยนมาเป็นยี่เกหรือลิเก ความนิยมของลิเกมีมากทำให้ละครนอกซบเซาลงและจางหายไปที่สุดในที่สุด เพราะลิเกในระยะแรกใช้ชายล้วน แสดงเรื่องราวที่ละครนอกแสดง เช่น ไกรทอง ยอดพระกลั่น ลักษณะวงศ์ ฯลฯ (นิตยา เพชรแสง. ม.ป.ป. : 46)

ปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า มีคณะลิเกมากมายหลายคณะ ทั้งที่สืบเชื้อสายลิเกมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และตั้งคณะขึ้นใหม่ ได้แก่ คณะบุญส่ง ธงชัย คณะละอองทิพย์ ลูกมหาราช คณะละอองแก้ว ลูกอยุธยา คณะจำเนียรน้อย ลูกท่าเรือ คณะสุริยา ฟาลีขิต คณะพรชัย วัฒนา คณะบุญชอบ สิทธิสาร คณะชัยสิทธิ หงส์ทอง เป็นต้น

เมื่อความนิยมการแสดงลิเกมีมากประกอบกับจำนวนคณะลิเกในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับความนิยมด้วยดี ทำให้วงดนตรีปี่พาทย์มีบทบาทในการบรรเลงประกอบการแสดงประเภทนี้มากขึ้น

แต่เดิมการแสดงลิเกนั้นเมื่อเจ้าภาพมาติดต่อลิเกมาแสดง วงดนตรีปี่พาทย์ที่บรรเลงประกอบพิธีกรรมของงานนั้นๆ จะมีหน้าที่บรรเลงประกอบการแสดงลิเกด้วย ปัจจุบันรูปแบบการแสดงลิเกพัฒนามากขึ้น ทั้งด้านเวทีการแสดง การรำ การร้อง ผู้แสดง แต่ดนตรีประกอบการแสดงลิเกก็ยังเป็นวงดนตรีปี่พาทย์ แตกต่างที่เดิมใช้วงปี่พาทย์เครื่องไทยเป็นส่วนใหญ่ แต่ความนิยมในปัจจุบันมักใช้ เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญ อาจเนื่องมาจากความสง่างามของเครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์มอญ เมื่อตั้งเครื่องดนตรีบนเวทีการแสดง ที่นิยมจัดเป็นเวทีลอยฟ้า โดยนำปี่พาทย์ขึ้นตั้งไว้สูงด้านหลังผู้แสดง ทำให้ดูอลังการ และลิเกมักแสดงเรื่องเกี่ยวกับเมืองพม่า มอญด้วย จึงสามารถนำวงปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบได้ดีด้วย จากการศึกษาพบว่า ลิเกทุกคณะจะมีปี่พาทย์สำหรับหาใช้ประกอบการแสดงมาด้วยเพื่อจะทำให้ผลงานการแสดงลิเกดีกว่า การใช้วงดนตรีปี่พาทย์ในพิธีบรรเลงประกอบเนื่องจากได้ทราบบทบาทกันเป็นอย่างดี ฉะนั้นวงปี่พาทย์ที่เจ้าภาพติดต่อมาประกอบพิธีกรรมจึงไม่มีหน้าที่ในการบรรเลงประกอบลิเกเหมือนในอดีต อย่างไรก็ตามเมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนไปวงดนตรีปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปัจจุบันจึงปรับเปลี่ยนตัวเองเป็นปี่พาทย์ประจำคณะลิเก ทำหน้าที่บรรเลงประกอบการแสดงช่วยสร้างรายได้มากขึ้น เช่น คณะ ส.ประสิทธิ์ศิลป์ คณะ สมบูรณ์ เกิดจันทร์ คณะศรีจันทร์ คณะบุญชู คณะภิรมย์ พรสวรรค์ คณะแดงโชวี คณะ วิเชียร บรรเลงศิลป์

ดนตรีไทยมีบทบาทในวิถีชีวิตของคนไทยมาโดยตลอด ทั้งในพิธีกรรมต่างๆ ตลอดจนในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งพิธีของประชาชนและพระราชพิธีของพระมหากษัตริย์ ทั้งพิธีกรรมศาสนาและพิธีกรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต มีบทบาทเพื่อใช้ประกอบการแสดง และเพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ เมื่อดนตรีปี่พาทย์มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย จึงทำให้ส่งผลต่อการอนุรักษ์ให้คงอยู่และการสืบทอดจวบจนปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตามวงดนตรีปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในฐานะดนตรีที่ประกอบพิธีกรรมของสังคม นั้นมีบทบาทน้อยลง พิธีกรรมที่ดนตรีปี่พาทย์ยังมีบทบาทและยังพบกันอยู่เสมอคือ พิธีศพ เป็นส่วนใหญ่ และวงดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรม จะเป็นวงปี่พาทย์มอญที่เป็นที่นิยมองเจ้าภาพทั่วไป ส่วนบทบาทในการบรรเลงประกอบการแสดงนั้น พบว่าการแสดงและการละเล่นต่างๆ ดนตรีปี่พาทย์ยังมีบทบาทอยู่ แต่รูปแบบเปลี่ยนไปเป็นวงดนตรีปี่พาทย์ประจำ วงดนตรีปี่พาทย์ในท้องถิ่นจึงไม่มีบทบาทในการบรรเลงประกอบการแสดงเหมือนในอดีต คงเหลือแต่การแสดงที่เรียกว่า รำมอญ เท่านั้นที่ยังพบเห็นว่า ดนตรีปี่พาทย์ในพิธีกรรมยังมีบทบาท ในฐานะดนตรีประกอบการแสดง ส่วนดนตรีปี่พาทย์เพื่อการฟังมีเห็นเฉพาะในกลุ่มนักดนตรีด้วยกัน พิธีกรรมที่เป็นวัฒนธรรมของวงดนตรีปี่พาทย์ โดยเฉพาะพิธีไหว้ครูดนตรีไทย นักดนตรียังถือปฏิบัติกันอย่างเหนียวแน่น แม้จะมีการปรับเปลี่ยนแปลงไปบ้าง

2. ศึกษากระบวนการสืบทอดของวงปี่พาทย์ปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 สายนักดนตรี

จากการศึกษาภาคสนาม วงปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถแบ่งสายนักดนตรีตามลักษณะแนวการบรรเลงขับร้องได้ ดังนี้

1. สายพระยาเสนาะดุริยางค์ (แหม่ม สุนทรวาทิน)

1. นายเพทาย ทรัพย์บวร หัวหน้าคณะ บวรศิลป์ศิษย์ครูเล้ง
เริ่มเรียนปี่พาทย์ ตอนอายุ 8 ปี กับครูเล้ง ซึ่งครูเล้ง ได้รับการสืบทอดมาจากครูชั้น ดุริยปราณี และนายเพทาย ทรัพย์บวร เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่อง ชนิดแรก จากนั้นก็เดินทางไปเรียนระนาดกับครูเสี่ยม ไม่ทราบนามสกุลที่จังหวัดนนทบุรี

2. นายเสนาะ เกาพันธ์ หัวหน้าคณะ เสนาะโซว
เริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายเสี่ยม เกาพันธ์ ตั้งแต่อายุ 8 ขวบ จนอายุ 14 ปี ได้ไปเรียนกับครูพุ่ม 2 – 3 ปี และเรียนกับครูโสและครูหยด ที่บางใหญ่เป็นเวลา 2 ปี

3. นายสำรวม ฤทธิธรรณ หัวหน้าคณะ ส.รวมบรรเลง
นายสำรวม ฤทธิธรรณ เริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายจำลอง ฤทธิธรรณ ซึ่งนายจำลองเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงมากในยุคนั้น ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากนายทอง ฤทธิธรรณ ซึ่งเป็นนักดนตรีประจำวงของพระยาเสนาะ และนายจำลอง ฤทธิธรรณ ซึ่งเป็นเพื่อนกับครูชั้น ดุริยปราณี จึงทำให้มีความสัมพันธ์กันทางดนตรีปี่พาทย์เป็นอย่างมาก นายสำรวม ฤทธิธรรณ จึงได้รับการสืบทอดปี่พาทย์จากครูศร วงษ์อึ่ง ซึ่งมีชื่อเสียงทางด้านฆ้องวงใหญ่ จนกระทั่งไปเรียนกับครูผู้สอนที่บ้านและได้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของ เพลงไทย เพลงมอญและเพลงเดี่ยวต่างๆ จากครูสอน วงษ์อึ่ง และ ครูชั้น ดุริยปราณี

4. นายเจือ ภูมิดี หัวหน้าคณะ เจือ ภูมิดี
เริ่มเรียนปี่พาทย์เมื่ออายุ 8 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่กับครูหวาง และอายุ 12 ปี ได้เดินทางไปเรียนกับครูยง ที่ท่าช้างวังแดง ได้ประมาณ 2 – 3 ปี จนจบเพลงโหมโรง เข้า และโหมโรงเย็น จากนั้นได้เดินทางไปเรียนระนาดกับครูหอมหวาน จนมีความสามารถทางระนาดทางด้านเพลงไทยและเพลงมอญจนกระทั่งได้ต่อเพลงเดี่ยว

5. นายจำลอง คหิณฑพงษ์ หัวหน้าคณะ จำลองศิลป์
เริ่มเรียนปี่พาทย์ ตอนอายุ 7 ปี กับนายหงส์ คหิณฑพงษ์ โดยเริ่มเรียน ฆ้องวงใหญ่กับพ่อ จนจบเพลงโหมโรง เข้า และโหมโรงเย็น นายจำลองได้มีโอกาสเข้าไปเรียนกับ ครูชั้น ดุริยปราณี และเรียนระนาดกับ ครูไก่อ ดุริยปราณี จนกระทั่งมีความชำนาญทางด้านระนาดเอก

6. นายบุญส่ง บุญกุศล หัวหน้าคณะ บุญส่ง บุญกุศล
นายบุญส่ง บุญกุศล เริ่มเรียนปี่พาทย์ตอนอายุ ๑.4 โดยเริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายเชื้อ ภูมิดี ได้ประมาณ 2 – 3 ปีจนจบเพลงโหมโรง เข้า และโหมโรงเย็น จากนั้นได้เรียนกับครูยง รวมวงษ์ ที่บ้าน

7. นายประสิทธิ์ คหันทพงษ์ หัวหน้าคณะ ส.ประสิทธิ์ศิลป์

เริ่มเรียนดนตรีปี่พาทย์ ตอนอายุ 7 ปี เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ กับนายประเสริฐ คหันทพงษ์ ผู้เป็นบิดา จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น จากนั้นนายประเสริฐ คหันทพงษ์ ได้ส่งนายประสิทธิ์ ไปเรียนปี่พาทย์จากครูชั้น ดุริยปราณีต ที่บ้านจนมีความชำนาญทางฆ้องวงใหญ่

8. นายช่อม ถนอมรูป หัวหน้าคณะ นายช่อม

เริ่มเรียนปี่พาทย์ตั้งแต่ 11 ขวบ โดยมีความชอบทางด้านดนตรีและเริ่มเรียนดนตรีกับครูทวี พิณพาทย์เพราะตั้งแต่อายุ 17 ปี เรียนได้ไม่นานจึงเข้าไปเรียนดนตรีไทยกับครูชั้น ดุริยปราณีตตั้งแต่ อายุ 21 ปี โดยเข้าไปเรียนระนาดเอก และต่อเพลงเดี่ยวต่างๆ จนเกิดความชำนาญทางด้านระนาด

2. สายหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

1. นายไพฑูรย์ จันทรแดง หัวหน้าคณะ ไพฑูรย์ศิลป์

เริ่มเรียนปี่พาทย์ครั้งแรกตอนอายุประมาณ 8 ขวบ และเริ่มเรียนฆ้องเป็นเครื่องแรก โดยเรียนกับครูเหว่า ไม่ทราบนามสกุล ที่บ้านแพนจากนั้นก็มาสร้างเครื่องดนตรีและรับงาน

2. นายไพฑูรย์ จิตตรีสรพร หัวหน้าคณะ ทิพย์ไพฑูรย์

เริ่มเรียนปี่พาทย์ตอนอายุ 7 ขวบ โดยเดินทางไปเรียนกับครูไพศาลที่บ้านแพนด้วยความที่อยากเป็นคนระนาดจึงทำให้นายไพฑูรย์เดินทางไปเรียนกับครูทวี ปี่พาทย์ ที่อำเภอ นครหลวง ซึ่งครูทวี ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูหลวงประดิษฐ์

3. นายสมสุข สุขประเสริฐ หัวหน้าคณะ สุขประเสริฐศิลป์

เริ่มเรียนปี่พาทย์ตอนอายุ 8 ขวบกับนายผ่อง โดนเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องแรก ด้วยความที่ตนเองรักดนตรี จึงสามารถบรรเลงฆ้องวงใหญ่ได้เป็นอย่างดี

4. นายชิน กองโชค หัวหน้าคณะ ช.กองโชค

นายชิน กองโชค เรียนดนตรีไทยเมื่ออายุ 8 ปี โดยเริ่มเรียนกับนายผวน กองโชค และเรียนกับพี่ชาย คือนายเชษฐ กองโชค ปัจจุบันนายชิน นอกจากจะบรรเลงดนตรีแล้ว ยังได้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวที่บ้านของตนอีกด้วย

5. นายชูชาติ อ้วนล่า หัวหน้าคณะ ทองเลี่ยม อ้วนล่า

นายชูชาติ อ้วนล่า เป็นบุตรคนที่ 2 ของนายเลี่ยม และนางชุบ เริ่มเรียนดนตรีกับนายเลี่ยมตั้งแต่ 8 ขวบ โดยเรียนดนตรีกับนายทองเลี่ยม อ้วนล่า ซึ่งเป็นน้องชายจนกระทั่งมีความชำนาญ

6. นายวิเชียร จำปาทิพย์ หัวหน้าคณะ วิเชียร จำปาทิพย์

นายวิเชียร จำปาทิพย์ เป็นบุตรนางเชษฐ กับนางบุญสม จำปาทิพย์ โดยเริ่มเรียนดนตรีกับนายเชษฐ จำปาทิพย์ มาตลอดจนมีความชำนาญในการเล่นระนาดเอก ซึ่งนายเชษฐ จำปาทิพย์ ได้รับการถ่ายทอดมาจาก ครูหลวงประดิษฐ์

7. นายสุพจน์ ผดุงสุทธิ์ หัวหน้าคณะ ข.จำปาทิพย์

นายสุพจน์ เริ่มเรียนดนตรีกับนายเชิง ตั้งแต่อายุ 7 ขวบและเรียนกับครูจกกลบางใหญ่โดยเข้าไปเรียนที่บ้านครูจกกลได้ประมาณ 2-3 ปี หลังจากนั้นก็กลับมาเรียนกับครูโต ไม่ทราบนามสกุลที่ปากบาง

8. นายสุชิน คล้ายมุข หัวหน้าคณะ ศรสุวรรณ

นายสุชิน คล้ายมุข เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายแสวง คล้ายทิมที่บ้านคลังตั้งเด็กๆ อายุ 7 ปีเริ่มแรก นายสุชิน คล้ายมุข ได้เรียนฆ้องวงใหญ่จนจบไหมโรงเช้าและไหมโรงเย็นและเพลงเดี่ยวต่างๆ จากนั้นศึกษาวิชาดนตรีทุกชิ้น โดยเฉพาะการตีระนาดเอก นายสุชินเป็นนักระนาดเอกฝีมือดีอีกคนหนึ่งของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องมาจากการได้รับการถ่ายทอดมาจากนายแสวง คล้ายทิม ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่ได้ต่อเพลงและสืบทอดปีพาทย์มาจาก ครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ

9. นายวิจิต วุฒิราชา หัวหน้าคณะ ราชาวดี 2

นายวิจิต วุฒิราชา เป็นบุตรนายซุบ วุฒิราช กับนางสลิต วุฒิราชา เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายซุบ วุฒิราชา เพียงคนเดียวจนเกิดความชำนาญ เครื่องดนตรีที่เล่นเป็นชนิดแรก คือฆ้องวงใหญ่

10. นายประสาน ใจใหม่ หัวหน้าคณะ ประเสริฐ ประสาน

เริ่มเรียนดนตรีกับครูอินทร์ สอนประเสริฐ โดยรับครูอินทร์ สอนประเสริฐมาสอนและถ่ายทอดดนตรีไทยที่บ้าน นายประสาน ได้เรียนปีพาทย์เพิ่มเติมอีกจากครูสนิท ลัดดาอ่อนที่อำเภอท่าเรือ

11. นายสมนึก ฉิมศร หัวหน้าคณะ นายสมนึก ฉิมศร

เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายถึก ฉิมศรตั้งแต่อายุ 7 ขวบ โดยที่ไม่ได้ไปเรียนกับใคร นายสมนึก เป็นคนฉลาดจึงได้ตีระนาดและมีความรู้ความสามารถทางดนตรี

12. นายบำรุง เกิดกล้า หัวหน้าคณะ ส.เกิดกล้า

เริ่มเรียนปีพาทย์ ตั้งแต่ตอนอายุ 8 ปี กับบิดาคือนายสำลี เกิดกล้า ซึ่งนายสำลี เกิดกล้า ได้ไปเรียนกับครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ ที่บ้านบาตร โดยเดินทางไปเรียนปีพาทย์ และกินนอนอยู่ที่บ้านครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ อยู่ประมาณ 2-3 ปี และกลับมาอยู่บ้านและถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับลูกๆ นายบำรุง เกิดกล้า จึงได้รับถ่ายทอดมาจากบิดามายังตนเอง ทำให้นายบำรุง เกิดกล้า มีความชำนาญทางด้านระนาดเอก

13. นายจำลอง คหิณฑพงษ์ หัวหน้าคณะ จำลองศิลป์

เริ่มเรียนปีพาทย์ ตอนอายุ 7 ปี กับนายหงส์ คหิณฑพงษ์ โดยเริ่มเรียน ฆ้องวงใหญ่กับพ่อ จนจบเพลงไหมโรง เช้า และไหมโรงเย็น นายจำลองได้มีโอกาสเข้าไปเรียนกับครูชื่น ดุริยปราณี และเรียนระนาดกับครูไก่อ ดุริยปราณี จนกระทั่งมีความชำนาญทางด้านระนาดเอก

14. นายเทวา ไตรเดช

หัวหน้าคณะ ศิษย์ครูสวัสดิ์

เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายสวัสดิ์ ตอนอายุ 7 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนเกิดความชำนาญจึงได้เริ่มเรียนระนาด นายสวัสดิ์ ไตรเดช ได้รับการสืบทอดมาจากครูที่มีฝีมือดีหลายคน เช่น เรียนระนาดเอกกับครู พิมพ์ นักระนาด ครูหลวงประดิษฐ์ เรียนเครื่องหนังกับครูหลวงวิมล วังเวง เรียนฆ้องวงใหญ่กับครูวัง

15. นายจวนละมั่งทอง

หัวหน้าคณะ นายจวนละมั่งทอง

นายจวน ละมั่งทอง จึงได้รับการถ่ายทอดมาจาก นายปัด ละมั่งทองและสร้างเครื่อง มอญ เพิ่มขึ้นและรับงานบรรเลงดนตรีปีพาทย์อย่างเป็นทางการเป็นประจำและต่อเนื่องมาโดยตลอด

16. นายละเอียด แสงกนก

หัวหน้าคณะ ละเอียดแสงกนก

นายละเอียด แสงกนก เริ่มเรียนปีพาทย์กับครูฉลาก โพธิ์สามต้น ตอน 7 – 8 ปี จนจบโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็น และหลังจากนั้นก็ได้กลับมาเรียนกับครูเสนอ ลัดดาอ่อนที่บ้าน

17. นายสมพงษ์ แสงกนก

หัวหน้าคณะ สมพงษ์ ถาวรศิริ

เริ่มเรียนปีพาทย์กับครูพูนที่อำเภอท่าเรือ และเรียนกับครูเสนอ ลัดดาอ่อน หลังจากนั้นก็ได้เข้าเป็นคนระนาดในวงลิเกและบรรเลงงานต่างๆ

18. นายเสนอ ลัดดาอ่อน

หัวหน้าคณะ ส.ลัดดาอ่อน

นายเสนอ ลัดดาอ่อน เป็นบุตรนายคราม ลัดดาอ่อน และนางเยื่อน ลัดดาอ่อน เป็นบุตรคนที่ 4 เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายคราม ลัดดาอ่อนตอนประมาณ 7 – 8 ปี และหลังจากนั้นก็ไปเรียนกับพี่ชาย นายสนธิ ลัดดาอ่อน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากครูหลวงประดิษฐ์

19. นายสุทิน นาคเจริญ

หัวหน้าคณะ นาคเจริญ

นายสุทิน นาคเจริญ เริ่มเรียนปีพาทย์กับพี่ชายของตนเองคือนาย ไพฑูรย์ นาคเจริญ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากครูหลวงประดิษฐ์

20. นายสังเวียน พงษ์ดนตรี

หัวหน้าคณะ ศิษย์ครูหลวง

เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนประมาณ 7 – 8 ปี เครื่องแรกคือ ฆ้องวงใหญ่ จนจบเพลง โหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น จากนั้นก็เดินทางเข้ากรุงเทพ ฯลฯ ไปเรียนที่บ้าน ครูจจล ที่บางใหญ่

21. นางสาวทอง มุทวงศ์

หัวหน้าคณะ โสภณศิลป์

เริ่มเรียนปีพาทย์อยู่กับบ้านมาโดยตลอดกับนายอินทร์ มุทวงศ์ ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ จากนั้นก็ได้นำวิชาความรู้ต่างๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดมาถ่ายทอดให้กับลูกๆ โดยนางสาวทอง มุทวงศ์ เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนจบโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็น จากนั้นจึงเริ่มเรียนเพลงมอญ และออกงานบรรเลงในงานพิธีกรรมต่างๆ

22. นายวิเชียร บุญพยัคฆ์

หัวหน้าคณะ ศิลปะแสงทอง

เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุประมาณ 8 ปี กับครูเสียม ไม่ทราบนามสกุล ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ ครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ เริ่มเรียนปีพาทย์ เครื่องแรกคือ ฆ้องวงใหญ่ จนจบเพลงโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็น จากนั้นได้ไปเรียนกับครูหวาด ที่บ้าน ได้รับการถ่ายทอดทางด้านเพลงไทย

23. นายมานพ เกิดพิทักษ์

หัวหน้าคณะ มานพลูกเจ้าเจ็ด

เริ่มเรียนปีพาทย์ตั้งแต่อายุ 8 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ กับครูเฉลิม บัวท่ง โดยเรียนเพลงไทยตั้งแต่โหมโรงเช้าโหมโรงเย็นและเพลงมอญต่างๆ จากครูเฉลิม บัวท่ง จนสามารถบรรเลงในงานพิธีกรรมต่างๆ ได้อย่างดี

24. นายเสวก งามลักษณะ

หัวหน้าคณะ ส.งามลักษณะ

เริ่มเรียนปีพาทย์ กับนายสวัสดิ์ งามลักษณะ ผู้เป็นบิดา โดยเรียนฆ้องวงใหญ่จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น จากนั้นได้ไปเรียนระนาดเอกที่บ้านครูแสวง ที่บ้านคลัง เมื่อได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ทางได้เพลงไทยและเพลงมอญจนมีความชำนาญ

25. นางบังเอิญ ลายทอง

หัวหน้าคณะ ศิษย์ครูเอี้ยง

นางบังเอิญ ลายทอง เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายเอี้ยง ลายทอง โดยเรียนฆ้องวงใหญ่และเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ จนสามารถ ออกงานต่างๆ นายเอี้ยง ลายทอง ได้รับเรียนถ่ายทอดมาจากครูหลวงประดิษฐ์ โดยเดินทางไปเรียนที่บ้านบาตร และกลับมาตั้งคณะปีพาทย์ และนางบังเอิญ ลายทอง จึงรับเครื่องปีพาทย์และรับงานต่อ จากครูเอี้ยง ลายทอง

26. นายดำรงเดช ทรงไต้ย

หัวหน้าคณะ นายดำรงเดช

นายดำรงเดช ทรงไต้ย ไปเรียนปีพาทย์กับครูแสวง ไกลจาเนียน ที่บ้านได้เรียนฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องมือแรก และเริ่มต่อเพลงโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็นจบ ก็เริ่มเรียนเพลงมอญกับนายสุนทร ไม่ทราบนามสกุล

27. นายบำรุง พยัคฆ์สันต์

หัวหน้าคณะ บุญประสิทธิ์ศิลป์

เริ่มเรียนปีพาทย์ตั้งแต่ 8 ปี กับครูแสวง คล้ายทิม ที่บ้านคลัง ซึ่งได้รับการถ่ายทอดทางด้านฆ้องวงใหญ่และเครื่องหนัง จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น จากนั้นนายบำรุง ได้กลับมาเรียนตรงกับนายไต้ที่บ้าน จนกระทั่งปัจจุบันได้รับสอนเด็กๆ และหลานๆ บ้านใกล้เคียงให้เล่นดนตรีปีพาทย์เป็น

28. นางทองชุบ ฉายยา

หัวหน้าคณะ ทองชุบอำนวยศิลป์

เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายแบน ที่บ้านตนเองเริ่มจากการตีฆ้องวงใหญ่จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น จากนั้นนายแบน ก็ส่งนางทองชุบไปเรียนปีพาทย์กับครูอีกหลายท่าน เช่น ครูแปลก ไม่ทราบนามสกุล ครูเหว่า ไม่ทราบนามสกุล และครูทองคำไม่ทราบนามสกุลนางทองชุบเรียนปีพาทย์ จนกระทั่งสามารถบรรเลงดนตรี

29. นายกรุ่น วิไลฤทธิ์

หัวหน้าคณะ ก.วิชัยศิลป์

เริ่มเรียนดนตรีตอนอายุ 7-8 ปี กับนายจอม ไม่ทราบนามสกุล และคุณพ่อได้ส่งไปเรียนปีพาทย์กับนายไสว ไม่ทราบนามสกุล ที่สุพรรณ จากนั้นกลับมาบ้านและเริ่มสร้างเครื่อง

30. นายวิรัตน์ ตรีเดช

หัวหน้าคณะ วิรัตน์บรรเลงศิลป์

เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายชุบ โสภวัฒน์ ประมาณ 8 ปี โดยได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยทางด้านฆ้องวงใหญ่ ไปเรียนที่บ้านครูชุบ โสภวัฒน์ ประมาณ 4-5 ปี

31. นายบุญยิ่ง หามนตรี หัวหน้าคณะ สองยอลลออศิลป์

ได้เรียนปีพาทย์จากนายอัย เครื่องดนตรีที่เรียนอย่างจริงจัง จังๆ คือฆ้องใหญ่ เรียนจนออกจากงานแสดงต่างๆ จนเกิดความชำนาญ จึงได้สร้างเครื่องดนตรีเองและรับแสดงปีพาทย์ในงานต่างๆ โดยเฉพาะงานศพและลิเก

32. นายขวัญชัย ชีตลักษ์ณ์ หัวหน้าคณะ ขวัญชัยโช

นายขวัญชัย ชีตลักษ์ณ์ เกิดวันที่ 15 กันยายน 2515 เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายจันทรที่บ้านตอนอายุประมาณ 8 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องและเครื่องหนัง

33. นายทองหล่อ แจ่มมงคล หัวหน้าคณะ ล.เริงศิลป์

นายทองหล่อ แจ่มมงคลเริ่มเรียนปีพาทย์ตั้งแต่อายุประมาณ 7 ขวบ จากนายหล่น แจ่มมงคล ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูหลวงประดิษฐ์ นายสำเร็จ แจ่มมงคลเริ่มเรียนฆ้องเป็นเครื่องมือชนิดแรก

34. นายวิเชียร อมวัฒน์ หัวหน้าคณะ วิเชียรบรรเลงศิลป์

นายวันชัยมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน โดยนายวันชัยเป็นคนที่ 3 ได้เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายวิเชียรตั้งแต่อายุประมาณ 7 ขวบ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่และนอกจากจะเรียนปีพาทย์กับพ่อแล้ว ยังเรียนปีพาทย์กับ นายสมชาติ อมวัฒน์ พี่ชาย

35. นายมานะ จันทรสีเผือก หัวหน้าคณะ มานะรุ่งศิลป์

นายมานะ จันทรศรีเผือก เริ่มเรียนปีพาทย์กับครูยง รามวงษ์ ตอนอายุประมาณ 8 – 9 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องใหญ่จนจบไหมโรงเข้าไหมโรงเย็น และเรียนจนเกิดความชำนาญ จึงได้รับจ้างบรรเลงดนตรีปีพาทย์ต่างๆ ตามแต่ที่จะมีคนมาจ้างไปบรรเลง

36. นายวิเชียร สารเดช หัวหน้าคณะ วิเชียร สารเดช

นายวิเชียร สารเดช ได้เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 13 – 14 ปี กับครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ โดยไปอยู่กับครูหลวงประดิษฐ์ที่บ้านหลายปี ได้รับการถ่ายทอดปีพาทย์ทุกแขนงอย่างชำนาญเครื่องมือที่นายวิเชียร สารเดช เรียนและมีชื่อเสียงทางด้านระนาดเอก

37. นายสนัด ศรีสังข์ หัวหน้าคณะ นายสนัด

นายสนัด เกิดวันที่ 14 มีนาคม 2479 เป็นบุตรนายตึก กับนางสง่า ศรีสังข์ เริ่มเรียนปีพาทย์จากพี่ชาย และได้เดินทางไปเรียนดนตรีไทยอย่างจริงจังกับครูทวี พิณพาทย์เพราะที่บ้านจนมีความจนมีความชำนาญในดนตรีทุกเครื่อง

38. นายประทีน มีชูโภชน์ หัวหน้าคณะ บุญชู

เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายจรัส มีชูโภชน์ตอนอายุประมาณ 8 ปี ได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่และเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ จนเกิดความชำนาญ

39. พระอธิการแฉล้ม ฐานโว หัวหน้าคณะ เสียงจากดอยผูกสัมพันธ

เริ่มเรียนปีพาทย์มาตั้งแต่อายุ 7 ขวบ กับปู่เชื่อน ซึ่งเป็นนักดนตรี ที่ไปเรียนดนตรีจากจางวางเพลิน ซึ่งรับการถ่ายทอดมาจาก คุณครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงทำให้ให้นายเชื่อนและนายหวานผู้เป็นปู่และบิดา มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดนตรีปีพาทย์ จึงทำให้

พระอธิการแจ่ม ฐานวโร ได้รับมรดกทางดนตรีปี่พาทย์มาเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งในปัจจุบัน พระอธิการแจ่ม ฐานวโร ได้ทำการสืบทอดให้กับเด็กชาวเขา จนกระทั่งสามารถก่อตั้งวงปี่พาทย์ มอญขึ้นมา โดยมีคุณต๋ม ไม่ทราบนามสกุล มาเป็นผู้ช่วยในการสอนและอบรมเด็กชาวเขาให้เป็น ดนตรีปี่พาทย์ โดยปัจจุบันสามารถงานพิธีกรรมต่างๆ

40. นายทองใบ หงส์ทองคำ หัวหน้าคณะ ทองใบ หงส์ทองคำ

นายทองใบมี อาชีพหลักรับจ้างบรรเลงปี่พาทย์ เนื่องจากบิดาได้นำนายทองใบไป เรียนปี่พาทย์กับ นายสวัสดิ์ ชื่นนิยม ได้เริ่มเรียนเมื่ออายุ 8 ปี โดยเรียนฆ้องวงใหญ่จนจบไหม โรงเข้าไหมโรงเรียน

41. นายพลบ ดนตรี หัวหน้าคณะ ดุริยศิลป์

เริ่มเรียนปี่พาทย์และตรวจจากนายผิน เมื่ออายุประมาณ 10 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้อง วงใหญ่ในชั้นพื้นฐาน หลังจากนั้น ก็ไปเรียนปี่พาทย์ต่อจากครูถวิล อรรถกฤษ์ ครูสังเวียน ไม่ทราบ นามสกุล ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญและครูลั่น ดนตรี

42. นายมนตรี สบายกาญจน์ หัวหน้าคณะ สบายกาญจน์

นายมนตรีเริ่มเรียนปี่พาทย์จากนายสังเวียน สบายกาญจน์ โดยนายสังเวียนให้ นายมนตรีเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนมีความสามารถจำเพลงได้อย่างแม่นยำและสามารถบรรเลงงาน ตามพิธีกรรมต่างได้ เมื่อนายมนตรีอายุประมาณ 16 – 17 ปี ได้ไปเรียนปี่พาทย์กับครูถวิล อรรถกฤษ์ โดยเริ่มเรียนระนาดเอกกับครูถวิล อรรถกฤษ์ และได้รับการถ่ายทอดประมาณ 5 ปี แต่ด้วยภาวะ ทางเศรษฐกิจ ทำให้นายมนตรีต้องประกอบอาชีพเสริม ปัจจุบันนายมนตรีรับงานบรรเลงปี่พาทย์ เป็นครั้งคราว

43. นายรัตน์ ปานเปรม หัวหน้าคณะ กุ้งทอง

นายเล็ก ปานเปรม เป็นบุตรของนายรัตน์และนางชลอ ปานเปรม โดยได้รับการสืบทอดปี่พาทย์มาจาก นางชลอ ปานเปรมและนายศิริ สายวงศ์ โดยเริ่มฆ้องวงใหญ่จากนางชลอ และไปเรียนระนาดเอกกับนายศิริ สายวงศ์ จนกระทั่งได้รับความไว้วางใจจากมารดา หรือนางชลอ ปานเปรม ให้เป็นคนบรรเลงระนาดเอก

44. นายสงว ศรีผ่อง หัวหน้าคณะ ไสว ศรีผ่อง

นายสงวได้เริ่มเรียนปี่พาทย์มาจากนายไสว ศรีผ่อง โดยเริ่มเรียนจากฆ้องวงใหญ่จน จบไหมโรงเรียน และจึงเริ่มเรียนระนาดเอกกับนายสงว ไม่ทราบนามสกุล นายสงวมีอาจารย์หลายท่าน เช่น ครูโหน่ง มีผูก บางบัวทอง ครูหน้อย บางประอิน ครูประสิทธิ์ ถาวร และหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ เนื่องจากมีครูผู้สอนหลายท่านและยังเป็นคนที่ขยัน อดทน ทำให้นายสงวมีความชำนาญ หลายด้าน

45. นายสุชาติ ดอกไม้พุ่ม หัวหน้าคณะ พรสังข์ทอง

นายสุชาติเป็นบุตรชายคนเดียวของ นายสังข์ และนางชนทอง ดอกไม้พุ่มปัจจุบัน ทำนา และเลี้ยงปลาเป็นอาชีพหลัก รับบรรเลงปี่พาทย์ตรวจเป็นอาชีพเสริม นายสุชาติเริ่มเรียนปี่ พาทย์และตรวจจากนายสังข์ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จนจบไหมโรงเข้าไหมโรงเรียนและมีความสามารถ ในการบรรเลงตรวจมากกว่า

46. นายมนัส ทรงไตรย์

หัวหน้าคณะ โรงเรียนบางปะหัน

เริ่มเรียนปีพาทย์กับ นางจำปี เกตุสละ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนจบโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น หลังจากนั้นได้มาสอนที่โรงเรียนบางปะหันในวิชาเลือกเสรีดนตรีไทย และสร้างวงดนตรีไทยขึ้นและรับงานพิธีกรรมต่าง

47. นายพิทักษ์ จรรย์นาฏ

หัวหน้าคณะ จรรย์นาฏ

นายพิทักษ์ ได้เริ่มเรียน ฆ้องวงใหญ่ ตั้งแต่อายุประมาณ 7 ขวบ จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น และนอกจากจะเรียนฆ้องวงใหญ่แล้วได้ไปเรียนระนาดทุ้ม กับครูบุญยัง เกตุคง ที่บ้านจนมีความชำนาญ ทำให้มีชื่อเสียงในการบรรเลงระนาดทุ้ม ในการประชันในงานต่างๆ และยังสามารถในการแต่งเพลง

48. นายธีรภัทร มารอด

หัวหน้าคณะ นิยมศิลป์

เริ่มเรียนเครื่องสายก่อนกับอาจารย์สุวรรณ ไม่ทราบนามสกุล ตอนอายุ 7 ปี หลังจากเรียนจบปริญญาตรีและทำงานแล้ว จึงเริ่มกลับเรียนดนตรีปีพาทย์กับนายสำเริง ศรีโชติ จนสามารถออกงานและรับดนตรีปีพาทย์และสร้างเครื่องขึ้นมา

49. นายประสาน ไสยวุฒิ

หัวหน้าคณะ อาจารย์ปุย

นายประสาน ไสยวุฒิ ได้รับการสอนดนตรีไทยโดยเฉพาะการตีระนาดและฆ้องวงใหญ่จนมีความชำนาญและเข้ารับราชการตำรวจอยู่ดุริยางค์ตำรวจในตำแหน่งคนฆ้องวงใหญ่ นายประสาน ไสยวุฒิ เป็นบุตรชายคนโตของนายปุย และนางบุญส่ง ไสยวุฒิ นายปุย ได้เข้าไปเรียนปีพาทย์กับนายปืด โตสง่า จนได้รับความไว้วางใจจึงกลับมาบ้านที่บางปะอิน

50. นายวิเชียร ไตรนิมิตร

หัวหน้าคณะ นายวิเชียร

เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายชั้น โดยเริ่มจากการเรียนฆ้องวงใหญ่ ตอนประมาณ 7 ขวบ จากนั้นก็หยุดเรียน ไปทำนาและเริ่มกลับมาเรียนปีพาทย์อย่างจริงจังกับครูเรณู ไม่ทราบนามสกุล ที่บ้านกรด อูฐยา จนจบโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็นและเพลงมอญต่างๆ

51. นายสำราญ นันหัตทัย

หัวหน้าคณะ สำราญ เกาะเรียน

เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 14 – 15 ปี กับนายสวัสดิ์ นันหัตทัย ผู้เป็นบิดา ได้รับการถ่ายทอดมาโดยตลอด 30 ปี โดยเรียนฆ้องวงใหญ่และเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ จนชำนาญ โดยเฉพาะฆ้องมอญ นายสำราญบรรเลงได้เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เนื่องมาจากนายสวัสดิ์ นันหัตทัย ได้สอนถ่ายทอดให้วิชาการบรรเลงฆ้องวงใหญ่อย่างละเอียด จนทำให้นายสำราญมีความชำนาญ

52. นายทองขาว เสถียรอรอด

หัวหน้าคณะ ศรีจันทร์

เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายชายนาคือนายสะอาด อมรเวก โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ ประมาณ 5 – 6 ปี จนจบเพลงโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็น จึงไปเริ่มเรียนระนาดเอกกับนายเจริญ สร้อยทอง นายเชยที่บ้านจนสามารถบรรเลงในงานพิธีต่างๆ

53. นายลือชัย วงกฤษณ์

หัวหน้าคณะ แดงโชว์

เริ่มเรียนปีพาทย์ กับนายเจริญ มีชูโภชนและเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จนจบเพลงโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็นและเริ่มมาเรียนระนาดเอกจนสามารถบรรเลงรับร้องประกอบการแสดงละครและลิเกได้อย่างชำนาญ

54. นายมานะ พุ่มวันเพ็ญ

หัวหน้าคณะ นายถึก

นายมนัส พุ่มวันเพ็ญ เริ่มเรียนปีพาทย์จากนายสำราญ เกิดผล และนายวิเชียร เกิดผล ที่อำเภอบางบาล และไปเรียนปีพาทย์ที่นาฏศิลป์อ่างทอง จนจบม.6 จากนั้นก็มาสมรสกับนางรัตนาวดีซึ่งเป็นหลานสาวของนายถึก จิมสร และได้รับเครื่องดนตรีตกทอดมาถึงตนเอง

ปัจจุบันนายมนัส และนางรัตนาวดี พุ่มวันเพ็ญ ยังใช้ชื่อเดิมของคณะอยู่ และรับการบรรเลงมาโดยตลอด

55. นางสาวสมหมาย อิมอำไพ

หัวหน้าคณะ สมหมายบรรเลงศิลป์

นายสมหมายได้เริ่มเรียนปีพาทย์จากนายถึก จนสามารถบรรเลงได้จากนั้นรับเครื่องปีพาทย์จากบิดามา 6 โด่ง จึงได้แยกตัวออกมาจากพี่น้องมาตั้งคณะปีพาทย์เพื่อให้บุตรและธิดาได้ออกงานบรรเลงปีพาทย์ ตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง

56. นายจกกล นิลพฤษ

หัวหน้าคณะ จกกล นิลพฤษ

เริ่มเรียนปีพาทย์จากนายดัด ปรงดนตรี โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จนจบโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็นและได้เดินทางไปเรียนดนตรีไทยอย่างจริงจังกับครูประสิทธิ์ ถาวร ได้ประมาณ 4 ถึง 5 จากนั้นก็เดินทางกลับบ้าน และรับบรรเลงดนตรีในงานพิธีต่างๆ

57. นายล้วน ดนตรีรส

หัวหน้าคณะ ดนตรีรส

นายล้วน ดนตรีรส เริ่มเรียนดนตรีกับนายมี ดนตรีรส ตอนอายุ 7 ขวบ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จนจบเพลงโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็น จากนั้นก็ไปเรียนดนตรีปีพาทย์เพิ่มเติมกับครูพริ้ง ดนตรีรส ครูโต ดนตรีรส ครูพิมพ์ นักระนาด และครูหว่าง ไม่ทราบนามสกุล

3. สายจางวางทั่ว พาทย์โกศล

1. นายพยุ่ง ชีระพันธ์

หัวหน้าคณะ พยุ่งศิลป์

เริ่มเรียนปีพาทย์จากนายพยุ่ง ชีระพันธ์ และนางทุเรียน ชีระพันธ์ ตอนอายุ 8 ปี โดยได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จากนั้นก็ไปเรียนกับนายวิเชียร เกิดผล ที่บ้านใหม่ นายสมยศ ชีระพันธ์ ใช้เวลาในการเรียนปีพาทย์และต่อเพลงเรื่องต่างๆ จนเกิดความชำนาญ

2. นายสำราญ เกิดผล

หัวหน้าคณะ พาทย์รัตน์

นายสำราญ เกิดผล เริ่มเรียนปีพาทย์จากนายหงส์ เกิดผล ตอนอายุ 9 ปี จากนั้นนายสำราญ เกิดผล ได้เรียนกับครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง หลายคน เช่นครูจำรัส เกิดผล ครูแสวง เกิดผล ครูเที่ยง คงลายทอง ครูเพชร จรรย์นาฏ ครูช่อ ครูฉัตร สุนทรวาทิน ครูเอื้อน กรเกษม ครูเทวาประสิทธิ์ ครูพุ่ม ปานปุยวาท ครูอาจ สุนทรวาทิน จนกระทั่งนายสำราญ เกิดผล มีความรู้ทางด้านปีพาทย์ รอบตัว

3. นายนเรศ สุวรรณรูป

หัวหน้าคณะ ครูนเรศ

เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 7 ปี โดยได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น จากนั้นก็ไปเรียนปีกับครูสมหวัง สดแสงจันทร์ และครูผวน เรียนเพลงหน้าพาทย์ กับครูสำราญ เกิดผลและครูวิเชียร เกิดผล เรียนร้องกับครูจำเนียร จิตสามารถ จนเกิดความชำนาญทางด้านดนตรีปีพาทย์ ปัจจุบัน นายนเรศ สุวรรณรูป ประกอบอาชีพรับราชการเป็นอาชีพหลัก ส่วนดนตรีปีพาทย์เป็นอาชีพเสริม

4. นายภิรมย์ ธารสิทธิ์

หัวหน้าคณะ ภิรมย์ พรสวรรค์

เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายสังเวียน เกิดผล เนื่องจากพี่นุเป็นคนที่พาไปคนทางบ้านใหม่ จึงได้รับความกรุณาจากนายสังเวียน เกิดผล จนกระทั่งได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จนมีประสบการณ์ในการออกประชันงานต่างๆ

5. นายสวัสดิ์ สุนิมิตร

หัวหน้าคณะ สุนิมิตร

นายสวัสดิ์ สุนิมิตร เกิด 24 มิถุนายน 2483 เป็นบุตรนายพูล สุนิมิตร กับนางพลัด สุนิมิตร เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายพูล ตอนอายุ 8 ปี เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จากนายพูล ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูจางวางทั่ว จึงทำให้นายสวัสดิ์มีความชำนาญ

6. นายวิเชียร เกิดผล

หัวหน้าคณะ บ้านใหม่

เริ่มเรียนปีพาทย์ กับ นายสำราญ เกิดผล ที่บ้าน จากนั้น ก็เรียนกับครูช่อ สุนทรวาทิน โดยที่ ครูช่อ สุนทรวาทิน มาสอนปีพาทย์ให้ถึงที่บ้านและอยู่ที่บ้าน จากนั้น นายวิเชียร เกิดผลก็เดินทางไปเรียนกับครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏ และเรียนเพลงหน้าพาทย์กับครูเอื้อน กรอนเกษม พออายุครบ 30 ปี จึงได้เรียนเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ครูอาจ สุนทรวาทิน ได้มาสอนร้องเพลงไทยต่างๆ ที่บ้าน

4. สายที่ได้รับการถ่ายทอดจากสำนักดนตรีอื่นๆ ในจังหวัด มีคณะปีพาทย์ดังนี้

1. นายประทุม ทรัพย์โคก

หัวหน้าคณะ ท.ศิลปไทย

เริ่มเรียนปีพาทย์ ตอน 8 ขวบ กับ นายสำราญ ทรัพย์โคก โดยเริ่มเรียน ฆ้องวงใหญ่ จนจบเพลงช้า และเพลงเร็วนายสำราญ จึงส่งให้ไปเรียนปีพาทย์ต่อกับครูเหว่า จากนั้นนายประทุม ก็กลับมาอยู่บ้านทำนา และรับจ้างบรรเลงปีพาทย์

2. นายวิเชียร ตรีหิรัญ

หัวหน้าคณะ ดวงแก้ว

นายวิเชียร ตรีหิรัญ เรียนปีพาทย์มาจากวัดแห่งหนึ่ง และจากนั้นก็เรียนและซ้อมดนตรีด้วยตัวเองจนมีความชำนาญ และถ่ายทอดให้กับลูกๆ ทุกคน จนสามารถสร้างเครื่องดนตรีและรับงานดนตรี ปีพาทย์ต่างๆ จนมีชื่อเสียง

3. นายเชื้อ มงคลลาภ

หัวหน้าคณะ ช.วิชัยศิลป์

เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 8 ปี กับ ครูโย ไม่ทราบนามสกุล โดยเรียนฆ้องวงใหญ่ เป็นเครื่องมือชนิดแรก โดยเรียนกับครูโย ประมาณ 5 – 6 ปี จึงกลับมาอยู่บ้านและสร้างเครื่องปีพาทย์เองปัจจุบันไม่ได้รับงานบรรเลงปีพาทย์ ประกอบอาชีพทำนา

4. นายชะลอ สุลักษณ์

หัวหน้าคณะ ศรีมีชัย

เริ่มเรียนดนตรีไทย กับครูปลัด ไม่ทราบนามสกุล ตอนอายุประมาณ 7 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนจบไหมโรงเช้า และไหมโรงเย็นจนเกิดความชำนาญทางดนตรี

5. นายสำเร็จ ศรีโชติ

หัวหน้าคณะ ศรีโชติ

เริ่มเรียนปีพาทย์กับครูชะลอ ไม่ทราบนามสกุล โดยเรียนฆ้องวงใหญ่จนจบไหมโรงเช้า และไหมโรงเย็น จากนั้นได้เรียนระนาดเอก จากครู ชะลอ ไม่ทราบนามสกุล จากนั้นไปเรียนปีกับครู เฉลียว ไม่ทราบนามสกุล จนมีความสามารถทางดนตรีปีพาทย์เป็นอย่างดี

6. นายวันชัย จิตนัย

หัวหน้าคณะ สมพงษ์ศิษย์ประพาทย์

เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุประมาณ 8 ปี กับครูสิน ไม่ทราบนามสกุล เรียนฆ้องวงใหญ่ กับครูสินได้ประมาณ 2 – 3 ปี จากนั้นก็ไปเรียนแตรวงและสามารถบรรเลงดนตรีไทยและดนตรีสากล ได้เป็นอย่างดี

7. นายประเสริฐ สุขกอ

หัวหน้าคณะ ส.ประไพศิลป์

นายประเสริฐ สุขกอ ได้เริ่มเรียนปีพาทย์ ด้วยตัวเองก่อน และได้รับคำแนะนำจาก นายผิน ผู้เป็นบิดา นายประเสริฐ มีพรสวรรค์ ทางด้านดนตรีไทยเป็นอย่างมาก ได้เรียนฆ้องวงใหญ่ ด้วยตัวเอง จนในที่สุดเกิดความชำนาญ

8. นางจำเริญ ธารนา

หัวหน้าคณะ น.นาฏศิลป์

เริ่มเรียน ดนตรีปีพาทย์กับครูนาง ที่อยู่บางหมอ โดยเรียนฆ้องวงใหญ่ และครูบิน ที่อยู่หัวเวียง และมีความชำนาญทางด้านปีพาทย์

9. นายสมศักดิ์ สารีสุข

หัวหน้าคณะ ส.ปัญญาศิลป์

เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 8 ขวบกับพี่ชาย คือ นายระสิทธิ์ สารีสุข และนายประเสริฐ สารีสุข โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จนจบไหมโรงเช้า และไหมโรงเย็น

10. นายจันทร์หอม ดอกมณฑา

หัวหน้าคณะ หอมจันทร์บรรเลง

นายจันทร์หอม ดอกมณฑา เนื่องจากนายจันทร์หอมมีความสนใจเกี่ยวกับวิชา ดนตรีไทยเป็นอย่างมาก จึงเริ่มเรียนปีพาทย์โดยการเรียนด้วยตนเองจากเทป และหนังสือเพลงต่างๆ จนมีความชำนาญทางด้านเพลงไทย จนสามารถเทียบเครื่องดนตรีไทยต่างๆ ได้อย่างดีและมีความชำนาญ

11. นายกิตติ สุภิสงห์

หัวหน้าคณะ อาจารย์กิตติ

เริ่มเรียนดนตรีตอนอายุ 10 ขวบ เรียนกับลุงที่บ้านจากนั้นอายุ 14 ได้ไปเรียนปีพาทย์ กับครูเชื้อ ครูอาจ และครูสิงห์ ที่อำเภอเสนา พออายุ 17 – 20 ไปเรียนกับครูสมชาย ที่ราชบุรี จนมีความชำนาญทั้งปีพาทย์และการขับร้อง

12. นายวิชัย ธีรมนต์

หัวหน้าคณะ ทรัพย์เจริญ

นายวิชัย ธีรมนต์ เริ่มเรียนปีพาทย์ กับนายอินทร์ ธีรมนต์ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนจบไหมโรงเช้า และไหมโรงเย็น และเริ่มหัดตีระนาดเอก จนมีความชำนาญ

2.2 การสืบทอดวงปีพาทย์ของหัวหน้าวงคณะปีพาทย์

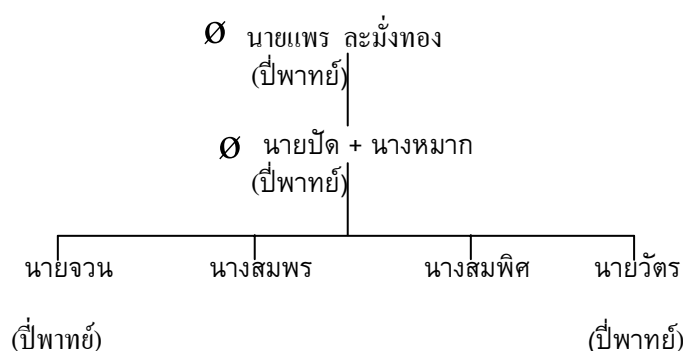
จากการศึกษาภาคสนามพบว่าคณะปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะการสืบทอดปีพาทย์เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การสืบทอดปีพาทย์จากครอบครัวที่มีบรรพบุรุษเป็นนักปีพาทย์
2. การสืบทอดปีพาทย์จากการเรียนศึกษาดนตรี

2.2.1 การสืบทอดปีพาทย์จากครอบครัวที่มีบรรพบุรุษเป็นนักปีพาทย์

จากการศึกษาพบว่าคณะปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีหัวหน้าวงที่มีลักษณะการสืบทอดศิลปะเพื่อการประกอบอาชีพด้านปีพาทย์ภายในครอบครัวมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งมีจำนวนวงปีพาทย์ และลักษณะการสืบทอด ดังนี้

1. นายจวน ละมั่งมอญ หัวหน้าคณะ นายจวนละมั่งมอญ

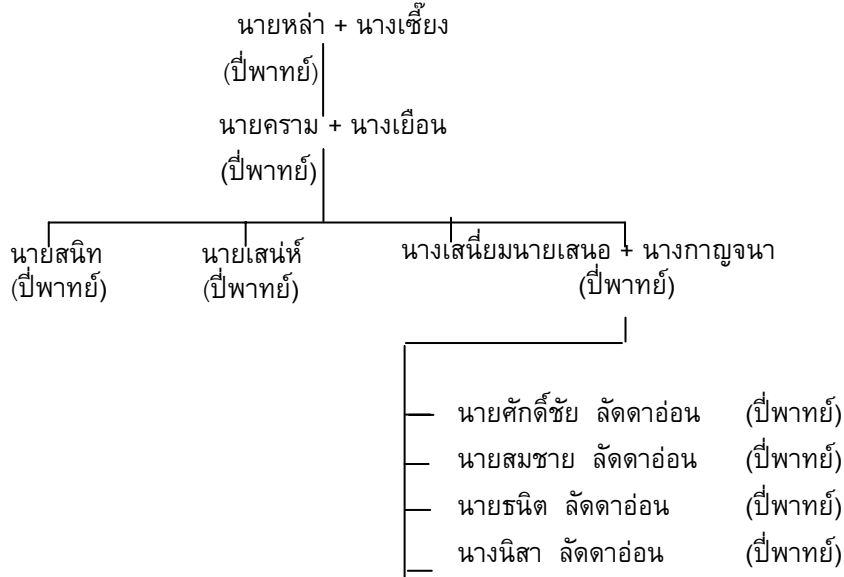

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายจวนละมั่งมอญ

นายจวน ละมั่งมอญเป็นบุตร นายบัด ละมั่งมอญ กับนางหมาก ละมั่งมอญ เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายบัด ละมั่งมอญ ตอนอายุ 7 ขวบ ซึ่งได้รับการสืบทอดต่อๆ กันมาจากนายแพร ละมั่งมอญ โดยที่นายแพร ละมั่งมอญ ได้รับการถ่ายทอดมาจาก ครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ

นายจวน ละมั่งมอญ จึงได้รับการถ่ายทอดมาจาก นายบัด ละมั่งมอญและสร้างเครื่องมอญเพิ่มขึ้นและรับงานบรรเลงดนตรีปีพาทย์อย่างเป็นประจำและต่อเนื่องมาโดยตลอด

2. นายเสนอ ลัดดาอ่อน หัวหน้าคณะ ส.ลัดดาอ่อน

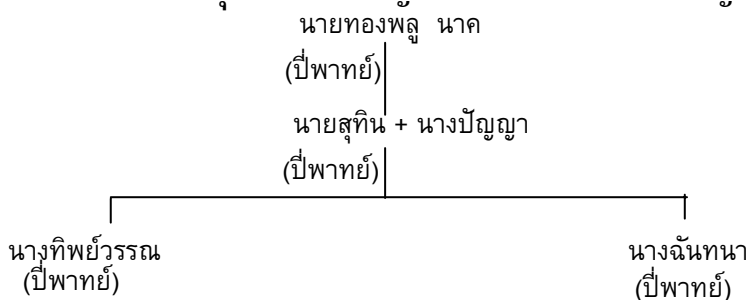
ภาพประกอบ 2 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์นายเสนอ ลัดดาอ่อน

นายเสนอ ลัดดาอ่อน เป็นบุตรนายคราม ลัดดาอ่อน และนางเอียน ลัดดาอ่อน เป็นบุตรคนที่ 4 เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายคราม ลัดดาอ่อนตอนประมาณ 7 – 8 ปี และหลังจากนั้นก็ไปเรียนกับพี่ชาย นายสนธิ ลัดดาอ่อน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากครูหลวงประดิษฐ์ หลังจากนั้นก็ได้สมรสกับนางกาญจนา และมีบุตรด้วยกัน 4 คน คือ

1. นายศักดิ์ชัย ลัดดาอ่อน
2. นายสมชาย ลัดดาอ่อน
3. นางธนิธ ลัดดาอ่อน
4. นางนิตา กรมถนอม

ปัจจุบันนายเสนอ ลัดดาอ่อนได้รับประกอบอาชีพเสริมนอกจากบรรเลงดนตรีไทยแล้วยังทำฝักระนาดเอก และไม่ตีชาย

3. นายสุทิน นาคเจริญ หัวหน้าคณะ นาคเจริญ

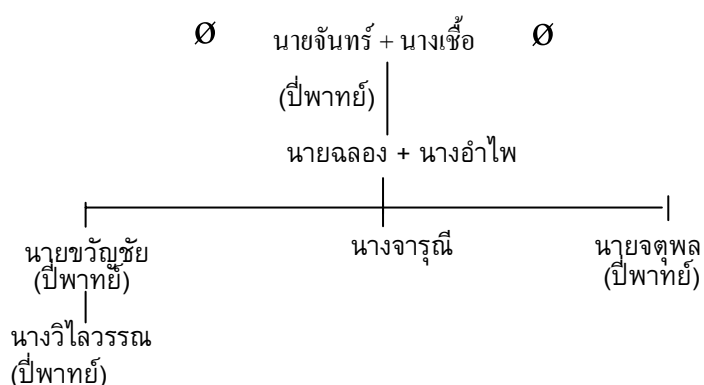
ภาพประกอบ 3 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์นายสุทิน นาคเจริญ

นายสุทิน นาคเจริญ เริ่มเรียนปีพาทย์กับพี่ชายของตนเองคือนาย ไพฑูรย์ นาคเจริญ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากครูหลวงประดิษฐ์และสร้างเครื่องดนตรีขึ้นมาเพิ่มจากของเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดลงมาจากนายทองพล ผู้เป็นบิดา และรับงานแสดงปีพาทย์มาตลอด จนกระทั่งสมรสกับนางปัญญา และมีบุตรด้วยกัน 2 คน

1. นางทิพย์วรรณ นาคเจริญ ชุกรกิจส่วนตัว
2. นางฉันทนา นาคเจริญ ปีพาทย์

โดยได้ถ่ายทอดดนตรีไทยให้กับลูกๆ ทั้งสองคน จนลูกๆ สามารถบรรเลงฆ้องวงใหญ่ได้อย่างดี

4. นายขวัญชัย ชีตลักษ์ณ์ หัวหน้าคณะ ขวัญชัยโชว์

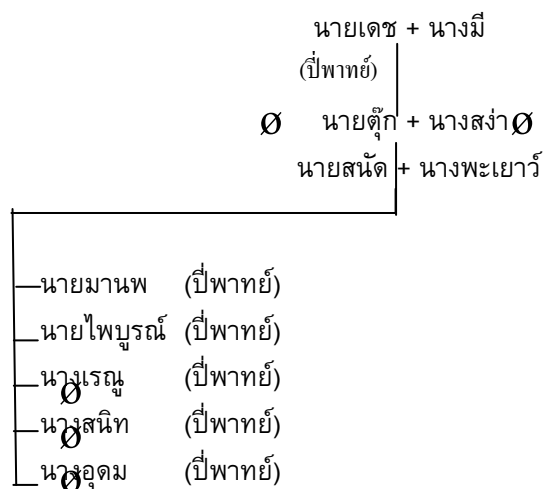

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิกการสืบทอดปีพาทย์วงขวัญชัยโชว์

นายขวัญชัย ชีตลักษ์ณ์ เกิดวันที่ 15 กันยายน 2515 เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายจันทร์ที่บ้านตอนอายุประมาณ 8 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องและเครื่องหนัง หลังจากนั้นได้สมรสและมีบุตรสาวคนหนึ่ง คือ นางสาววิไลวรรณ ชีตลักษ์ณ์

ด้วยการที่นายขวัญชัย ชีตลักษ์ณ์ มีความสนใจในดนตรีปีพาทย์ จึงได้สร้างเครื่องมอญขึ้นมาเมื่อประมาณปี 2547 จำนวน 4 โด้ง และรับงานประกอบการแสดงตามงานพิธีกรรมต่างๆ

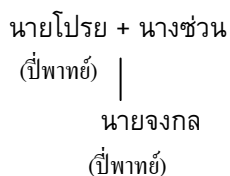
5. นายสนัด ศรีสังข์ หัวหน้าคณะนายสนัด ศรีสังข์

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสนัด ศรีสังข์

นายสนัด เกิดวันที่ 14 มีนาคม 2479 เป็นบุตรนายตุ๊ก กับนางสง่า ศรีสังข์ เริ่มเรียนปีพาทย์จากพี่ชาย และได้เดินทางไปเรียนดนตรีไทยอย่างจริงจังกับครูทวี พิณพาทย์เพราะ ที่บ้านจนมีความจนมีความชำนาญในดนตรีทุกเครื่องประกอบกับทางบ้านได้รับสืบทอดเครื่องมาจากนายเดช ซึ่งเป็นปู่จนปัจจุบันได้รับงานบรรเลงดนตรีไทยในอำเภอภาชีและใกล้เคียง

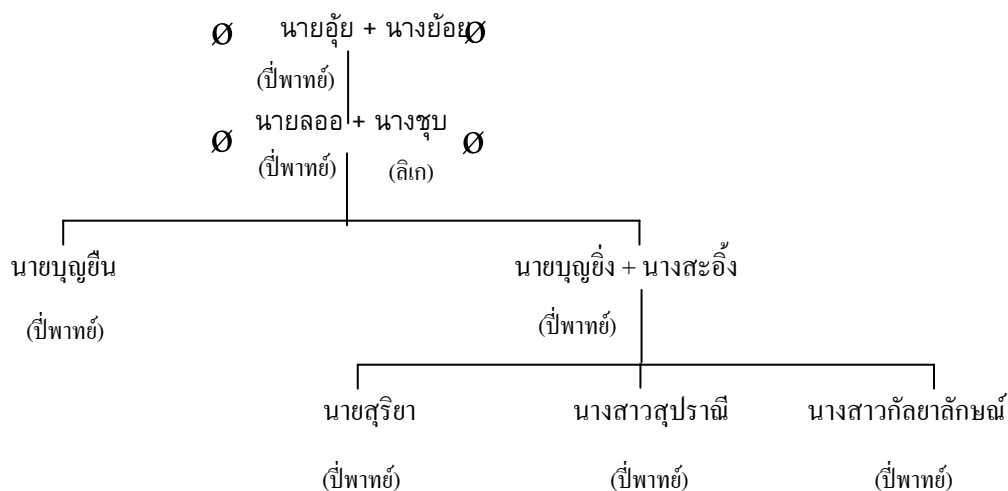
6. นายจงบกล นิลพฤษ

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

นางจงบกล นิลพฤษ เกิดวันที่ 10 พฤศจิกายน 2492 เป็นบุตรนายโปรย กับนางชวน ศรีสังข์ เริ่มเรียนปีพาทย์จากนายดัด ประดนตรี และได้เดินทางไปเรียนดนตรีไทยอย่างจริงจังกับครูประสิทธิ์ ถาวร ที่บ้านจนมีความจนมีความชำนาญในดนตรีทุกเครื่องประกอบกับทางบ้านได้รับสืบทอดเครื่องมาจากนายโปรย ซึ่งเป็นพ่อจนปัจจุบันได้รับงานบรรเลงดนตรีไทยในอำเภออุทัยและใกล้เคียง

7. นายบุญยิ่ง หามนตรี หัวหน้าคณะสองยอละออศิลป์

ภาพประกอบ 7 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายบุญยิ่ง หามนตรี

นายบุญยิ่ง หามนตรี นายล่อ หามนตรี กับนางชูป หามนตรี เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่อายุ 11 ปี โดยสนับสนุนทางบ้านมีอาชีพทำนา ทำสวน ซึ่งบ้านของตนเองอยู่แถววัด เมื่อทางวัดมีงานครั้งใดก็ตาม นางชูป หามนตรีไปดูแม่เล่นลิเก จนเกิดความชอบดนตรีปีพาทย์ โดยเครื่องดนตรีที่ได้รับคือกรับโดยได้ตีเล่นกับนักดนตรีในคณะลิเก

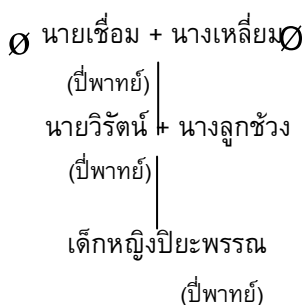
ครั้นเมื่ออายุได้ 8 ขวบ จึงได้เรียนปีพาทย์จากนายอัย เครื่องดนตรีที่เรียนอย่างจริงจัง จังๆ คือฆ้องใหญ่ เรียนจนออกจากการงานแสดงต่างๆ จนเกิดความชำนาญ จึงได้สร้างเครื่องดนตรีเองและรับแสดงปีพาทย์ในงานต่างๆ โดยเฉพาะงานศพและลิเก

ปัจจุบันนายบุญยิ่ง หามนตรี มีบุตรธิดากับนางสะอั้ง หามนตรีและถ่ายทอดวิชาดนตรีที่ได้รับการถ่ายทอดมาให้กับลูกๆ ทั้งหมดจนสามารถบรรเลงดนตรีได้

1. นายสุริยา หามนตรี
2. นางสาวสุปราณี หามนตรี
3. นางสาวกัญญาลักษณ หามนตรี

ต่อมาเมื่อปี 2542 ได้สร้างเครื่องมอญเพิ่มขึ้นมาอีก 2 โคงร่วมกับของเดิมเป็น 5 โคง

8. นายวิรัตน์ ตรีเดช

ภาพประกอบ 8 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิรัตน์ ตรีเดช

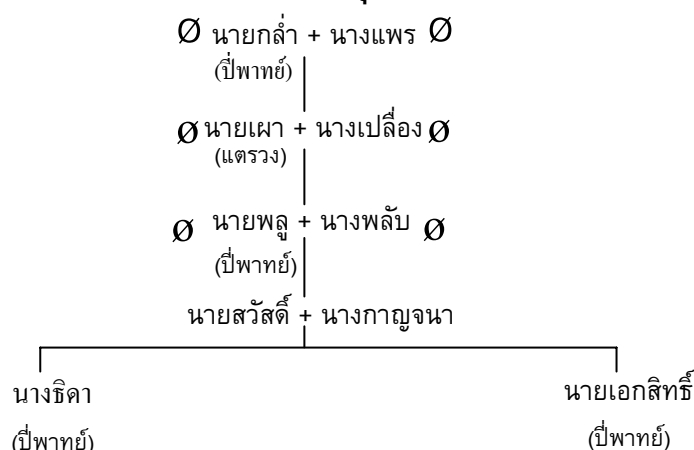
นายวิรัตน์ ตรีเดช เกิดวันที่ 30 พฤศจิกายน 2497 เป็นบุตรนายเชื้อม ตรีเดช กับนางเหลียม ตรีเดช เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายซุบ โศกวัฒน์ ประมาณ 8 ปี โดยได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยทางด้านฆ้องวงใหญ่ ไปเรียนที่บ้านครุซุบ โศกวัฒน์ ประมาณ 4-5 ปี จึงกลับมาทำนาที่บ้าน

เนื่องจากทางบ้านมีความจำเป็นนายวิรัตน์ ตรีเดช จึงต้องห่างเครื่องดนตรีไทยไประยะ 1-2 ปี จากนั้นนายวิรัตน์ ตรีเดช ได้สมรสกับนางลูกขวง ตรีเดช และมีธิดา 1 คน และส่งให้นางปิยะพันธ์ ตรีเดช ได้เรียนดนตรีไทยที่นาฏศิลป์อ่างทอง

จากนั้นได้สร้างเครื่องมอญ 5 โคงค์เพื่อรับงานบรรเลงงานศพเป็นส่วนใหญ่ทำให้ฐานะทางบ้านดีขึ้นมาเลื่อยๆ และสร้างเครื่องไทยขึ้นมามากหนึ่งชุด คือเครื่องไทย เครื่องคู่

ปัจจุบันนายวิรัตน์ ตรีเดช ประกอบอาชีพ นักดนตรี และทำนาอยู่ที่บ้าน และรับงานบรรเลงต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

9. นายสวัสดิ์ สุนิมิต

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสวัสดิ์ สุนิมิต

นายสวัสดิ์ สุนิมิต เกิด 24 มิถุนายน 2483 เป็นบุตรนายพูล สุนิมิต กับนางพลัด สุนิมิต เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายพูล ตอนอายุ 8 ปี เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จากนายพูล ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูจางวางทั่ว จึงทำให้นายสวัสดิ์มีความชำนาญ

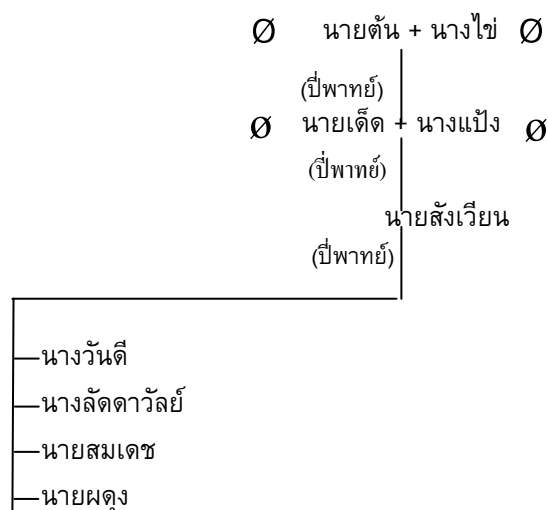
แต่ในสมัยนั้นดนตรีไทยนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงมากและมีงานแสดงน้อย เพราะที่บ้านไม่มีแตรง นายสวัสดิ์จึงได้เรียนดนตรีสากลเพิ่มเติมและรับงานบวชได้อีกทางหนึ่ง ทำให้ทางครอบครัวมีฐานะมากขึ้นจึงสร้างเครื่องมอญขึ้นมาเพื่อรับงานศพ

จากนั้นจึงสมรสกับนางกาญจนา สุนิมิต และมีบุตรด้วยกัน 2 คน และได้ถ่ายทอดดนตรีไทยให้กับลูกๆ จนมีความชำนาญและรับราชการครูทั้งสองคน

1. นางธิดาวรรณ สุนิมิต รับราชการ
2. นายเอกสิทธิ์ สุนิมิต รับราชการ

ปัจจุบันที่บ้านนายสวัสดิ์ สุนิรมิตมีเครื่องดนตรีไทย 1 ชุด เครื่องมอญ 12 โคน และรับงาน
อยู่ตลอด

10. นายสังเวียน พงษ์ดนตรี

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสังเวียน พงษ์ดนตรี

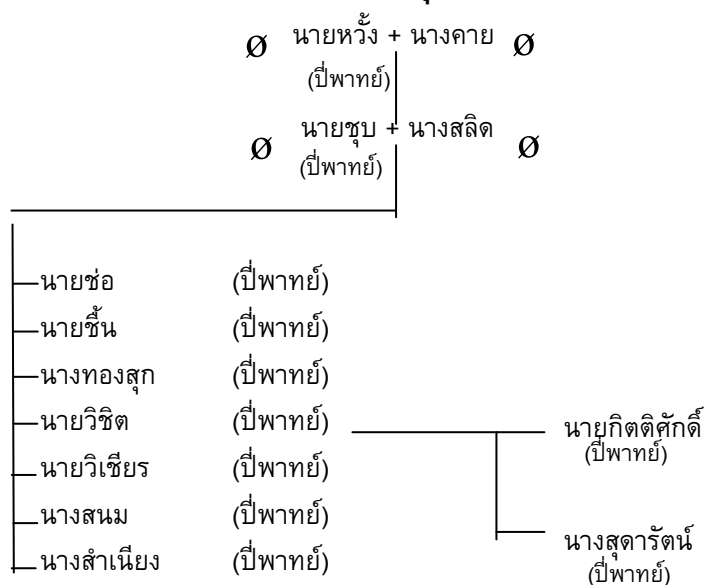
นางสังเวียน พงษ์ดนตรี สมรสและมีบุตร 4 คน

1. นางวันดี พงษ์ดนตรี ทำงานอยู่กรมประชาสัมพันธ์
2. นางรัตน์ดาวรรณ พงษ์ดนตรี กรรมการค้าภายใน
3. นายสมเดช พงษ์ดนตรี เทศบาลกรุงเทพฯ ฯลฯ
4. นายผดุง พงษ์ดนตรี ทำธุรกิจส่วนตัว

ลูกทั้ง 4 คนได้รับการสืบทอดจากนายสังเวียน พงษ์ดนตรีจนมีความสามารถทางด้าน
ดนตรีไทยเป็นอย่างดี

ปัจจุบันนายสังเวียน พงษ์ดนตรี อายุ 74 ปี ประกอบอาชีพขายเครื่องดนตรีไทยจนทำ
ให้ระยะหลังมาไม่ได้รับงานบรรเลงปีพาทย์

11. นายวิจิต วุฒิราชา

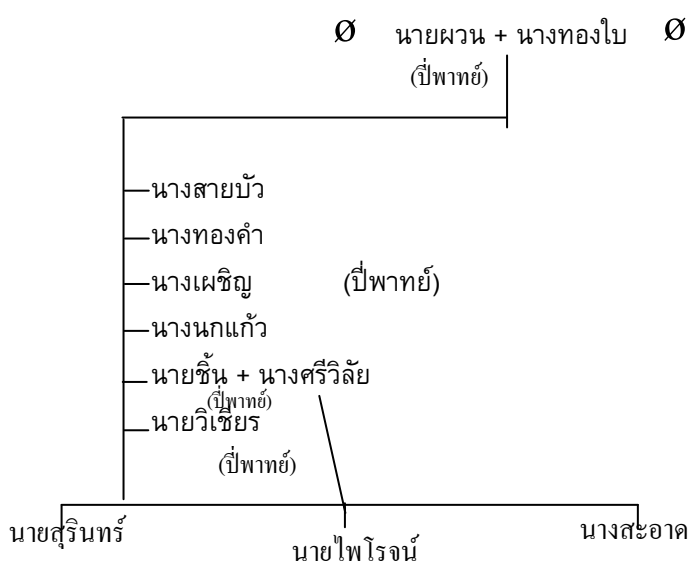

ภาพประกอบ 11 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิจิต วุฒิราชา

นายวิจิต วุฒิราชา เป็นบุตรนายชูป วุฒิราชา กับนางสลิด วุฒิราชา เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายชูป วุฒิราชา เพียงคนเดียวจนเกิดความชำนาญ เครื่องดนตรีที่เล่นเป็นชนิดแรก คือฆ้องวงใหญ่ ด้วยความที่นายวิจิต มีความสนใจทางด้านศิลปะทางด้านนี้จึงทำให้ชอบงานแกะสลักไม้ต่างๆ จึงเริ่มเรียนทางด้านนี้ควบคู่ไปด้วย

ปัจจุบัน นายวิจิต เป็นทั้งดนตรีและช่างทำเครื่องดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงพอสมควร

12. นายชิน กองโชค

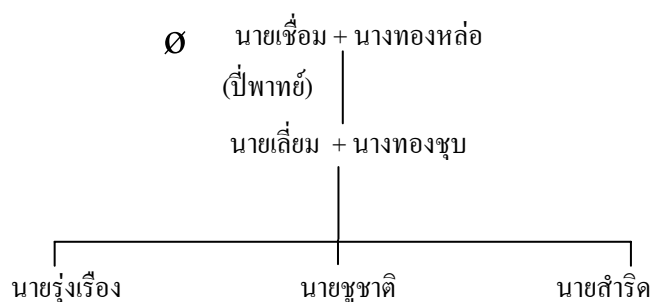

ภาพประกอบ 12 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายชิน กองโชค

นายชิน กองโชค เรียนดนตรีไทยเมื่ออายุ 8 ปี โดยเริ่มเรียนกับนายผวน กองโชค และเรียนกับพี่ชาย คือนายเผชญ์ กองโชค เมื่อเรียนดนตรีจนเกิดความชำนาญ จึงสร้างเครื่องดนตรีเพิ่มเป็น 3 โด้ง

หลังจากนั้นได้สมรสกับนางศรีวิไล และมีบุตรด้วยกัน 3 คน ซึ่งบุตรชายทั้ง 2 คนได้รับการสืบทอดปี่พาทย์จากนายชิน มาโดยตลอด ปัจจุบันนายชิน นอกจากจะบรรเลงดนตรีแล้ว ยังได้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวที่บ้านของตนอีกด้วย

13. นายชูชาติ อ้วนล้ำ

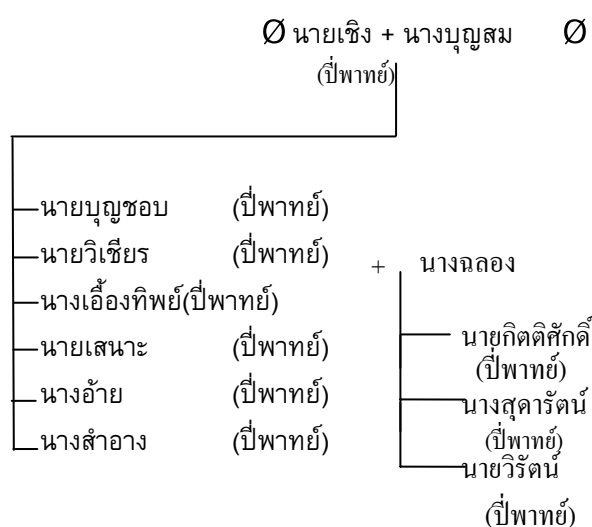

ภาพประกอบ 13 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงนายชูชาติ อ้วนล้ำ

นายชูชาติ อ้วนล้ำ เป็นบุตรคนที่ 2 ของนายเลี่ยม และนางสุข เริ่มเรียนดนตรีกับนายเลี่ยมตั้งแต่ 8 ขวบ โดยเรียนดนตรีกับนายสำริดซึ่งเป็นน้องชายจนกระทั่งมีความชำนาญ จึงได้ไปทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์ในตำแหน่งนักดนตรีประจำวงกรมประชาสัมพันธ์

ปัจจุบันนอกจากทำงานประจำแล้ว นายชูชาติยังประกอบอาชีพเสริม คือ รับทำปี่และขลุ่ยอีกด้วย

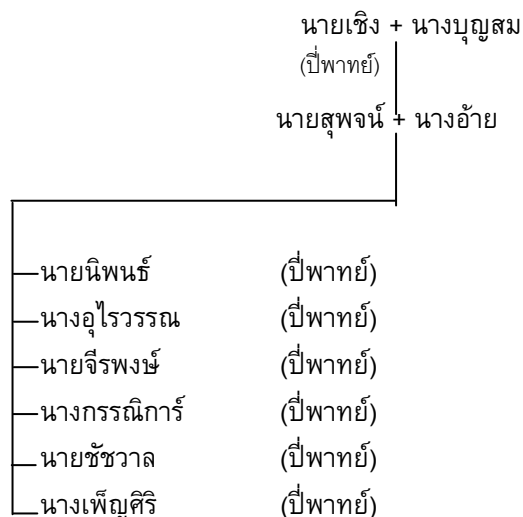
14. วิเชียร จำปาทิพย์

ภาพประกอบ 14 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วง

นายวิเชียร จำปาทิพย์ เป็นบุตรนางเชิญ กับนางบุญสม จำปาทิพย์ โดยเริ่มเรียนดนตรีกับนายเชิญมาตลอดจนมีความชำนาญในการเล่นระนาดเอก หลังจากนั้นจึงได้ถ่ายทอดต่อไปให้กับบุตรทั้ง 3 และเยาวชนที่มีความสนใจในดนตรีไทย โดยรับสอนในวันเสาร์และอาทิตย์มาตลอด 6 – 7 ปีที่ผ่านมา โดยไม่คิดค่าใช้จ่า

15. นายสุพจน์ ผดุงสุทธิ

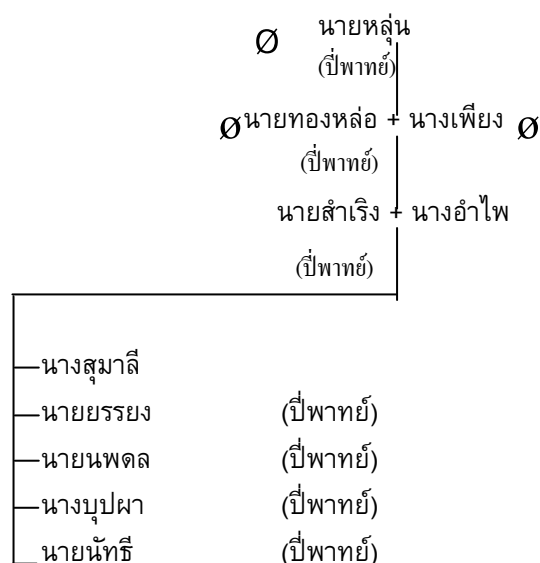
ภาพประกอบ 15 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

นายสุพจน์ เริ่มเรียนดนตรีกับนายเช็ง ตั้งแต่อายุ 7 ขวบและเรียนกับครูจกกล บางใหญ่ โดยเข้าไปเรียนที่บ้านครูจกกลได้ประมาณ 2 -3 ปี หลังจากนั้นก็กลับมาเรียนกับครูโต ไม่ทราบนามสกุลที่ปากบาง และได้สมรสกับนางอ้าย ซึ่งเป็นบุตรสาวของนายเช็ง จำปาทิพย์ โดยมีบุตรด้วยกัน 6 คน คือ

1. นายนิพนธ์ ทำนา
2. นางอุไรวรรณ ธุรกิจส่วนตัว
3. นายจิรพงษ์ รับจ้าง
4. นางกรรณิการ์ ธุรกิจส่วนตัว
5. นายชัชวาล อาชีพทำนา
6. นางเพ็ญศิริ กำลังศึกษา

โดยบุตรทั้ง 6 ได้รับการสืบทอดโดยตรงจากนายสุพจน์จนมีความชำนาญในเรื่องของดนตรีไทยเป็นอย่างดี

16. นายทองหล่อ แจ่มมงคล

ภาพประกอบ 16 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายทองหล่อ แจ่มมงคล

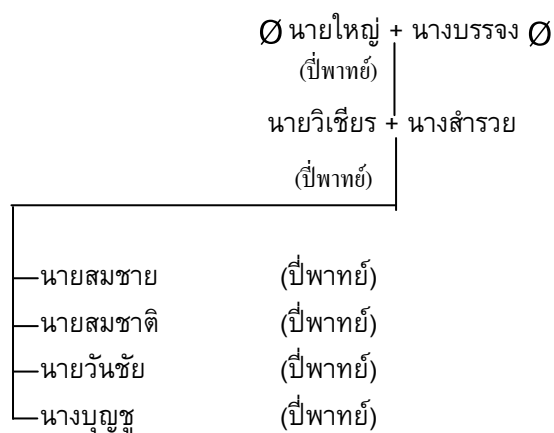
นายสำเร้ง แจ่มมงคล เป็นบุตรนายทองหล่อ กับนางเพียง แจ่มมงคลเริ่มเรียนปีพาทย์ตั้งแต่อายุประมาณ 7 ขวบ จากนายทองดหล่อ แจ่มมงคล นายสำเร้ง แจ่มมงคลเริ่มเรียนฆ้องเป็นเครื่องมือชนิดแรก โดยเริ่มเรียนตั้งแต่เพลงโหมโรงเช้าโหมเย็นจนสามารถบรรเลงได้อย่างชำนาญ จากนั้นอายุประมาณ 19 ปี ได้เริ่มต่อเพลงมอญกับนายทองหล่อจนสามารถออกงานตามที่ต้องการ

นายสำเร้ง สมรสกับนางอำไพ และมีบุตรธิดาด้วยกัน 5 คน และได้ถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับลูกผู้ชาย ส่วนลูกผู้หญิงไม่ได้เรียนปีพาทย์

1. นางสุมาลี แจ่มมงคล
2. นายยรรยง แจ่มมงคล
3. นายนพดล แจ่มมงคล
4. นางบุปผา แจ่มมงคล
5. นายนัทธี แจ่มมงคล

ปัจจุบันนายสำเร้ง นอกจากจะรับบรรเลงปีพาทย์ตามงานต่างๆ แล้วยังคงเป็นครูสอนตามโรงเรียนต่างๆ อีกมาก เช่น โรงเรียนโคกทอง โรงเรียนวัดหัวเวียง โรงเรียนวัดแค โรงเรียนวัดตาลานใต้ นายสำเร้งได้รับมรดกสืบทอดเครื่องปีพาทย์มาจากนายทองหล่อ คือ ฆ้องมอญ 4 โด้ง เครื่องไทยเครื่องคู่อีก 1 ชุด

17. นายวิเชียร อมรัตน์

ภาพประกอบ 17 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิเชียร อมรัตน์

นายวันชัย เกิดวันที่ 15 มกราคม 2511 ปัจจุบันอายุ 40 ปี เป็นบุตรนายวิเชียรกับนางสาวราย อมวัฒน์

นายวันชัยมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน โดยนายวันชัยเป็นคนที่ 3 ได้เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายวิเชียรตั้งแต่อายุประมาณ 7 ขวบ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่และนอกจากจะเรียนปีพาทย์กับพ่อแล้ว ยังเรียนปีพาทย์กับนายสมชาติ อมวัฒน์ พี่ชาย

ปัจจุบันนายวันชัย อมวัฒน์ ได้รับเครื่องจาก นายวิเชียร อมวัฒน์ และประกอบอาชีพนักดนตรีปีพาทย์เป็นอาชีพหลักส่วนใหญ่่งานที่ได้รับบรรเลงประจำคือ บรรเลงประกอบลิเกให้กับคณะกุ่มและคณะอื่นๆ อีกหลายคณะ นายวันชัยมีเครื่องไทย 1 ชุดและเครื่องมอญอีก 9 โคง

18. นายกิตติ สุภิสงห์

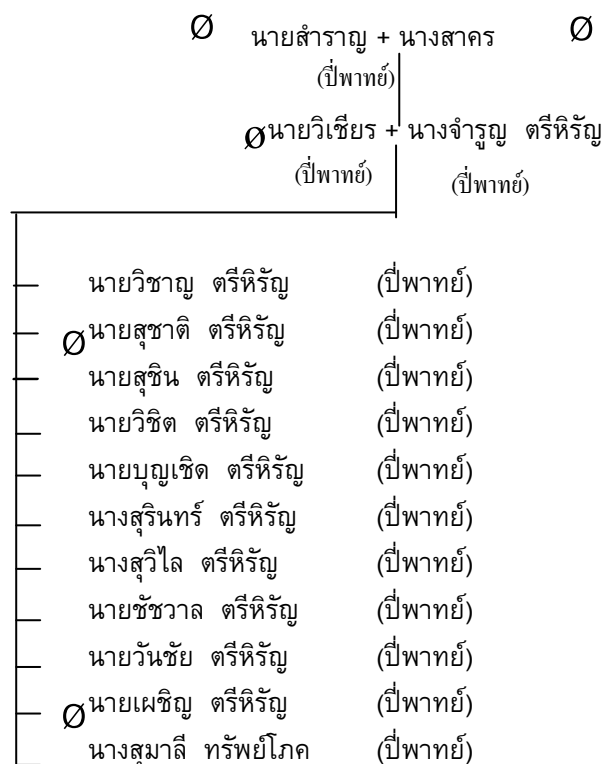
ภาพประกอบ 18 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

นายกิตติ สุภิสงห์ เกิดวันที่ 22 สิงหาคม 2494 อายุ 57 ปี เป็นบุตรนายประจักษ์ สุภิสงห์กับนางประไพ สุภิสงห์ เริ่มเรียนดนตรีตอนอายุ 10 ขวบ เรียนกับลุงที่บ้านจากนั้นอายุ 14 ได้ไปเรียนปีพาทย์กับครูเชื้อ ครูอาจ และครูสิงห์ ที่อำเภอเสนา พออายุ 17 – 20 ไปเรียนกับครูสมชาย ที่ราชบุรี จนมีความชำนาญทั้งปีพาทย์และการขับร้อง

หลังจากนั้นก็เข้ามาเป็นอาจารย์สอนดนตรีไทยที่โรงเรียนบางซ้าย ได้สอนปีพาทย์และเครื่องสายให้กับเด็กนักเรียนจนจบออกมาแล้วสามารถไปเรียนต่อทางดนตรีไทยได้อีก

นายกิตติ สุภิสงห์ เป็นนักดนตรีที่มีความรู้และประสบการณ์ทางดนตรีไทยอย่างมาก จึงทำให้ตนเองมีเครื่องดนตรีไทยอยู่มาก เช่น มโหรีเครื่องคู่ ปี่พาทย์เครื่องคู่ และปี่พาทย์มอญวงใหญ่

19. นางจำรูญ ตรีหิรัญ

ภาพประกอบ 19 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วง

นางจำรูญ ตรีหิรัญ เกิดวันอังคาร เดือน 12 ปีมะแม อายุ 77 ปี สมรสกับนายวิเชียร ตรีหิรัญ และมีบุตรธิดาด้วยกัน 11 คน

1. นายวิชาญ ตรีหิรัญ
2. นายสุชาติ ตรีหิรัญ
3. นายสุชิน ตรีหิรัญ
4. นายวิจิต ตรีหิรัญ
5. นายบุญเชิด ตรีหิรัญ
6. นางสุรินทร์ ตรีหิรัญ
7. นางสุวิไล ตรีหิรัญ
8. นายชัชวาล ตรีหิรัญ
9. นายวัลชัย ตรีหิรัญ
10. นายพาชิต ตรีหิรัญ
11. นางสมาลี ทรัพย์โปก

นางจำรูญ ตรีหิรัญ ไม่เป็นปีพาทย์แต่nayviเชียร ตรีหิรัญเป็นดนตรีปีพาทย์ nayviเชียร ตรีหิรัญ เรียนปีพาทย์มาจากวัดแห่งหนึ่ง และจากนั้นก็เรียนและซ่อมดนตรีด้วยตัวเองจนมีความชำนาญ และถ่ายทอดให้กับลูกๆ ทุกคน จนสามารถสร้างเครื่องดนตรี และรับงานดนตรีปีพาทย์ต่างๆ จนมีชื่อเสียง

20. นายเชื้อ มงคลลาภ

ภาพประกอบ 20 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

นายเชื้อ มงคลลาภ เกิด 3 ธันวาคม 2486 เป็นบุตร นายเช มงคลลาภ กับนางแหม่ม มงคลลาภ เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 8 ปี กับ ครูไย ไม่ทราบนามสกุล โดยเรียนฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องมือชนิดแรก โดยเรียนกับครูไย ประมาณ 5 – 6 ปี จึงกลับมาอยู่บ้านและสร้างเครื่องปีพาทย์เอง

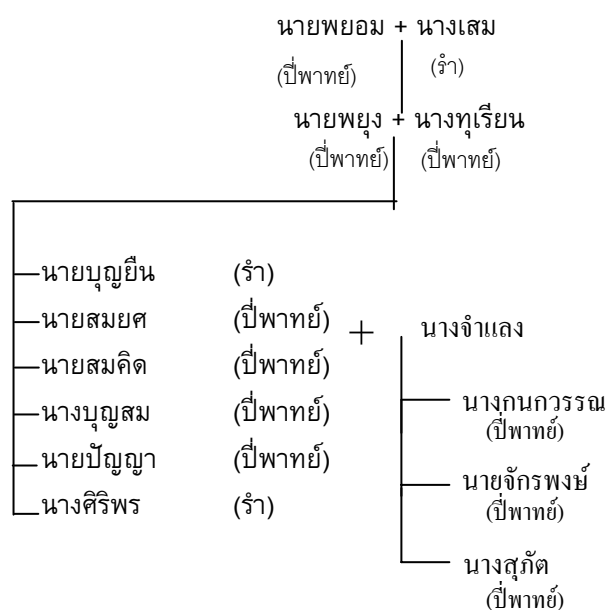
นายเชื้อ มงคลลาภ ได้สมรสกับนางสังเวียน และมีบุตรด้วยกัน 5 คน

1. นางสาวมลฐาดา
2. นางสมธิต
3. นางพรทิพย์
4. นางขวัญจิต
5. นางสาวขวัญเมือง

ปัจจุบัน ไม่ได้รับงานแต่ได้ประกอบอาชีพทำนา รับจ้าง และทำงานที่องค์การบริหารส่วน

ตำบล

21. นายพยุ่ง ชีระพันธ์

ภาพประกอบ 21 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงศ์

นายสมยศ ชีระพันธ์ เป็นบุตร นายพยุ่ง ชีระพันธ์ และนางทุเรียน ชีระพันธ์ เริ่มเรียนปีพาทย์จากนายพยุ่ง ชีระพันธ์ และนางทุเรียน ชีระพันธ์ ตอนอายุ 8 ปี ได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จากนั้นก็ไปเรียนกับนายวิเชียร เกิดผล ที่บ้านใหม่ นายสมยศ ชีระพันธ์ ใช้เวลาในการเรียนปีพาทย์และต่อเพลงเรื่องต่างๆ จนเกิดความชำนาญ

นายสมยศ ชีระพันธ์ ได้สมรสกับนางจำแลง และมีบุตรด้วยกัน 3 คน

1. นางกนกวรรณ ชีระพันธ์
2. นายจักรพงษ์ ชีระพันธ์
3. นางสาวสุกัถ ชีระพันธ์

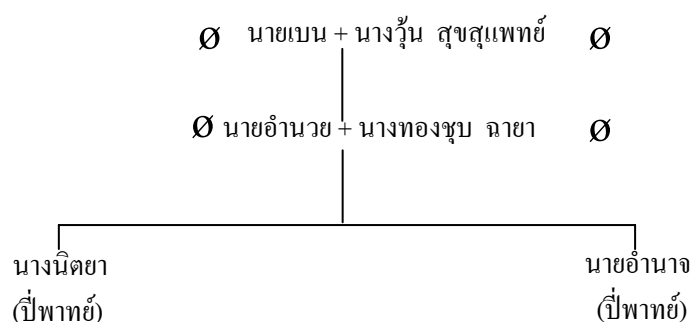
ลูกทั้งสามคน ได้รับการสืบทอดทางดนตรี จากนางทุเรียน และนายสมยศ ชีระพันธ์ อย่างครบถ้วน ปัจจุบัน นายสมยศ ได้ดูแลคณะปีพาทย์ คณะพยุ่งศิลป์ และมีเครื่องดนตรีทั้งเครื่องไทย เครื่องมอญ 10 โด้

นายกรุ่น สมรสกับนางหมวย ได้ 2 ปี จึงสร้างเครื่องมอญและเครื่องไทยมาประกอบอาชีพ นายกรุ่นมีบุตร 6 คน คือ

1. นายจกกล วิไลพฤกษ์	ทำงานกรมการบิน
2. นายชูเกียรติ วิไลพฤกษ์	ธุรกิจส่วนตัว
3. นายสมหมาย วิไลพฤกษ์	ทำนา
4. นายไพฑูรย์ วิไลพฤกษ์	ทำนา
5. นางกมลวรรณ วิไลพฤกษ์	ธุรกิจส่วนตัว
6. นายพิเชษ วิไลพฤกษ์	กำลังศึกษา

ปัจจุบันนายกรุ่น วิไลพฤกษ์ ยังรับงานบรรเลงปี่พาทย์ โดยเครื่องไทย 1 ชุด มอญ 6 โด้ง และทำนาเป็นอาชีพหลัก

24. นางทองชุบ ฉายยา

ภาพประกอบ 24 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วง

นางทองชุบ ฉายยา เกิดวันที่ 12 พฤศจิกายน 2484 เป็นบุตร นายเบน สุขสุแพทย์ กับ นางวุ่น สุขสุแพทย์ ด้วยใจที่รักในเสียงดนตรี และประกอบกับเห็นพ่อบรรเลงปี่พาทย์ จึงทำให้ชอบปี่พาทย์ และเริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายเบน ที่บ้านตนเองเริ่มจากการตีฆ้องวงใหญ่จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น

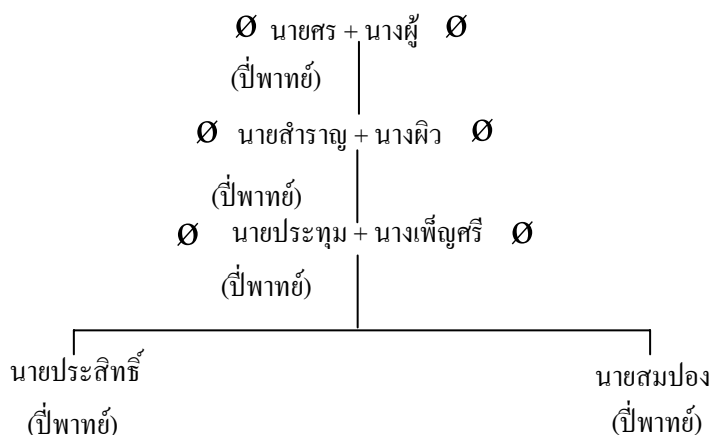
จากนั้นนายเบน ก็ส่งนางทองชุบไปเรียนปี่พาทย์กับครูอีกหลายท่าน เช่น ครูแปลก ไม่ทราบนามสกุล ครูเหว่า ไม่ทราบนามสกุล และครูทองคำไม่ทราบนามสกุลนางทองชุบเรียนปี่พาทย์จนกระทั่งสามารถบรรเลงดนตรีและรับส่งเพลงจากการทำละคร ได้อย่างชำนาญ

นางทองชุบ ได้สมรสกับนายอำนวย ฉายาและมีบุตรด้วยกัน 2 คน

1. นางนิตยา ฉายา เป็นครูสอนดนตรีไทย
2. นายอานาจ ฉายา ทำงานอยู่เทศบาลกรุงเทพ ฯ

ปัจจุบัน นางทองชุบ ฉายา ประกอบอาชีพหลักคือทำร้านค้าขายของชำ และขายไม้ระนาดเอก ไม้ระนาดเอก ไม้ระนาด ไม้ระนาดทุ้ม ส่วนทางด้านปี่พาทย์นั้นก็ยังรับงานบรรเลงดนตรีอยู่อย่างสม่ำเสมอ

25. นายประทุม ทรัพย์โกล

ภาพประกอบ 25 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

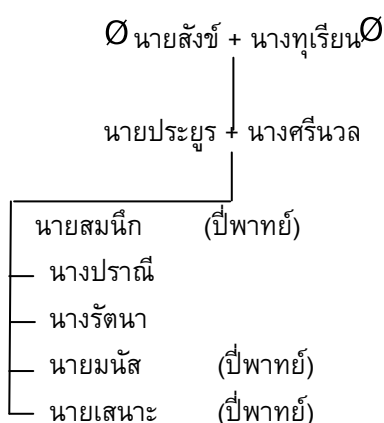
นายประทุม ทรัพย์โกล เกิด 14 มีนาคม พ.ศ. 2484 เป็นบุตร นายสำราญ ทรัพย์โกล กับนางผิว ทรัพย์โกล โดยเริ่มเรียนปีพาทย์ ตอน 8 ขวบ กับ นายสำราญ ทรัพย์โกล โดยเริ่มเรียน ม้องวงใหญ่ จังหวะเพลงช้า และเพลงเร็วนายสำราญ จึงส่งให้ไปเรียนปีพาทย์ต่อกับครูเหว่า

จากนั้นนายประทุม ก็กลับมาอยู่บ้านทำนา และรับจ้างบรรเลงปีพาทย์ จากนั้นเมื่อนายสำราญ เสียชีวิตก็ได้รับเครื่องดนตรีไทยจากพ่อ ประกอบด้วย เครื่องไทยเครื่องคู่

นายประทุม ได้สมรสกับนางเพ็ญศรี และมีบุตรด้วยกันสองคน 1. นายประสิทธิ์ ทรัพย์โกล 2. นายสมปอง ทรัพย์โกล นายประทุม ได้ถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับลูกชายทั้งสองคน จนกระทั่ง บรรเลงปีพาทย์ได้อย่างชำนาญ

ปัจจุบันนายประทุม ทรัพย์โกล มีเครื่องมอญ 6 โคง และเครื่องไทย 2 ชุด และยังรับ บรรเลงดนตรีไทยประกอบการแสดง รำ และแตกรวง

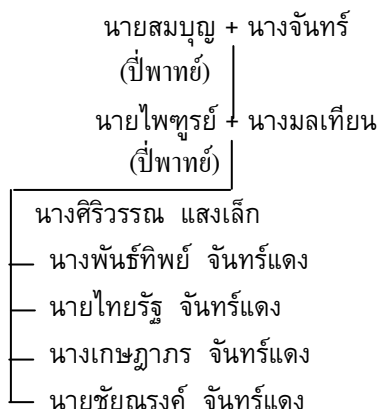
26. ส. เกิดหล้า

ภาพประกอบ 26 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง ส. เกิดหล้า

นายสมนึก เกิดกล้า เป็นบุตรนายประยูร เกิดกล้ากับนางศรีนวล เกิดกล้า เริ่มเรียนปีพาทย์ กับนายประยูรตอนอายุประมาณ 8 ปี นายสมนึกเป็นผู้ที่มีไหวพริบ จึงทำให้จดจำเพลงต่างๆ และวิธีการบรรเลงดนตรีไทยได้เป็นอย่างดี และได้สร้างเครื่องดนตรีไทยเพิ่มขึ้นมาอีกเป็น 4 โด้ง และมีเครื่องไทย 1 ชุด ปัจจุบันนายสมนึกมีลูกศิษย์มากมายและเป็นที่รักและเคารพของศิษย์ทุกๆ คน

27. นายไพฑูรย์ จันทรแดง

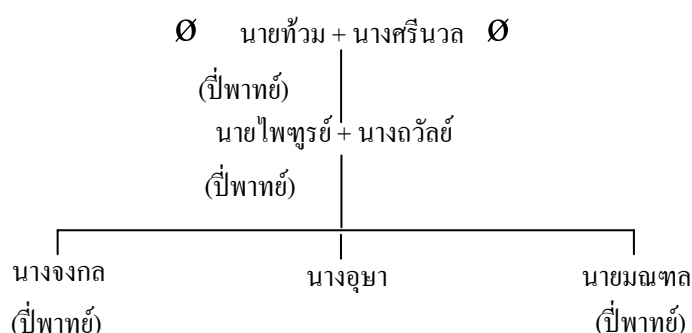
ภาพประกอบ 27 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์

นายไพฑูรย์ จันทรแดง เป็นบุตรนายสมบุญ จันทรแดงกับนางลูกจันทร จันทรแดง ปัจจุบันนายไพฑูรย์ อายุ 72 ปี นายไพฑูรย์เริ่มเรียนปีพาทย์ครั้งแรกตอนอายุประมาณ 8 ขวบ และเริ่มเรียนฆ้องเป็นเครื่องแรก จากนั้นนายไพฑูรย์ก็สมรสกับนางมณเฑียร มีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ

1. นางศิริวรรณ แสงเล็ก ธุรกิจส่วนตัว
2. นางพันธ์ทิพย์ จันทรแดง ทำงานสนามบิน
3. นายไทรรัฐ จันทรแดง ช่างตัดผม
4. นางเกษภากร จันทรแดง ธุรกิจขายบ้าน
5. นายชัยณรงค์ จันทรแดง กองดุริยางทหารเรือ

ปัจจุบันนายไพฑูรย์มีเครื่องดนตรีปีพาทย์มอญ 7 โด้ง เครื่องไทย 1 ชุด สอนดนตรีและรับบรรเลงให้กับคณะปีพาทย์ต่างๆ อีกหลายคณะ

28. นายไพฑูรย์ จิตตรีสรพร

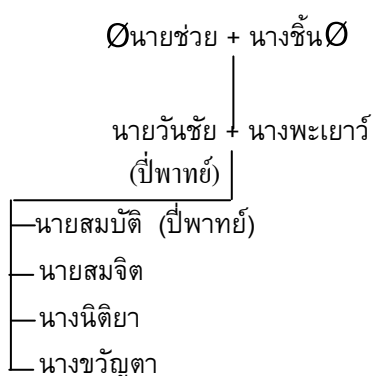

ภาพประกอบ 28 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายไพฑูรย์ จิตตรีสรพร

นายไพฑูรย์ จิตตรีสรพร เกิดวันที่ 1 พฤษภาคม 2487 ปัจจุบันอายุ 69 ปี เป็นบุตรนายท้วม กับนางศรีนวล จิตตรีสรพร เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 7 ขวบ โดยเดินทางไปเรียนกับครูไพศาลที่บ้านแพน ด้วยความที่อยากเป็นคนกระนาดจึงทำให้นายไพฑูรย์เดินทางไปเรียนกับครูทวีปีพาทย์ เพราะที่อำเภอนครหลวง

จากนั้นนายไพฑูรย์ ได้สร้างเครื่องปีพาทย์ขึ้นมา โดยรับบรรเลงปีพาทย์ตามงานต่างๆ จนมีชื่อเสียง นอกจากนี้แล้วยังทำไม้ระนาด พิณระนาด ขายเป็นอาชีพเสริมอีกทาง ปัจจุบันนายไพฑูรย์ไม่ค่อยรับงานปีพาทย์

29. นายวันชัย จิตรนัย

ภาพประกอบ 29 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวันชัย จิตรนัย

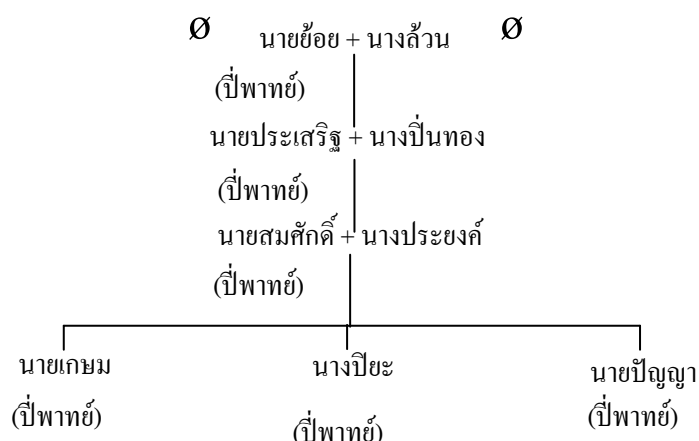
นายวันชัย จิตรนัย เป็นบุตรนายช่วย และนางชื่น จิตรนัย นายวันชัยเริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุประมาณ 8 ปี กับครูสิน ไม่ทราบนามสกุล เรียนฆ้องวงใหญ่กับครูสินได้ประมาณ 2 - 3 ปี จากนั้นก็ไปเรียนแตงวอนและสามารถบรรเลงดนตรีไทยและดนตรีสากลได้เป็นอย่างดี

นายพรชัยสมรสกับนางพะเยาว์ และมีบุตรด้วยกัน 4 คน

1. นายสมบัติ จิตรนัย
2. นายสมจิต จิตรนัย
3. นางนิตยา จิตรนัย
4. นางขวัญตา จิตรนัย

นายวันชัยเป็นคนขยันตั้งใจทำมาหากินและสามารถทำเครื่องปีพาทย์ทั้งเครื่องไทยและเครื่องมอญได้เอง ขณะนี้นายพรชัยประกอบอาชีพเป็นอาชีพหลัก และบรรเลงดนตรีเป็นอาชีพเสริม

30. นายสมศักดิ์ สาริสุข

ภาพประกอบ 30 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสมศักดิ์ สาริสุข

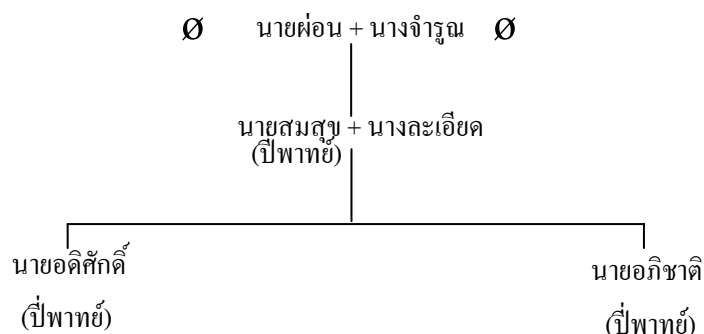
นายสมศักดิ์ สาริสุข เป็นบุตรนายประเสริฐ กับนางปิ่นทอง สาริสุข เริ่มเรียนปีพาทย์ ตอนอายุ 8 ขวบกับพี่ชาย คือ นายระสิทธิ์ สาริสุข และนายประเสริฐ สาริสุข โดยเริ่มเรียนห้อง วงใหญ่จนจบโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น

นายสมศักดิ์ สมรสกับนางประยงค์ สาริสุข และมีบุตรด้วยกัน 3 คน ซึ่งได้รับการถ่ายทอด การเล่นปีพาทย์จากนายสมศักดิ์ ทุกคน คือ

1. นายเกษม สาริสุข
2. นายปิยะ สาริสุข
3. นายปัญญา สาริสุข

ปัจจุบันรับงานบรรเลงปีพาทย์อย่างเดียว โดยมีเครื่องดนตรีปีพาทย์ เครื่องไทย 1 ชุด เครื่องมอญ 5 โค้ง และรับงานกลองยาวและประกอบการแสดง

31. นายสมสุข สุขประเสริฐ

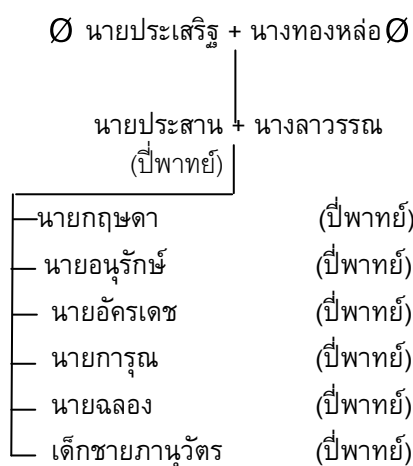
ภาพประกอบ 31 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสมสุข สุขประเสริฐ

นายสมสุข สุขประเสริฐ เป็นบุตรนายผ่อง กับนางจำรูญ สุขประเสริฐ เริ่มเรียนเปียพาทย์ ตอนอายุ 8 ขวบกับนายผ่อง โดนเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องแรก ด้วยความที่ตนเองรักดนตรี จึงสามารถบรรเลงฆ้องวงใหญ่ได้เป็นอย่างดี

นายสมสุขสมรสกับนางระเียด และมีบุตรด้วยกัน 2 คน และได้รับการสืบทอดวิชาดนตรี เปียพาทย์จากนายสมสุข

ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีไทยเครื่องคู่ 1 ชุด เครื่องเปียพาทย์มอญ 6 โคง และประกอบอาชีพ ทำนา และรับบรรเลงเปียพาทย์

32. นายประสาน ใจใหม่

ภาพประกอบ 32 แผนภูมิการสืบทอดเปียพาทย์วง

นายประสาน ใจใหม่ เกิดวันที่ 6 มีนาคม 2491 เป็นบุตรนายประเสริฐ ใจใหม่ กับนางทองหล่อ ใจใหม่ นายประเสริฐเป็น กับนางทองหล่อ ใจใหม่ นายประเสริฐเป็นคนที่ชอบดนตรีไทยเป็นอย่างมาก จึงส่งให้ลูกๆ ทั้ง 6 ได้เรียนดนตรีกับครูต่างๆ โดยรับครูอินทร์ สอนประเสริฐมาสอนและถ่ายทอดดนตรีไทยที่บ้านจนลูกๆ ทั้ง 7 คนเป็นดนตรีไทยทุกคน

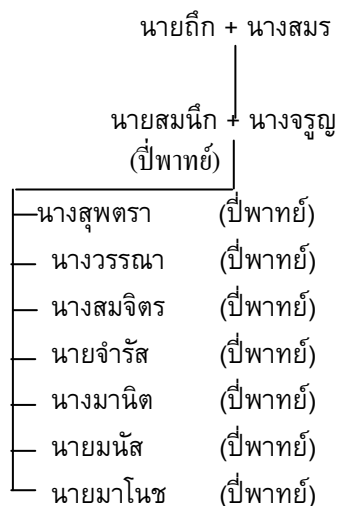
นายประสาน ได้เรียนเปียพาทย์เพิ่มเติมอีกจากครูสนิท ลัดดาอ่อน ที่อำเภอท่าเรือ หลังจากนั้นก็สร้างเครื่องและตั้งคณะเปียพาทย์และรับงานมาโดยตลอด

นายประสาน ได้สมรสกับนางกนกวรรณ และมีบุตรด้วยกัน 6 คน

1. นายกฤษดา ใจใหม่
2. นายอนุรักษ ใจใหม่
3. นายอัครเดช ใจใหม่
4. นายการุณ ใจใหม่
5. นายฉลอง ใจใหม่
6. เด็กชายภาณุวัฒน์ ใจใหม่

ด้วยใจที่รักดนตรีไทย ทำให้นายประสาน ได้ถ่ายทอดปี่พาทย์ให้กับบุตรทั้ง 6 คน ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีไทยเครื่องคู่ 1 ชุด ฆ้องมอญ 4 โคง ภายหลังได้เลิกรับงานปี่พาทย์เนื่องมาจากต้องทำงานเป็นนายก อบ.ต. และทำธุรกิจบ้านจัดสรร จึงไม่ได้รับงานบรรเลงปี่พาทย์

33. นายสมนึก จิมสร

ภาพประกอบ 33 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงนายประสาน ใจใหม่

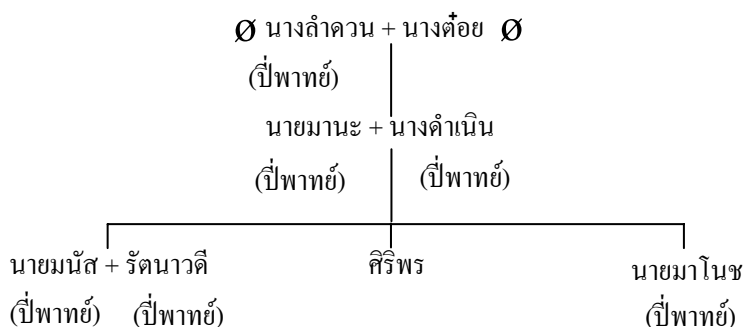
นายสมนึก จิมสร เกิดวันที่ 1 มกราคม 2494 เป็นบุตรชายนายถึก จิมสร กับนางสมร จิมสร เริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายถึก จิมสรตั้งแต่อายุ 7 ขวบ โดยที่ไม่ได้ไปเรียนกับใคร นายสมนึกเป็นคนฉลาดจึงได้ตีระนาดและมีความรู้ความสามารถทางดนตรี เนื่องจากการถ่ายทอดมาโดยตลอด 30 ปี

นายสมนึก สมรสกับนางจรรยา จิมสร และมีบุตร – ธิดา ด้วยกัน 9 คน

1. นางสาวตรา จิมสร
2. นางวรรณ จิมสร
3. นายเสน่ห์ จิมสร
4. นางสมจิตร จิมสร
5. นายจรัส จิมสร
6. นางจำลอง จิมสร
7. นางมานิต จิมสร
8. นายมนัส จิมสร
9. นายมานะ จิมสร

ปัจจุบันนายสมนึก มีเครื่องดนตรีไทยเครื่องคู่ 1 ชุด ฆ้องมอญ 7 โคง และเล่นดนตรีเป็นอาชีพหลัก ส่วนอาชีพเสริมคือการเป็นคนสวนอยู่ที่โรงไฟฟ้าวังน้อย

34. นายมนัส พุ่มวันเพ็ญ คณะพ่อถึก

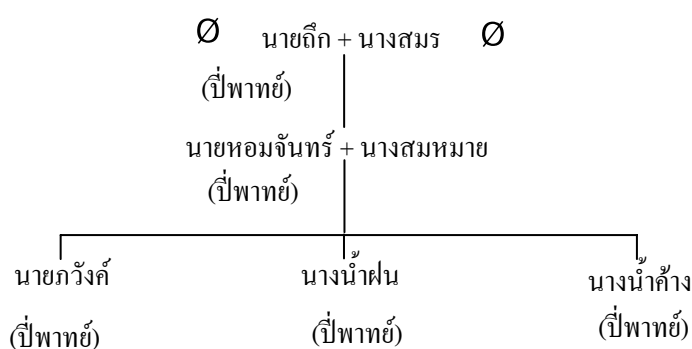
ภาพประกอบ 34 แผนภูมิการสืบทอดป้าพาทย์วงพ่อถึก

นายมนัส พุ่มวันเพ็ญ เกิดวันที่ 15 เมษายน 2527 เป็นบุตรนายมานะ พุ่มวันเพ็ญ กับนางดำเนิน พุ่มวันเพ็ญ และเริ่มเรียนป้าพาทย์จากนายสำราญ เกิดผล และนายวิเชียร เกิดผล ที่อำเภอบางบาล

เดิมที่เป็นคนอำเภอบางปะหันและไปเรียนป้าพาทย์ที่นาฏศิลป์อ่างทอง จนจบ ม.6 จากนั้นก็มาสมรสกับนางรัตนาวดีซึ่งเป็นหลานสาวของนายถึก จิมสร และได้รับเครื่องดนตรีตกทอดมาถึงตนเอง

ปัจจุบันนายมนัส และนางรัตนาวดี พุ่มวันเพ็ญ ยังใช้ชื่อเดิมของคณะอยู่ มีเครื่องดนตรีประจำคณะคือ เครื่องมอญ 3 โฉ่ง และเครื่องไทย 1 ชุด และรับการบรรเลงมาโดยตลอด

35. นางสาวสมหมาย อิ่มอำไพ

ภาพประกอบ 35 แผนภูมิการสืบทอดป้าพาทย์วงนางสมหมาย อิ่มอำไพ

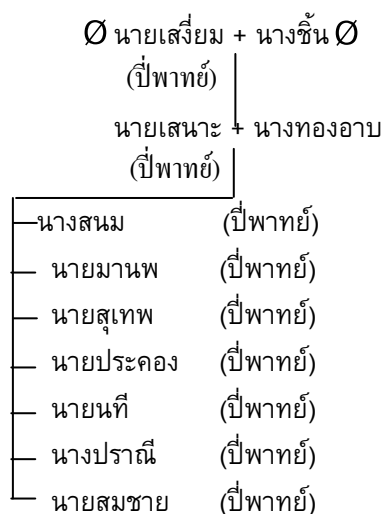
นางสาวสมหมาย อิ่มอำไพ เป็นบุตรนายถึก จิมสร กับนางสมร จิมสร นางสาวสมหมาย เป็นบุตรคนที่ 3 ไม่เป็นป้าพาทย์ แต่ได้ส่งเสริมให้ลูกๆ ได้เรียนดนตรีกับทุกคน

1. นายภวัค์ อิ่มอำไพ
2. นางน้ำฝน อิ่มอำไพ
3. นางน้ำค้าง อิ่มอำไพ

บุตรและธิดาทั้งสามคนได้รับการสืบทอดปี่พาทย์จากนายถึก จิมสร และนำชาย นายสมนึก สามารถออกบรรเลงตามงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

นายสมหมายได้รับเครื่องปี่พาทย์จากบิดามา 6 โคน จึงได้แยกตัวออกมาจากพี่น้องมาตั้งคณะปี่พาทย์เพื่อให้บุตรและธิดาได้ออกงานบรรเลงปี่พาทย์ ตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในจังหวัด พระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง

36. เสนาะโซ้ว คณะเสนาะโซ้ว หัวหน้าคณะ นายเสนาะ เกาพันธ์

ภาพประกอบ 36 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงเสนาะโซ้ว

นายเสนาะ เกาพันธ์ เกิดวันพฤหัสบดี เดือน 5 ปี 2476 เป็นบุตรนายเสี่ยม กับนางชื่น เกาพันธ์ เริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายเสี่ยม เกาพันธ์ ตั้งแต่อายุ 8 ขวบ จนอายุ 14 ปี ได้ไปเรียนกับครูพุ่ม 2 – 3 ปี และเรียนกับครูโสและครูหยด ที่บางใหญ่เป็นเวลา 2 ปี

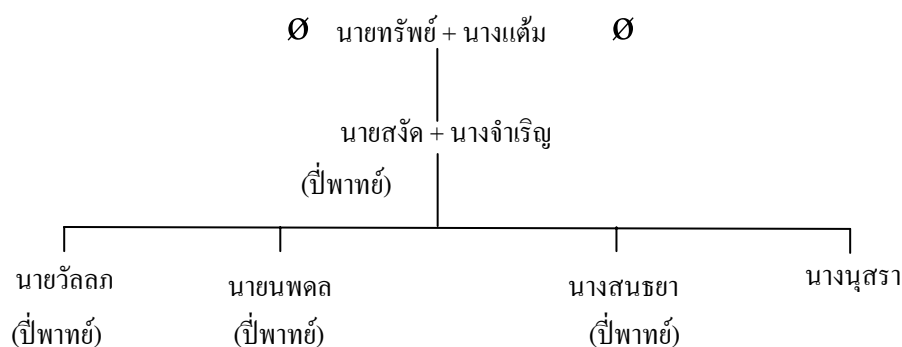
นายเสนาะ ได้สมรสกับนางทองอาบ และมีบุตร – ธิดาด้วยกัน 7 คน คือ

1. นางสนม เกาพันธ์
2. นายมานพ เกาพันธ์
3. นายสุเทพ เกาพันธ์
4. นายประคอง เกาพันธ์
5. นางนที เกาพันธ์
6. นางปราณี เกาพันธ์
7. นายสมชาย เกาพันธ์

ปัจจุบันนายเสนาะ มีเครื่องดนตรีไทยเครื่องคู่ 1 ชุด เครื่องมอญ 4 โคน อีกทั้งยังมีวงสตริงให้บริการอีกด้วย

จากการที่นายเสนาะ เป็นนักดนตรีที่ดี จึงทำให้บุตร – ธิดา ได้รับสืบทอดดนตรีปี่พาทย์ และเป็นครอบครัวนักดนตรีมาตลอดจนถึงปัจจุบัน

37. นายจำเริญ ธารนาค คณะ น. นาฏศิลป์

ภาพประกอบ 37 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วง

นายจำเริญ ธารนาค เป็นบุตรชายนายทรัพย์ ธารนาค กับนางแถม ธารนาค นายจำเริญ ธารนาค เริ่มเรียน ดนตรีปี่พาทย์กับครูnung ที่อยู่บางหมอ โดยเรียนฆ้องวงใหญ่ และครุบับ ที่อยู่หัวเวียง และมีความชำนาญทางด้านปี่พาทย์

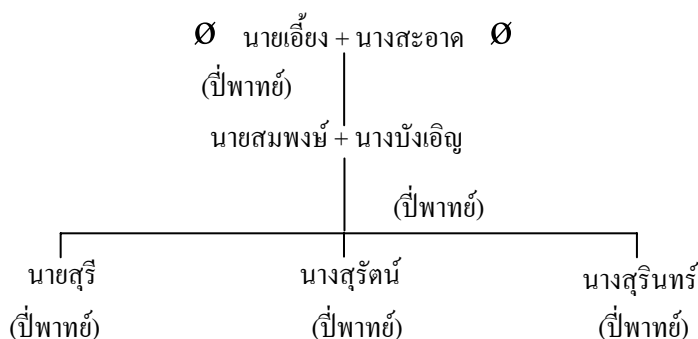
นายจำเริญ ธารนาค ได้สมรสกับ นางสงัด ธารนาค และมีบุตรด้วยกัน 4 คน

1. นายวันรบ ธารนาค
2. นายนพพร ธารนาค
3. นายสนธยา ธารนาค
4. นางนุสรุา ธารนาค

บุตรทั้งสี่คนได้รับการสืบทอดปี่พาทย์และสามารถบรรเลงดนตรีไทยได้ทุกชิ้น

ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีไทยเครื่องห้า เครื่องมอญ 10 โค้ง

38. นางบังเอิญ ลายทอง คณะ ศิษย์ครูเอี้ยง

ภาพประกอบ 38 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์

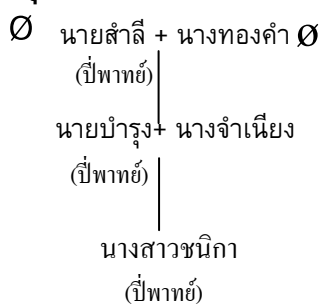
นางบังเอิญ ลายทอง เกิดมาในตระกูลนักดนตรี โดยนางบังเอิญ ลายทอง เป็นบุตรนายเอี้ยง กับนางสะอาด ลายทอง นางบังเอิญ ลายทอง เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่และเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ จนสามารถ ออกงานต่างๆ ได้

นางบังเอิญ ลายทอง สมรสกับนายสมพงษ์ ลายทอง และมีบุตรรวม 3 คนคือ

1. นายพันทิพย์ ลายทอง
2. นายพรเทพ ลายทอง
3. นายทศพร ลายทอง

ลูกทั้งสามคนได้รับการสืบทอดปี่พาทย์มาจากนางบังเอิญโดยตรง บ้านของนางบังเอิญ มีเครื่องดนตรีไทย 1 ชุด และเครื่องมอญอีก 7 โด้ง

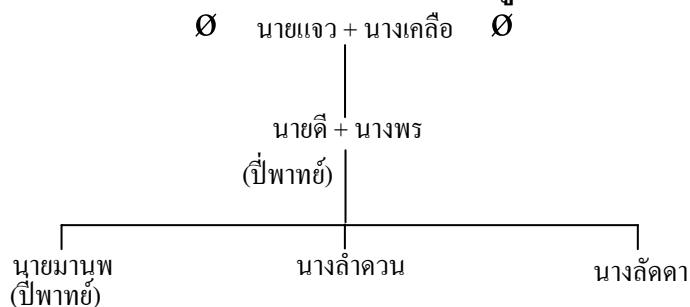
39. นายบำรุง เกิดกล้า คณะ ส. เกิดกล้า

ภาพประกอบ 39 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วง

นายบำรุง เกิดกล้า เป็นบุตรชายนายสำลี เกิดกล้า กับนางทองคำ เกิดกล้า นายบำรุง เกิดกล้า เริ่มเรียนปี่พาทย์ ตั้งแต่ตอนอายุ 8 ปี กับบิดาคือนายสำลี เกิดกล้า ซึ่งนายสำลี เกิดกล้าได้ไปเรียนกับครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ ที่บ้านนาตร โดยเดินทางไปเรียนปี่พาทย์ และกินนอนอยู่ที่บ้านครูหลวงประดิษฐ์ ไพเราะ อยู่ประมาณ 2 - 3 ปี และกลับมาอยู่บ้านและถ่ายทอดปี่พาทย์ให้กับลูกๆ จากการที่นายบำรุง เกิดกล้า ได้รับถ่ายทอดมาจากบิดามายังตนเอง ทำให้นายบำรุง เกิดกล้า มีความชำนาญทางด้านระนาดเอก

40. นายมานพ เกิดพิทักษ์ คณะ มานพลูกเจ้าเจ็ด

ภาพประกอบ 40 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วง

นายมานพ เกิดพิทักษ์ เป็นบุตรนายทองดี กับนางพร เกิดพิทักษ์ นายมานพ เกิดพิทักษ์ เริ่มเรียนปีพาทย์กับครูเฉลิม บัวทั้ง ตั้งแต่อายุ 8 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ โดยเรียนเพลงไทย และเพลงมอญ จนสามารถบรรเลงในงานต่างๆ ได้อย่างดี

ปัจจุบันนายมานพ เกิดพิทักษ์ ได้รับเครื่องดนตรีมาจาก นายทองดี เกิดพิทักษ์ จำนวน 4 โคง และเครื่องดนตรีไทยเครื่องคู่อีก 1 ชุด และมีอาชีพเสริมนอกจากเล่นดนตรีไทยคือขาย ข้าวราดแกง และอาหารตามสั่ง

41. วิชัย บุญพยัคฆ์

Ø นายสำรวย + นางใหญ่ Ø
(ปีพาทย์) |
นายวิชัย + นางสาวพร
(ปีพาทย์)

ภาพประกอบ 41 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

นายวิชัย บุญพยัคฆ์ เป็นบุตรนายสำรวย บุญพยัคฆ์ กับนางใหญ่ บุญพยัคฆ์ นายวิชัย บุญพยัคฆ์ เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุประมาณ 8 ปี กับครูเสี่ยม ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ ครูประดิษฐ์ ไพเราะ เริ่มเรียนปีพาทย์ เครื่องแรกคือ ฆ้องวงใหญ่ จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็นจากนั้น ได้ไปเรียนกับครูหวาด ที่บ้าน โดยได้รับการถ่ายทอด มาด้วยกันสองเพลงคือ

1. เพลงโสมส่องแสง
2. เพลงลาวเสียงเทียน

ปัจจุบันนายวิชัย บุญพยัคฆ์ ประกอบอาชีพทำนา ทำเครื่องหนัง และไม้ระนาดเอก เป็นอาชีพหลัก

42. สายทอง มุทวงศ์ คณะ โสภณศิลป์

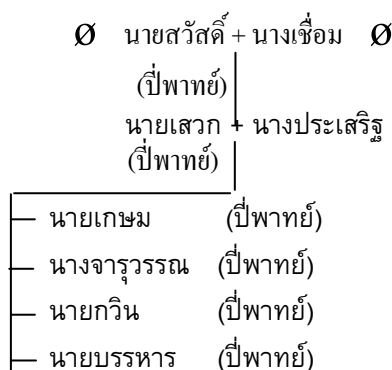
นางสายทอง มุทวงศ์ เป็นบุตรคนสุดท้องของนายอินทร์ มุทวงศ์ กับนางไร มุทวงศ์ นางสายทอง มุทวงศ์ เริ่มเรียนปีพาทย์อยู่กับบ้านมาโดยตลอดกับนายอินทร์ มุทวงศ์ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนจบโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็น จากนั้นจึงเริ่มเรียนเพลงมอญจนสามารถออกงานได้ นางสายทอง มุทวงศ์ มีพี่น้องด้วยกันทั้งหมด 4 คน

1. นายเสวียน มุทวงศ์
2. นางทองใบ มุทวงศ์
3. นางสายทอง มุทวงศ์
4. นางสุณี มุทวงศ์

หลังจากที่นายอินทร์ มุทวงศ์ เสียชีวิต นางสายทอง มุทวงศ์ จึงรับมรดกที่เป็นเครื่องปีพาทย์และรับงานบรรเลงปีพาทย์มาโดยตลอด และพี่น้องทั้งหมดได้รับการสืบทอดปีพาทย์มาจากนายอินทร์ มุทวงศ์ ผู้เป็นบิดา

ปัจจุบันที่บ้านนางสายทอง มุทวงศ์ มีเครื่องดนตรีไทย 1 ชุด ฆ้องมอญ 14 โคง และมีอาชีพบรรเลงดนตรีปีพาทย์อย่างเดียว

43. นายเสวก งามลักษณ์คณะ ส.งามลักษณ์

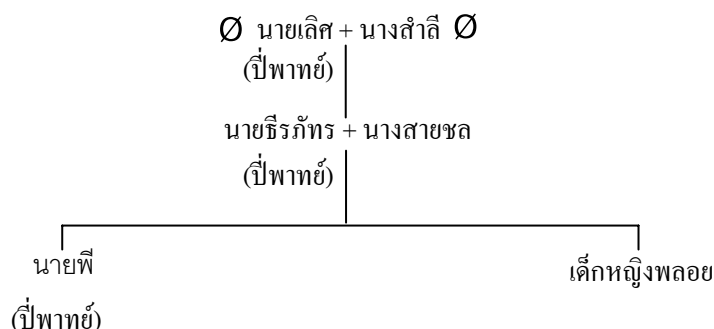
ภาพประกอบ 43 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

นายเสวก งามลักษณ์ เป็นบุตรชายของนายสวัสดิ์ งามลักษณ์ กับนางเชื้อม งามลักษณ์ นายเสวก งามลักษณ์ เริ่มเรียนปีพาทย์ตั้งแต่อายุ 8 ปี กับนายสวัสดิ์ งามลักษณ์ โดยเรียนฆ้องวงใหญ่ จากนั้นได้ไปเรียนระนาดเอกที่บ้านครูแสวง ที่บ้านคลัง เมื่อได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ทางได้เพลงไทยและเพลงมอญจนมีความชำนาญแล้ว ก็กลับมาอยู่ที่บ้านของตนเอง

นายเสวก งามลักษณ์ สมรสกับนางประเสริฐ งามลักษณ์ มีบุตรด้วยกัน 4 คน และถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับลูกๆ ทั้งหมดทั้งเพลงไทยและเพลงมอญ จนลูกๆ ทั้งหมดมีความชำนาญในการบรรเลงเครื่องดนตรีทุกชนิด นายเสวก งามลักษณ์ กับนางประเสริฐ งามลักษณ์ ได้สร้างเครื่องปีพาทย์และแตรว

ปัจจุบันรับงานบรรเลงปีพาทย์เครื่องมอญเป็นส่วนใหญ่ และหานักดนตรีมาจากที่อื่น เช่น หามาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองมาบรรเลง

44. นายธีรภัทร มารอด คณะ นิยมศิลป์

ภาพประกอบ 44 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงนายธีรภัทร มารอด

นายธีรภัทร มารอด เป็นบุตรนายเลิศ และนางสายสำลี มารอด เกิดวันที่ 15 ตุลาคม 2510 เริ่มเรียนดนตรีกับนายสำเริญ ศรีโชติ ตอนอายุ 7 ปี โดยเริ่มเรียนเครื่องสายก่อนกับอาจารย์สุวรรณ ไม่ทราบนามสกุล และจากนั้นก็ไปเรียนหนังสือจนจบโดยไม่ได้เล่นดนตรีมาประมาณ 6 – 7 ปี

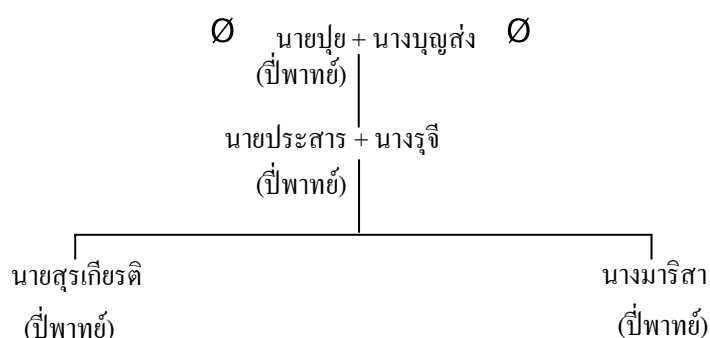
หลังจากที่ได้บรรจุเป็นข้าราชการแล้วจึงเริ่มกลับมาเรียนดนตรีใหม่อีกครั้งกับครูสำเริญ ศรีโชติ จนสามารถออกงานและรับดนตรีปี่พาทย์และสร้างเครื่องขึ้นมา

นายธีรภัทร มารอด ได้สมรสกับนางสายชลและมีบุตร – ธิดาด้วยกัน 2 คน คือ

1. นายพี มารอด
2. เด็กหญิงพลอย มารอด

นายธีรภัทร มารอดได้ถ่ายทอดวิชาดนตรีปี่พาทย์ให้กับนายพี ตั้งแต่เด็กๆ จนปัจจุบัน นายพี สามารถบรรเลงระนาดเอกในงานพิธีต่างๆ ได้อย่างดี

45. นายประสาธ ไสยวุฒิ คณะ อาจารย์ปุย

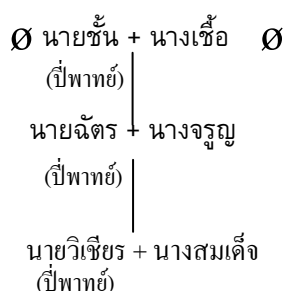
ภาพประกอบ 45 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงอาจารย์ปุย

นายประสาธ ไสยวุฒิ เกิดวันที่ 6 มีนาคม 2489 เป็นบุตรชายคนโตของนายปุย และนางบุญส่ง ไสยวุฒิ นายปุย ได้เข้าไปเรียนปี่พาทย์กับนายปัด โตสง่า จนได้รับความไว้วางใจจึงกลับมาบ้านที่บางปะอิน แล้วสร้างเครื่องดนตรีและได้ถ่ายทอดให้กับนายประสาธ นายสุรเกียรติ และนางมาริส

นายประสาน ได้รับการสอนดนตรีไทยโดยเฉพาะการตีระนาดและฆ้องวงใหญ่จนมีความชำนาญและเข้ารับราชการตำรวจอยู่ตึกตำรวจในตำแหน่งคนฆ้องวงใหญ่ จากนั้นได้สมรสกับนางรุจี

ปัจจุบันนายประสาน ไสยวุฒิเกษียณอายุจากตำรวจและอยู่บ้านรับบรรเลงปี่พาทย์และสอนดนตรีให้กับเด็กๆ ที่สนใจเรียนดนตรีไทย บ้านนายประสานไสยวุฒิมีเครื่องดนตรีไทยเครื่องคู่ 1 ชุด และเครื่องมอญ 5 โคง

46. นายวิเชียร ไตรนิมิตรคณะ นายวิเชียร

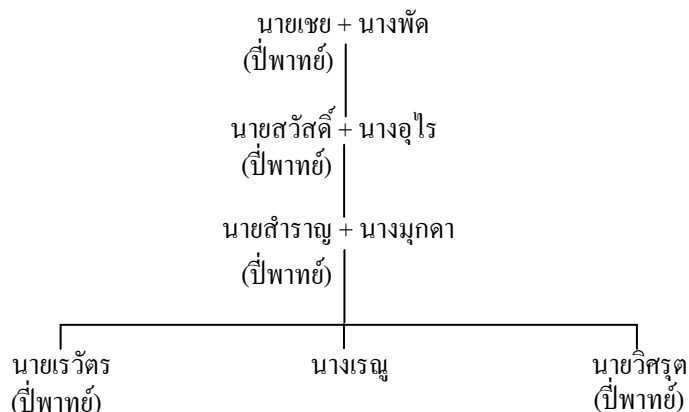

ภาพประกอบ 46 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์นายวิเชียร ไตรนิมิตร

นายวิเชียร ไตรนิมิตร ปัจจุบันอายุ 61 เป็นบุตรนายฉัตร และนางจรรยา ไตรนิมิตร โดยเริ่มแรกเรียนแต้รวงกับนายชั้น ไตรนิมิตร ก่อนและจึงเริ่มเรียนปี่พาทย์เริ่มจากการเรียนฆ้องวงใหญ่กับนายชั้น ตอนประมาณ 7 ขวบ และเริ่มเรียนปี่พาทย์อย่างจริงจังกับครูเรณู ไม่ทราบนามสกุล ที่บ้านกรด อยุรยา จนจบโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็นและเพลงมอญต่างๆ เรียนได้ประมาณ 6-7 ปี จึงกลับมาสร้างเครื่องมอญ 4 โคง

นายวิเชียร ได้สมรสกับนางสมเด็จ ไตรนิมิตร แต่ไม่ได้มีบุตรด้วยกัน ปัจจุบันนายวิเชียร รับงานประกอบการแสดงพิธีต่างๆ เช่น งานบวช งานศพ ด้วย นายวิเชียรเป็นนักดนตรีที่มีฝีมือจึงมีผลงานต่างๆ มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการรับจ้างไปบรรเลงกับคณะอื่นๆ ก็ตาม

47. นายสำราญ นันทิตทัย คณะ สำราญ เกาะเรียน

ภาพประกอบ 47 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสำราญ นันทิตทัย

นายสำราญ นันทิตทัย เกิดวันที่ 11 ตุลาคม 2498 ปัจจุบันอายุ 53 ปี เป็นบุตรชายคนเดียวของนายสวัสดิ์และนางอุไร นันทิตทัย เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 14 – 15 ปี กับนายสวัสดิ์ นันทิตทัย ได้รับการถ่ายทอดมาโดยตลอด 30 ปี โดยเรียนฆ้องวงใหญ่และเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ จนชำนาญ โดยเฉพาะฆ้องมอญ นายสำราญบรรเลงได้เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เนื่องมาจากนายสวัสดิ์ได้สอนถ่ายทอดให้วิชาการบรรเลงฆ้องวงใหญ่อย่างละเอียด จนทำให้นายสำราญมีความชำนาญ

นายสำราญ ได้สมรสกับนาง มุกดา และมีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นายเรวัตร นันทิตทัย กำลังศึกษา
2. นางสาวเรณู นันทิตทัย กำลังศึกษา
3. นายวิศรุต นันทิตทัย กำลังศึกษา

ปัจจุบันมีเครื่องมอญ 4 โด้ง และเครื่องไทย 1 ชุด ซึ่งนายสำราญไม่ได้ประกอบอาชีพนักดนตรีอย่างเดียว ส่วนใหญ่จะขับรตูกๆ เป็นประจำทุกวัน ใช้เวลาหลังจากเลิกงานจึงรับงานบรรเลงปีพาทย์ตามงานต่างๆ เช่น งานบวช และงานศพ เป็นต้น

48. นายทองขาว คณะ ศรีจันทร์

ภาพประกอบ 48 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงทองขาว เสถียรอรอด

นายทองขาว เสถียรอรธร เกิด 6 เมษายน 2492 เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายชายคือ นายสะอาด อมรเวก โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ประมาณ 5 – 6 ปี จึงไปเริ่มเรียนระนาดเอกกับ นายจรัญ สร้อยทอง นายเขยที่บ้านนายทองขาว กล่าวว่า “การเรียนระนาดเอกนั้นไม่ยากอย่างที่คิด เพราะมันต้องใช้เวลากับระนาดให้มากๆ ไม่ใช่เรียนไปตอเพลงแล้วไม่ซ้อม การตีระนาดที่ดีต้อง ซ้อมให้มาก ไล่ระนาดให้มากๆ แล้วมันจะได้ประโยชน์กับตัวเอง”

นายทองขาว สมรสกับนางศรีจันทร์ มีบุตรด้วยกัน 3 คน และแต่ละคนได้รับการถ่ายทอด ปีพาทย์ด้วยกันทั้งหมด นางศรีจันทร์นั้นเป็นนางเอกลิเก และถ่ายทอดให้กับลูกและหลาน ครอบครัวของนายทองขาวจึงเป็นครอบครัวของนักแสดงดนตรีปีพาทย์และลิเกอย่างแท้จริง

ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีไทย 1 ชุด เครื่องมอญ 6 โด้ง รับประทานการแสดงทุกชนิด เช่น รำมอญ ลิเก ปีพาทย์มอญ

49. นายประทีน มีชูโกชน์คณะ บุญชู

ภาพประกอบ 49 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายประทีน มีชูโกชน์

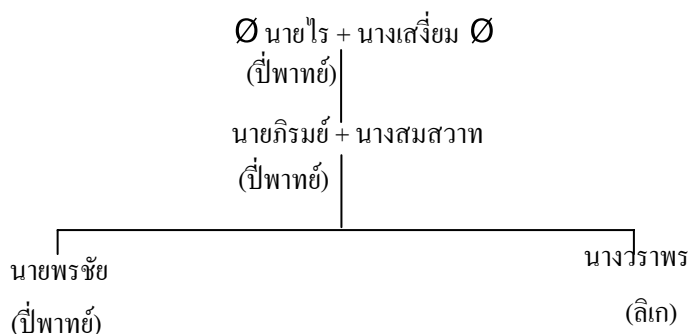
นายประทีน มีชูโกชน์ เป็นบุตรของนายจรัส มีชูโกชน์ กับนางสร้อย มีชูโกชน์ เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายจรัส มีชูโกชน์ตอนอายุประมาณ 8 ปี ได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่และเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ จนเกิดความชำนาญ

เมื่อเริ่มมีชื่อเสียงทางด้านดนตรีปีพาทย์จึงสร้างเครื่องเพิ่มเป็น 9 โด้ง นอกจากจะรับงานพิธีต่างๆ แล้ว นายประทีน มีชูโกชน์ก็รับการบรรเลงประกอบการแสดงละครและลิเก จนกระทั่งสมรสกับนางบุญชู มีชูโกชน์ซึ่งเป็นนางเอกละคร และมีบุตรด้วยกัน 4 คน

1. นางประทุม วงกฤษณ์
2. นางประภา มีชูโกชน์
3. นางวิเชียร วงกฤษณ์
4. นายสุเทพ มีชูโกชน์

โดยที่ลูกทั้ง 4 คน ได้รับการถ่ายทอดทั้งดนตรีและละครอย่างเชี่ยวชาญจึงได้รับการถ่ายทอดทั้งดนตรีและละครอย่างเชี่ยวชาญจึงได้ตั้งคณะละครเองขึ้นมา ปัจจุบันนายประทีน มีชูโกชน์ และรับงานแสดงต่างๆ โดยรับงานประกอบการแสดงปีพาทย์และรำในพิธีต่างๆ จนมีชื่อเสียงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

50. ภิรมย์ ธารสิทธิ์

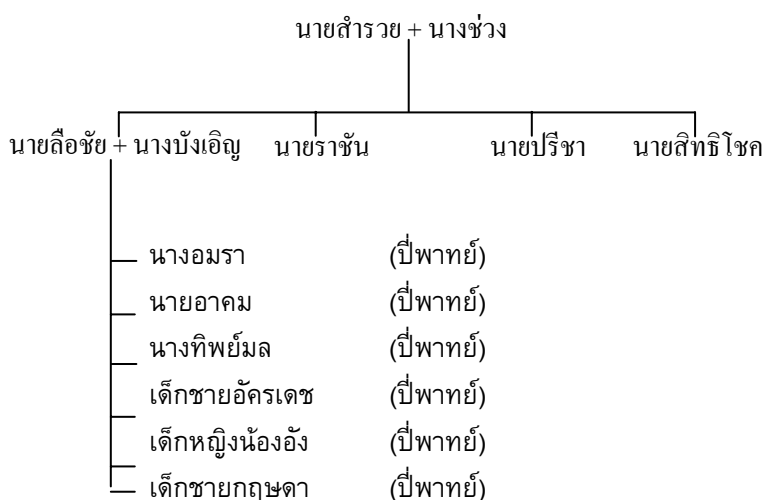

ภาพประกอบ 50 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงภิรมย์ ธารสิทธิ์

นายภิรมย์ ธารสิทธิ์ เกิด 1 มกราคม 2485 เป็นบุตรนายไรและนางเสี่ยม ธารสิทธิ์ เริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายสังเวียน เกิดผล เนื่องจากพื้นเพเป็นคนทางบ้านใหม่ จึงได้รับความกรุณาจากนายสังเวียน เกิดผล จนกระทั่งได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่จนมีประสบการณ์ในการออกประชันงานต่างๆ

หลังจากนั้นจึงสมรสกับนางสมสวาท ธารสิทธิ์ และมีบุตรด้วยกัน 2 คน นายพระชัย ธารสิทธิ์ และนางวราพร ธารสิทธิ์ จึงถ่ายทอดดนตรีให้กับลูกทั้งสองคน และมีเครื่องดนตรีปี่พาทย์มอญ 4 โด่งเครื่องไทยเครื่องคู่ 1 ชุด ส่วนใหญ่งานที่ได้รับคือ การบรรเลงปี่พาทย์ รับร้องลิเก จนกระทั่งตั้งคณะลิเกเป็นของตนเองและรับงานดนตรีปี่พาทย์มอญไปด้วย ปัจจุบัน นายภิรมย์ ธารสิทธิ์อายุ 67 ปี

51. นายลือชัย วงกฤษณ์ คณะแดงโช้ว

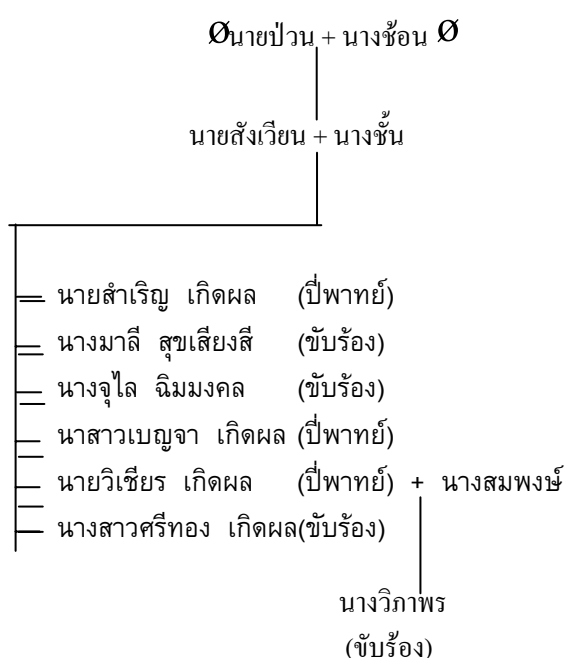

ภาพประกอบ 51 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงแดงโช้ว

นายลือชัย วงกฤษณ์ เป็นบุตรนายสำรวย วงกฤษณ์ กับนางชวง วงกฤษณ์ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และเริ่มเรียนปีพาทย์ นายจริญ มีชูโภชน์และเริ่มเรียนปีพาทย์โดยเรียนฆ้องวงใหญ่และระนาดเอกมาโดยตลอด

นายลือชัย วงกฤษณ์ สมรสกับนางบังเอิญ วงกฤษณ์ และมีบุตรด้วยกัน 3 คน และเริ่มถ่ายทอดให้กับลูกๆ ทั้งสามคน และส่งให้เรียนที่นาฏศิลป์อ่างทอง และสร้างเครื่องมา 5 โฉง และรับงานดนตรีแสดงต่างๆ โดยนายราชัน วงกฤษณ์ นายปรีชา วงกฤษณ์ และนายศิริโชค วงกฤษณ์ ไปแสดงปีพาทย์ประกอบการแสดงในพิธีต่างๆ

52. นายวิเชียร เกิดผล คณะ บ้านใหม่

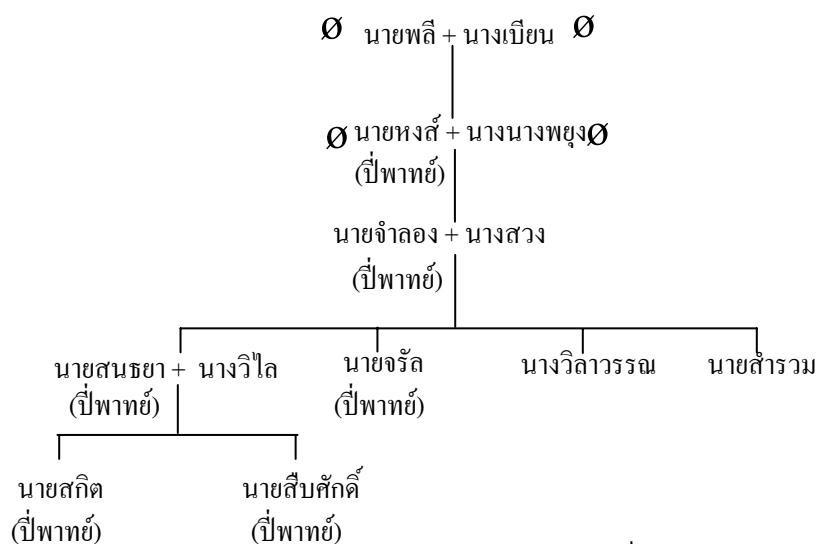
ภาพประกอบ 52 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิเชียร เกิดผล

นายวิเชียร เกิดผล เกิดเดือนตุลาคม 2482 อายุ 69 ปี เป็นบุตรชายนายสังเวียน เกิดผล กับนางจั่น เกิดผล นายวิเชียร เกิดผล เกิดมาในตระกูลที่บรรพบุรุษเป็นนักดนตรีตั้งแต่สมัย ปู่ และทวด จึงเป็นตระกูลของนักดนตรี โดยแท้จริง

นายวิเชียร เกิดผล เริ่มเรียนปีพาทย์ กับ นายสำราญ เกิดผล ที่บ้าน จากนั้น ก็เรียนกับครูช่อ สุนทรวาทิน ที่บ้านโดยที่ครูช่อ สุนทรวาทิน มาสอนปีพาทย์ให้ถึงที่บ้านและอยู่ที่บ้านของนายวิเชียร เกิดผล จนเสียชีวิต ในปี 2500 จากนั้น นายวิเชียร เกิดผลก็เดินทาง ไปเรียนกับครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏ และเรียนเพลงหน้าพาทย์กับครูเอื้อน กรอนเกษม พออายุครบ 30 ปี จึงได้เรียนเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ครูอาจ สุนทรวาทิน ได้มาสอนร้องเพลงไทยต่างๆ ที่บ้าน

นายวิเชียร เกิดผล สมรสกับนางสมพงษ์ เกิดผล และมีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ นางวิภาพร เกิดผล ปัจจุบันนายวิเชียรไม่ได้รับงานปีพาทย์ รับแต่การบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีให้ครูเพียงอย่างเดียว

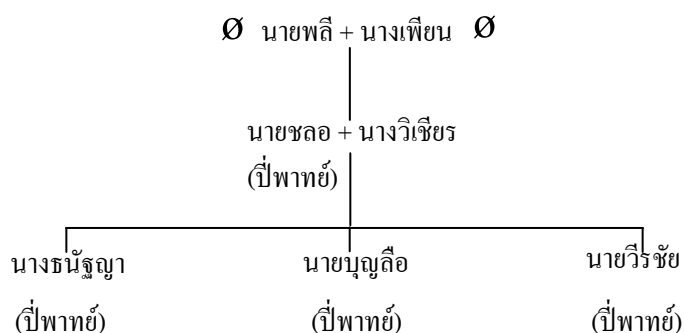
53. นายจำลอง คหินทพงษ์ คณะ จำลองศิลป์

ภาพประกอบ 53 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

นายจำลอง คหินทพงษ์ อายุ 52 ปี เป็นบุตร นายหงส์ คหินทพงษ์ กับนางพุง คหินทพงษ์ นายจำลอง เริ่มเรียนปีพาทย์ ตอนอายุ 7 ปี กับนายหงส์ คหินทพงษ์ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่กับพ่อ จนจบเพลงโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น นายจำลองได้มีโอกาสเข้าไปเรียนกับครูชื่น ดุริยปราณี และเรียนระนาดกับครูไก่อ ดุริยปราณี จนกระทั่งมีความชำนาญทางด้านระนาดเอก จากนั้นได้กลับมาอยู่บ้านและสร้างเครื่องและตั้งคณะปีพาทย์ขึ้นมา และรับจ้างทำผืนระนาดขายจนถึงปัจจุบัน

54. นายชะลอ สุขีลักษณ์ คณะ ศรีมัยชัย

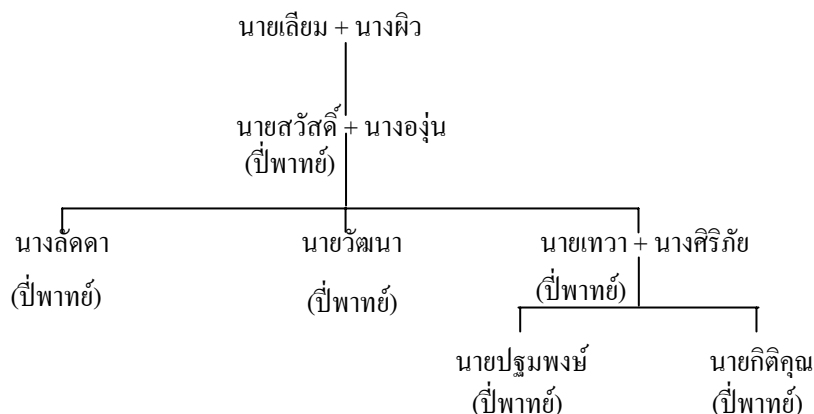
ภาพประกอบ 54 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์

นายชลอ สุชีลักษณ์ เป็นบุตรนาย พล สุชีลักษณ์ กับนางเพียร นายชลอ สุชีลักษณ์ เริ่มเรียนดนตรีไทย กับครูปลัด ไม่ทราบนามสกุล โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนเกิดความชำนาญทางดนตรีจึงสร้างเครื่องมอญ 5 โคง์ หลังจากรับงานมากขึ้น อีก 2 – 3 ปี ต่อมาจึงซื้อฆ้องมอญอีก 5 โคง์ รวมเป็น 10 โคง์

นายชลอ สุชีลักษณ์ สมรสกับนางวิเชียร สุชีลักษณ์ มีบุตรที่ได้รับการสืบทอดปี่พาทย์ 3 คน

1. นางธัญดา สุชีลักษณ์
2. นางบุญลือ สุชีลักษณ์
3. นายวิรัช สุชีลักษณ์

55. นายเทว ไตรเดช

ภาพประกอบ 55 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์

นายเทว ไตรเดช เป็นบุตรนายสวัสดิ์ ไตรเดช กับนางอุ่น นายเทว ไตรเดชเริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายสวัสดิ์ ตอนอายุ 7 ปี เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนเกิดความชำนาญจึงได้เริ่มเรียนระนาด นายสวัสดิ์ ไตรเดช ได้รับการสืบทอดมาจากครูที่มีฝีมือดีหลายคนเช่น

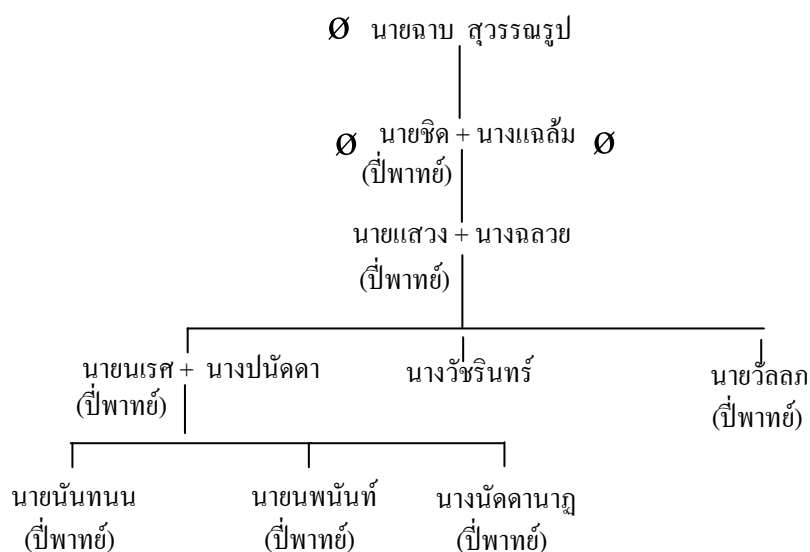
- เรียนระนาดเอกกับครู พิมพ์ นักระนาด ครูหลวงประดิษฐ์
- เรียนเครื่องหนังกับครูหลวงวิมล วังเวง
- เรียนฆ้องวงใหญ่กับครูวัง

จากประสบการณ์ที่ได้รับมาจึงทำให้ นายเทว เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงทางดนตรีอีกคนหนึ่ง นายเทว ไตรเดช ได้ถ่ายทอดให้กับ บุตรชายทั้งสองคนคือ

1. นายปฐมพงษ์ ไตรเดช
2. นายกิติคุณ ไตรเดช

ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีไทยเครื่องคู่ 1 ชุด และเครื่องมอญ 4 โคง์

56. นายนเรศ

ภาพประกอบ 56 แผนภูมิการสืบทอดป้าพาทย์วงนายนเรศ

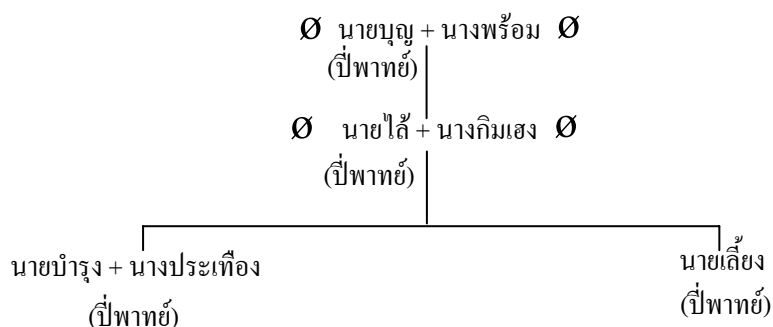
นายนเรศ สุวรรณรูป เป็นบุตรนายแสวง สุวรรณรูป กับนางฉวย สุวรรณรูป นายนเรศ สุวรรณรูป เริ่มเรียนป้าพาทย์ตอนอายุ 7 ปี เรียนดนตรีไทยได้ไม่นาน นายแสวง สุวรรณรูปก็ให้เลิกเล่นดนตรี ให้เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว

นายนเรศ สุวรรณรูป เรียนจบแล้วมารับราชการ เป็นครูสอนวิทยาศาสตร์ ที่โรงเรียนอยุธยาธรรม จากนั้นได้เริ่มเรียนดนตรีอีกครั้ง

1. เรียนปี่กับครูสมหวัง สดแสงจันทร์ และครูผวน
2. เรียนเพลงหน้าพาทย์กับครูสำราญ เกิดผลและครูวิเชียร เกิดผล
3. เรียนร้องกับครูจำเนียร จิตสามารถ

นายนเรศ สุวรรณรูป ปัจจุบันประกอบอาชีพรับราชการเป็นอาชีพหลัก ส่วนดนตรีป้าพาทย์เป็นอาชีพเสริม

57. นายบำรุง พักขมสันต์

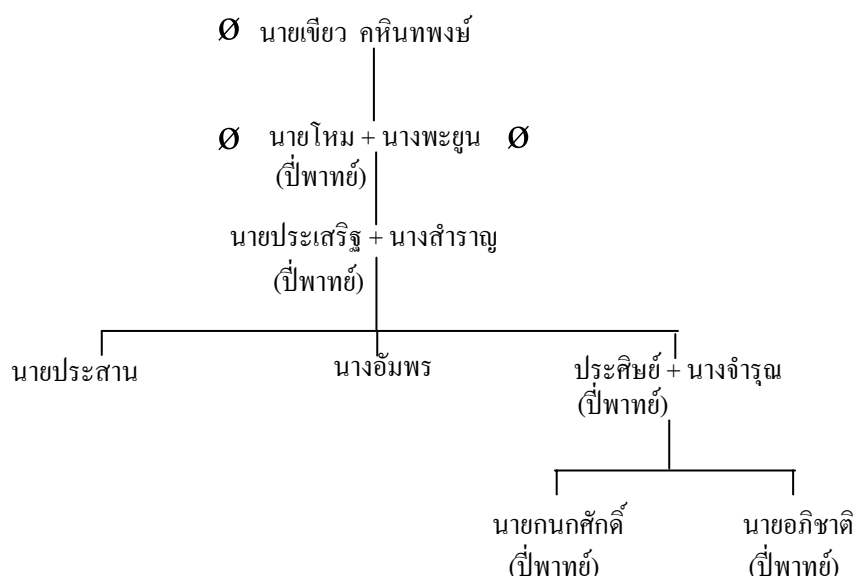

ภาพประกอบ 57 แผนภูมิการสืบทอดป้าพาทย์วงนายบำรุง พักขมสันต์

นายบำรุง พยัคฆ์สันต์ เกิดวันที่ 8 มิถุนายน 2482 ปัจจุบันอายุ 69 ปี เริ่มเรียนกับนายไล่ ผู้เป็นบิดา และเมื่อนายไล่เห็นว่ามีความสามารถทางด้านดนตรีเป่าพาทย์มากขึ้นจึงส่งให้ไปเรียนเป่าพาทย์ ต่อกับครูแสง คล้ายทิม ที่บ้านคลัง ซึ่งได้รับการถ่ายทอดทางด้านฆ้องวงใหญ่และเครื่องหนัง

นายบำรุง ได้กลับมาเรียนตรงกับนายไล่ที่บ้านในภายหลัง และได้สมรสกับนางประเทือง และได้สร้างเครื่องมอญขึ้นมาอีก 3 โด้ง เป็น 6 โด้ง จนกระทั่งปัจจุบันได้รับสอนเด็กๆ และหลานๆ บ้านใกล้เคียงให้เล่นเครื่องเป่าพาทย์เป็น

58. นายประสิทธิ์

ภาพประกอบ 58 แผนภูมิการสืบทอดเป่าพาทย์วง

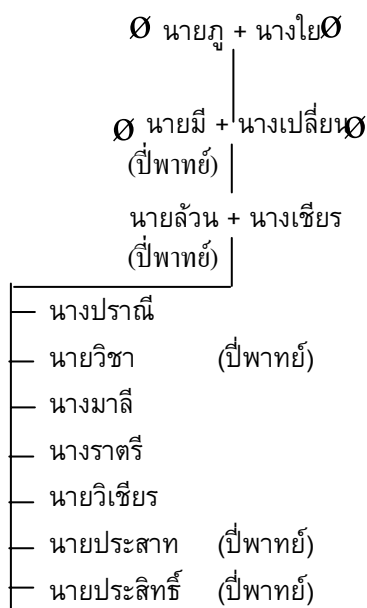
นายประสิทธิ์ คหินทพงษ์ เป็นบุตรชายของนายประเสริฐ กับนางสาวรวง คหินทพงษ์ นายประสิทธิ์ คหินทพงษ์ เริ่มเรียนดนตรีเป่าพาทย์ ตอนอายุ 7 ปี เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ กับนายประเสริฐ ผู้เป็นบิดา และนายประสิทธิ์ได้เรียนเป่าพาทย์จากครูชั้น ดุริยปราณีต จนมีความชำนาญทางฆ้องวงใหญ่

นายประสิทธิ์ คหินทพงษ์ มีบุตร 2 คน คือ

1. นายกนกศักดิ์ คหินทพงษ์
2. นายอภิชาติ คหินทพงษ์นางบังเอิญ

ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีไทย 1 ชุด และเป่าพาทย์มอญอีก 1 ชุด มีเครื่องมอญ 10 โด้ง

59. นายล้วน ดนตรีรส

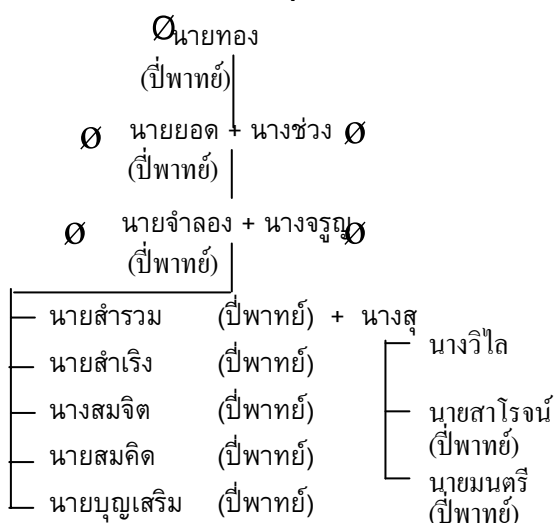
ภาพประกอบ 59 แผนภูมิการสืบทอดป้าพาทย์วง

นายล้วน ดนตรีรส เริ่มเรียนดนตรีกับนายมี ดนตรีรส ตอนอายุ 7 ขวบ และเรียนกับครูดนตรีที่มีชื่อเสียง เช่น ครูพริ้ง ดนตรีรส ครูโต ดนตรีรส ครูพิมพ์ นักระนาด และครูหวาง ไม่ทราบนามสกุล

นายล้วน ดนตรีรส เริ่มเรียนป้าพาทย์ชนิดแรกคือฆ้องวงใหญ่และเครื่องดนตรีทุกชนิดจนรอบตัว สามารถทำเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ได้ เครื่องดนตรีที่นายล้วน สร้างและทำให้มีชื่อเสียงคือการทำเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องหนัง

ปัจจุบันนายล้วนไม่ได้รับงานบรรเลงป้าพาทย์ แต่ทำเครื่องหนังเพียงอย่างเดียว

60. นายสำรวม ฤทธิรณ

ภาพประกอบ 60 แผนภูมิการสืบทอดป้าพาทย์วงนายสำรวม ฤทธิรณ

นายสำรวจ ฤทธิธณ เกิดปี 2478 อายุ 73 ปี เป็นบุตรนายจำลอง กับนางจรรยา ฤทธิธณ มีพี่น้องรวม 6 คน คือ

1. นายสำรวจ ฤทธิธณ
2. นายสำเร็จ ฤทธิธณ
3. นางสมจิต ฤทธิธณ
4. นางพวงเงิน ฤทธิธณ
5. นายสมคิด ฤทธิธณ
6. นายบุญเสริม ฤทธิธณ

นายสำรวจ เริ่มเรียนปีพาทย์กับนายจำลอง ฤทธิธณ ซึ่งนายจำลองเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงมาก ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากนายทอง ฤทธิธณ ซึ่งเป็นดนตรีประจำวงของพระยาเสนาะ และนายจำลองเป็นเพื่อนกับครูชื่น ดุริยปราณี จึงทำให้มีความสัมพันธ์กันทางดนตรีปีพาทย์เป็นอย่างมาก

นายสำรวจ ได้รับการสืบทอดปีพาทย์จากครูศ วรฆ้องซึ่งมีชื่อเสียงทางด้านฆ้องจนกระทั่งไปเรียนกับครูผู้สอนที่บ้านและได้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของปีพาทย์ ทั้งเพลงไทย เพลงมอญและเพลงเดี่ยวต่างๆ จากครูสอนและครูชื่น ดุริยปราณี

นายสำรวจ ได้สมรสกับนางสัด และมีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังนี้

1. นางวิไล ฤทธิธณ
2. นายสาโรฒ ฤทธิธณ
3. นายมนตรี ฤทธิธณ

นายสำรวจ ได้รับมรดกจากบิดาคือ เครื่องไทยประกอบงา และเครื่องไทยประกอบมุขที่บิดาได้สร้าง ขึ้นมาและเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากต้นตระกูล ปัจจุบันที่บ้านมีเครื่องมอญ 7 โด้ง และมีอาชีพเสริมคือการทำไร่ขนาดเอกขาย

61. นายสำรวจ เกิดผล

Ø	นายวน + นางชวน	Ø
	(ปีพาทย์)	
Ø	นายหงส์ + นางสาวาล	Ø
	(ปีพาทย์)	
	นายสำรวจ + นางทองอาบ	
	(ปีพาทย์)	

ภาพประกอบ 61 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง

นายสำราญ เกิดผล เกิดเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2470 เป็นบุตร นายหงส์ เกิดผล กับ นางสังวณ เกิดผล เป็นบุตรคนที่ 5 ในจำนวน 7 คน นายสำราญ เกิดผล เริ่มเรียนปีพาทย์จาก นายหงส์ เกิดผล ตอนอายุ 9 ปี นายสำราญ เกิดผลเรียนกับครูดนตรีที่มีชื่อเสียง หลายคน เช่นครู จำรัส เกิดผล ครูแสง เกิดผล ครูเที่ยง คงลายทอง ครูเพชร จรรย์นาฏ ครูฉัตร ครูช่อ สุนทรวาทิน ครูเอื้อน กรเกษม ครูเทวาประสิทธิ์ ครูพุ่ม ปาปยุวาท ครูอาจ สุนทร

นายสำราญ เกิดผล เรียนปีพาทย์ จึงมีความรู้รอบตัวและมีลูกศิษย์ มากมาย เช่น

1. นายวิเชียร เกิดผล

2. นายจำลอง เกิดผล

ปัจจุบันนายสำราญ เกิดผล เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยและเป็นอาจารย์ สอนอยู่ที่ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นกรรมการสอบปริญญาโท ปัจจุบันไม่ได้รับงานบรรเลงปีพาทย์

62. นายสำเริง ศรีโชติ

Ø นายจำรัส + นางสมพร Ø

(ปีพาทย์)

Ø นายสำรว + นางสมปอง Ø

(ปีพาทย์)

นายสำเริง + นางเกรียงไกร

(ปีพาทย์)

- นางประคอง
- นางน้ำค้าง
- นางชนิดการณ์
- นายสมเกียรติ (ปีพาทย์)
- นายรัฐกิจ (ปีพาทย์)

ภาพประกอบ 62 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายสำเริง ศรีโชติ

นายสำเริง ศรีโชติ เป็นบุตรนายสำรว ศรีโชติ กับนางสมปอง ศรีโชติ นายสำเริง ศรีโชติ เริ่มเรียนปีพาทย์กับครูชะลอ โดยเรียนฆ้องวงใหญ่ และระนาดเอก จากครู ชะลอ จนมีความสามารถทาง ดนตรีปีพาทย์ จากนั้นไปเรียนปีกับครูเฉลียวไม่ทราบนามสกุล

นายสำเริง ศรีโชติ สมรสกับนางประจวบ ศรีโชติ และมีบุตรด้วยกัน 5 คน

1. นางประคอง ศรีโชติ

2. นางน้ำค้าง ศรีโชติ

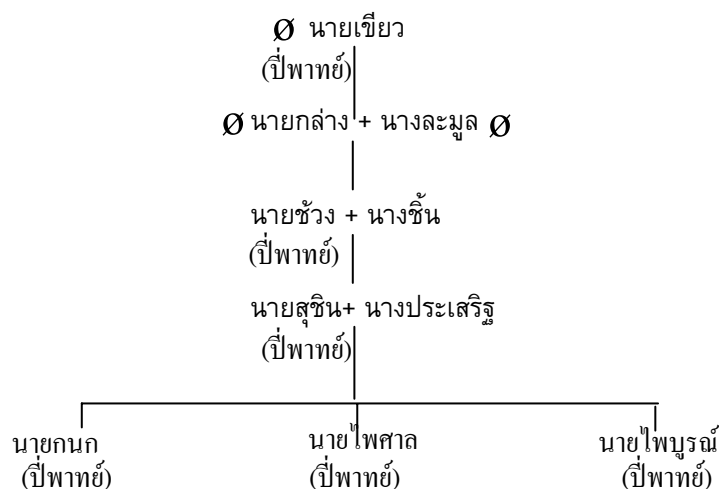
3. นายชนิดการณ์ ศรีโชติ

4. นายสมเกียรติ ศรีโชติ

5. นายรัฐกิจ ศรีโชติ

ปัจจุบันนายสำเริง ศรีโชติรับประกอยการแสดงทุกชนิดและมีเครื่องดนตรีไทยอยู่มาก

63. สุขิน คล้ายมุข

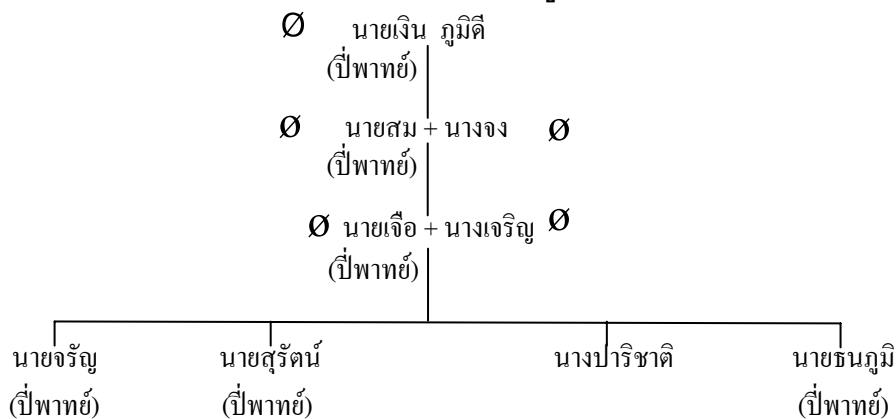
ภาพประกอบ 63 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงสุขิน คล้ายมุข

สุขิน คล้ายมุข เป็นบุตรนายช่วง คล้ายมุข กับนางชื่น คล้ายมุข เกิดวันที่ 16 มิถุนายน 2484 อายุ 67 ปี เริ่มเรียนปี่พาทย์กับนายแสวง คล้ายทิมที่บ้านคลัง นายสุขิน คล้ายมุขได้เรียนแลศึกษาวิชาดนตรีทุกชิ้น โดยเฉพาะการตีระนาดเอก นายสุขินเป็นนักระนาดเอกฝีมือดีอีกคนหนึ่งของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพราะเป็นนักระนาดที่มีความชำนาญทางระนาดเป็นอย่างยิ่ง นายสุขิน สมรสกับนางประเสริฐ มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ

1. นายกนก คล้ายมุข
2. นายไพศาล คล้ายมุข
3. นายไพบูรณ์ คล้ายมุข

นายสุขิน ได้สอนและถ่ายทอดปี่พาทย์ให้กับลูกทั้ง 3 โดยเฉพาะนายกนก คล้ายมุข นายสุขินได้สอนการบรรเลงระนาดให้อย่างชำนาญ ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีเครื่องไทย 1 ชุด เครื่องมอญ 3 โคน

64. นายเจือ ภูมิดี

ภาพประกอบ 64 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงนายเจือ ภูมิดี

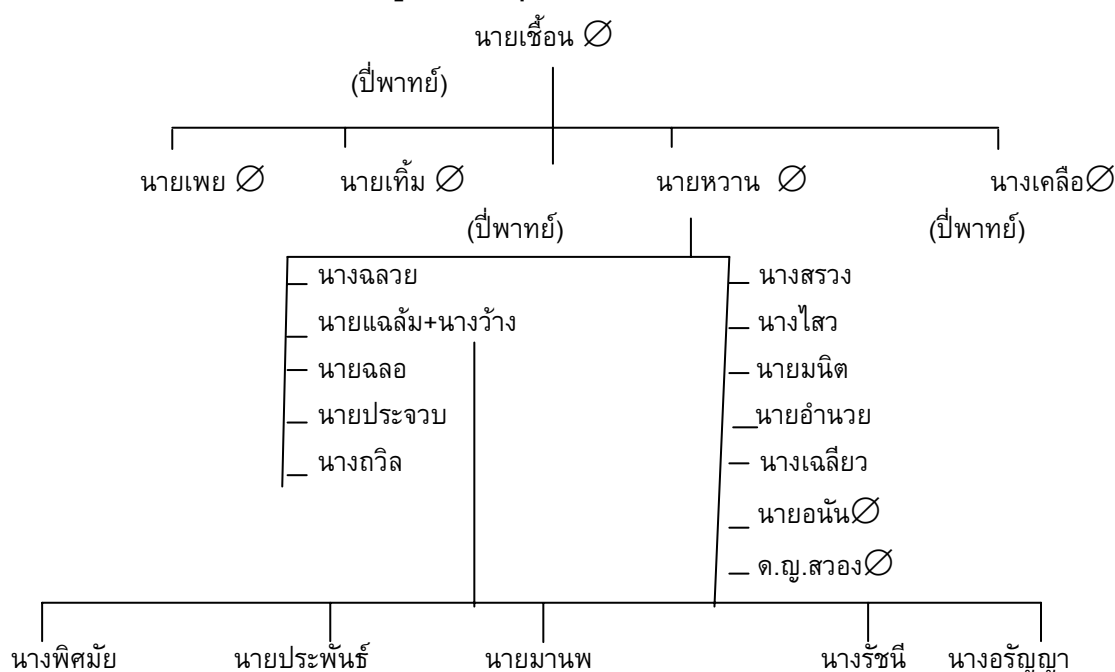
เริ่มเรียนปีพาทย์เมื่ออายุ 8 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่กับครูหว่าง และอายุ 12 ปี ได้เดินทางไปเรียนกับครูยงที่ท่าช้างวังแดง ได้ประมาณ 2 – 3 ปี เข้าไปเรียนกับครูหอมหวาน โดยเข้าไปเรียนระนาดและนายเจือ ภูมิดี ก็ได้บรรเลงระนาดประกอบการแสดงลิเกได้ประมาณ 2 - 3 ปี จากนั้นก็กลับมาบ้าน

นายเจือ ภูมิดี สมรสกับนางเจริญ ภูมิดี มีบุตรด้วยกัน 4 คน และได้ถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับบุตรและธิดาทั้ง 4 คน จนสามารถบรรเลงได้และสร้างเครื่องมอญขึ้นมาเพิ่มเป็น 11 โคง

1. นายจัญญ ภูมิดี
2. นายสุรุต ภูมิดี
3. นางปาริชาติ บุตราเนต
4. นายธนภูมิ ภูมิดี

ปัจจุบันนายเจือ ภูมิดี ประกอบอาชีพหลักคือการทำนาและรับบรรเลงปีพาทย์เป็นอาชีพรอง หลังจากว่างจากการทำนาก็จะมาบรรเลงดนตรีเป็นอาชีพเสริม

65. คณะเสียงจากดอยผูกสัมพันธ์ หัวหน้าคณะ พระอริการแล้ม ฐานวโร

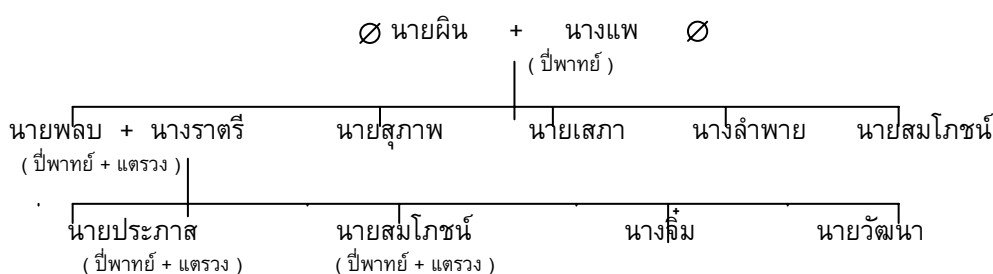
ภาพประกอบ 65 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์คณะเสียงจากดอยผูกสัมพันธ์

พระอริการแล้ม ฐานวโร ได้รับการสืบทอดปีพาทย์มาจากนายหว่าน ผู้เป็นบิดาโดยตรง ในพี่น้องทั้งหมด 12 คน พระอริการแล้มเป็นผู้สืบทอดปีพาทย์คนเดียว โดยเริ่มเรียนปีพาทย์มาตั้งแต่อายุ 7 ขวบ ในตอนแรก พระอริการแล้มได้เล่าว่า บิดาของท่านได้เรียนมาจาก ปู่เชื้อ ซึ่งเป็นนักดนตรี และไปเรียนดนตรีจาก จางวางเพลิง ซึ่งจางวางเพลิงได้เรียนและรับการถ่ายทอดมาจากคุณครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงทำให้นายเชื้อและนายหว่านผู้เป็นปู่และบิดามีความเชี่ยวชาญในเรื่องดนตรีปีพาทย์ จึงทำให้พระอริการแล้ม ฐานวโร ได้รับมรดกทางดนตรีปี

พาทยมาเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งในปัจจุบัน พระอริการแล้ม ฐานวโร ได้ทำการสืบทอดให้กับเด็กชาวเขา จนกระทั่งสามารถก่อตั้งวงปีพาทยมอญขึ้นมา โดยมีคุณตุ้ม ไม่ทราบนามสกุล มาเป็นผู้ช่วยในการสอนและอบรมเด็กชาวเขาให้เป็นดนตรีปีพาทย โดยปัจจุบันสามารถงานพิธีกรรมต่างๆ และงานส่วนใหญ่ที่รับ คือ งานศพ

จากประวัติที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า นายเชื้อผู้เป็นปู่ มีความสามารถด้านดนตรีปีพาทย และถ่ายทอดวัฒนธรรมปีพาทยให้กับบุตรหลานของตน ทำให้พระอริการแล้ม ฐานวโร ได้ถ่ายทอดต่อให้กับลูกศิษย์ซึ่งเป็นเด็กชาวเขาที่มาอาศัยอยู่ที่วัด จนประกอบวิชาชีพดนตรีได้อย่างเหมาะสม

66 .คณะ ดุริยศิลป์ หัวหน้าคณะ นายพลบ ดนตรี

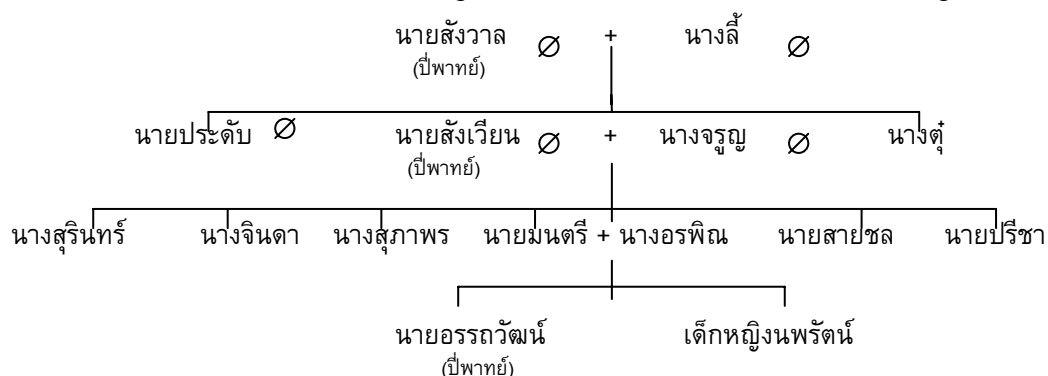

ภาพประกอบ 66 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทยคณะ ดุริยศิลป์

นายพลบ ดนตรี เกิดเดือน 4 ปีชวด จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจุบันประกอบอาชีพส่วนตัวและรับงานบรรเลงปีพาทยเป็นครั้งคราว

นายพลบ ดนตรี เป็นบุตรนายผินและนางแพ ดนตรี โดยนายพลบได้เริ่มเรียนปีพาทยและแตงจากนายผิน เมื่ออายุประมาณ 10 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ในชั้นพื้นฐาน หลังจากนั้น ก็ไปเรียนปีพาทยต่อจากครูถวิล อรรถกฤษ์ ครูสังเวียน ไม่ทราบนามสกุล ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฎย์ และครูลั่น ดนตรี หลังจากนั้นนายพลบดนตรีได้สมรสกับนางราตรี มีบุตรด้วยกัน 4 คนมีเพียงนายประภาส ดนตรี และนายสมโภชน์ ดนตรี ได้รับการสืบทอดปีพาทยเพียงสองคน

67. คณะ สายกาญจน์ หัวหน้าคณะ นายมนตรี สายกาญจน์

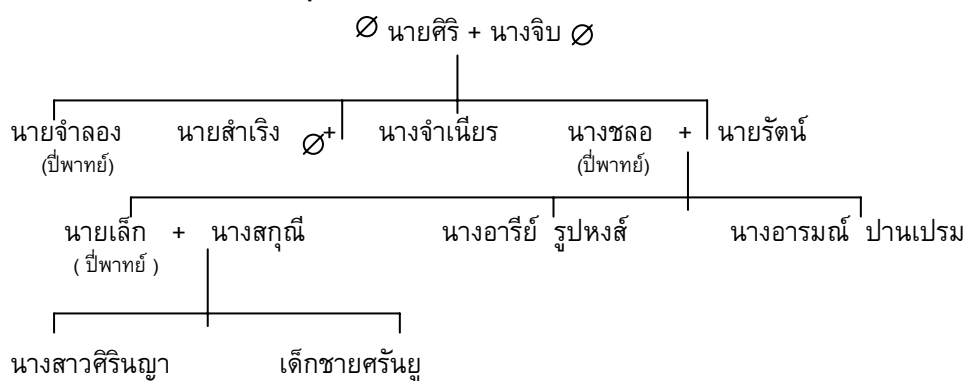
ภาพประกอบ 67 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์คณะ สายกาญจน์

นายมนตรี สายกาญจน์ เป็นบุตรของนายสังเวียนและนางจรรยา สายกาญจน์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานองค์การบริหารส่วนตำบลและประกอบกิจการส่วนตัว รับบรเล่งปีพาทย์เป็นอาชีพเสริม

นายมนตรีเริ่มเรียนปีพาทย์จากนายสังเวียน โดยนายสังเวียนให้นายมนตรีเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนมีความสามารถจำเพลงได้อย่างแม่นยำและสามารถบรรเลงงานตามพิธีกรรมต่างได้ เมื่อนายมนตรีอายุประมาณ 16 - 17 ปี ได้ไปเรียนปีพาทย์กับครูถวิล อรรถกฤษ์ โดยเริ่มเรียนระนาดเอกกับครูถวิล อรรถกฤษ์ และได้รับการถ่ายทอดประมาณ 5 ปี จึงกลับมาบ้านเพื่อรับช่วงวงปีพาทย์ต่อจากนายสังเวียน หลังจากนั้นจึงสมรสกับนาง อรพิน และมีบุตรด้วยกันสองคน นายมนตรีจึงถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับบุตรชายคนโตคือนาย อรรถวัฒน์ ปัจจุบันนายอรรถวัฒน์ได้ศึกษาต่อที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองโดยเรียนระนาดเอก

จากประวัติในข้างต้นจะเห็นว่านายมนตรีได้รับการถ่ายทอดจากในตระกูล และนอกตระกูล จึงทำให้นายมนตรีมีความสามารถในการบรรเลงปีพาทย์เป็นอย่างดี แต่ด้วยภาวะทางเศรษฐกิจ ทำให้ นายมนตรีต้องประกอบอาชีพเสริม ปัจจุบันนายมนตรีรับงานบรรเลงปีพาทย์เป็นครั้งคราว

68. คณะ กุ้งทอง หัวหน้าคณะ นาย เล็ก ตาลเปรม

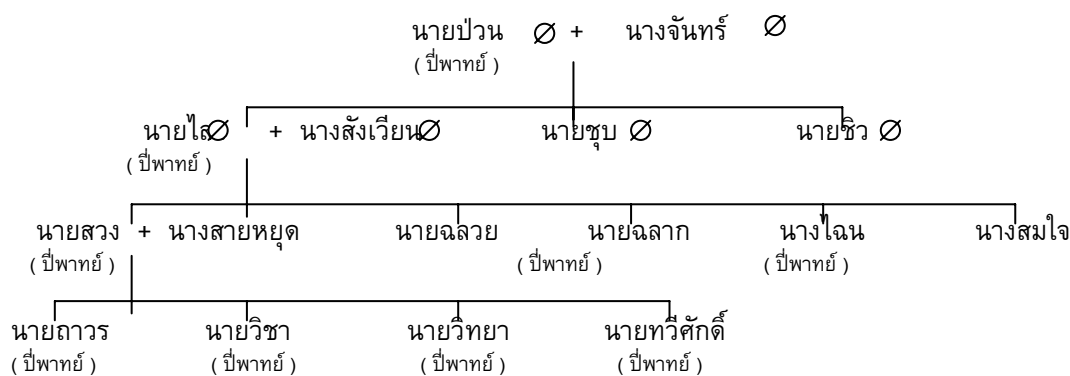
ภาพประกอบ 68 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์คณะ กุ้งทอง

นายเล็ก ปานเปรม เกิดวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2504 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียน

นายเล็กเป็นบุตรของนายรัตน์และนางชลอ ปานเปรม โดยได้รับการสืบทอดปีพาทย์มาจาก นางชลอ ปานเปรมและนายศิริ สายวงศ์ โดยเริ่มซ้อมวงใหญ่จากนางชลอ และไปเรียนระนาดเอกกับนายศิริ สายวงศ์ จนกระทั่งได้รับความไว้วางใจจากมารดา หรือนางชลอ ปานเปรม ให้เป็นคนบรรเลงระนาดเอก

ปัจจุบันนายเล็กรับบรรเลงในงานพิธีกรรม และงานแสดงลิเกเป็นอาชีพหลัก

69. คณะ ไสว ศรีผ่อง หัวหน้าคณะ นายสวาง ศรีผ่อง

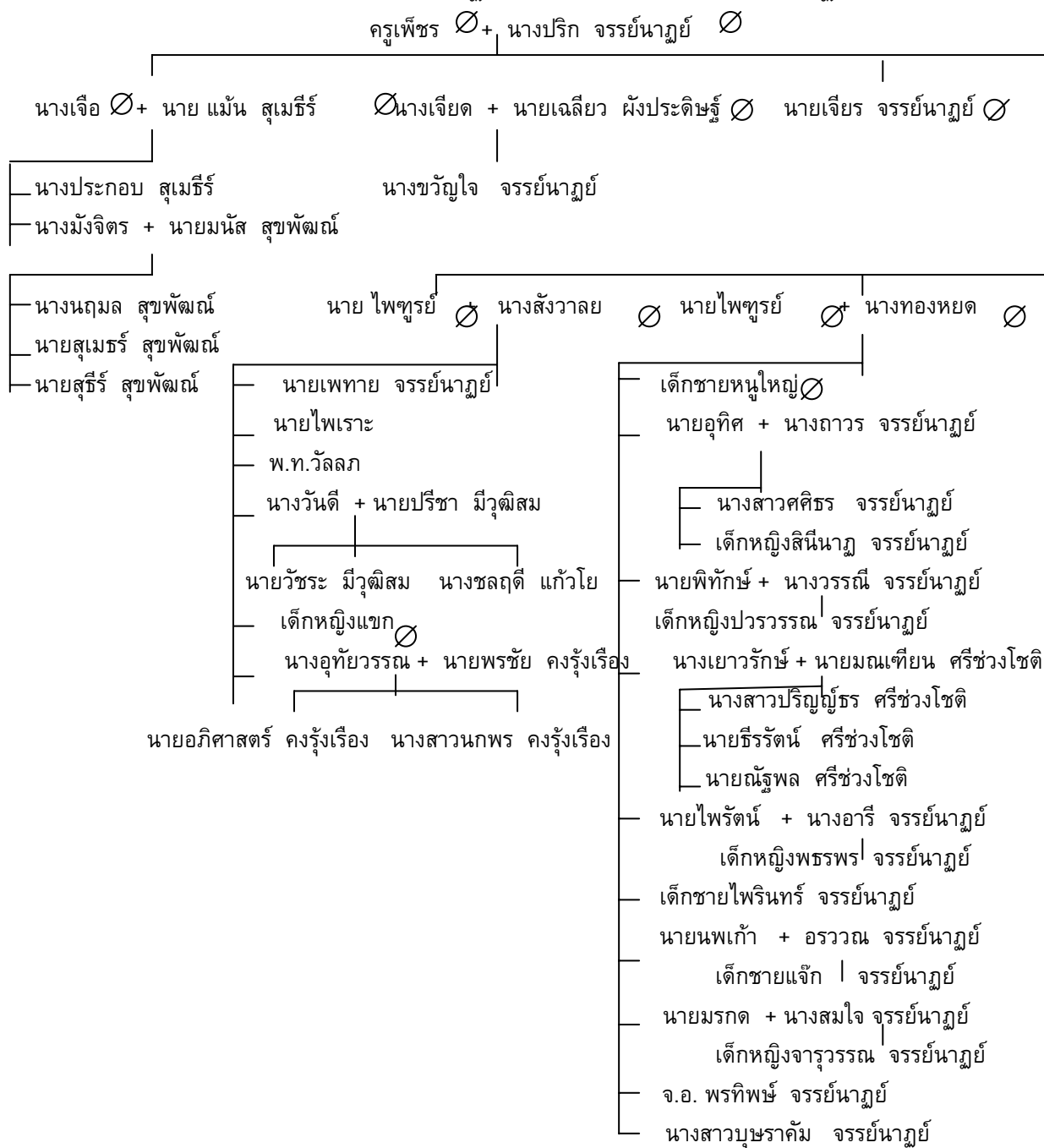
ภาพประกอบ 69 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์คณะ ไสว ศรีผ่อง

นายสวาง ศรีผ่อง เกิดเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2480 เป็นลูกนายไสวและนางสังเวียน ศรีผ่อง ปัจจุบันไม่ได้รับงานปีพาทย์ ประกอบธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับอุปกรณ์ดนตรีไทย

นายสวางได้เริ่มเรียนปีพาทย์มาจากนายไสว ศรีผ่อง โดยเริ่มเรียนจากซ้อมวงใหญ่จนจบ โหมโรงเย็น และจึงเริ่มเรียนระนาดเอกกับนายสวาง ไม่ทราบนามสกุล นับได้ว่านายสวางเป็นผู้ที่มีความขยัน อดทน จึงทำให้นายสวางมีอาจารย์หลายท่าน เช่น ครูโหม่ง มีผูก บางบัวทอง ครูหน่ย บางประอิน ครูประสิทธิ์ ถาวร และหลวงประดิษฐ์ไพเราะ เนื่องจากมีครูผู้สอนหลายท่านและยังเป็นคนที่ขยัน อดทน ทำให้นายสวางมีความชำนาญหลายด้านหลังจากนั้นนายสวางจึงถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกชายทั้ง 4 คน ที่เกิดจากนายสวางกับนางสายหยุด ศรีผ่อง ปัจจุบันลูกชายทั้ง 4 คน รับราชการเป็นครูสอนดนตรีไทยและถ่ายทอดดนตรีไทยให้กับเด็กและนักเรียน

จากประวัติข้างต้น ตระกูลศรีผ่องมีการสืบทอดปีพาทย์ให้มายังบุตรหลาน และมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก ซึ่งถือว่าเป็นการปลูกฝังให้กับเด็กๆ โดยตรง

70. คณะ จรรย์นาฎย์ หัวหน้า นายพิทักษ์ จรรย์นาฎย์

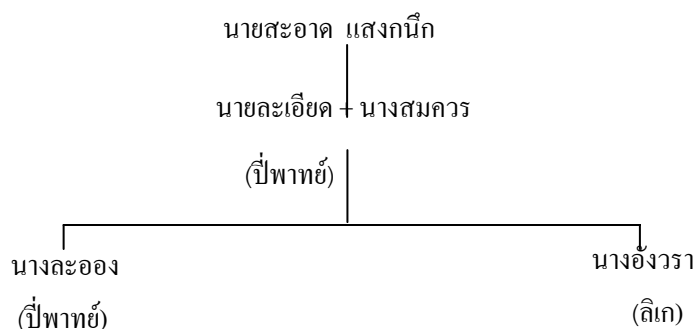
ภาพประกอบ 70 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์คณะ จรรย์นาฎย์

นายพิทักษ์ จรรย์นาฎย์ เป็นบุตรคนที่ 3 ของนายไพฑูรย์ กับนางทองหยด จรรย์นาฎย์ ภรรยา คนที่สอง นายพิทักษ์ ได้เริ่มเรียน ข้องวงใหญ่ เริ่มเรียนตั้งแต่อายุประมาณ 7 ขวบ และนอกจากจะเรียนข้องวงใหญ่แล้วได้ไปเรียนระนาดทุ้ม กับครูบุญยัง จนมีความชำนาญ และมีความสามารถในการแต่งเพลงไว้หลายเพลง ปัจจุบันรับบรรเลงปีพาทย์ และประกอบอาชีพส่วนตัว

2.2.2 การสืบทอดปีพาทย์จากการศึกษาดนตรี

นอกจากการสืบทอดจากครอบครัวที่มีบรรพบุรุษเป็นนักปีพาทย์แล้ว หัวหน้าวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีการสืบทอดที่เกิดจากการศึกษาดนตรี แล้วจึงก่อตั้งวงดนตรีไทยขึ้นเพื่อการประกอบอาชีพ โดยที่บรรพบุรุษไม่มีผู้ใดเป็นนักดนตรี มีจำนวนคณะและการสืบทอดดังนี้

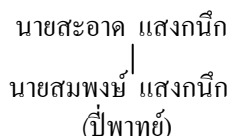
1. นายละเอียด แสงกนก หัวหน้าคณะละเอียด แสงกนก

ภาพประกอบ 71 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงละเอียด แสงกนก

นายละเอียด แสงกนก เริ่มเรียนปีพาทย์กับครูจลาภ โพธิ์สามต้น ตอน 7 – 8 ปี และหลังจากนั้นก็ได้กลับมาเรียนกับครูเสนอ ลัดดาอ่อนที่บ้าน และหลังจากนั้นก็สมรสกับนางสมควร และมีบุตรด้วยกัน 2 คนคือ นางละอองและนางอึ้งวรา และได้ถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับบุตรทั้ง 2 คน

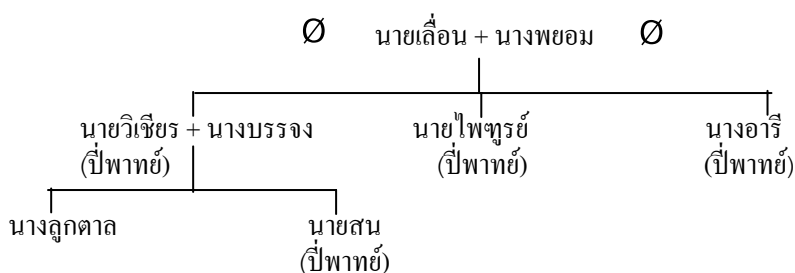
2. นายสมพงษ์ แสงกนก หัวหน้าคณะ สมพงษ์ ถาวรศิริ

ภาพประกอบ 72 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงสมพงษ์ ถาวรศิริ

เรียนปีพาทย์กับครูพูนที่อำเภอท่าเรือ และเรียนกับครูเสนอ ลัดดาอ่อน หลังจากนั้นก็ได้เข้าเป็นคนระนาดในวงลิเกและบรรเลงงานต่างๆ จนเกิดความรักในดนตรีไทย จึงเริ่มสร้างเครื่องขึ้นมาโดยสร้างเครื่องไทย เครื่องคู่ และหลังจากนั้นก็สร้างเครื่องมอญ

3. นายวิเชียร สารเดช

ภาพประกอบ 73 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายวิเชียร สารเดช

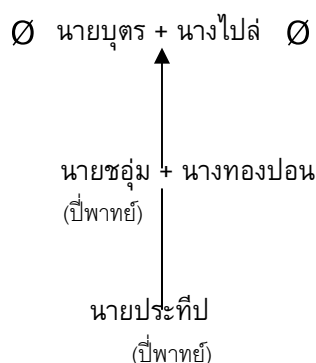
นายวิเชียร สารเดช เป็นบุตรนายเลื่อน สารเดชกับนางพะยอม สารเดช ได้เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 13 – 14 ปี กับครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ โดยไปอยู่กับครูหลวงประดิษฐ์หลายปี ได้รับการถ่ายทอดปีพาทย์ทุกแขนงอย่างชำนาญเครื่องมือที่นายวิเชียร สารเดช เรียนและมีชื่อเสียงทางด้านระนาดเอก

นายวิเชียร สารเดช หลังจากทีเรียนปีพาทย์จนเกิดความชำนาญจึงกลับมากำบ้านและสมรสกับนางบรรจง จนให้กำเนิดบุตร – ธิดาด้วยกัน 2 คน

1. นางลูกตาล สารเดช
2. นายสน สารเดช

และได้ถ่ายทอดปีพาทย์ให้กับลูกชาย นายสน สารเดชจนมีความรู้ทางด้านดนตรีไทย ปัจจุบันนายวิเชียร สารเดช ประกอบอาชีพทางด้านปีพาทย์อย่างเดียว และมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก

4. นายช่อม ถนอมรูป

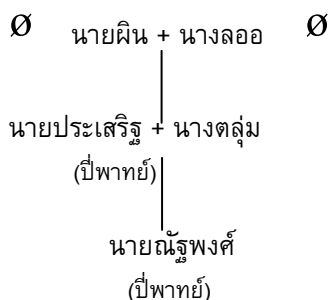

ภาพประกอบ 74 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายช่อม ถนอมรูป

นายช่อม เริ่มเรียนปีพาทย์ตั้งแต่ 11 ขวบ โดยมีความชอบทางด้านดนตรีและเริ่มเรียนดนตรีกับครูทวี พิณพาทย์เพราะตั้งแต่อายุ 17 ปี เรียนได้ไม่นานจึงเข้าไปเรียนดนตรีไทยกับครูชั้นดุริยปราณีตั้งแต่ อายุ 21 ปี โดยเข้าไปเรียนระนาดเอก และต่อเพลงเดี่ยวต่างๆ จนเกิดความชำนาญทางด้านระนาด หลังจากนั้นจึงกลับมามีชีวิตที่บ้านและสมรสกับนางทองปอนจนกระทั่งมีบุตรด้วยกัน 1 คน และได้ถ่ายทอดดนตรีไทยกับนายประทีป จนสามารถบรรเลงดนตรีได้ครบทุกเครื่องมือ

ปัจจุบันนายช่อม อายุ 78 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างบรรเลงปีพาทย์ และสอนดนตรีให้กับเด็กๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง

5. ส. ประไพศิลป์

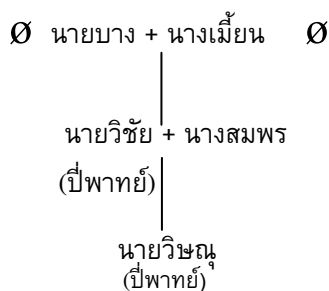
ภาพประกอบ 75 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงส. ประไพศิลป์

นายประเสริฐ สุขกอ เป็นบุตรชายนายผิน กับนางลออ สุขกอ นายประเสริฐ สุขกอ ได้เริ่มเรียนปีพาทย์ ด้วยตัวเองก่อน และได้รับคำแนะนำจากนายผิน ผู้เป็นบิดา นายประเสริฐ มีพรสวรรค์ ทางด้านดนตรีไทยเป็นอย่างมาก

นายประเสริฐ สุขกอ ได้เรียนฆ้องวงใหญ่ด้วยตัวเอง จนในที่สุดเกิดความชำนาญ หลังจากนั้นก็สร้าง เครื่องดนตรีขึ้นมาและมีลูกศิษย์ ที่มาเรียนด้วยหลายคน

ปัจจุบันรับงาน บรรเลงปีพาทย์อยู่ตลอด และสอนดนตรีไทย ให้กับเด็กๆ ที่มีความสนใจทางด้านดนตรีไทย เพื่อเป็นวิทยาทานให้กับเด็กๆ ที่มาเรียนดนตรีไทย เพื่อเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสืบต่อไป

6. ทรัพย์เจริญ นายวิชัย ธีรมนต์

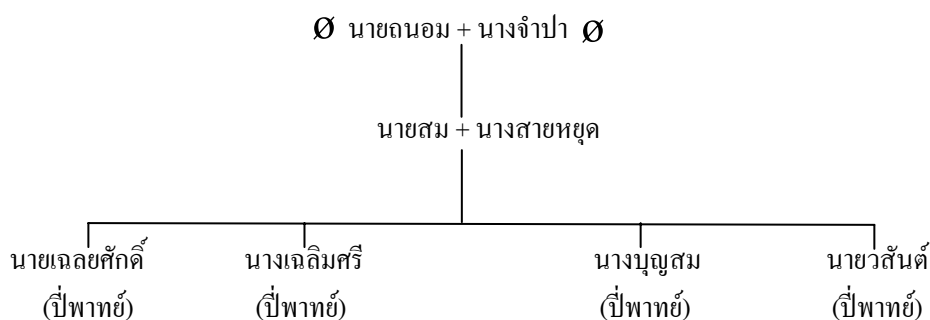
ภาพประกอบ 76 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วง ทรัพย์เจริญ

นายวิชัย ธีรมนต์ เป็นบุตรนายอินทร์ กับนางทรัพย์อยู่ ธีรมนต์ นายวิชัย ธีรมนต์ เริ่มเรียนปีพาทย์ กับนายอินทร์ ธีรมนต์ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ และระนาดเอก

จากนั้นนายวิชัย ได้สมรสกับนางสมพร ธีรมนต์และมีบุตร 1 คน คือ นายวิษณุ ธีรมนต์ นายวิชัย ได้ส่งลูกเรียนที่นาฏศิลป์อ่างทอง โดยให้เรียนวิชาดนตรีไทย วิชาเอกคือระนาดทุ้ม

ปัจจุบัน นายวิชัย ธีรมนต์ ไม่รับงานบรรเลงปีพาทย์ แต่มาประกอบอาชีพ ทำนา เพียงอย่างเดียว

7. นายบุญส่ง บุญกุล

ภาพประกอบ 77 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายบุญส่ง บุญกุล

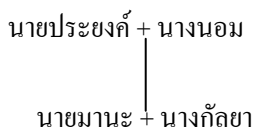
นายบุญส่ง บุญกุล เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอยู่ ป.4 โดยเริ่มเรียนปีพาทย์กับนายเชื้อ ภูมิดี ได้ประมาณ 2 – 3 ปี และได้เรียนกับครูยง รามวงษ์ และนายบุญส่ง บุญกุล ได้เริ่มสร้างเครื่องดนตรีปีพาทย์โดยเริ่มจากเครื่องคู่ วงใหญ่ รับงานมาเรื่อยๆ จนกระทั่งสมรส

นายบุญส่ง บุญกุล ได้สมรสกับนางสายหยุด บุญกุล และมีบุตรด้วยกัน 4 คน และถ่ายทอดดนตรีปีพาทย์ให้กับลูกๆ ทั้งหมด

1. นายเฉลิมศักดิ์ บุญกุล
2. นางเฉลิมศรี บุญกุล
3. นางบุญสม บุญกุล
4. นายวสันต์ บุญกุล

ปัจจุบันนายบุญส่ง บุญกุล บรรเลงปีพาทย์เป็นอาชีพหลักโดยรับประกอบการแสดงในงานพิธีกรรมต่างๆ ทั้งนอกและในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

8. นายมานะ จันทรศรีเผือก

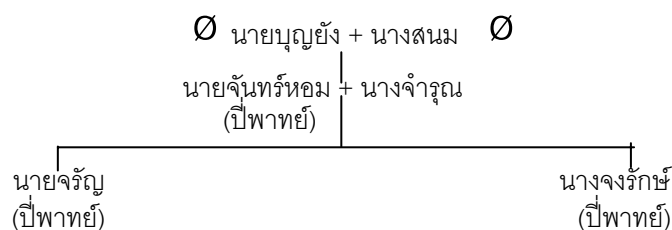
ภาพประกอบ 78 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายมานะ จันทรศรีเผือก

นายมานะ จันทรศรีเผือก เริ่มเรียนปีพาทย์กับครูยง รามวงษ์ ตอนอายุประมาณ 8 – 9 ปี โดยเริ่มเรียนฆ้องใหญ่ และเรียนจนเกิดความชำนาญและจึงรับจ้างบรรเลงดนตรีปีพาทย์ต่างๆ ตามแต่ที่จะมีคนมาจ้างไปบรรเลง

นายมานะ มีความสนใจในดนตรีสากลด้วย จึงเริ่มศึกษาดนตรีสากลและตั้งคณะดนตรีไทยและสากลขึ้นมารับงานทั้งสองประเภทจนสามารถประกอบอาชีพทางดนตรีปีพาทย์และดนตรีสากลได้จึงทำให้มีงานดนตรีเข้ามาอย่างประจำ

ปัจจุบันนายมานะ จันทรศรีเผือก ประกอบอาชีพค้าขายและรับบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงทุกประเภท ทั้งปี่พาทย์ และดนตรีสตริง ในงานต่างๆ

9. นายจันทรหอม ดอกมณฑา

ภาพประกอบ 79 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงนายจันทรหอม ดอกมณฑา

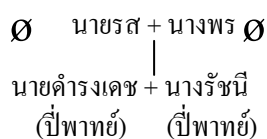
นายจันทรหอม ดอกมณฑา เป็นบุตรนายบุญยัง ดอกมณฑา กับนางจำรุณ ดอกมณฑา เนื่องจากนายจันทรหอมมีความสนใจเกี่ยวกับวิชาดนตรีไทยเป็นอย่างยิ่ง จึงเริ่มเรียนปี่พาทย์โดยการเรียนด้วยตนเองจากเทพ และหนังสือเพลงต่างๆ จนมีความชำนาญทางด้านเพลงไทย จนสามารถเทียบเครื่องดนตรีไทยต่างๆ ได้อย่างดีและมีความชำนาญ

ปัจจุบัน นายจันทรหอม มีบุตรกับนางจำรุณ และถ่ายทอดปี่พาทย์ให้กับลูกๆ ทั้งสองคนได้แก่

1. นายจรัญ ดอกมณฑา รับราชการหมอ
2. นางจงลักษณ์ ดอกมณฑา รับราชการพยาบาล

นายจันทรหอม ดอกมณฑา กล่าวว่า “การเรียนดนตรีไทยนั้นเป็นการเรียนดนตรีที่ไม่มีวันจบ ต้องเรียนและพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอายุเท่าไรก็ต้องเรียน ต้องซ้อมดนตรีไทยให้คงอยู่ในหัว แล้วหลังจากนั้นก็จะได้รู้ได้เห็นได้ พัฒนาตัวเอง”

10. นายดำรงเดช ทรงไธย

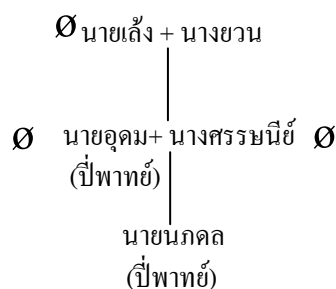

ภาพประกอบ 80 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์วงนายดำรงเดช ทรงไธย

นายดำรงเดช ทรงไธย เป็นบุตรนายรส และนางพร ทรงไธย เกิดวันที่ 20 พฤศจิกายน 2499 ปัจจุบันอายุ 52 ปี หลังจากจบ ป.4 แล้วก็ได้ไปเรียนปี่พาทย์กับครูแสง ไกลจำเนียรที่บ้านได้เรียนฆ้องไทยเป็นเครื่องมือแรก และเริ่มต่อเพลงโหมโรงเช้าและโหมโรงเย็นจบ ก็เริ่มเรียนเพลงมอญ กับนายสุนทร ไม่ทราบนามสกุล

นายดำรงเดช ทรงไต้ย ได้สมรสกับนางรัชนี ทรงไต้ยซึ่งเป็นบุตรสาวของนายจำนง ไกลจำเนียน และได้บรรเลงดนตรีอยู่กับนางจำนง ไกลจำเนียน หลังจากนั้นจึงแยกตัวออกมาสร้างเครื่องของตัวเอง

11. นายอุดม ควรประสพ

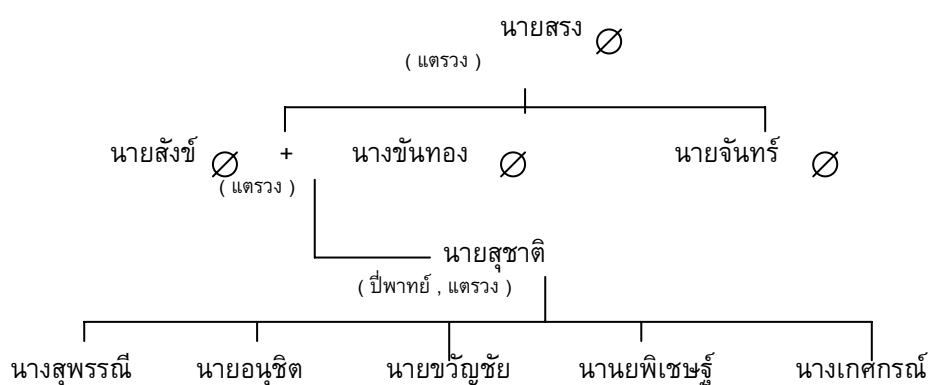
ภาพประกอบ 81 แผนภูมิการสืบทอดปีพาทย์วงนายอุดม ควรประสพ

นายอุดม ควรประสพ เป็นบุตรนายเล้ง และนางยวน ควรประสพ เริ่มเรียนปีพาทย์ตอนอายุ 20 ปี กับครูอรุณ ที่กำแพงเพชร และเริ่มเรียนด้วยตนเองมาโดยตลอด

จากนั้นนายอุดม ได้สมรสกับนางสรณีย์ และมีบุตรคือ นายนภดล ควรประสพ นายอุดมได้ถ่ายทอดดนตรีปีพาทย์ให้กับนายนภดล ได้รับการสืบทอดและสามารถบรรเลงดนตรีไทยได้

ปัจจุบันมีเครื่องไทย 1 ชุด หม่อมมอญ 3 โถง และมีอาชีพเสริมเป็นหมอดูที่บ้านของตนเอง และมีความสามารถทางด้านช่างทำผืนระนาดอีกด้วย

12. คณะ พรสังข์ทอง หัวหน้าคณะ นายสุชาติ ดอกไม้พุ่ม

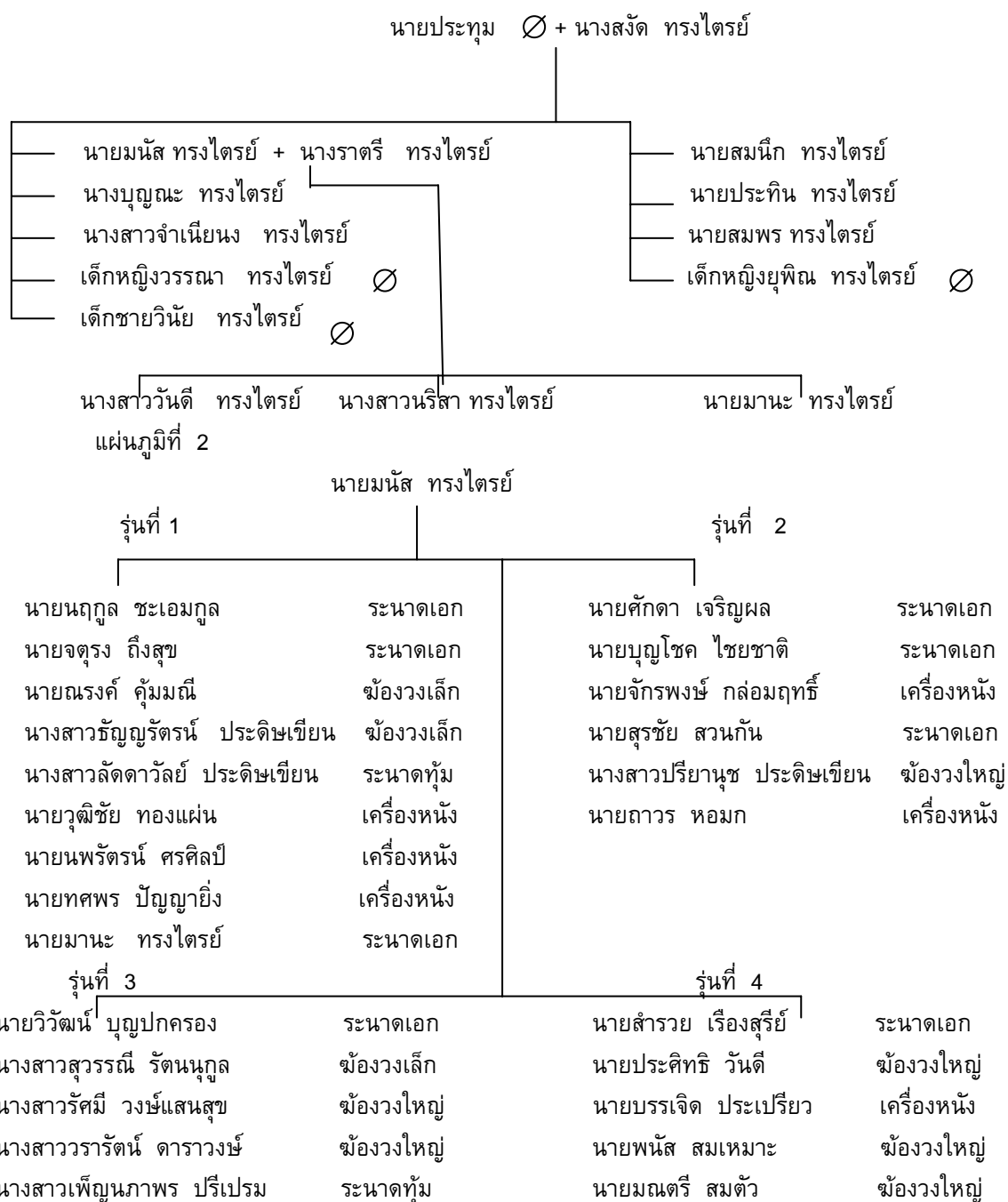

ภาพประกอบ 82 แผนภูมิแสดงการสืบปีพาทย์คณะ พรสังข์ทอง

นายสุชาติเป็นบุตรชายคนเดียวของ นายสังข์ และนางชันทอง ดอกไม้พุ่มปัจจุบัน ทำนาและเลี้ยงปลาเป็นอาชีพหลัก รับบรรเลงปีพาทย์แตรวงเป็นอาชีพเสริม

นายสุชาติเริ่มเรียนปีพาทย์และแตรวงจากนายสังข์ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่และมีความสามารถในการบรรเลงแตรวงมากกว่า ซึ่งประมาณปี 2544 ได้ ซื้อเครื่องปีพาทย์มอญมาจำนวน 8 โถง และเริ่มรับงานปีพาทย์มอญ แต่ไม่มีนักดนตรีประจำวง

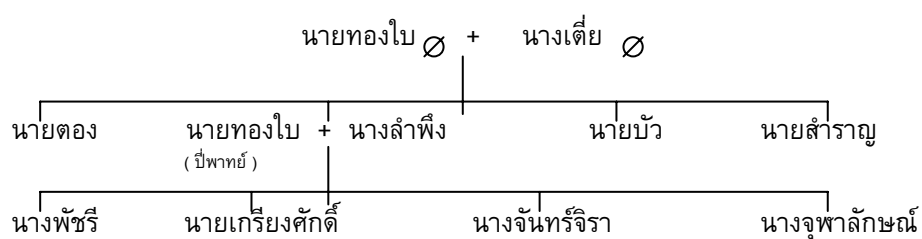
13. คณะโรงเรียนบางปะหัน หัวหน้าคณะ นายมนัส ทรงไตรย์

ภาพประกอบ 83 แผนภูมิแสดงการสืบเชื้อสายของ พระสังข์ทอง

นายมนัส ทรงไตรย์ จบการศึกษาระดับชั้น ม.ศ. 3 โรงเรียนบุญสุนนท์ศิษย์พิทยาลและเริ่มเรียนปีพาทย์กับ นางจำปี เกตุสละ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ หลังจากนั้นได้มาสอนที่โรงเรียนบางปะหันในวิชาเลือกเสรีดนตรีไทย และสร้างวงดนตรีไทยขึ้นและรับงานพิธีกรรมต่าง

14. คณะ นายทองใบ หงส์ทองคำ หัวหน้าคณะ ทองใบ หงส์ทองคำ

ภาพประกอบ 84 แผนภูมิการสืบทอดปี่พาทย์คณะ ทองใบ หงส์ทองคำ

นายทองใบ หงส์ทองคำ เป็นบุตรของนายทองใบและนางเตี๋ย หงส์ทองคำ เกิดเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2474 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บิดามีอาชีพทำนา ทำไร่

นายทองใบมีอาชีพหลักรับจ้างบรรเลงปี่พาทย์ เนื่องจากบิดาได้นำนายทองใบไปเรียนปี่พาทย์ กับนายสวัสดิ์ ชื่นนิยม ได้เริ่มเรียนเมื่ออายุ 8 ปี โดยเรียนฆ้องวงใหญ่ นายทองใบสมรสกับนางลำพอง หงส์ทองคำ มีบุตร 4 คน แต่ทั้ง 4 คนไม่มีใครได้สืบทอดปี่พาทย์

ตาราง 1 สรุปลักษณะการสืบทอดปัทมของหัวหน้าคณะ

ชื่อบุคคล	การสืบทอดจาก ครอบครัว ที่บรรพบุรุษเป็นดนตรี	การสืบทอดปัทม จากการศึกษาดนตรี
1. คณะ นายจวนละมั่งทอง	/	
2. คณะ ละเอียดแสงกนก		/
3. คณะ สมพงษ์ ถาวรศิริ		/
4. คณะ ส.ลัดดาอ่อน	/	
5. คณะ นาคเจริญ	/	
6. คณะ ขวัญชัยไชว	/	
7. คณะ วิเชียร สารเดช		/
8. คณะ อาจารย์กิตติ	/	
9. คณะ ดวงแก้ว	/	
10. คณะ ช.วิชัยศิลป์	/	
11.คณะ พยุงศิลป์	/	
12.คณะ บวรศิลป์ศิษย์ครูเล่ง	/	
13.คณะ วิริยะศิลป์	/	
14.คณะ ทองชุบอำนวยศิลป์	/	
15.คณะ ท.ศิลป์ไทย	/	
16.คณะ ส.เกิดกล้า	/	
17.คณะ ไพฑูรย์ศิลป์	/	
18.คณะ ทิพย์ไพฑูรย์	/	
19.คณะ สมพงษ์ศิษย์ประพาศ	/	
20.คณะ ส.ปัญญาศิลป์	/	
21.คณะ สุขประเสริฐศิลป์	/	
22.คณะ จำลองศิลป์	/	
23.คณะ ศรีมัย	/	/
24.คณะ นายดำรงเดช		
25.คณะ ศิษย์ครูสวัสดิ์	/	
26.คณะ ครูเนตร	/	
27.คณะ บุญประสิทธิ์ศิลป์	/	/
28.คณะ ส.ประเสริฐศิลป์		
29.คณะ ดนตรีรส	/	
30.คณะ ส.รวมบรรเลง	/	
31.คณะ พาศยรัตน์	/	
32.คณะ ศรีโชติ	/	
33.คณะ ศรสวรรณ	/	/

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อวงปีพาทย์	การสืบทอดจาก ครอบครัว ที่บรรพบุรุษเป็นดนตรี	การสืบทอดปีพาทย์ จากการศึกษาดนตรี
34.คณะ ส.ควรมิตร		
35.คณะ เสี่ยงจากดอยผูกสัมพันธ์	/	
36.คณะ ทองใบ หงส์ทองคำ	/	
37.คณะ ดุริยศิลป์	/	
38.คณะ สบายกาญจน์	/	
39.คณะ กุ้งทอง	/	
40.คณะ ไสว ศรีผ่อง	/	/
41.คณะ พรสังข์ทอง		/
42.คณะ โรงเรียนบางปะหัน		
43.คณะ จรรย์นาฏ	/	
44.คณะ นิยมศิลป์	/	
45.คณะ อาจารย์ปุย	/	
46.คณะ นายวิเชียร	/	
47.คณะ สำราญ เกาะเรียน	/	
48.คณะ เจือ ภูมิดี	/	/
49.คณะ บุญส่ง บุญกุล		/
50.คณะ มานะรุ่งศิลป์		
51.คณะ ล.เริงศิลป์	/	
52.คณะ วิเชียรบรรเลงศิลป์	/	/
53.คณะ หอมจันทร์บรรเลง		
54.คณะ ศรีจันทร์รา	/	
55.คณะ บุญชู	/	
56.คณะ ภิรมย์ พรสวรรค์	/	
57.คณะ แดงไชว์	/	
58.คณะ บ้านใหม่	/	
59.คณะ นายช่อม	/	/
60.คณะ นายสนัด		
61.คณะ ช.กองโชค	/	
62.คณะ ทองเลียม อ้วนล้ำ	/	
63.คณะ วิเชียร จำปาทิพย์	/	
64.คณะ ช.จำปาทิพย์	/	
65.คณะ ราชาวดี 2	/	

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อบุคคล	การสืบทอดจาก ครอบครัว ที่บรรพบุรุษเป็นดนตรี	การสืบทอดปี่พาทย์ จากการศึกษาดนตรี
66.คณะ ประเสริฐ ประสาน	/	
67.คณะ นายสมนึก นิมิตร	/	
68.คณะ นายถึก	/	
69.คณะ สมหมายบรรเลงศิลป์	/	
70.คณะ เสนาะโซว	/	
71.คณะ น.นาฏศิลป์	/	
72.คณะ ศิษย์ครูเอี้ยง	/	
73.คณะ ส.เกิดกล้า	/	
74.คณะ ส.ประไพศิลป์	/	
75.คณะ มานพลูกเจ้าเจ็ด	/	
76.คณะ ททรัพย์เจริญ	/	
77.คณะ ศิลปะแสงทอง		/
78.คณะ โสภณศิลป์	/	
79.คณะ ส.งามลักษณ์	/	
80.คณะ จงกล นิลพฤษ	/	
81.คณะ สองยอดศิลป์	/	
82.คณะ วิรัตน์บรรเลงศิลป์	/	
83.คณะ สุนิมิตร	/	
84. คณะ ศิษย์ครูหลวง	/	

1.3 การจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาพบว่า วงปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธี การรับศิษย์ของครูในอดีต จะต้องมีการทดสอบหรือพิสูจน์ ความจริงใจเสียก่อนคือต้องความตั้งใจล่วงหน้า ผู้ที่ผ่านการทดสอบเท่านั้นจึงจะมีโอกาสได้เรียนรู้ การรับศิษย์มีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การคัดเลือกศิษย์

การศึกษาคือกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ ความชำนาญ ค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านสถาบันการศึกษาคือโรงเรียน หรือสถาบันอื่นๆ เป็นการถ่ายทอดอย่างจริงจัง มีการเลือกว่าจะถ่ายทอดอะไร เป็นการหล่อหลอมสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมให้เป็นไปในทางที่สังคมคิดว่าถูกต้อง มีการกำหนดแนวทาง มีการจัดตั้งระบบเป็นกิจจะลักษณะ ในการ

ถ่ายทอดความรู้ก็เช่นกัน ต้องประกอบด้วยคน 2 กลุ่ม ผู้สอน และผู้เรียน กระทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อนจัดการเรียนการสอน ครูปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีการรับศิษย์ด้วยกัน 3 วิธี คือ ครูปีพาทย์เป็นผู้คัดเลือกศิษย์เอง

การรับศิษย์ลักษณะนี้เกิดขึ้น เมื่อครูปีพาทย์พบว่า เด็กคนใดมีแววที่เรียนปีพาทย์ ได้ครู ไปขอพ่อกับแม่ เพื่อนำมาฝึกฝนเรียนปีพาทย์ ซึ่งในอดีตนักดนตรีมักปฏิบัติเช่น ครูแสวง คล้ายทิม เห็นแววว่าเด็กชายสุชิน คล้ายมุข ที่เข้ามาช่วยตีฉาบเล็ก ในวงปีพาทย์ในขณะบรรเลง รัลเกใต้โดยไม่ต้องสอน จึงไปขอพ่อกับแม่ของเด็กชายสุชิน คล้ายมุข เพื่อนำมาเรียนปีพาทย์ (สุชิน คล้ายมุข, สัมภาษณ์) และในปัจจุบันจากการศึกษาพบว่า การรับศิษย์เรียนปีพาทย์ในปัจจุบัน นอกจากครูคนตรียมองหาลูกศิษย์ที่พรสวรรค์ แล้วยังมองหาศิษย์ที่ค่อนข้างมีฐานะยากจน แนะนำประโยชน์ของปีพาทย์ให้ผู้ปกครองเข้าใจ ถึงลักษณะการปีพาทย์ประกอบอาชีพได้ และเด็ก ต้องมีพรสวรรค์ด้วย

ผู้ปกครองของเด็กนำมาฝากเรียน

ครูดนตรีหลายท่านยังปฏิบัติเหมือนในอดีต โดยการรับศิษย์ ที่ผู้ปกครองสนใจและมีความสมัครใจให้บุตรหลาน เรียนดนตรี นำมาฝาก ส่วนหนึ่งผู้เรียนกับผู้สอนมีความสัมพันธ์ในฐานะเครือญาติซึ่งกันและกันด้วย สภาพการเครือญาติกันมักทำให้ผู้เรียนมีกรอบจำกัดในการศึกษาดนตรีค่อนข้างน้อย ด้วยมีความคุ้นเคยเป็นกันเองกับครูอยู่แล้ว ความเกรงกลัวครูจึงดูเหมือนน้อยกว่าศิษย์ปกติทั่วไป นายสำเริง บัวบุตร (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “เมื่อตอนที่เริ่มเรียนปีพาทย์กับครู หลี สุชีลักษณ์ นั้นพ่อเป็นคนพาไปฝากเรียน เพราะครูหลีมีศักดิ์เป็นลุงด้วย เคยคิดเล็กแต่เล็กไม่ได้ เพราะเป็นญาติกัน”แต่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนของนักดนตรีด้วย

ผู้เรียนมาขอเรียนปีพาทย์จากครู

การรับศิษย์เข้าเรียนไม่มีเฉพาะที่เป็นเด็กเท่านั้น บางครั้งนักดนตรีเป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีความสามารถประกอบอาชีพปีพาทย์อยู่แล้ว แต่ต้องการศึกษาความรู้เพิ่มเติม จะไปขอเรียนกับครูด้วยตนเอง ลูกศิษย์ในลักษณะนี้ ครูเลือกจากบุคคลที่รู้จักใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ในทางดนตรีซึ่งกันและกัน ชะลอ สุชีลักษณ์ (สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่าถึงการรับศิษย์คนหนึ่งชื่อ นายเจริญ คหิณฑพงษ์ เพื่อเรียนปีพาทย์เพิ่มเติมว่า “เห็นว่าพ่อเขาเป็นพวกเดียวกัน เขามาขอต่อเดี่ยว ก็ต่อให้เขาสองสามเดี่ยว” บางครั้งพบว่าการรับศิษย์ที่เป็นปีพาทย์อยู่แล้ว มีการรับเพื่อเป็นการส่งเสริมผู้ที่มีความสนใจ ร่วมอนุรักษ์ดนตรีไทยด้วย นายสุชิน คล้ายมุข (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการรับนายวินัย สุชีลักษณ์ เป็นศิษย์ ทั้งที่มีประสบการณ์ด้านดนตรีอยู่แล้วว่า “พ่อของนายวินัย เป็นนักดนตรีไทยมีเครื่องดนตรีไทย แต่เห็นว่าเขามีความสนใจ และศรัทธาเรียนปีพาทย์ ทั้งที่ประกอบอาชีพรับราชการอยู่ด้วย คิดว่าเป็นการร่วมอนุรักษ์ดนตรีไทยดีกว่า”

การเลือกลูกศิษย์ที่เรียนปีพาทย์ทั้ง 3 วิธีดังกล่าว พบว่า วิธีที่ 1 ครูคัดเลือกศิษย์มาเรียน จะก่อให้เกิดปัญหาสำหรับผู้เรียนปีพาทย์มากระดับหนึ่ง เมื่อครูปีพาทย์ซึ่งมักเป็นผู้อาวุโส แสดงความจำนง ขอเด็กต่อผู้ปกครอง ผู้ปกครองย่อมเกรงใจมักไม่ถามความสมัครใจของเด็ก

ผู้เรียนที่มีความสนใจใคร่เรียนอยู่แล้วย่อมไม่มีปัญหาในการเรียน ส่วนผู้ที่ไม่เต็มใจ แต่ถูกผู้ปกครองบังคับ ความสนใจในการเรียนย่อมมีน้อย พบได้จากกรณีสำนักดนตรีของนายสำราญ เกิดผล การคัดเลือกผู้เรียนจากกรมประชาสัมพันธ์มาเรียน ผู้เรียนที่ไม่รักในการเรียนศิลปะ ดนตรีอย่างแท้จริง ไม่สามารถเรียนต่อไปได้ ทำให้เด็กจากกรมประชาสัมพันธ์ในรุ่นแรกจำนวน 10 คน เหลือจำนวนน้อยลงเหลือเพียง ๒ คน จึงต้องจัดหาเด็กชุดใหม่ต่อไป

นอกจากนี้การรับลูกศิษย์ที่ผู้ปกครองนำมาฝาก ในวิธีที่ 2 พบว่า เด็กมักมีความสนใจมากกว่า เพราะผู้ปกครองย่อมถามความสมัครใจเด็กมาแล้ว แต่มิได้หมายความว่า ไม่มีปัญหาภายหลัง เนื่องจากการเรียนดนตรีต้องให้ความเอาใจใส่ในการเรียนมาก เพราะเป็น การศึกษาในลักษณะของทักษะการปฏิบัติ ผู้เรียนจึงต้องใช้เวลากับการเรียนมากมักพบว่าเด็กเบื่อ หน่ายในระยะหนึ่งทำให้ไม่ประสบความสำเร็จได้มาก

ศิษย์ที่มาสมัครใจมาเรียนขอมาเรียนด้วยตนเอง ในวิธีที่ 3 โดยภาพรวมของปัจจุบัน มักเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ทางด้านดนตรีอยู่แล้ว และขอมาเรียนเพิ่มเติมในด้านต่างๆ เช่น ทางเพลงของแต่ละเครื่องมือนี้นี้ เดี่ยวแต่ละเครื่องมือนี้นี้ เช่น ระนาดเอก ปี่ใน เป็นต้น มักเป็นกลุ่มที่ ประสบความสำเร็จในการศึกษาดนตรีเป็นอย่างมาก

ความเชื่อด้านโหราศาสตร์

ครูผู้สอนปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่มีท่านใดที่ความเชื่อด้าน โหราศาสตร์เรื่องการรับศิษย์ ไม่มีการดูดวงของผู้เรียนกับครูผู้สอนแต่อย่างใด และในสภาพ ปัจจุบันยังต้องพยายามหาศิษย์เรียนปีพาทย์ด้วยตนเอง โดยความเหมาะสมในด้านอื่นๆ มากกว่า ด้านโหราศาสตร์ เช่น ฐานะทางบ้านของเด็ก โอกาสในการศึกษาในโรงเรียนสามัญของเด็ก มากกว่า โดยเลือกเด็กที่มีฐานะไม่ดีมากนักและไม่มีโอกาสศึกษาโรงเรียนสามัญในระดับที่สูงๆ ขึ้น ไปได้ จึงเป็นการช่วยเหลือเด็กให้มีวิชาความรู้ด้านดนตรีติดตัว ไว้ใช้ประกอบอาชีพในอนาคต ข้างหน้าได้ด้วย อีกทั้งจำนวนเด็กที่มีความสนใจเรียนปีพาทย์มีจำนวนลดน้อยลงมาก ครูผู้สอน จึงไม่ให้ความสำคัญเรื่องโหราศาสตร์ในการรับศิษย์แต่อย่างใด

พิธีกรรมการรับศิษย์

เมื่อได้ผู้เรียนดนตรีแล้วครูปีพาทย์ทำพิธีกรรมตามความเชื่อ ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกัน มาตั้งแต่อดีต โดยปฏิบัติในลักษณะดังต่อไปนี้

วันประกอบพิธีกรรมรับศิษย์

เมื่อครูได้ตกลงใจรับเด็ก หรือผู้ที่สนใจเรียนปีพาทย์แล้ว ครูให้ผู้เรียนทำพิธีรับศิษย์ที่ ถูกต้องตามขนบประเพณีที่ปฏิบัติสืบมา โดยจะทำในวันพฤหัสบดี ถือว่าเป็นวันครู ครูปีพาทย์ ตลอดจนนักดนตรีทั้งหมด ที่พบ 84 บ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ล้วนผ่านขั้นตอนการ ประกอบพิธีกรรม ที่พึงกระทำในวันพฤหัสบดีเท่านั้น โดยต้องมีสิ่งของ และพิธีกรรมดังนี้

กำหนดในการรับศิษย์

การเรียกร้อยค่ากำหนดของครูนับเป็นสิ่งที่นักดนตรีปฏิบัติสืบทอดกันมา และจัดว่านัก ดนตรีไทยทุกคนให้ความเคารพ และความสำคัญเป็นอย่างมาก ส่วนค่ากำหนดนั้นมักเป็นสิ่งของและ

เงินจำนวนแล้วแต่ครูท่านนั้นๆ จะเรียกร้องอย่างไร ความแตกต่างของก่านลนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ยึดถือปฏิบัติอย่างไร โดยมากนักดนตรีวงปี่พาทย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะเหมือนกันคือ เรียกร้องก่านลตามที่เคยรำเรียนมา ไม่เคยเพิ่มเติมสิ่งของหรือจำนวนเงินใดๆ เลย เพราะถือว่าการปฏิบัติตามอย่างครูโบราณท่าน โดยพื้นฐานแล้วของก่านลจะมี ดอกไม้ รูป เทียน ชั้นล่างหน้า ผ้าขาวหรือผ้าเช็ดหน้า และเงินจำนวน 6 บาท

นายสำราญ เกิดผล (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ผมเรียกร้องก่านลตามแบบ ที่ผมเคย รำเรียน ไม่เคยเพิ่มเติมสิ่งของ หรือ จำนวนเงินใดๆเลย เพราะถือว่าการปฏิบัติตามอย่างครู โบราณท่าน ฉะนั้น ก่านลของผม มี ดอกไม้ รูป เทียน ชั้นล่างหน้า ผ้าขาวหรือผ้าเช็ดหน้า และเงิน 6 บาท”

นายสังเวียน สุชีลักษณ์ (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ค่าก่านลผมเรียก ดอกไม้ รูป เทียน ชั้นขาว ผ้าเช็ดหน้า ตามแบบโบราณ แต่จำนวนเงินนั้นเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเรียกร้อง เงินจำนวน 100 บาท

จำนวนเงินก่านลของปี่พาทย์ มีการปรับเปลี่ยนจำนวนมากขึ้นจากเดิมที่เริ่มใช้เดิมโดยมี จำนวนเงินตั้งแต่ 6 สลึง 6 บาท 12 บาท 24 บาทและ 106 บาท แต่ครูปี่พาทย์บางท่านมี การปรับค่าก่านลขึ้นตามกระแสสังคม เศรษฐกิจ โดยการเพิ่มจำนวนเงิน มากขึ้นแต่ไม่ได้ เรียกร้องตามอัตราที่กำหนดกันแต่อย่างใด

จากการศึกษาภาคสนามพบว่า การเรียกร้องก่านลในการรับศิษย์ของวงปี่พาทย์ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความแตกต่างกันในแต่ละวง เพราะครูแต่ละท่านต่างได้รับการสืบทอด ในเรื่องการเรียกร้องจากศิษย์ต่างกัน

คาถา คำกล่าวบูชาครู

คาถาที่ครูปี่พาทย์นิยมใช้กันโดยทั่วไปมีลักษณะที่แตกต่างกันตามแต่ที่ครูแต่ละท่าน ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ บางท่านใช้ภาษาที่เป็นภาษาบาลี บางท่านได้รับการสืบทอดมา เป็นภาษาไทยแต่จุดประสงค์ในการใช้มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อเป็นการระลึกบูชาพระคุณของ ครู ครูหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

นายสำราญ ศรีโชติ (สัมภาษณ์) กล่าวถึงคาถาที่ใช้ในการบูชาครูเป็นภาษาบาลีว่า “อิมัง อัคคี พหุบุพผัง วันทามิ อาจารย์ยัง สัพพะไสยง สิทธิปัจจสาปทัง อิมัสมิง ภวันตุเต”

นายสำราญ เกิดผล (สัมภาษณ์) กล่าวคำบูชาครูว่า “วิปัติปะฏิพาหะ อุกาสะ วันทา ครูอาจารย์ อาคัจฉันตุ ประมั้นกะสัง ปุชะนียัง สัพพะสิทธิ กะเรนตุมัง สิทธิเตชะ สิทธิ พลัง สิทธิกิจจัง วันทามิตัง สัทธา”

นายสังเวียน สุชีลักษณ์ (สัมภาษณ์) กล่าวคำบูชาครูว่า “ตั้งนะโม 3 จบ อิมัง อัคคี พหุบุพผัง อหังวันทามิ อาจารย์ยัง อุปวัตติไสยง วิสันติ สิทธิปะทะปะทา อิมัสมิง ภะวันตุเต”

ลักษณะการกล่าวคำคาถาบูชาครูนั้น โดยภาพรวมๆ แล้ว นักดนตรีวงปี่พาทย์ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะกระทำในลักษณะเดียวกันคือ กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ต่อจากนั้น เป็นการกล่าวชุมนุมเทวดา แล้วจึงเป็นการกล่าวคาถาบูชาครู

นอกจากภาษาบาลีแล้ว ครูดนตรีหลายท่านนิยมใช้กล่าวบูชาครูเป็นภาษาไทย นายอุดม ควรประสพ (สัมภาษณ์) อดีตเป็นลิเกมาก่อน กล่าวถึงการใช้คาถาในการบูชาครูเป็นภาษาไทยว่า “ลูกจะขอไหว้ครูพักลักจำ ครูแนะครูนำครูสั่งครูสอน ครูบรรยาย ครูสเน่ห์ ครูลิเก ครูละคร ครูโขน ครูหนัง ลูกขอไหว้ ถวายนารอด ถวายนารายณ์ ถวายตาวั ถวายตาไฟ พวกลูกจะทำอะไรขออย่าให้ผิดเหมือนกับบิดตาไม้ ขอครูทั้งหลายมารับเครื่องบูชา ทุกอย่างขอให้ถูกตา ผู้ชมผู้ดูทั้งหลาย ขอเชิญครูทั้งหลายจงประสิทธิ์ให้ลูกเกิด”

นายเชื้อ มงคลลาม (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ผมกล่าวบูชาครูเป็นภาษาบาลีก่อน แล้วจึงขอพรเป็นภาษาไทย ให้ครูช่วยรักษามิงานมากมาย ขอสิ่งดีๆ

การกล่าวคาถา หรือคำบูชาครู โดยรวมแล้วจะกระทำในลักษณะเดียวกัน คือ กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย (ครูปีพาทย์ทุกคนปฏิบัติเหมือนกัน) ต่อจากนั้นเป็นการกล่าวชุมนุมเทวดา (ครูปีพาทย์บางท่านไม่ใช้) แล้วจึงเป็นการกล่าวคาถาบูชาครู

สุพจน์ ผดุงสุทธิ (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “เดิมผมกล่าวเป็นภาษาไทยต่อมาได้ขอจดภาษาบาลีมาจาก ครูผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง หลังจากนั้นก็กล่าวทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี”

การกล่าวคาถาบูชาครู ที่ครูปีพาทย์ทั่วไปมักใช้กล่าวกันนั้น ทั้งที่เป็นภาษาบาลีและภาษาไทย มีลักษณะถ้อยคำ สำนวน แตกต่างกันในเนื้อหาสาระบ้างเล็กน้อย แต่ในความหมายของการกล่าวคล้ายคลึงกัน ลักษณะการกล่าวคาถา หรือคำบูชาครูจึงแล้วแต่ว่าครูท่านนั้น ยึดถือคำกล่าวลักษณะใด นำมาใช้ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม บ้านปีพาทย์ 84 บ้าน คาถาที่ใช้มี ๓ ลักษณะ คือ ทั้งที่กล่าวเป็นภาษาบาลี กล่าวเป็นภาษาไทย และการกล่าวเป็นภาษาไทยผสมกับภาษาบาลีด้วย โดยมีจำนวนบ้านปีพาทย์ใช้ต่างกัน

การสาบานตัวของศิษย์

เรื่องของการสบตสาบานนั้น ดูเหมือนจะมีด้วยกันทุกชาติทุกภาษา จะผิดกันก็แต่วิธีที่จะสบตสาบานเท่านั้น สำหรับคนไทยก็ปรากฏว่ามีนิสัยชอบสบตสาบานคำว่า “สบต” และ “สาบาน” เรามักใช้ควบคู่กันอยู่เสมอ จนบางที่เข้าใจไปว่าเป็นคำเดียวกัน แต่ความจริงนั้นมีความหมายแตกต่างกันอยู่บ้าง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. (2528, 795) ได้อธิบายความหมายของคำว่าสบต หมายถึง อ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ลงโทษตนเอง เมื่อไม่เป็นไปอย่างที่พูด

คำว่าสาบานนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. (2528, 828) ให้ความหมายว่า กล่าวคำปฏิญาณโดยอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นพยาน ประเพณีเดิมจะต้องตักน้ำพระพุทธมนต์ น้ำเทพมนต์ หรือสุราผสมเลือด ผู้ที่ร่วมสาบานกรัดเลือดหยดลงไปด้วย เช่น สาบานเป็นเพื่อนกัน เป็นพี่น้องกัน

การสบตสาบานตัวของศิษย์ ที่จะซื่อสัตย์ต่อครู แม้ว่าในอดีตมีครูดนตรีไทยบางท่านเคยใช้ปฏิบัติอยู่บ้าง เช่น ครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) ท่านเคยให้ศิษย์สาบานต่อครูด้วย แต่จากการศึกษาภาคสนามวงปีพาทย์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ความเชื่อในเรื่องการสาบานต่อครูนั้น นักดนตรี ครูดนตรี ไม่มีผู้ใดให้ความสำคัญหรือมีความเชื่อในเรื่องการสาบานเลย

การจับข้อมือ

ชนบประเพณีของการเรียนปีพาทย์อีกอย่างหนึ่ง ที่มักทำในพิธีการรับศิษย์คือการจับมือ หลังจากทีครุณาศิษย์ทำพิธีคารวะครู อาจารย์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ทำพิธีจับข้อมือ โดยให้ศิษย์บรรเลงฆ้องวงใหญ่ด้วยเพลงสาธุการ ซึ่งถือว่าเป็นเพลงครู เป็นเพลงสำคัญที่สุดในบรรดาเพลงทั้งหมด โดยบรรเลง 1 วรรค 3 จบ เป็นอันเสร็จพิธี

วัฒนธรรมการจับข้อมือ ยังเป็นวัฒนธรรมที่ชาวปีพาทย์ยังยึดถือปฏิบัติ แต่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปบ้างตาม ความเหมาะสมของการเรียน โดยยึดประโยชน์การใช้งานมากขึ้น โดยมีลักษณะการจับข้อมือที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่จับด้วยฆ้องวงใหญ่ เปลี่ยนเป็นฆ้องมอญวงใหญ่ จากเพลงสาธุการ เปลี่ยนเป็นเพลงประจำวัด

นายสำราญ เกิดผล (สัมภาษณ์) ประกอบพิธีจับมือศิษย์ดังนี้ “ผมทำพิธีจับมือหลังจากที่ทำพิธีเคารพครูใหญ่ทางดนตรีแล้ว โดยให้ศิษย์ที่ต้องการเรียนปีพาทย์ กราบเครื่องดนตรีที่ทำการจับมือ 3 ครั้ง โดยผมใช้ฆ้องไทยวงใหญ่ เป็นอุปกรณ์ในการจับมือ หลังจากนั้น ส่งไม้ตีให้ศิษย์จับ แนะนำวิธีการตีฆ้องใหญ่พอเป็นสังเขป แล้วจึงจับมือศิษย์พร้อมไม้ตีฆ้อง บรรเลงเพลงสาธุการ 1 วรรค 3 ครั้ง และให้ศิษย์กราบเครื่องดนตรีอีก 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี”

เพลงสาธุการที่ใช้จับมือศิษย์ นับว่าเป็นเพลงสำคัญ ทางเพลงของครูแต่ละท่านอาจมีมือฆ้องต่างกันบ้างเล็กน้อย มีลักษณะคือ

เพลงสาธุการฆ้องวงใหญ่ที่ใช้ประกอบพิธีจับมือ

--- ร	--- ม	--- ม	- ซ - ล	----	- ล - ล	--- ซ	--- ร
--- ล	--- ม			-- -ล	----	--- ซ	--- ล

นายสำราญ ศรีโชติ (สัมภาษณ์) กล่าวถึงวิธีการจับมือศิษย์ว่า “เมื่อให้ศิษย์เคารพครูเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ศิษย์กราบเครื่องดนตรีที่ทำการจับมือ 3 ครั้ง โดยใช้ฆ้องมอญใหญ่ แล้วจับมือศิษย์พร้อมทั้งไม้ตีฆ้อง บรรเลงเพลงประจำวัด 1 วรรค 3 จบ หลังจากนั้นให้ศิษย์กราบเครื่องดนตรีอีก 3 ครั้ง เสร็จพิธี”

เพลงประจำวัดฆ้องวงใหญ่ที่ใช้ประกอบพิธีจับมือ

--- ร	--- ม	--- ม	- ซ - ล	----	- ล - ล	--- ซ	--- ร
--- ล	--- ม	--- ม	- ซ - ล	-- -ล	----	--- ซ	--- ล

ในอดีตการเรียนปีพาทย์ เริ่มเรียนจาก เพลงโหมโรงเย็น โหมโรงเช้า เพลงเรื่องและเพลงอื่นๆ เพราะสังคมไทยในอดีตนั้นให้ความสำคัญกับพิธีกรรมต่างๆ มาก ปีพาทย์มีบทบาทในการบรรเลงประกอบพิธีนั้นๆ ด้วย พิธีกรรมการจับข้อมือในการเรียนการสอนปีพาทย์ในอดีตจึงใช้

เพลงสาธุการ ซึ่งเป็นเพลงที่ใช้ในการบรรเลงโหมโรงเย็น โหมโรงเช้า ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไป ดนตรีไทยมักไม่ได้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ดังเช่นในอดีต ครูดนตรีไทยหลายท่านจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ในปัจจุบัน เพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น นักดนตรีไม่ได้ใช้ประโยชน์จากเพลงดังกล่าวเพราะสภาพของงานที่สนองเป็นเช่นนี้ การเรียนปีพาทย์จึงปรับเปลี่ยนไปตามโอกาส การใช้งานดนตรี จึงมีผลให้เพลงที่ใช้ในการจับ ข้อมือและเครื่องดนตรี ในการรับศิษย์เปลี่ยนไป จากการจับมือด้วยฆ้องมอญวงใหญ่ เพลงสาธุการ ปรับเปลี่ยนเป็นการจับมือด้วยฆ้องมอญวงใหญ่ เพลงประจำวัด ไปด้วย

จากการศึกษาพบว่า วงปีพาทย์ จำนวน 48 บ้าน มีวัฒนธรรมในการรับศิษย์ แตกต่าง จากอดีตที่ต้องมีผู้ปกครองนำไปฝากเรียน ปัจจุบันครูดนตรีไทยรับศิษย์โดยคัดเลือกศิษย์โดยไม่มี ผู้ปกครองนำมาฝาก และมีศิษย์ที่สนใจศรัทธาต่อตัวครูผู้สอนดนตรีไทย มาขอเรียนด้วยตัวเองด้วย กำนัลที่ใช้ในการรับศิษย์มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ ขัน ผ้าเช็ดหน้า (ทั้งสองสิ่งนี้บางคนไม่ใช้) ดอกไม้ รูป เทียน เงินจำนวนตามแต่ครูเรียกร้อง คาถาหรือคำกล่าวบูชาครูที่ใช้ประกอบพิธีมี 3 ลักษณะ คือ ใช้ภาษาบาลี ภาษาไทย และเป็นภาษาไทยปนภาษาบาลี ความเชื่อด้านโหราศาสตร์และการสาบาน ไม่มีครูดนตรีไทยคนใดปฏิบัติ การจับมือครูดนตรีไทยใช้ฆ้องวงใหญ่ เพลงสาธุการและฆ้องมอญ วงใหญ่ เพลงประจำวัด ครูผู้สอนปีพาทย์ จะทำพิธีรับศิษย์เหมือนกันในวันพฤหัสบดี

1.3.2 สถานที่ สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน

สถานที่เรียน

สถานที่เรียน เป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ในศาสตร์ใดๆ บรรยากาศในการจัดสถานที่เรียน มักเป็นสิ่งเอื้ออำนวยต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ของผู้เรียนด้วย สถานที่จัดการเรียนการสอนของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กระทำใน 2 ลักษณะ ดังนี้

บ้านครู

สถานที่เรียนปีพาทย์มักเป็นบ้านครู ในอดีตคนไทยมักมีบ้านหลังใหญ่ โดยเฉพาะใน สังคมภาคกลางที่มีความเจริญด้านวัตถุ ต่างกับปัจจุบัน ที่ขนาดของบ้านเริ่มเล็กลง เพื่อความเหมาะสม กับสภาพความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน ที่ไม่เอื้อต่อการมีบ้านหลังใหญ่ สังคมของนักดนตรีไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีลักษณะเป็นแบบเดียวกับ สังคมทั่วไป บ้านครูดนตรีไทยส่วนใหญ่เป็น ผู้มีฐานะทางการเงินดี มักมีบ้านหลังใหญ่ เมื่อมีการเรียนการสอนดนตรีจึงมักกระทำกิจกรรมการ เรียนการสอนในบ้านครู และยังเกิดความสะดวกสำหรับผู้สอน ที่จัดการเรียนการสอนได้ตลอดเวลา ที่ครูว่าง การจัดการเรียนการสอนในบ้านครู มี 2 ลักษณะ คือ

บ้านที่แยกเรือนเครื่องเป็นสัดส่วน การแบ่งสัดส่วนของเรือนเครื่องนั้นมีผลต่อการ สอนดนตรีมาก ผู้เรียนจะมีสมาธิดี ด้วยสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนมีดนตรีเป็นหลัก ไม่มีสิ่งใด ทำลายสมาธิ การแยกเป็นสัดส่วน พบว่า มีการปฏิบัติแต่เป็นเพียงส่วนน้อย เช่นบ้านนายล้วน ดนตรี บ้านนายสุชิน คล้ายमुख บ้านนายทองหล่อ เกตุจิตร และที่เด่นชัดที่สุดคือ ศูนย์ส่งเสริม

และเผยแพร่ดนตรีไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่บ้านนายสำราญ เกิดผล มีเรือนเครื่อง สำหรับจัดการเรียนการสอน 2 หลัง

บ้านที่ไม่แยกเรือนเครื่องดนตรี พบว่า บ้านปี่พาทย์ยังใช้ที่พักอาศัยเป็นสถานที่สอนดนตรี ซ้อมเพลง โดยบุคคลอื่นๆ ในบ้านปฏิบัติภารกิจอื่นๆ เช่น ดูโทรทัศน์ รับประทานอาหาร เป็นต้น มีผลต่อสมาธิของผู้เรียน

สถานที่ทั่วไป

การต่อเพลงนอกบ้าน เป็นความเชื่อที่บรรดาครูดนตรีไทยยังยึดถือปฏิบัติโดยมีความเชื่อว่า เพลงไทยหลายเพลงห้ามไม่ให้ต่อในบ้าน เช่น เพลงบัวลอย ครูดนตรีไทยมักไปต่อให้ลูกศิษย์ตามสถานที่สาธารณะต่างๆ เช่น วัด ศาลาพักร้อนในหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสถานที่เหล่านี้ไม่เป็นการรบกวนในความรับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะเพลงประเภทนี้เป็นเพลงที่จัดว่าเป็นเพลงชั้นสูง การต่อเพลงจึงต้องมีความ พิถีพิถันในการปฏิบัติมาก

นายสุชิน คล้ายมุข (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “เพลงบัวลอยเมื่อครั้งที่ครูแสง ต่อให้กับนายธงชัย คล้ายทิม ครูให้ไปต่อที่ศาลาพักร้อนหลังบ้าน ห้ามต่อในบ้าน” ฉะนั้น จึงใช้ศาลาเป็นสถานที่เรียน ยังยึดถือปฏิบัติสืบต่อมาจนปัจจุบัน หากมีการต่อเพลง บัวลอย ให้กับลูกศิษย์คนใด ต้องไปต่อนอกบ้านทั้งสิ้น เพราะเชื่อว่า เพลงบัวลอยนี้หากทำการต่อในบ้านแล้ว สิ่งอัปมงคลและอัปปริยจัญไร เข้ามาสู่ผู้เรียนและผู้สอน

ตลอดจนเพลงมอญบางเพลง ไม่นิยมต่อในบ้าน เช่น เพลงยกศพ เป็นต้น เพราะส่วนใหญ่ เป็นเพลงที่ใช้กับงานอวมงคล จึงยึดถือถือว่าไม่เป็นมงคลกับตัวผู้สอนและผู้เรียนด้วย ด้วยเหตุนี้สถานที่เรียนจึงเปลี่ยนเป็นในโอกาสอื่นๆ เช่น เมื่อเวลาว่างงานศพตามวัดต่างๆ เป็นต้น

สถานที่แสดงดนตรี

การเรียนการสอนดนตรีไทย เกิดขึ้นได้ทุกโอกาส หากว่าผู้เรียนสนใจที่จะศึกษาตลอดจนความเร่งรีบในการนำไปใช้ประโยชน์ การสอนลักษณะหนึ่งที่ครูดนตรีไทยมักทำคือ การสอนในขณะที่นางปี่พาทย์ออกไปแสดงยังที่ต่างๆ บางโอกาสมีความจำเป็นที่ต้องใช้เพลงใดเพลงหนึ่งขึ้น ครูดนตรีท่านจำเป็นต้องต่อเพลงกันในช่วงเวลาที่ว่าง หยุดพักการบรรเลง ซึ่งสามารถทำได้แม้ว่า ไม่ทำให้ผู้เรียนสามารถจำเพลงได้อย่างแม่นยำ แต่เนื่องจากนักดนตรีไทย มีการเรียนเป็นขั้นตอน ผ่านกระบวนการต่างๆ เป็นลำดับขั้นความรู้ย่อมทำให้ผู้เรียนสามารถรับได้ระดับหนึ่งและเมื่อได้ปฏิบัติบ่อยๆ ครั้งสามารถจดจำนำไปใช้ได้เช่นกัน

นายดำรงเดช ทรงไธย (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “สมัยที่ผมเรียนปี่พาทย์ เพลงมอญหลายๆ เพลง ไปต่อในงานทั้งนั้น ครั้งแรกจำไม่ค่อยได้ แต่บรรเลงบ่อยๆ ตามที่ผู้บรรเลงได้ไปบ้างผลมาเพลงมอญง่าย ไม่สลับซับซ้อนส่วนใหญ่มักใช้เวลาต่อเพลงไทย เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม เพลงเดี่ยวต่างๆ เสียมากกว่า”

การต่อเพลงในงานในงานที่มีการแสดงดนตรีนั้น ส่วนใหญ่ เป็นเพลงที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน ไม่พิถีพิถันมากนัก สามารถทบทวนและจำไปปฏิบัติได้โดยใช้เวลาไม่มากนัก

สื่อและอุปกรณ์

การเรียนการสอนปีพาทย์ เป็นการสอนศิลปะดนตรีที่มุ่งเน้นการปฏิบัติเครื่องดนตรี เพื่อนำไปใช้ มากกว่าสอนทฤษฎี ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนของครูดนตรีไทย จะต้องใช้สื่อที่เป็นรูปธรรมเพื่อการปฏิบัติจริงมากที่สุด โดยมีสื่ออุปกรณ์ที่สำคัญ คือ ไม่ต้องแบ่งเวลากันเรียน ถึงแม้ว่าจุดประสงค์หลักของการสร้างเครื่องจำนวนเครื่องดนตรีไม่ได้เพียงพอตอบสนองการเรียนการสอนก็ตาม

นายสำราญ เกิดผล (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการใช้เครื่องดนตรีประกอบการสอนว่า “ศิษย์ที่ศูนย์ฯ ให้เรียนโดยใช้เครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ มีเครื่องดนตรีพอใช้ โดยใช้ระนาดเอก ระนาดทุ้ม บรรเลงเป็นมือฆ้อง”

การเรียนการสอนปีพาทย์ของนักดนตรีชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการสอนดนตรีที่มุ่งเน้นการปฏิบัติเครื่องดนตรี เพื่อนำไปใช้มากกว่าสอนทฤษฎี ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนของครูดนตรีไทยมักใช้อุปกรณ์เครื่องดนตรีไทยที่มีอยู่แล้วเป็นสื่อประกอบการสอน เครื่องดนตรีไทยของครูนั้น มักสะสมเครื่องดนตรีที่มีลักษณะพิเศษหายาก เช่น กลองไม้ชิงชัน ระนาดเอกไม้ชิงชัน อดี เป็นต้น และยังมีไว้เพื่อประกอบธุรกิจต่างๆ ที่ชุมชนต้องการอยู่แล้วด้วย เพราะการที่มีเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพดีจะทำให้บรรเลงได้ไพเราะ การเรียนการสอนก็จะมีคุณภาพตามไปด้วย

เทคโนโลยีสมัยใหม่

เทคโนโลยีสมัยใหม่ นับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่ นักดนตรีไทยนำมาเป็นเครื่องช่วยสอน โดยมากนิยมใช้แถบบันทึกเสียง โดยมีจุดประสงค์การใช้ 2 ลักษณะคือ

1. ใช้เพื่อเป็นการเตือนความทรงจำ ลักษณะของการใช้แถบบันทึกเสียง เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นที่นิยมใช้มากในหมู่นักดนตรีทั่วไป เพราะการเปิดแถบบันทึกเสียงฟังในแต่ละครั้งย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ได้หลายทาง นอกจากเป็นการฟังเพื่อผ่อนคลายความเครียดแล้ว หรือแม้แต่ นักดนตรีทั่วไปที่ลืม หรือไม่แน่ใจว่าถูกต้องเพียงใด

2. ใช้เพื่อการต่อเพลงที่ไม่สามารถหาผู้ต่อเพลงให้ได้ ซึ่งภาษานักดนตรีไทยทั่วไปเรียกว่า “แกะเพลง” ซึ่งลักษณะการกระทำเช่นนี้บางครั้งนักดนตรีถือว่าเป็นเรื่องน่าอาย ปกปิดไม่ยอมบอกกันเพราะถือว่าเป็นการเรียนโดยไม่ผ่านกระบวนการที่ได้รับจากผู้สอนโดยตรง บรรดานักดนตรีมักประณามกันเองว่า เพลงที่ต่อเองเรียนเองเหล่านั้น มักไม่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามรูปแบบของ เนื้อหาสาระทางดนตรีที่แท้จริง อาทิ การใช้มือฆ้องเป็นต้น เพราะการฟังย่อมแปลความหมายได้หลายอย่าง ต่างจากการต่อเพลงตัวต่อตัวกับครูโดยตรง ที่ได้รับเนื้อหาสาระทางดนตรีอย่างถูกต้องแม่นยำมากกว่า แต่นักดนตรีบางท่านก็ไม่มีความคิดเช่นนี้ โดยให้เหตุผลว่าการหาเพลงใหม่ที่ไม่สามารถหาครูที่มีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติเพลงนั้นๆ ได้ แถบบันทึกเสียงสามารถใช้เป็นตัวแทนของครูได้ระดับหนึ่งด้วย

นายสังเวียน สุชีลักษณ์ (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการใช้แถบบันทึกเสียง (เทปเพลง) ว่า “ผมใช้เทป แกะเพลงบ้างเหมือนกัน บางเพลงผมอยากบรรเลงได้ เพื่อต่อให้เด็ก แต่ไม่สามารถหาผู้ต่อเพลงให้ได้ ผมจะใช้แกะจากเทป”

นายบำรุง พยัคฆ์สันต์ (สัมภาษณ์) กล่าวถึงแถบบันทึกเสียงว่า “เทปนี้มีประโยชน์มากนะ บางครั้งลืมเพลงฟังวิทยุแล้วอัดเพลงไว้ช่วยกันลืมได้เป็นอย่างดี ผมเทปเล็กๆ ไว้ใช้อัดเสียงคมชัดดีด้วย

แต่ครูดนตรีไทยหลายๆ ท่านไม่นิยมและสนับสนุนการใช้แถบบันทึกเสียงโดยจะเรียกแถบบันทึกเสียงว่า “ครูหมูน” นายสำราญ เกิดผล (สัมภาษณ์) ให้เหตุผลว่า “การเรียนจากแถบบันทึกเสียงมักไม่ได้รับเนื้อหาสาระทางดนตรีที่ถูกต้อง หากผู้นั้นมีพื้นความรู้ไม่ดี ทำให้เปลี่ยนแปลงมือ ในการบรรเลงเสียหมด อรรถรสของความเป็นดนตรีไทยสูญหายไป”

1.3.3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนปี่พาทย์

ในการจัดการเรียนการสอนปี่พาทย์ สิ่งสำคัญที่ผู้สอนต้องกำหนดคือ เนื้อหาในการสอนปี่พาทย์ ซึ่งปัจจุบันพบว่ามีความแตกต่างกัน ตามแต่ว่าครูท่านนั้นๆ มีจุดประสงค์ ต้องการให้ศิษย์แต่ละคนแต่ละรุ่น มีความรู้ ความก้าวหน้าทางดนตรีไทยไปในแนวทางใด ซึ่งครูผู้สอนจะกำหนดเนื้อหาดนตรี ป้อนให้กับศิษย์ เพื่อสนองความเจริญเติบโตทางดนตรี ตามแนวจุดประสงค์นั้นๆ เช่น เพื่อเป็นการปฏิบัติตามประเพณีการจัดเนื้อหาการเรียนการสอนปี่พาทย์ตามแบบแผนดั้งเดิมในอดีตเพื่อให้ศิษย์สามารถ นำวิชาความรู้ด้านดนตรีไปใช้ประกอบอาชีพได้ในระยะเวลาสั้น หรือเพื่อปรับปรุงเนื้อหาการสอนแบบดั้งเดิม นำมาประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ ในการประกอบอาชีพปัจจุบัน

วัฒนธรรมการสอนปี่พาทย์ของครูดนตรีไทย ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะการบรรจุเนื้อหาเป็นหลักสูตร แตกต่างกันในแต่ละวงศ์ดังนี้

1. เนื้อหาการสอนปี่พาทย์ ตามแบบแผนดั้งเดิมในอดีต

หลักสูตรปี่พาทย์ ที่ครูดนตรีไทยในอดีตวางแนวทางพื้นฐานไว้นั้น มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน สามารถนำประสบการณ์จากเนื้อหาดนตรีในแต่ละชั้น พัฒนาไปสู่การเรียนปี่พาทย์ในลำดับต่อไปได้ตามลำดับชั้น ครูไม่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้โดยเร็ว ศิษย์ทุกคนต้องผ่านหลักสูตรเนื้อหาเป็นขั้นๆ ฉะนั้นพื้นฐานทางด้านเนื้อหาดนตรีของศิษย์ จึงมีสูงมาก และส่งผลให้ศิษย์สามารถนำไปใช้ได้ในพิธีกรรมต่างๆ ได้ในอดีต โดยลักษณะของดนตรีพิธีกรรมมักเป็นพิธีกรรมที่ใช้วงปี่พาทย์ เป็นดนตรีบรรเลงประกอบเป็นส่วนใหญ่ หากมองอย่างแท้จริง พบว่านอกจากจุดประสงค์ดังกล่าวข้างต้นเพื่อเป็นการวางพื้นฐานทางดนตรีที่ดีแล้วนั้น ในสุดท้ายปลายทางที่ครูดนตรีไทยคาดหวังไว้

นอกจากเพื่อหวังให้เป็นนักดนตรีที่ดีมีฝีมือแล้วยังเพื่อประกอบอาชีพด้วยเนื้อหาดนตรีแบบดั้งเดิมอย่างโบราณใช้สอนศิษย์ กำหนดเนื้อหาเพลงต่างๆ ไว้เป็นขั้นๆ ดังนี้

เพลงโหมโรงเย็น ประกอบด้วยเพลง ดังนี้

1. เพลงสาธุการ
2. เพลงตระโหมโรง
3. เพลงรวสามลา

4. เพลงเข้ามาน
5. เพลงปฐม
6. เพลงลา
7. เพลงเสมอ
8. เพลงร่ำลาเดียว
9. เพลงเชิดจิ้ง
10. เพลงเชิดกลอง
11. เพลงกลม
12. เพลงชำนาญ
13. เพลงกราวใน
14. เพลงต้นซุบ
15. เพลงลา

โหมโรงเช้า ประกอบด้วยเพลงต่าง ๆ ดังนี้

1. เพลงสาธุการ
2. เพลงเหาะ
3. เพลงร่ำลาเดียว
4. เพลงกลม
5. เพลงชำนาญ

เพลงเรื่องและเพลงพิธีกรรมต่าง ๆ มีการเลือกใช้เพลงเรื่องหลายเพลง แล้วแต่ว่าครูเลือกเพลงใด โดยมากมักเลือกเรื่องที่มีทำนองง่าย ๆ ก่อนเช่น

1. เพลงเรื่องเต่ากินผักบุ้ง
2. เพลงเรื่องเต่า เห่
3. เพลงเรื่องแขกบรเทศ
4. เพลงเรื่องจีนแสด
5. เพลงเรื่องทำขวัญ
6. เพลงเรื่องพราหมณ์ตีดน้ำเต้า
7. เพลงเรื่องช้างประสานนา

เป็นต้น

การจัดเนื้อหาในการสอนปี่พาทย์ ของครูผู้สอนดนตรีในกลุ่มที่ยังอนุรักษ์การใช้ เนื้อหาแบบดั้งเดิม ทำพิธีจับข้อมือศิษย์ด้วยเพลงสาธุการ ด้วยฆ้องวงใหญ่เครื่องปี่พาทย์ไทย ตามแบบดั้งเดิมทุกประการ และเริ่มเรียนด้วยเพลงในชุดโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็นเหมือนกัน ต่างกันในส่วนการเลือกใช้เพลงโหมโรง เพราะครูบางท่านเลือกสอนโหมโรงเช้าก่อน บางท่านสอนเพลงโหมโรงเย็นก่อน และเพลงหลักจากนั้น มีความแตกต่างกันของการเลือกเพลงเรื่องด้วยแล้วแต่ว่าตาม

ท่านเห็นเหมาะสมเช่นใด เมื่อมีความสามารถบรรเลงในพิธีสวดมนต์เย็น ฉันเข้าได้เรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มเรียนเพลงมอญ

นายสำราญ เกิดผล (สัมภาษณ์) กล่าวถึงเนื้อหาการจัดเพลงในการสอนปีพาทย์ โดยใช้เพลงต่างๆ ดังนี้ คือ เพลงโหมโรงเช้า เพลงโหมโรงเย็น เพลงเรื่องนกขมิ้น เพลงเรื่องสีนวล เพลงเรื่องเต่าเห่ เพลงเรื่องเต่ากินผักบุ้ง เพลงเรื่องตะนาว เพลงลงสร เพลงเวียนเทียน หลังจากนั้น ต่อเพลงต่อเพลงมอญ เพลงเชิดผี เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงสิบสองภาษา เพลงพม่ากลาง เพลงพม่าเล็ก ฯลฯ โดยมีจุดประสงค์ว่า เนื้อหาช่วงแรกเป็นการเรียนเพื่อให้รู้หลักการ วิธีการทางดนตรี ไม่ได้มุ่งหวังเพื่อประโยชน์จากการต่อเพลงนั้น แต่เมื่อศิษย์มีความสามารถต่อจนจบแล้ว จึงเริ่มให้ต่อเพลงเพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ โดนเริ่มต่อเพลงมอญดังกล่าวตามลำดับ

นายล้วน ดนตรี (สัมภาษณ์) กล่าวให้ถึงเนื้อหาการต่อเพลงให้กับศิษย์ว่า ใช้เพลงโหมโรงเย็น โหมโรงเช้า เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม จนสามารถใช้บรรเลงในพิธีสวดมนต์เย็น ฉันเข้า ได้แล้ว จึงให้เรียนเพลงมอญโดยต่อเพลง ยกศพ เพลงประจำบ้าน เพลงประจำวัด เพลงมอญบางไส้ไก่ เพลงพม่ากลาง เพลงใบเกร็ง เพลงกระเซิง มอญล่องเรือ เป็นต้น เนื้อหาเพลงที่ใช้ในการสอน มีลักษณะแบบดั้งเดิม แต่คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยในการประกอบอาชีพด้วย นอกเหนือจากการเรียนหลักวิชาการในการปฏิบัติทางดนตรีไทย

จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาดนตรีที่ใช้ในการสอนของวงอื่นๆ ในกลุ่มที่สอนโดยใช้แบบเนื้อหาตั้งเดิมนั้น มีลักษณะเดียวกัน แตกต่างกันที่เพลงบางเพลงในกลุ่มเพลงเรื่อง หลังจากเมื่อต่อเพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น ซึ่งแล้วแต่ว่าครูแต่ละท่านเห็นสมควรว่าต่อเพลงใดก่อน

2. เนื้อหาการสอนปีพาทย์แบบใหม่

เนื้อหาการสอนปีพาทย์ให้กับศิษย์ของครูดนตรีในกลุ่มนี้ เป็นการสอนเนื้อหาแบบใหม่ ไม่ใช่เนื้อหาของเพลงแบบดั้งเดิม เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ลักษณะการใช้ดนตรีไทย และมักคำนึงถึงเนื้อหาทางดนตรีด้วยว่าเพลงไทย มีเนื้อหาทางดนตรีค่อนข้างยากกว่าเพลงมอญ ครูผู้สอนกลุ่มนี้มักเริ่มด้วยการจับมือลูกศิษย์ด้วยเพลงประจำวัด โดยใช้ฆ้องมอญใหญ่ โดยไม่สนใจเรียนด้วยการใช้เครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ไทย

สมบุญ เกิดจันทร์ (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “สมัยที่ผมเรียนแบบโบราณ ต่อเพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงช้าสร้อยสน เพลงเต่ากินผักบุ้ง เพลงประกอบพิธีกรรมต่างๆ หลังจากนั้นค่อย ต่อเพลงเสภา เช่น เพลงโหมโรงไอยเรศ เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เพลงทะเลบัว หลังจากนั้น ต่อเพลงมอญ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงยกศพ เพลงมอญอื่นๆ เพื่อใช้ประกอบงานศพ แต่ปัจจุบันหากฝึกเด็กโดยต่อเพลงแบบดั้งเดิม เด็กไม่เป็นปีพาทย์เพราะเลิกล้ม ไม่ทันจบเพลง โหมโรงเย็นหรือหอก ผมหัดมามากแล้ว” ลักษณะเนื้อหาที่ นายสมบุญ เกิดจันทร์ ใช้สอนจึงเป็นการสอน โดยใช้เพลงที่บรรเลงด้วยเครื่องปีพาทย์มอญก่อนคือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงยกศพ เพลงเชิดผี เพลงมอญต่างๆ แล่งเพลงไทยเพื่อใช้บรรเลงในงาน หลังจากสามารถบรรเลงได้แล้ว ต่อเพลงโหมโรงเย็น โหมโรงเช้า เพลงช้า แต่ต่อด้วยใช้เครื่องปีพาทย์มอญทั้งสิ้น

สำเร็จ ศรีโชติ (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการใช้นิเวศเพลงแบบใหม่ในการสอนว่า “ต่อเพลง หากต่อด้วยฆ้องไทย ใช้เพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น กว่าเด็กจะสามารถออกงานได้ ใช้เวลามาก เพลงโหมโรงเย็นประกอบด้วยเพลงหลายเพลงด้วย หากต่อด้วยเพลงมอญประจำวัด หรือเพลงประจำบ้าน จบเพลงให้เด็กเข้าบรรเลงได้เลย งานศพมีบรรเลงบ่อยๆ เด็กนั้นก็มีกำลังใจด้วย เพลงประจำวัดยัง ใช้บรรเลงได้หลายๆ โอกาสทั้งตอนเย็น กลางวันและตอนเช้าด้วย” การสอนปีพาทย์ของนายสำเร็จ ศรีโชติ จึงเริ่มด้วยฆ้องวงใหญ่มอญ ด้วยเพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงประจำแสงทอง เพลงเชยผิ เพลงยกศพ เพลงมอญง่ายๆ เช่น มอญไล่ช้าง ฯลฯ หลังจากนั้นต่อเพลงไทยต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้บรรเลงในงานศพด้วย ไม่สอนให้บรรเลงเครื่องปีพาทย์ไทยเลย เพราะไม่มีงานให้ บรรเลงด้วยปีพาทย์ไทยเลย หลังจากนั้นต่อเพลงโหมโรงเช้า เพลงโหมโรงเย็น ต่อโดยใช้ปีพาทย์ เครื่องมอญให้กับผู้เรียน เพื่อใช้สำหรับการบรรเลงในงานตั้งอัฐิ และงานอื่นๆ ที่ต้องมีการโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็นด้วยเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์มอญ และยังใช้ประกอบการแสดงลิเกในปัจจุบันนิยม ใช้ปีพาทย์มอญ เป็นเครื่องดนตรีประกอบ

การสอนเนื้อหาเพลงต่างๆ ของนักดนตรีไทยที่เรียนปีพาทย์ ในกลุ่มนี้โดยภาพรวมเป็น เพลงมอญ โดยเริ่มจากเพลงที่ต้องใช้บรรเลงตามหลักของการบรรเลงปีพาทย์มอญ โดยมักเริ่มเรียน เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงประจำแสงทอง เพลงเชยผิ เพลงยกศพ สลับกันไปมา แล้วแต่ว่าครูแต่ละท่านจะเห็นสมควร หลังจากนั้นจึงต่อเป็นเพลงมอญต่างๆ ที่สำหรับใช้บรรเลง ประกอบในพิธีศพ โดยมุ่งเน้นเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักดนตรีไทยมากกว่า

3. เนื้อหาการสอนปีพาทย์แบบผสม

เนื้อหาการสอนแบบดั้งเดิมผสมผสานกับแบบใหม่ นี้ยังพบว่ามีกลุ่มนักดนตรีที่ยัง ยึดถือปฏิบัติ โดยมาเป็นการปฏิบัติด้วยว่าผู้เรียนจะไม่ได้รับ ความรู้ทางดนตรีที่ถูกต้องตามแบบ โบราณเสียบ้างและยังคำนึงถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วย จึงต้องนำเนื้อหาทั้งสองแบบมา สอนผสมผสานกัน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. จับข้อมือเพลงไทย เรียนเพลงโหมโรง ผสมเพลงมอญ

ครูปีพาทย์จะเริ่มต้นด้วยการจับมือผู้เรียน ด้วยเพลงสาธุการ ตามแบบแผนดั้งเดิมและเริ่มต่อเพลง โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น จนจบแล้วหยุดเพียงเท่านี้ ต่อจากนั้นจึงให้เรียนเพลงมอญเพื่อใช้ ประกอบอาชีพจนสามารถออกงานได้ สลับกันไปกับการเรียน

นายประเสริฐ ห่วงอุดม (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการใช้นิเวศแบบผสมผสานว่า “ผมจะ เริ่มสอนด้วยการเริ่มต่อเพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น จนจบก่อน ถ้าเด็กสามารถดี ได้แล้วมือไม้จะ แตกงานดี เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรมต่างๆ ก็ไม่ต่อ เพราะว่าส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว จะมา ต่อเพลงประเภทเพลงมอญให้กับเด็กเลย โดยเริ่มจากเพลงประจำวัด เพลงประจำบ้านเพลงมอญต่างๆ ที่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการบรรเลงปีพาทย์มอญประกอบในงานศพเป็นส่วนใหญ่”

นายวิเชียร จำปาทิพย์ (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการใช้เพลงที่สอนเด็กว่า “ปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่ การต่อเพลงของตัวผม จะเริ่มด้วยการให้เด็กต่อเพลงประเภทเพลงง่ายๆ เช่น เพลงลาว ครวน เพลง ลาวเสียงเทียน เป็นส่วนใหญ่ ถ้าเห็นว่าเด็กคนไหนสามารถทำได้แล้ว ก็จะเริ่มต่อเพลงโหมโรงเช้า

โหมโรงเย็น หลังจากนั้นผมก็จะเริ่มต่อเพลงมอญให้เลย เพราะว่าส่วนสมัยนี้ งานที่จะต้องใช้เวลาพิถีพิถันนานๆ จะมีมา แต่งานศพนั้น มีเป็นประจำ”

2. จับข้อมือเพลงไทย เรียนเพลงมอญ

การเริ่มต้นการจับมือผู้เรียนด้วยเพลงสาธุการ ตามแบบแผนดั้งเดิม แต่เมื่อถึงเวลาต่อเพลง เริ่มต่อเพลง มอญก่อน เพื่อให้เด็กสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

นายชะลอ สุชีลักษณ์ (สัมภาระ) กล่าวถึงเพลงที่สอน “เวลาที่จับมือเด็กนั้นจะจับเพลงสาธุการ สำหรับเด็กๆ ในรุ่นหลังๆ แล้วผมจะเริ่มต่อเพลงมอญก่อน เพราะว่าถ้ามาต่อเพลงโหมโรงก่อน เด็กมักเลิกกันหมด เพลงที่ต่อเป็นเพลงที่ต้องใช้ก่อน เช่น เพลงประจำวัด ประจำบ้าน เพลงเชิญผี เพลงยกศพ เพลงใส่ไฟ”

เนื้อหาเพลงที่ครูดนตรีไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้สอนปีพาทย์มี 3 ลักษณะ คือ สอนเนื้อหาแบบดั้งเดิมตามอย่างโบราณ เริ่มเรียนเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ ต่อเพลงตามแบบแผนดั้งเดิมคือ โหมโรงเช้าโหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรมต่างๆ สอนเนื้อหาแบบใหม่ โดยให้เรียนเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์มอญ มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ในการใช้งานปัจจุบันมากกว่าโดยต่อเพลงมอญที่มีความจำเป็นในการใช้ เช่น เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญผี เพลงยกศพ เพลงมอญ อื่นๆ และกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มที่สอนเนื้อหาดนตรีแบบผสมผสาน เรียนทั้งเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ และเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์มอญ ปรับปรนกัน โดยครูบางท่านเลือกสอนเพลงมอญก่อน และครูบางท่านเลือกสอนเพลงไทยก่อนตามความเหมาะสม

วิธีการสอน

เดิมการศึกษาดนตรีไทย อาศัยความใกล้ชิดเป็นแรงจูงใจ ในการปลูกฝังซึ่งเริ่มที่บ้าน ผู้ปกครองเป็นนักดนตรีไทย การได้ยินหรือเคยชินนี้เอง จะเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว ผู้ที่มีฝีมือทางด้านดนตรีนับว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ เพราะต้องมีความจำเป็นเลิศเพราะการเป็นดนตรีไทยไม่มีเครื่องบันทึกเสียงชนิดใดที่จะบันทึกได้ละเอียดลออ ตั้งแต่สมัยโบราณใช้การสั่งสอนด้วยความจำ และปฏิบัติอย่างจริงจังจนเกิดความชำนาญ ทำนองอาจผิดเพี้ยนกันไปตามความนิยม และความสามารถของผู้สอน โดยมากครูผู้สอนจะสอนศิษย์ตามปฏิภาณ ความสามารถและความฉลาดของศิษย์ ผู้ที่มีความสามารถดีจะได้ทำนองเพลงที่แปลก ไพเราะ และโดดเด่น พิศดารกว่าผู้ที่ไม่มีฝีมือ

การเลือกเครื่องดนตรีให้ปฏิบัติ

การเลือกเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ ให้กับศิษย์เรียนของครูผู้สอนปีพาทย์นั้น ส่วนใหญ่ครูมักให้ฝึกฆ้องวงใหญ่ ทั้งที่เรียนในวงปีพาทย์ไทยและวงปีพาทย์มอญ โดยให้เหตุผลว่าฆ้องวงใหญ่เป็นหลักในการบรรเลง ถ้าผู้เรียน เรียนรู้ฆ้องวงใหญ่จนมีความแม่นยำดีแล้วหากจะเปลี่ยนเครื่องมือเป็นเครื่องมีประเภทอื่นๆ ผู้นั้นจะสามารถนำทำนองหลักของฆ้องวงใหญ่ใช้เป็นพื้นแปลทำนองได้ดี

เมื่อครูเห็นว่าศิษย์ สามารถปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ได้ดีแล้วจึงจะให้ผู้เรียนเปลี่ยนเครื่องมือได้ โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมของผู้เรียน ครูจะเป็นผู้พิจารณาว่า แว่ว ไหวพริบของศิษย์แต่ละคน
2. ควรจะปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดใด เช่น ศิษย์ผู้ใดมีความแม่นยำเพลงมาก ให้เรียนฆ้องวงใหญ่ต่อไป เพื่อเป็นหลักของวง ผู้ที่มีไหวพริบดี เฉลียวฉลาด แม่นยำ มีรสมีชาติ จะให้ฝึกระนาดเอก ผู้ที่ด้อยวงมาจะให้ฝึกระนาดทุ้ม หรือฆ้องเล็ก ผู้ที่มีความอดทน กำลังดี มีไหวพริบ ให้เรียนปี่ ส่วนผู้ที่ดูไม่ขยันซ้อมแต่จังหวะดีให้เรียนเครื่องหนึ่งเป็นต้น

3. ความเหมาะสมในการผสมวง โดยปกติศิษย์ที่สมัครเรียนปี่พาทย์ มักจะฝึกประสบการณ์อยู่กับครู อยู่ประจำวงดนตรีของครู ฉะนั้นบางครั้งครูจะพิจารณาว่า ในวงปี่พาทย์ของครูนั้นขาดผู้บรรเลงเครื่องดนตรีชนิดใด จะให้ศิษย์ปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดนั้น เพื่อสามารถฝึกประสบการณ์ได้ดี ในโอกาสที่นางปี่พาทย์บรรเลงในงานต่างๆ แต่ในภาพรวมครูมักดูความเหมาะสม ในการปฏิบัติด้วย

ส่วนผู้เรียนนั้นมักปฏิบัติตามคำแนะนำของครูผู้สอน ในการเลือกปฏิบัติเครื่องดนตรีเมื่อมีความสามารถปฏิบัติได้แล้ว จึงเลือกเครื่องดนตรีชนิดต่อไปที่ต้องการเรียนได้ นายมานะ พุ่มวันเพ็ญ (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “สมัยผมเรียนต้องปฏิบัติเครื่องดนตรีให้ดีเป็นอย่างๆ ห้ามไม่ให้เล่นดนตรีหลายๆ ชิ้นเพราะจะได้ดีสักเครื่องดนตรีเดียว” นอกการเรียนที่ดนตรีปี่พาทย์ที่ผู้เรียนเป็นผู้ขอมาเรียนพิเศษ เช่นต่อเพลงเดี่ยว เพลงสำคัญๆ การเลือกเครื่องดนตรีจึงขึ้นอยู่กับผู้เรียนจะเลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใด นายธเนศ อุกกระโทก (สัมภาษณ์) ศิษย์คนหนึ่งของนายสำราญ เกิดผล กล่าวว่า “พ่อเลือกให้ผมฝึกฆ้องวงเล็ก ห้ามไม่ให้เปลี่ยนแปลงเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ถ้าต้องการเรียนต้องแอบเรียน แอบซ้อมตอนพ่อไม่อยู่

เมื่อผู้เรียนได้เครื่องประจำตัวแล้ว การสอนเริ่มขึ้นด้วยการแนะนำเครื่องดนตรี วิธีจับไม้ วิธีการบรรเลงตลอดจนทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติ

ลักษณะการถ่ายทอด

การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย ของนักดนตรีไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังมีลักษณะการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ คือ เป็นการถ่ายทอดแบบปากต่อปาก โดยลักษณะการถ่ายทอดของผู้สอนใช้วิธีสอน 3 แบบคือ

1. ครูเป็นผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดให้ศิษย์ด้วยตนเอง

ในการสอนปี่พาทย์ให้กับศิษย์โดยทั่วไป ครูจะเป็นผู้มีบทบาทมาก โดยเป็นผู้ทำการสอนด้วยตนเอง แนะนำทั้งภาคทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคปฏิบัติที่มุ่งเน้นสอน ครูมักดูแลเอาใจใส่ เข้มงวดกวดขันในการฝึกฝนศิษย์และต้องมีเวลาให้กับศิษย์อย่างเต็มที่ นายประทุม ทรัพย์โภาค (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ผมต้องสอนเองถ้าให้เขาต่อกันเองแล้ว มือไม้มักจะเปลี่ยนแปลงไปหมด” ลักษณะการสอนโดยทั่วไปแล้วหากครูผู้สอนมีเวลา จะทำการสอนเอง

2. ศิษย์รุ่นพี่เป็นผู้ถ่ายทอดแทนครู

การสอนของครูบางโอกาส ครูไม่มีเวลาหรือมีธุระไม่สามารถทำการสอนได้ในขณะนั้น ผู้ที่มีบทบาทเป็นตัวแทนของครู คือศิษย์รุ่นพี่ ที่ครูมีความไว้วางใจ ให้เป็นผู้ปฏิบัติภารกิจเป็นผู้สอนแทนครู ซึ่งพบในการจัดการเรียนการสอนปี่พาทย์ตามแบบแผนดั้งเดิม การสอนที่รุ่นพี่เป็น

ผู้สอนน้องแทนครูนั้น กระทำเมื่อมีศิษย์ในสำนักดนตรีนั้นจำนวนมากบางครั้งครูก็เหนื่อยมากจึงมอบหมายให้ศิษย์รุ่นพี่สอนแทน แต่มักอยู่ในความดูแลของครูด้วย บางโอกาสพบว่าการที่รุ่นพี่สอนรุ่นน้องนั้นมักเกิดจากการเรียนเพลงต่างๆ ที่เกิดจากแลกเปลี่ยนเพลงที่ศิษย์แต่ละคนมีความต้องการเรียนและยังไม่ได้เพลงนั้นหรือบางครั้งต่อเพลงแล้วลืมเพลงจึงขอต่อกับรุ่นพี่เพราะไม่กล้าต่อกับครูด้วย

3. ศิษย์รุ่นเดียวกันถ่ายทอดกันเอง

การเรียนการสอนปี่พาทย์ต้องใช้เวลามากการเรียนการสอนบางครั้งศิษย์ที่ต่อเพลงเข้าครูผู้สอนต้องใช้เวลามาก ศิษย์บางคนต่อเพลงแล้วลืมเพลงไม่สามารถบรรเลงทบทวนได้เพื่อนที่เรียนด้วยกันจึงนับว่าเป็นผู้ช่วยรับถ่ายทอดให้กันและกันได้เป็นอย่างดี เป็นการแบ่งเบาภาระให้ครูเป็นอย่างดี แต่การถ่ายทอดกันเองมักอยู่ในความดูแลของครู ซึ่งครูมักคอยดูแลแนะนำเพิ่มเติมให้และการต่อเพลงให้กับศิษย์ที่เป็นกลุ่มเป็นรุ่น นายอุทัย นาคเจริญ (สัมภาษณ์) กล่าวว่า “การต่อเพลงให้กับศิษย์หลายๆคนต้องต่อให้เขาไปพร้อมๆ กัน คนที่ต่อเพลงได้เร็วบางครั้งให้รอเพื่อนเพราะเวลาซ่อมง่าย คนที่ได้เพลงเร็วเป็นผู้ช่วยต่อให้เพื่อนเขา แทนเราได้ด้วย เราคอยแต่เพียงแนะนำ เพิ่มเติมให้เท่านั้น” นับได้ว่าเพื่อนศิษย์ด้วยกันมีส่วนในการต่อเพลงให้แกกันได้อย่างดี

วิธีถ่ายทอดของครู

พบว่าครูทั่วไปในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่จัดการสอนปี่พาทย์มีวิธีการถ่ายทอดโดยใช้วิธีการสอนหลายๆอย่างเช่น

1. การถ่ายทอดโดยตรง

การถ่ายทอดโดยตรงเป็นวิธีที่ครูปี่พาทย์นิยมมากที่สุด และเป็นวิธีที่ได้ผลมากที่สุดด้วยวิธีการดังนี้ การบรรยาย นับเป็นวิธีการสำคัญที่ครูผู้สอนนิยมใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั่วไป การบรรยายครูผู้สอนปี่พาทย์ใช้ในกระบวนการสอน เพื่อเป็นการแนะนำเครื่องดนตรี เช่น รูปร่างลักษณะทั่วไป การนำไปใช้ การเก็บรักษาเครื่องดนตรี เป็นต้น วิธีการปฏิบัติ เช่น การจับไม้ การนั่ง เป็นต้น เพื่ออบรมกิริยามารยาท ศีลธรรม การทำตัวเป็นคนดีในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญนอกเหนือจากการเรียนดนตรี ที่ครูดนตรีไทยให้ความสำคัญมากด้วยส่วนหนึ่ง บรรยายโดยใช้วิธีเปล่งเสียง ให้ศิษย์ปฏิบัติตาม ในการปี่พาทย์ของครูดนตรีไทย พบว่ามีครูจำนวนมากยังใช้วิธีการเปล่งเสียงต่อเพลงให้กับลูกศิษย์ โดยนิยมออกเสียงตามความเข้าใจของครูและศิษย์ ร่วมกัน เช่น หิง โนง โทง ทง เตง ดิง แฉง แฉง เป็นต้น ลูกศิษย์จะบรรเลงตามเสียงครู

การสาธิตเป็นวิธีการสำคัญที่การเรียนปี่พาทย์ โดยเฉพาะการปฏิบัติเพราะเป็นการแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรม มากกว่าการต่อเพลงด้วยปากออกเสียง การสาธิตที่ครูดนตรีไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ปฏิบัติสาธิตเป็นตัวอย่าง เป็นการปฏิบัติโดยครูเป็นผู้บรรเลงเป็นตัวอย่างให้ศิษย์ปฏิบัติตาม โดยมากครูมักมีเครื่องดนตรีประจำตัวเช่น ระนาดเอกบรรเลง เมื่อศิษย์ได้ฟังเสียงเพลงจากที่ครูบรรเลงเป็นตัวอย่างแล้ว ศิษย์จะบรรเลงตาม นับว่าเป็นวิธีการที่ปฏิบัติกันมาก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การสาธิตเป็นตัวอย่างดังกล่าวนี้บางครั้งครูอาจให้ศิษย์ที่นั่งเรียนอยู่ใกล้สาธิตโดยการบรรเลงเครื่องดนตรีให้ดูได้

จับมือให้ดี เป็นการสาธิตที่ครูมักทำกับศิษย์ในการต่อเพลงยากมากๆ เมื่อครูสาธิตโดยการบรรเลงให้ฟังแล้วยังไม่สามารถปฏิบัติได้ จำต้องปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นแต่ต้องมักใช้เวลามาก ทำให้ศิษย์คนอื่นๆ ต้องรอ เพราะครูผู้สอนต้องปฏิบัติให้กับศิษย์นั้นเป็นรายบุคคล หากมีลูกศิษย์มากๆ ครูผู้สอนต้องเหนื่อยมากจึงมักเป็นวิธีสุดท้ายที่ครูปฏิบัติ

2. การสอนโดยอ้อม

การสอนโดยอ้อมเป็นวิธีที่ครูปีพาทย์ใช้บ้าง ในยามที่ต้องการให้เด็กได้ซ้อมมือหรือเวลาที่ครูไม่ว่าง โดยใช้วิธีดังนี้

การตามเพลง จัดเป็นวิธีสอนที่ครูสอนปีพาทย์มักใช้ปฏิบัติอยู่บ้าง การตามเพลงบ่อยๆ ทำให้เกิดความเคยชินและเมื่อเคยชินมากขึ้นจะสามารถจำได้และบรรเลงได้โดยที่ครูไม่ต้องเพลงนั้นเลย ลักษณะเพลงที่ครูปีพาทย์มักให้ศิษย์ตามจะเพลงประเภทเพลงมอญเป็นส่วนใหญ่และมักจะบรรเลงในงานแสดงจริงๆ

นายช่อม ถนอมโลก (สัมภาษณ์) กล่าวถึงวิธีตามเพลงว่า “เมื่อตอนที่เข้ามาต่อเพลงมอญที่บางลำพู ครูมักจะให้ออกงาน แล้วให้ตามเพลงเอาเองในงาน ตามบ่อยๆ ก็ได้ไปเอง”

การตามเพลงในปัจจุบันมีปัจจัยหลายอย่างเช่น เพื่อไม่ให้เสียเวลาต่อเพลง บางครั้งเกิดจากที่มีการผสมวงโดยนำนักดนตรีจากต่างวงมารวมบรรเลงเพลงต่างๆ ที่ใช้ในการบรรเลงจึงหลากหลาย ผู้ที่ไม่ได้เพลงต้องตามเพลง เมื่อตามบ่อยครั้งขึ้นก็จำได้

การสอนในเหตุการณ์จริง ยังพบว่าครูสอนปีพาทย์ยังใช้อยู่บ้างพอสมควรแต่มักเป็นการทฤษฎี การนำดนตรีไทยไปใช้ นายสวัสดิ์ สุนิมิตร (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการสอนในเหตุการณ์จริงว่า “บางครั้งที่มีงานเราสามารถสอนเขาไปด้วยหรือบางครั้งช่วงเวลาใดบรรเลงเพลงใดก็สอนเขาได้เพลงการปฏิบัติบ่อยๆ ครั้งทำให้เขาได้เรียนรู้และจดจำไปได้เอง”

ขนบปฏิบัติของผู้เรียน

การเรียนดนตรีไทยในอดีต จะให้เป็นและเก่งจะต้องอาศัยอยู่บ้านครู การปฏิบัติด้วยตัวของศิษย์จึงเป็นสำคัญที่จะต้องกระทำ เพื่อให้เป็นที่รักและไว้วางใจของครู แต่เมื่อสังคมเจริญขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางด้านการสื่อสาร คมนาคมมีมากขึ้น การเดินทางมาเรียนดนตรีสะดวกขึ้นการที่ผู้เรียนจะต้องพักอาศัยอยู่บ้านครูเพื่อเรียนดนตรีจึงเปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันพบว่าศิษย์ที่เรียนปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะไม่พักอาศัยอยู่บ้านครู เพราะบ้านอยู่ไกลครู ถึงเวลาเรียนศิษย์ก็จะมาเรียนเมื่อเลิกเรียนแล้วก็จะกลับบ้าน

เวลาในการต่อเพลงและการฝึกซ้อม

การเรียนปีพาทย์ไทยในอดีต เวลาที่จะใช้ในการต่อเพลงและฝึกซ้อมนั้น มักจะกระทำได้เต็มที่เพราะศิษย์ที่เข้าเรียนดนตรีมีเวลามาก เรียนปีพาทย์เพียงอย่างเดียวไม่ต้องเรียนวิชาสามัญในโรงเรียนดังเช่นปัจจุบัน การต่อเพลงและฝึกซ้อมเพลงปีพาทย์จึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืนตามแต่กำหนดเวลาของสำนักงานดนตรีแต่ละสำนัก

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ พบว่าการเรียนการสอนปีพาทย์ครูผู้สอนกับศิษย์ ต้องมีความสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลาการสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในการอยู่ร่วมกันเริ่มจากการ แสดงความเคารพมีความไว้นใจเชื่อใจซึ่งกันและกัน ครูปีพาทย์แต่ละท่านต่างใช้จิตวิทยาในการ อบรมสั่งสอนทำให้ศิษย์เกิดความรู้สึกศรัทธาในการอยู่ร่วมกัน เช่น นายสุชิน คล้ายมุข ให้ลูกศิษย์ใช้ สรรพนามแทนตัวท่านว่า “ลุง” และครูอีกหลายๆ ท่านให้ศิษย์ใช้สรรพนามแทนตัวครูเป็นการนับถือ ในฐานะญาติ เช่น อา ลุง น้ำ หรือพี่

การลงโทษ

การลงโทษ หรือการทำโทษ ในกระบวนการเรียนการสอนของไทยสมัยก่อนหมายถึง วิธีการต่างๆ ที่ครูใช้เพื่อทำให้ศิษย์ได้รับความเจ็บปวด หรือทรมานทางจิตใจ ควบคุมให้ศิษย์ตั้งใจ เรียนจนได้ผลดีทำให้ศิษย์อยู่ในระเบียบเพื่อที่ครูจะสอนได้สะดวก

จากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาามีวิธีการลงโทษ 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. การลงโทษทางใจ ได้แก่ การลงโทษให้ผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึกสำนึกผิดและเกรง กลัวของผลการกระทำผิด และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้ดีขึ้น ซึ่งพบว่ามีวิธีการลงโทษทาง จิตใจหลายวิธี ดังนี้

การว่ากล่าวตักเตือนนับเป็นการลงโทษที่เบาและทำง่ายที่สุด พบว่าครูผู้สอนปีพาทย์ ทั้งหลายใช้เป็นประจำ การลงโทษด้วยการสั่งสอนว่ากล่าวตักเตือนเป็นการกระทำที่ง่ายที่สุด เมื่อ ครูเห็นว่าศิษย์คนนั้นปฏิบัติตนไม่ถูกต้องครูจะรีบตักเตือนสั่งสอน เพื่อมิให้ศิษย์หลงผิดกระทำผิด การดูดำ ดูให้กลัวเป็นวิธีการลงโทษหนักกว่าการว่ากล่าวตักเตือน พบว่าครูผู้สอนปีพาทย์จำนวนไม่ น้อยยังปฏิบัติอยู่ การปรับให้ทำการเรียนมากขึ้นครูผู้สอนปีพาทย์ยังใช้อยู่บ้าง เช่น ให้ทำการบ้าน มาๆ ซ้อมเพลงหลายๆ เที้ยว

นายมนัส ทรงตรัย (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการลงโทษโดยการปรับให้ทำการเรียนมากขึ้น ว่า “ถ้าหากเด็กผิด ลืมเพลง จะให้ซ้อมครั้งละหนึ่งท่อนแล้วให้ตีวนไปวนมา 20 เที้ยว 30 เที้ยว บ้างแล้วแต่กำหนด แต่ถ้าหากดีเด็ก เด็กก็อาจจะตกใจและลืมเพลงหมด ไม่กล้าที่จะมาต่อเพลงอีก”

2. การลงโทษทางกาย

การลงโทษทางกายเป็นการลงโทษทำให้เจ็บปวดความเจ็บปวดทางร่างกาย ขว้างด้วย อุปกรณ์ต่างๆ ในอดีตการลงโทษด้วยการตีครูผู้สอนปีพาทย์ใช้กับศิษย์มาก ศิษย์ต้องระวังตัวใน การเรียนเพราะหากปฏิบัติเครื่องดนตรีไม่ถูกใจครูครูมักจะตี หรือหยิบฉวยอุปกรณ์ที่ใกล้มือขว้าง โดยมากจะเป็นไม้ระนาดที่ครูถือสาติดอยู่ นายสุชิน คล้ายมุข (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการลงโทษด้วย การตีว่า “โดนครูตีหลายครั้งบางครั้งตีในงานก็มี เช่น ครั้งหนึ่งตอนเริ่มหัดตีระนาด ครูจะให้หนึ่งหลัง ตรงๆ และให้จับไม้ระนาดคว่ำมือ ถ้าทำไม่ถูกใจ หรือลืมครูก็จะใช้ไม้ระนาดเอกตีที่ข้อมือ”

การสอนปีพาทย์ครูผู้สอนปัจจุบันพบว่า ครูผู้สอนไม่ใช้การตี มักจะดุ และใช้เสียงดังแทน เพราะมีศิษย์จำนวนไม่น้อยที่เลิกเรียนปีพาทย์เพราะถูกครูตี นายสำราญ เกิดผล (สัมภาษณ์) “การปี พาทย์ในสมัยนี้ตีไม่ได้แล้วเพราะว่าถ้าตีเด็กที่มาเรียนปีพาทย์นั้นก็พากันเลิกเรียนไปหมด” ดังนั้น

ปัจจุบันครูผู้สอนจึงปรับเปลี่ยนวิธีการลงโทษไป โดยครูต้องปรับตัวเป็นผู้เอาใจใส่ศิษย์มากกว่าต่างจากในอดีตที่ศิษย์ต้องหมั่นปรนนิบัติเอาใจครูผู้สอน

แรงเสริม (การชมเชย ให้รางวัล)

การชมเชยหรือการให้รางวัลนับเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจ เกิดความสนใจ ตั้งใจเรียน นายวิเชียร จำปาทิพย์ (สัมภาษณ์) กล่าวถึงแรงเสริมว่า “ผมสอนเด็กมักไม่ดุและพูดจาชมเชยให้เขาเพื่อเป็นกำลังใจ เช่นบอกว่า จันทอเพลงให้คนอื่น 2 - 3 วัน แต่เธอต่อเพียงวันเดียวก็จบเป็นต้น แต่ก็มิได้ให้รางวัลใดๆ”

นายสำราญ เกิดผล (สัมภาษณ์) กล่าวถึงการให้รางวัลกับศิษย์ว่า “ส่วนใหญ่เวลาต่อเพลงถ้าเด็กทำได้ผมไม่ได้ให้รางวัลเขา แต่เวลาไปแสดงตามงานต่างๆ ผมให้เงินเขาเป็นรางวัลต่อหน้าศิษย์รุ่นเดียวกัน เพราะว่าจะได้เป็นกำลังใจ”

วัฒนธรรมด้านการเรียนการสอนดนตรีปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เริ่มคลี่คลายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การเลือกศิษย์ที่ทำในอดีตจะต้องมีผู้ปกครองมาฝากฝังกับครูให้เรียนเปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนมีจำนวนน้อย บางส่วนผู้เรียนมาสมัครเรียนด้วยตนเอง ครูปีพาทย์ก็ยินดียินดีรับสอนให้ความเชื่อต่างๆ ในอดีตจึงปรับเปลี่ยนและพัฒนาไปตามกาลเวลา ตามสภาพความเหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

ในภาพรวมของการสอนปีพาทย์ ครูผู้สอนปัจจุบันไม่ใช้การตีแต่มักใช้วิธีดุ เสียงดังแทน เพราะมีศิษย์จำนวนไม่น้อยที่เลิกเรียนปีพาทย์เพราะถูกครูตี ครูหลายท่านให้เหตุผลว่า สมัยนี้ตีไม่ได้แล้ว เพราะถ้าเราตีเด็กก็จะเลิกเรียนดนตรีไทย ทั้งที่ครูดนตรีปีพาทย์ทุกคนต่างให้เหตุผลว่าการตีของครูเป็นการทำโทษเพื่อจุดประสงค์หลักคือ ต้องการให้ศิษย์หลายจำ และต้องการที่จะให้ศิษย์ได้ติดตามใจครูต้องการ โดยไม่ได้คิดที่จะทำให้ศิษย์เจ็บตัวแต่อย่างใด วิธีการลงโทษของครูผู้สอน ต้องปรับเปลี่ยนไป โดยครูต้องปรับตัวเป็นผู้เอาใจใส่ศิษย์มากกว่า ต่างจากในอดีตที่ศิษย์ต้องหมั่นปรนนิบัติเอาใจครูผู้สอน

หลักสูตรและการเรียนสอนในปัจจุบันจึงปรับเปลี่ยน หลักสูตรปีพาทย์เปลี่ยนจากโหมโรงเช้าโหมโรงเย็น มาเป็นเพลงประจำวัด ประจำบ้าน และเพลงมอญ 2 ชั้นแทน โดยเน้นเพื่อให้ประโยชน์ในการนำไปใช้ วิธีสอนยังคงยึดการสอนแบบมุขปาฐะเป็นหลักเช่นในอดีตโดยใช้เครื่องดนตรีเป็นสื่อเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสอน ในอนาคตสภาพการจัดการเรียนการสอนน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเพื่อการแข่งขัน เพื่อการอยู่รอดในสังคม ลักษณะการเรียนจึงมุ่งการใช้ประโยชน์ จนมิได้สนใจหลักการที่แท้จริงปีพาทย์เหมือนในอดีต

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษา การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับสามารถสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและบทบาทของวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่องการสืบทอดปีพาทย์ในพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2551 ขั้นตอนในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเก็บข้อมูล (Data Collection) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และการเสนอผลการศึกษาวิจัย ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ นอกจากนี้ ได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าคณะปีพาทย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะได้ข้อมูลอย่างชัดเจนเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเอกสารหลักฐาน จากเอกสารสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และหนังสือที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับนักดนตรีอาชีพ สัมภาษณ์จากหัวหน้าคณะปีพาทย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงปีพาทย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 84 คณะ
3. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ การสังเกตสภาพการเรียนการสอนปีพาทย์ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง หัวหน้าคณะปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาการสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในหัวข้อต่อไปนี้
 - 1.1 สภาพวงปี่พาทย์ปัจจุบัน
 - 1.1.1 จำนวนคณะปี่พาทย์ จำนวนนักดนตรีในคณะ
 - 1.1.2 ลักษณะการสืบทอดปี่พาทย์ของหัวหน้าคณะปี่พาทย์
 - 1.1.3 สายนักดนตรี
 - 1.2 บทบาทของวงปี่พาทย์ปัจจุบัน
 - 1.2.1 ประกอบพิธีกรรม
 - 1.2.2 ประกอบการแสดง
 - 1.3 การจัดการเรียนการสอน
 - 1.3.1 การรับศิษย์
 - 1.3.2 สถานที่ อุปกรณ์ประกอบการสอน
 - 1.3.3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนปี่พาทย์

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

5.1.1 สภาพและบทบาทของวงปี่พาทย์ปัจจุบัน

จำนวนวงปี่พาทย์

วงปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 84 คณะ มีนักดนตรีทั้งหมด 345 คน ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 289 คน หญิง 56 คน นักดนตรีมีอายุระหว่าง 10 – 30 ปี มากที่สุดอายุ 71 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด นักดนตรีในวงปี่พาทย์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังมีการสืบทอดสู่เยาวชนปัจจุบันมาก ในขณะที่นักดนตรีอาวุโสลดน้อยลงมาก

ลักษณะการสืบทอดปี่พาทย์ของหัวหน้าคณะปี่พาทย์

พบว่าในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการสืบทอดปี่พาทย์เป็น 2 ลักษณะคือ การสืบทอดปี่พาทย์ที่ดำเนินมาจากครอบครัวนักดนตรีตั้งแต่บรรพบุรุษ จำนวน 70 คณะ และการสืบทอดอีกลักษณะหนึ่งคือ การสืบทอดปี่พาทย์จากการเรียนศึกษาดนตรี มีทั้งหมด 14 คณะ เป็นวงดนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ จำนวน 1 คณะ

สายนักดนตรี

หัวหน้าคณะปี่พาทย์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นนักดนตรีที่ได้รับอิทธิพลดนตรีในด้านเพลง แนวทางการบรรเลงดนตรี ในลักษณะดนตรีแบบอย่างของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มากที่สุด จำนวน 57 คณะ รองลงมาเป็นสายดนตรีที่ยังเป็นดนตรีแบบท้องถิ่นที่ไม่ได้รับอิทธิพลดนตรีจากครูดนตรีที่ใดเลย จำนวน 13 คณะ สายพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุทรวาทิน) จำนวน 2 คณะ และเป็นวงดนตรีที่ได้รับอิทธิพลดนตรีจากแบบอย่างจางวางทั่ว พาทยโกศล จำนวน 6 คณะ

บทบาทของดนตรี

วงปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีบทบาทต่อสังคมและวัฒนธรรม 2 ลักษณะ คือ

1. ในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม พบว่าพิธีกรรมที่ปี่พาทย์ยังมีบทบาทอยู่ คือ พิธีกรรมในงานศพ วงปี่พาทย์ที่ใช้ประกอบ เป็นวงปี่พาทย์มอญเท่านั้น ส่วนพิธีกรรมอื่นๆ เช่น พิธีกรรมในการทำบุญ พิธีกรรมงานบวชนาค พิธีกรรมในงานแต่งงาน วงปี่พาทย์มีบทบาทน้อยมาก

2. บทบาทในการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงนั้น วงปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีบทบาทในการบรรเลงประกอบการแสดงน้อยมาก มีเพียงการบรรเลงประกอบการแสดงรำมอญหน้าศพเท่านั้น ส่วนการบรรเลงประกอบการแสดงอื่นๆ เช่น โขนสด ลิเก มักมีปี่พาทย์ประกอบประจำคณะอยู่แล้ว

5.1.2 กระบวนการสืบทอดปี่พาทย์

ชนบประเพณีและความเชื่อในการรับศิษย์

วงปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ยังมีชนบประเพณีในการรับศิษย์เหมือนในอดีต คือต้องมีผู้ใหญ่ หรือผู้ปกครองนำมาฝาก แต่พบว่า ปัจจุบันครูดนตรีไทยรับศิษย์ต่างจากอดีต คือต้องคัดเลือกศิษย์โดยไม่มีผู้ปกครองนำมาฝาก และมีศิษย์ที่สนใจศรัทธาต่อตัวครูผู้สอนดนตรีไทยมาขอเรียนด้วยตัวเองด้วย กำนัลที่ใช้ในการรับศิษย์ได้แก่ ดอกไม้ ฐูป เทียน เงิน จำนวนตามแต่ครูเรียกร้อง คากาที่ใช้ประกอบพิธีมี 2 ลักษณะ คือ มีทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาบาลี การจับมือ ครูดนตรีไทย มักใช้ฆ้องวงใหญ่ บรรเลงเพลงสาธุการ ทำพิธีรับศิษย์ในวันพฤหัสบดี

สถานที่ อุปกรณ์ และสื่อประกอบการสอน

สถานที่ที่ครูปี่พาทย์มักสอนศิษย์จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ ใช้บ้านครูเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนทั่วไป และการสอนนอกบ้านครู โดยมักเป็นการสอนเพลงสำคัญยังมีความเชื่อว่าจะต้องสอนนอกบ้าน ซึ่งมักทำการสอนตามวัดหรือสถานที่สาธารณะทั่วไปที่มีความเหมาะสม มีการต่อเพลงในงานแสดงดนตรีด้วย สื่อและอุปกรณ์ที่ครูใช้ในการสอน เป็นเครื่องดนตรีที่ครูมีอยู่แล้ว จำนวนเครื่องดนตรีมีพอให้ผู้เรียนใช้เรียน สื่อประกอบการเรียนการสอน พบว่ามีการใช้แถบบันทึกเสียงประกอบบ้าง แต่มักเป็นการใช้เพื่อเป็นการเตือนความจำของครูผู้สอน แต่ไม่พบว่าเคยเปิดให้ผู้เรียนฟังก่อนเรียนแต่อย่างใด

กระบวนการสอนปี่พาทย์

เนื้อหาของเพลงที่ครูดนตรีไทย ใช้สอนปี่พาทย์มีลักษณะเป็น 2 แบบ คือ สอนเนื้อหาแบบเก่าอย่างโบราณ เริ่มเรียนปี่พาทย์เครื่องไทย ต่อเพลงตามแบบแผนโบราณดั้งเดิม คือ โหมโรงเย็น โหมโรงเช้า เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรมต่างๆ กลุ่มที่สอนเนื้อหาดนตรีแบบประยุกต์ คือแบบเก่ากับแบบใหม่เรียนผสมผสานกันทั้งเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ และเครื่องดนตรีไทยในวงปี่พาทย์มอญ ประปนกัน การสอนมิได้เพียงแต่สอนเนื้อหาการปฏิบัติเท่านั้น แต่ครูยังได้สอนทฤษฎีที่เหมาะสมตามสภาพกำลังของผู้เรียนจะพึงใช้ประโยชน์ดนตรีไทยควรรู้ ทั้งลักษณะทั่วไปของเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ การนำปี่พาทย์ไปใช้ในพิธีกรรมต่างๆ

วิธีสอน

ครูมักเลือกเครื่องดนตรีไทยให้ศิษย์เรียน โดยดูความเหมาะสมและความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ การถ่ายทอด นอกจากครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดเองแล้ว ยังให้รุ่นพี่และศิษย์ด้วยกันเป็นผู้ช่วยถ่ายทอด มักใช้วิธีการบรรยายและการสาธิตเป็นหลัก ผู้เรียนมักไม่พักอาศัยอยู่ที่บ้านครู และไม่ต้องช่วยครูทำงานต่างๆ เหมือนในอดีต การต่อเพลงและซ้อมเพลงโดยมากใช้เวลากลางคืนมากกว่าเพราะเป็นช่วยเวลาที่ผู้เรียนว่าง

อภิปรายผล

จากการศึกษา การสืบทอดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประเด็นสำหรับอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สภาพและบทบาทของปี่พาทย์ในปัจจุบัน

คณะปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันมี 84 คณะ ไม่ประกอบอาชีพทางด้านปี่พาทย์ 7 คณะ มีนักดนตรี 345 คน เพศชาย 289 คน เพศหญิง 56 คน สาเหตุที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนคณะปี่พาทย์มากถึง 84 คณะ เนื่องจากจังหวัดอ่างทองตั้งอยู่ใกล้พื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งในอดีตพื้นที่นี้เคยเป็นแหล่งที่มีความเจริญด้านวัฒนธรรมของภาคกลาง รวมทั้งวัฒนธรรมด้านปี่พาทย์ และมีการสืบทอดวัฒนธรรมด้านนี้จากบรรพบุรุษต่อเนื่องมา จะเห็นว่ากลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 10 - 30 ปี มีจำนวนมากที่จะสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีต่อไป โดยมีการสืบทอดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สืบทอดดนตรีมาจากครอบครัวนักดนตรีไทยในอดีต ประกอบไปด้วยโครงสร้างและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งโครงสร้างคือแบบแผนที่อยู่ได้นาน คนในสมัยบรรพบุรุษมีวัฒนธรรมอย่างไรย่อมกระทำกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นต่อมาด้วย และยังคงรักษาสืบต่อไปแม้ว่าต้องปรับเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างให้เหมาะสมกับช่วงเวลานั้นๆ นักดนตรีไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะการสืบทอดปี่พาทย์ตามกฤษฎีกาล้วนนี้ด้วย

2. สืบทอดดนตรีจากครูปี่พาทย์ ภายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น สอดคล้องตามทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ที่ว่า นวัตกรรมต่างๆ ของสังคมย่อมแพร่กระจายสู่สังคมต่างๆ ได้ นักดนตรีไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับวัฒนธรรมปี่พาทย์จากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการสังคมนาฏศิลป์ เช่นจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในสมัยที่ท่านมีชื่อเสียง นักดนตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาหลายท่านได้ฝากตัวเป็นศิษย์ท่าน รับวัฒนธรรมด้านปี่พาทย์จากครูท่านนี้มากมาย

ลักษณะสายนักดนตรีไทยในการสืบทอดวัฒนธรรมปี่พาทย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นดนตรีแบบอย่างดั้งเดิมมากก่อน ต่อมาได้รับดนตรีแบบอย่างของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ลิขิตพลดนตรีจากแบบอย่างของ จางวางทั่วพาทย์โกศล ด้วย แต่ปัจจุบันเมื่อครูดนตรีไทย นักดนตรีไทยเปิดกว้างมากขึ้น ลักษณะการท่วงทูลดลง นักดนตรีสามารถหาความรู้จากครูดนตรีได้ทั่วไป มีผลทำให้เกิดการปรับทางดนตรี โดยใช้ทางเพลง วิธีการปฏิบัติ ทั้ง 2 แบบคือ ไปใช้ปฏิบัติจนไม่สามารถแยกได้เด่นชัดว่า นักดนตรีไทยในปัจจุบันเป็นสายใดสายหนึ่ง และนักดนตรีส่วนใหญ่ไม่ยึดติดกับความเป็นแบบสายใด

บทบาทของปี่พาทย์ในปัจจุบันจางหายไปจากสังคมไทยมาก พิธีกรรมในงานศพเท่านั้นที่ปี่พาทย์ยังมีบทบาทเหนียวแน่น อันเนื่องมาจากยังไม่มีวงดนตรีประเภทใดมาแทนที่ได้ดีเท่าวงปี่พาทย์มอญและวงปี่พาทย์ที่มีอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่างปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สนองตอบความต้องการของสังคมได้เป็นอย่างดี ปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมากต่อบทบาทของปี่พาทย์ในพิธีกรรมต่างๆ ที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย เกิดจากความเจริญทางด้านวัตถุ และการคุกคามของวัฒนธรรมตะวันตก

ส่วนการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงนั้น ถึงแม้ว่าการแสดงศิลปะพื้นบ้าน หรือนาฏศิลป์ไทยโดยทั่วไปยังใช้ดนตรีไทย เช่น วงปี่พาทย์ เป็นดนตรีประกอบการแสดงก็ตาม แต่การปรับตัวของธุรกิจการแสดงเพื่อให้สามารถแข่งขัน เพื่อให้สามารถแข่งขันเพื่อความอยู่รอดได้ทำให้วงปี่พาทย์ในฐานะวงดนตรีประกอบการแสดงมีบทบาทอยู่ในวงจำกัดในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น สอดคล้องตามทฤษฎีการรับนวัตกรรมขึ้นอยู่กับระบบสังคม สังคมใหม่จะรับนวัตกรรมใหม่เร็ว มีระบบค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมในลักษณะที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมให้เจริญรุดหน้า

ในอดีตจึงเป็นเรื่องน่าห่วงอย่างยิ่งสำหรับ สภาพของวงปี่พาทย์มีแนวโน้มที่อยากจะหาผู้สืบทอดต่อไป แม้กลุ่มสืบทอดในลักษณะครอบครัวก็ตาม เนื่องจากบทบาทของปี่พาทย์ลดลงเรื่อยๆ ผู้สืบทอดไม่เล็งเห็นถึงประโยชน์การนำไปใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต

5.2.2 กระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ในปัจจุบัน

กระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ของนักดนตรีไทยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปัจจุบันมีลักษณะที่ยังรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษได้ในบางกระบวนการ และบางกระบวนการถูกปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของสังคมด้วย

การรับศิษย์ จะทำพิธีรับศิษย์ในวันพฤหัสบดีเหมือนในอดีต การรับศิษย์ส่วนใหญ่ยังต้องมีผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองนำมาฝากฝังแต่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิมคือ ปัจจุบันพบว่าครุฑนตรีไทยรับศิษย์โดยคัดเลือกศิษย์โดยไม่มีผู้ปกครองนำมาฝากด้วย นั้นเกิดจากสังคมทั่วไปมองว่าวิชาความรู้ด้านดนตรีไทยไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้เหมือนอย่างแต่ก่อน และบทบาทของปีพาทย์มีน้อยลงดังกล่าวกว่าข้างต้น ความเจริญด้านการศึกษามีมาก เด็กต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ จึงไม่มีเวลาให้กับศิลปะด้านนี้มากนัก การสืบทอดปีพาทย์ของนักดนตรีจึงเป็นปัญหาใหญ่มาก สังเกตได้จากวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันไม่มีเด็กฝึกหัดปีพาทย์ เนื่องจากขาดผู้ที่สนใจ ใส่ใจอย่างจริงจัง แม้ว่าศิษย์กลุ่มหนึ่งที่สนใจศรัทธาต่อตัวครูผู้สอนดนตรีไทยมาขอเรียนด้วยตนเองด้วยก็ตาม แต่เป็นเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น

กานลที่ใช้ในการรับศิษย์ ได้แก่ ขัน ผ้าเช็ดหน้า ดอกไม้ รูป เทียน และเงินจำนวนตามแต่ครูจะเรียกร้องเหมือนในอดีต กาถาที่ใช้ประกอบพิธีกรรมมี 2 ลักษณะคือ ใช้ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาบาลี การจับมือศิษย์ ครุฑนตรีไทยใช้ฆ้องวงใหญ่บรรเลงเพลงประจำวัด แสดงให้เห็นว่านักดนตรีไทยยังยึดถือขนบปฏิบัติที่สืบทอดมาแต่ในอดีต แต่มีการปรับเปลี่ยนพิธีกรรมบางส่วนในการจับมืออันเนื่องมาจากจุดประสงค์ คือ ต้องการมุ่งเน้นที่จะให้ศิษย์เรียนเพลงมอญ ตามกระแสการใช้ประโยชน์ดนตรีไทยในปัจจุบัน

สถานที่สำหรับใช้เป็นที่จัดการเรียนการสอน ปัจจุบันยังใช้บ้านครูเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน หากต่อเพลงต้องห้ามตามความเชื่อที่ว่าห้ามต่อเพลงในบ้าน ยังใช้สถานที่อื่น เช่น วัด เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่าแหล่งที่ให้การศึกษาดนตรีนั้น บ้านยังเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ที่สำคัญเช่นในอดีต

เนื้อหาที่ใช้สอนต่างจากเดิม คือ มีการใช้เพลงมอญเข้ามาเป็นหลักในการสอน เนื่องมาจากบทบาทการใช้ดนตรีไทยในสังคมมีความความต้องการใช้วงปีพาทย์มอญมากกว่า ปีพาทย์ไทย ดังนั้นเนื้อหาที่ครูจัดให้กับศิษย์จึงเป็นการจัดเพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ดนตรีในสังคมมากกว่า แต่เนื่องจากดนตรีไทยยังถูกปลูกฝังด้วยความเชื่อสืบทอดกันมาก ครุฑนตรีไทยบางท่านยังยึดถือขนบปฏิบัติแบบเก่าอยู่ โดยไม่คำนึงถึงเปลี่ยนแปลงของสังคมและอีกส่วนหนึ่งได้ปรับปรุงการใช้เนื้อหาทั้งแบบเก่าและแบบใหม่รวมกัน เพื่อเป็นการสนองตอบการใช้งานในปัจจุบันไปพร้อมๆ กับรักษาขนบปฏิบัติแบบเก่า

วิธีการสอนยังเป็นแบบเดิม คือ การเรียนแบบตัวต่อตัว มีครูเป็นศูนย์กลางการเรียนอันเนื่องมาจากเหตุที่ ดนตรีไทยเป็นวิชาที่ต้องพัฒนากระบวนการเรียนเป็นขั้นตอน มีระเบียบแบบแผนตามที่ครูโบราณกำหนดไว้ เป็นศาสตร์และศิลป์ที่ต้องการเรียนรู้ด้วยการเอาใจใส่อย่างจริงจัง ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจึงยากที่จะใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ดีเท่ากับการสอนแบบมูปาฐะ

ในอนาคตสภาพการจัดการเรียนการสอนปีพาทย์ น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการแข่งขันเพื่อการอยู่รอดในสังคม ลักษณะการเรียนเพื่อมุ่งการใช้ประโยชน์ จนไม่ได้สนใจหลักการที่แท้จริงของปีพาทย์เหมือนในอดีต ที่บรรพบุรุษสั่งสมสืบทอดมา แหล่งวิทยาการด้านปีพาทย์ต้องเปลี่ยนสภาพจากบ้านเป็นโรงเรียน ภาพการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมเลือนหายไป ขาดผู้นุรักษ์อย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

5.3.1 ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาและการแก้ปัญหา

ผลการศึกษาจะเห็นสภาพบทบาทของปีพาทย์และกระบวนการสืบทอดปีพาทย์ในลักษณะการจัดการเรียนการสอนตามสภาพปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาทางมานุษยวิทยาการดนตรี และแนวทางในการศึกษาทางดนตรีศึกษา พอเป็นตัวอย่างของการจัดการเรียนการสอนปีพาทย์ที่น่าสนใจ

ด้านสภาพและบทบาทของวงปีพาทย์ ควรมีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรมต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์จำนวนคณะปีพาทย์แก้ปัญหการแข่งขันทางธุรกิจปีพาทย์และปัญหาการขาดแคลนนักดนตรี และยังเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักดนตรีด้วย

ด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องดนตรีไทย ควรจัดหาวิธีการส่งเสริม อนุรักษ์งานด้านดนตรีไทย โดยเฉพาะการเรียนการสอนปีพาทย์แบบดั้งเดิมที่กำลังจะสูญหายเพื่อให้เกิดการสืบทอดศิลปะวิทยาการเหล่านี้ต่อคนรุ่นหลัง ทำให้ทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพด้านดนตรีไทย

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

การศึกษาของผู้วิจัยข้างต้น เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ยังมีรายละเอียดในแง่มุมอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น

1. ศึกษาเรื่องปีพาทย์ในด้านการสร้างเครื่องดนตรีในคณะปีพาทย์
2. ศึกษาวิธีการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีของนักดนตรีในวงปีพาทย์แต่ละท่าน
3. ศึกษาธุรกิจการจัดการคณะปีพาทย์
4. ศึกษารายละเอียดการสืบทอดปีพาทย์ในกลุ่มอื่นๆ ที่ยังประกอบอาชีพในการบรรเลงปีพาทย์เป็นหลัก โดยทำวิจัยเพิ่มเติมแบบเจาะลึก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2543). เอกสารคำสอน วิชา มส 592 (HS 592) พื้นฐานมานุษยวิทยา
ภาควิชนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กนก คล้ายมุข. (2541). การสืบทอดปีพาทย์ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2529). ที่ระลึกการประกวดดนตรีไทยเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติซึ่ง
ชนะเลิศแห่งประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2411 – 2548. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จักรพันธ์ โปษยกฤต. (2540). หุ่นกระบอกไทย. ราชบุรี : ม.ป.พ.
- จำเนียร ศรีไทยพันธ์. (2535). เบื้องหลังการเรียนรู้ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). ชีวิตและผลงานของคีตกวีเอกของไทย. มหาสารคาม :
ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2537). วัฒนธรรมไทยกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2533). พื้นฐานอารยธรรมไทย. พิษณุโลก : ภาควิชาประวัติศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มศว. พิษณุโลก.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2540). ระบบครอบครัวนักดนตรีไทย การเปลี่ยนแปลงจากยุคเกษตรกรรมสู่
สังคมอุตสาหกรรม. ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 24. นครราชสีมา.
- ชิน ศิลปบรรเลง. (2521). ผู้เรียนดนตรีไทยและนักดนตรี. ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 11
กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- ชิน ศิลปบรรเลง. (2534). การดนตรีไทย. ที่ระลึกงานพระราชทานเพลงศพคุณหญิงชิน ศิลปบรรเลง.
กรุงเทพฯ : พิมพ์แพร่ขึ้นตั้งเข็นเตอร์ จำกัด.
- ณรงค์. เขียนทองกุล. (2539). มานุษยวิทยาการดนตรี กรณีศึกษาบ้านบางลำภู.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ตำราราชานุภาพ. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า. (2471). อธิบายราชินิกุลบางช้าง. กรุงเทพฯ.
- โคม สว่างอารมณ์. (2540). กรณีศึกษาชีวิตประวัติและวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของ
จางวางทั่ว พาทย์โกศล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2530). หนังสือเครื่องดนตรีไทย. กรมศิลปากรจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเนื่องในงาน
โอกาสฉลองอายุครบ 80 ปี ของนายธนิต อยู่โพธิ์. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- นิตยา เพชรแสง. (2536). นาฏศิลป์และประวัติการละคร. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- บุญช่วย โสวัตร. (2539). ทฤษฎีดุริยางค์ไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

- บุญตา เขียนทองกุล. (2537). ดนตรีประกอบการแสดงแก๊สสินบน. วารสารเพลงดนตรี. กรุงเทพฯ.
 ประดิษฐ์ อินทนิล. (2521). ทศนคติต่อดนตรีไทยของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนกลาง
 ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- ประดิษฐ์ อินทนิล. (2537). ดนตรีไทยและนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ประพัฒน์ ตรีนรงค์. (2516). พระราชประวัติและงานสมเด็จพระยาบรมราชานุภาพ.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- ประสิทธิ์ ถาวร. (2524). ครูผู้เสมือนพ่อ. อนุสรณ์คำนึงในวาระฉลองครบรอบร้อยปีเกิด
 หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง). กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ประเวศ วะสี. (2537). วัฒนธรรมกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ.
- ปราณี วงศ์เทศ. (2517). วิเคราะห์การดนตรีไทย. ในแง่มานุษยวิทยาอย่างคร่าวๆ ในกมล
 รำพึงและดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ปัญญา นิตยสุวรรณ. (2533). การศึกษาแนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทยของผู้สอน
 ดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2527). ประวัติการดนตรีไทย. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพฯ.
- ประเวศ วะสี. (2537). วัฒนธรรมกับการพัฒนา. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา.
- พินิจ ฉายสุวรรณ. (2527). การฝึกกระนาดเอกแบบโบราณ. ใน วารสารเพลงดนตรี 3.
 กรุงเทพฯ.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2527). การบรรเลงบทเพลงเชิดชุนักแต่งเพลงไทย ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ : สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย ณ โรงละครแห่งชาติ.
- _____. (2529). ดนตรีวิจักษ์ณ์. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2529). ศักดิ์ศรีดนตรีไทย. งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 16.
 สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรรณศิริ จุลภาพ. (2541). ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา. กรุงเทพฯ :
 ม.ป.พ.
- ไพศาล อินทวงศ์. (2545). คลินิกดนตรี และแนะนำเครื่องดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์. (2542). ศึกษาดนตรีไทยคณะสุปประเสริฐ. ปรินซ์นิพนธ์ ศป.ม.
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนตรี ตราโมท. (2537). ไหว้ครูดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2540). ดุริยางค์ศาสตร์ไทย ภาควิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ณพรัตน์ตั้งเซ็นเตอร์ จำกัด.
- _____. (2541). ศิลปวัฒนธรรม. ดุริยางค์ศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ลิขิต จิตาว. (2524). ดนตรีไทยศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

- วิมาลา ศิริพงษ์. (2534). การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมไทยปัจจุบัน กรณีศึกษาสกุลบ้านพาทย์โกศและสกุลศิลปบรรเลง. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2538). พัฒนาการเป็พาทย์สมัยรัตนโกสินทร์. เพลงดนตรี. 80-105
- วิไลเลขา ถาวรธนสาร และคณะ. (2539). พื้นฐานวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2535). ดนตรีและนาฏศิลป์ของชาววัดและชาววัง. ใน ดนตรีและนาฏศิลป์กับเศรษฐกิจและสังคมสยาม. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ศักดิ์ ปั่นแห่งเพชร. (2535). การศึกษาวิวัฒนาการหุ่นกระบอกไทยสู่พื้นบ้านในภูมิภาคตะวันตก. ศิลปิน ตราโมท. (2538). การสืบทอดตามประเพณีนิยม ใน เพลงหน้าพาทย์ : มรดกทางวัฒนธรรมและการสืบทอด. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สมบัติ พลายน้อย. (2537). การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2534). แนวคิดและวิธีการของมนตรี ตราโมท ใน การอนุรักษ์และการถ่ายทอดดนตรีไทยและเพลงไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สัจด์ ภูเขาทอง. (2532). การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ.
- สมาคมแต่งเพลงแห่งประเทศไทย. (2529). การบรรเลงเพลงเชิดชุนักแต่งเพลง. ครั้งที่ 5
- แสงโสม เกษมศรี และวิมล พงษ์พิพัฒน์. (2515). ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325-2394). นครหลวง มิตรนราการพิมพ์.
- อรรธรณ รัตนพิมาน. (2538). ครูเชื้อ ดนตรีรส ผู้ปฎิญาณว่าสอนจนกว่าจะหมดแรง. ดนตรีไทยมัธยมศึกษา ครั้งที่ 14. ม.ป.พ.
- อานันต์ นาคคง. (2545). ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- อัมภาวุธ สาคริก. (2545). ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2522). การไหว้ครูดนตรีไทย. ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทยภาคที่ 1 พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลจำเพาะของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตราประจำจังหวัด

รูปสังข์ประดิษฐานอยู่ในพานแว่นฟ้า ภายในปราสาทใต้ต้นหมัน

ความหมาย

ตามประวัติมีว่าปี พ.ศ. 1893 พระเจ้าอยู่ทองทรงย้ายพระนครมาที่ตำบลหนองโสนให้ตั้งศาลเพิงตา แล้วขุดดินเพื่อสร้างพระราชวัง พบสังข์ทักษิณาวรรตสีขาวบริสุทธิ์ 1 ขอนใต้ต้นหมัน ถือเป็นศุภมิต จึงให้สร้างปราสาทน้อย ขึ้นเป็นที่ประดิษฐานสังข์ สังข์ประดิษฐานบนพานทองภายในปราสาทใต้ต้นหมัน เป็นตราประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำขวัญประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ราชธานี อยู่ช้าอยู่น่า เลิศล้ำกานท์กวี คนดีศรีอยุธยา

ความหมาย

คำขวัญนี้ถูกกำหนดขึ้นเมื่อจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเจ้าภาพในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 24 ประจำปี 2533

คติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พลั สงมสสุ สามัคคี

ความหมาย

ความสามัคคีในหมู่คณะย่อมยังความสำเร็จมาให้

ต้นไม้ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ ต้นหมัน เป็นไม้ยืนต้นขนาดปานกลาง ลำต้นมีลักษณะคล้ายกระบอง เนื้อไม้สีเทาปนน้ำตาลแข็งปานกลาง เปลือกหนาประมาณครึ่งนิ้ว สีเทาปนน้ำตาลมีรอยแตกยาวไปตามลำต้น ในลักษณะเป็นรูปไข่โคนในคล้ายรูปหัวใจ ออกดอกเป็นสีขาวผลเล็กเป็นพวงเมื่อสุกเป็นสีชมพู พบมากตามป่าแถบภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันไม่เป็นที่นิยม

อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ประวัติความเป็นมา

อำเภอพระนครศรีอยุธยา เดิมชื่อ"อำเภอรอบกรุง"ที่ว่าการอำเภอ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2440 เดิมเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวบริเวณบ้านพักปลัดจังหวัดปัจจุบัน แล้วย้ายไปอยู่ที่วัดของ (วัดร้าง) ตำบลหัวรอ พ.ศ.2475 เปลี่ยนเป็น"อำเภอรุงเก่า"เพราะเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงเก่า

พ.ศ.2500 สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เปลี่ยนเป็น"อำเภอพระนครศรีอยุธยา"

12 สิงหาคม 2516 ย้ายที่ว่าการอำเภอไปอยู่ที่ทำการประปาของเทศบาล ตำบลประตูชัย เพื่อใช้ที่ก่อสร้างศูนย์การค้า โดยมีเงื่อนไขสร้างที่ใหม่ให้บริเวณใกล้ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดถนนโรจนะเชิงสะพานปรีดี - รง และอยู่มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลวงประชาภิบาล เป็นนายอำเภอคนแรก

อาณาเขตของอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางปะหันและอำเภอนครหลวง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภออุทัยและอำเภอบางปะอิน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางบาลและอำเภอบางไทร

อำเภอเสนา

อำเภอเสนาตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 250 ตารางกิโลเมตร
 ระยะห่างประมาณ 23 กิโลเมตร
 คำขวัญประจำอำเภอเสนา

เสนาตะกร้าสาน	หลวงพ่อบานคู่เมือง
เรื่องรองเงิรน้อย	ไฟใจแผ่นดินธรรม

ประวัติความเป็นมา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา อำเภอเสนาเป็นส่วนหนึ่งของแขวงเสนา
 ในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้แบ่ง แขวงเสนา เป็นแขวงใหญ่ (ด้านเหนือ) และแขวงเสนาน้อย (ด้านใต้)
 อำเภอเสนาเป็นส่วนหนึ่งของแขวงเสนาใหญ่
 พ.ศ.2438 ได้จัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ได้แบ่งแขวงเสนาใหญ่ เป็นอำเภอเสนาใหญ่
 (ต่อมาเปลี่ยนเป็นอำเภอผักไห่) และอำเภอเสนากลาง (ต่อมาเป็นอำเภอเสนา)
 อาณาเขตของอำเภอเสนา
 ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอผักไห่และอำเภอบางบาล
 ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอลาดบัวหลวง
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบางไทร
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางซ้าย

อำเภอท่าเรือ

อำเภอท่าเรืออยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 116 ตารางกิโลเมตร

ประวัติความเป็นมา

อำเภอท่าเรือเป็นอำเภอที่มีประวัติเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนามานานกว่าสามร้อยปีจากหลักฐานเดิมเรียกว่า"อำเภอนครน้อย"

พ.ศ.2459 เปลี่ยนเป็น"อำเภอท่าเรือ" เพื่อรักษาประวัติเดิมที่มีว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ได้มีการค้นพบรอยพระพุทธบาท (ในจังหวัดสระบุรีปัจจุบัน) โดยพรานบุญ สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมจึงโปรดให้สร้างมณฑปครอบรอยพระพุทธบาทไว้และพระองค์ได้เสด็จทางชลมารคไปตามลำปาสักเพื่อนมัสการพระพุทธบาท พระองค์ต้องเสด็จขึ้นบก พักเรือที่อำเภอท่าเรือปัจจุบัน อำเภอท่าเรือในอดีตจึงกลายเป็นท่าเรือจอดพักขบวนเสด็จของกษัตริย์สืบมา

ในสมัยรัชกาลที่ 5 สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ (โอรสรัชกาลที่ 4) ได้สร้างทางรถไฟ เพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมผู้ไปนมัสการรอยพระพุทธบาทราษฎร์จึงเรียกว่า"รถไฟกรมพระนราฯ" ต่อมาทางรถยนต์สะดวกกว่ารัฐบาลจึงปรับทางรถไฟเป็นทางหลวงจังหวัด

อาณาเขตของอำเภอท่าเรือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอภาชี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนครหลวง

อำเภอผักไห่

อำเภอผักไห่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด มีพื้นที่ประมาณ 118 ตารางกิโลเมตร ประวัติความเป็นมา

อำเภอผักไห่เดิมรวมอยู่ในแขวงเสนา ประกอบด้วยอำเภอผักไห่ เสนา บางบาล และบางไทร ในสมัยรัชกาลที่ 3 แบ่งแขวงเสนา เป็นเสนาใหญ่และเสนาน้อย ผักไห่อยู่ในแขวงเสนาใหญ่ (ตอนเหนือ)

พ.ศ.2438 ได้จัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล อำเภอผักไห่เป็นแขวงอำเภอเสนาใหญ่

พ.ศ.2460 เปลี่ยนเป็นอำเภอผักไห่ให้สอดคล้องกับชื่อตำบลที่ตั้งว่าการอำเภอ

คำว่า"ผักไห่"สันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจาก"ปากไห้"หรือ"ปากไห้" จากหลักฐานในนิราศของนายมี ศิษย์ของสุนทรภู่ ผักไห่ เป็นชื่อหมู่บ้านหนึ่งคล้ายต้นผักปราบที่ตำบลผักไห่ ในอดีตอาจมีต้นผักไห่นี้มากพื้นที่เป็นที่ราบที่ต่ำมีน้ำขังหมู่บ้านนี้ขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว

อาณาเขตของอำเภอผักไห่

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเสนา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบางบาลและอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

อำเภอบางบาล

อำเภอบางบาลตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 112 ตารางกิโลเมตร
คำขวัญประจำอำเภอบางบาล

อิฐแกร่ง แหล่งดนตรีไทย
เลื่อมใสหลวงพ่охон ผลิตภัณท์กำนรูป

ประวัติความเป็นมา

อำเภอบางบาล เดิมชื่อ"อำเภอเสนาใน"

พ.ศ.2453 เปลี่ยนเป็นอำเภอบางบาล เพราะนายเขียว บางบาล เป็นผู้บริจาคที่ดินให้สร้างที่ว่าการ
อำเภอ จึงเปลี่ยนเป็นบางบาลตามนามสกุลเจ้าของที่ดิน

อาณาเขตของอำเภอบางบาล

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางปะหันและอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบางไทร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอผักไห่และอำเภอเสนา

อำเภอบางไทร

อำเภอบางไทรตั้งอยู่ทางใต้ของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 325 ตารางกิโลเมตร

ประวัติความเป็นมา

อำเภอบางไทร เดิมรวมอยู่กับแขวงเสนา

ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นแขวงเสนาน้อย (ด่านไต้)

พ.ศ.2439 เป็นอำเภอเสนาน้อย

พ.ศ.2441 เปลี่ยนเป็น อำเภอราชคราม

พ.ศ.2482 เปลี่ยนเป็น อำเภอบางไทร ตามชื่อตำบลที่ตั้งว่าการอำเภอ

อาณาเขตของอำเภอบางไทร

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางบาล

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเสนา อำเภอลาดบัวหลวง

อำเภอบางปะอิน

อำเภอบางปะอินมีเนื้อที่ประมาณ 226 ตารางกิโลเมตร

ประวัติความเป็นมา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา อำเภอบางปะอินอยู่ในแขวงอุทัย

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แยกเป็นแขวงอุทัยน้อย

พ.ศ.2443 เปลี่ยนเป็นอำเภอพระราชวัง

พ.ศ.2458 เปลี่ยนเป็นอำเภอบางปะอิน ตามชื่อเกาะบางปะอิน

เหตุที่ได้ชื่อว่าบางปะอิน เพราะในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถครั้งยังดำรงพระยศเป็นมหาอุปราช วัน

หนึ่งได้เสด็จประพาสทางน้ำ เมื่อเรือพระที่นั่งมาถึงเกาะบางปะอินได้ถูกพายุลใหญ่พัดจมลง สมเด็จพระ

พระเอกาทศรถทรงว่ายน้ำไปที่เกาะ พักอยู่กับชาวบ้าน และทรงได้หญิงสาวชาวเกาะคนหนึ่งเป็น

บาทบริจาริกา ชื่อ"นางอิน"จึงเรียกว่า"เกาะบางปะอิน"หรือ"เกาะบางนางอิน" นางอินได้คลอดบุตร

เป็นชาย เวลาต่อมาคือ"พระเจ้าปราสาททอง"ได้ถวายบ้านเดิมที่บางปะอินเป็นชุมชนนิกายราม

แล้วขุดสระกลางเกาะสร้างตำหนักกลางสระน้ำ

ต่อมารัชกาลที่ 4 ได้สร้างพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพย์อาสน์เป็นที่ประทับเวลาประพาส

สมัยรัชกาลที่ 5 ได้สร้างพระราชวังขึ้น เพื่อเสด็จประพาสและประทับแรม

อาณาเขตของอำเภอบางปะอิน

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอวังน้อย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางไทร

อำเภออุทัย

อำเภออุทัยอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 169 ตารางกิโลเมตร

ประวัติความเป็นมา

เดิมชื่อ อำเภออุทัยใหญ่

พ.ศ.2459 สมัยรัชกาลที่ 6 เปลี่ยนเป็น อำเภออุทัย ที่เปลี่ยนเพราะในปี พ.ศ.2310 เมื่อกรุงศรี

อยุธยาเสียแก่ข้าศึก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเห็นว่ากรุงศรีอยุธยาต้องเสียกรุงแก่พม่า

เนื่องจากเกิดแตกความสามัคคีกัน พระเจ้าตากสินได้ปรึกษากับแม่ทัพนายกองเป็นการลับ และตกลง

ว่าจะออกจากกรุงศรีอยุธยาไปหาที่ตั้งใหม่ พระเจ้าตากสินได้รวบรวมไพร่พลตีวงล้อมพม่า

ทางด้านวัดพิชัยสงคราม สามารถเอาชนะพม่าได้ พระองค์เดินทัพจนรุ่งสว่างเห็นแสงเงินแสงทอง ณ

ตำบลท้องที่ตั้งที่ว่าการอำเภอในปัจจุบันนี้จึงขนานนามว่า " ตำบลอุทัย " หมายถึง "แสงแห่งพระ

อาทิตย์แรมขึ้น" หรือ "ยามรุ่งอรุณ"

อาณาเขตของอำเภออุทัย

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนครหลวงและอำเภอภาชี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอวังน้อยและอำเภอบางปะอิน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอพระนครศรีอยุธยา

อำเภอนครหลวง

อำเภอ นครหลวงอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 197 ตารางกิโลเมตร
ประวัติความเป็นมา

อำเภอ นครหลวง เดิมเป็นอำเภอ นครหลวงน้อย

พ.ศ.2438 ได้แบ่งอำเภอ นครหลวงน้อย เป็นอำเภอ นครหลวงและอำเภอ นครไทร (อำเภอ บางปะหัน
ในปัจจุบัน)

อาณาเขตของอำเภอ นครหลวง

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอ ท่าเรือ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอ พระนครศรีอยุธยา อำเภอ อุทัย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอ ภาชี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอ บางปะหัน

อำเภอ บางปะหัน

อำเภอ บางปะหันอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 120 ตารางกิโลเมตร
คำขวัญประจำอำเภอ

งอบสวยวิจิตร อิฐทนทาน

มันเทศหอมหวาน

งามตระการบ้านทรงไทย

เมืองชัยพระเจ้าตาก

ประวัติความเป็นมา

อำเภอ บางปะหันเดิมชื่อ อำเภอ นครไทร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำลพบุรีริมคลองบางนางร้า

พ.ศ.2459 เปลี่ยนเป็น อำเภอ บางปะหัน เพื่อให้ตรงกับชื่อหมู่บ้านที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ

บางปะหัน มีประวัติในอดีตว่า พวกลาวเวียงจันทร์อพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่แห่งนี้และได้ตั้งเสาปักกัน
ขึ้นไว้ในหมู่บ้าน คนจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า "บ้านกั้งหัน" หรือ "บ้านจั้งหัน"ต่อมาเพี้ยนเป็น "บางปะหัน"

อาณาเขตของอำเภอ บางปะหัน

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอ มหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอ พระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอ นครหลวง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอ บางบาลและอำเภอ ป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

อำเภอมหาราช

อำเภอมหาราชอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 119 ตารางกิโลเมตร
ประวัติความเป็นมา

อำเภอมหาราช เดิมชื่อ แขวงนครใหญ่

พ.ศ.2475 เปลี่ยนเป็น อำเภอนครใหญ่

ต่อมาเปลี่ยนเป็น อำเภอมหาราชให้สอดคล้องกับชื่อตำบลที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ

อาณาเขตของอำเภอมหาราช

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบ้านแพรก

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบางปะหัน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอนครหลวงและอำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอป่าโมกและอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

อำเภอภาชี

อำเภอภาชีอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 84 ตารางกิโลเมตร
ประวัติความเป็นมา

อำเภอภาชีเดิมเป็นเพียง"ที่ทำการบ้านภาชี"เป็นที่ราชการแห่งหนึ่ง

พ.ศ.2479 กระทรวงมหาดไทยได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอภาชี

พ.ศ.2496 กระทรวงมหาดไทยได้ยกฐานะเป็นอำเภอภาชี

อาณาเขตของอำเภอภาชี

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่าเรือ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภออุทัย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอหนองแคและอำเภอหนองแซง จ.สระบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนครหลวงและอำเภอท่าเรือ

อำเภอลาดบัวหลวง

อำเภอลาดบัวหลวงอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 198 ตารางกิโลเมตร ประวัติความเป็นมา

ก่อน พ.ศ.2475 อำเภอลาดบัวหลวงมีสภาพเป็นตำบล ขึ้นอยู่กับอำเภอบางไทร

พ.ศ.2480 ทางราชการประกาศยกฐานะเป็น"กิ่งอำเภอลาดบัวหลวง"อยู่ในความปกครองของอำเภอบางไทร

วันที่ 1 พฤศจิกายน 2490 ทางราชการประกาศยกฐานะเป็นอำเภอลาดบัวหลวง

อาณาเขตของอำเภอลาดบัวหลวง

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางซ้ายและอำเภอเสนา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดนนทบุรี และอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบางไทร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

อำเภอวังน้อย

อำเภอวังน้อยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 324 ตารางกิโลเมตร ประวัติความเป็นมา

อำเภอวังน้อยเดิมชื่อ"ทุ่งหลวงรังสิต" สภาพเป็นป่าไม้ตลอดกลางทุ่งหลวงรังสิตมีบึงขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 1,000 ไร่ เรียกว่า "วังจุฬา" บริเวณดังกล่าวเคยมีสัตว์ป่าทั้งบกและน้ำ และเนื่องจากพื้นที่นี้เหมาะแก่การทำนา จึงมีราษฎรเข้าไปใช้ประโยชน์มากขึ้น

พ.ศ.2450 ได้ประกาศแยกพื้นที่มาตั้งอำเภอใหม่ชื่อ" อำเภออุทัยน้อย"

พ.ศ.2458 เปลี่ยนเป็น "อำเภอวังน้อย"

พ.ศ.2488 สมันจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี อำเภอวังน้อยก็เริ่มเจริญจากการสร้างถนนพหลโยธิน จากกรุงเทพฯ ผ่านอำเภอวังน้อย ถึงจังหวัดสระบุรี เชื่อมกับถนนไปภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ

อาณาเขตของอำเภอวังน้อย

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภออุทัย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอหนองแค จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน

อำเภอบางช้าง

อำเภอบางช้างอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 149 ตารางกิโลเมตร
ประวัติความเป็นมา

อำเภอบางช้างเดิมอยู่ในเขตอำเภอเสนา

วันที่ 1 มกราคม 2491 ตั้งเป็น "กิ่งอำเภอบางช้าง"

พ.ศ.2502 ยกฐานะเป็น อำเภอบางช้าง

อาณาเขตของอำเภอบางช้าง

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอผักไห่

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอลาดบัวหลวง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเสนา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

อำเภอบ้านแพรก

อำเภอบ้านแพรกตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 32 ตารางกิโลเมตร
ประวัติความเป็นมา

อำเภอบ้านแพรกเดิมเป็นตำบลหนึ่งในพื้นที่อำเภอมหาราช เรียกว่า "ตำบลบ้านแพรก" หรือ
ชาวบ้านเรียก "บ้านแพรก - ลำพะเนียง" หรือ "คลองตาเมฆ

พ.ศ.2480 ทางราชการยกฐานะเป็น กิ่งอำเภอบ้านแพรก

ต่อมาวันที่ 10 ธันวาคม 2502 ยกฐานะเป็นอำเภอบ้านแพรก

อาณาเขตของอำเภอบ้านแพรก

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอมหาราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่องการสืบทอดปืพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ชื่อวง.....
2. หัวหน้าวงปืพาทย์ชื่อ.....นามสกุล.....
3. ที่อยู่ปัจจุบัน.....
.....เบอร์โทรศัพท์.....
4. รายชื่อนักดนตรีประจำวงปืพาทย์

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	บรรเลงเครื่องดนตรี	อายุ

5. การสืบทอดปืพาทย์ของหัวหน้าวงปืพาทย์

.....

.....

.....

6. สายนักดนตรี

.....

.....

.....

.....

.....

7. การรับงานบรรเลงปีพาทย์ประกอบพิธีกรรม

พิธีกรรมทางศาสนา.....

.....

.....

.....

พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต.....

.....

.....

.....

การประกอบการแสดง.....

.....

.....

.....

8. การจัดการเรียนการสอนปีพาทย์

การรับศิษย์.....

.....

.....

.....

ความเชื่อด้านโหราศาสตร์.....

.....

.....

.....

พิธีการรับศิษย์.....

.....

.....

.....

วันประกอบพิธี.....

กำหนด.....

.....

.....

.....

การสาบานตัวของศิษย์.....

สถานที่เรียน.....

.....

.....

สื่อและอุปกรณ์.....

เครื่องดนตรี.....

.....

.....

.....

เทคโนโลยีสมัยใหม่.....

.....

.....

.....

เนื้อหาดนตรีที่นำเสนอ.....

.....

.....

.....

วิธีการสอน

การเลือกเครื่องดนตรีให้ปฏิบัติ.

.....

.....

ลักษณะการถ่ายทอด.....

.....

.....

วิธีการถ่ายทอดของครู.

.....

.....

ขนบปฏิบัติของผู้เรียน.....

.....

.....

เวลาในการฝึกซ้อมและการต่อเพลง.....

.....

.....

การลงโทษ.....

.....

.....

ผู้ให้ข้อมูล (ชื่อ – นามสกุล)

วัน/เดือน/ปี.....ที่ให้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบวงปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การประกอบอาชีพเสริมของนักดนตรี

การกลึงขลุ่ยและเปี

การทำไม้ระนาดเอก

การซ้อมปีพาทย์ของนักดนตรีปีพาทย์ของคณะบ้านใหม่

การบรรเลงปีพาทย์ของคณะ ช. จำปาทิพย์

การบรรเลงปี่พาทย์ของคณะ สองยอดอศิลป์

การบรรเลงปี่พาทย์ของคณะ ขวัญชัยโชวี

การบรรเลงปี่พาทย์ลิเก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายบุญโชค ไชยชาติ
วันเดือนปีเกิด	25 พฤศจิกายน 2523
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลภูมิพล กรุงเทพฯ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 1/4 หมู่ที่ 1 ตำบลขวัญเมือง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รหัสไปรษณีย์ 13220
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	ประถมศึกษา จากโรงเรียนประตูลี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2546	กศ.บ. (ดุริยางคศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2551	ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร